

17

JEZIČNIK.

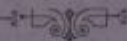

Svitoslav i Danica.

Spisal

J. M a r n.

XXVII. Leto.

V Ljubljani.

Natisnila in založila J. R. Milčeva tiskarna.

1889.

Monsignor Luka Jeran.
Svitoslav.

JEZIČNIK.

Svitoslav i Danica.

Spisal

J. M a r n.

XXVII. Leto.

J. Marn

V Ljubljani.

Natisnila in založila J. R. Miliceva tiskarna.

1889.

Da so mi v Knjigi Slovenski četrti dobi na čelu možje Miklošič, Bleiweis, Jeran, zdeti se utegne komu nepravilno ali celó predrzno; pa le — dokler v svěsti, kolike pomembe je narodu duhovno slovstvo, ne prebere pričujočega Jezičnika.

Kar je duša človeku, to je duhovno slovstvo narodu. Duša in telo je popolnoma človek; sveta in posvetna knjiga — to še le je narodu popolnoma slovstvo. Kdor torej kar prezira duhovno književnost, dela jednostranski in do prave popolne omike dospeti ne more. Iz takega neznanja prihaja posvetnemu razumništvu mnogotera nevednost in vnešarnost v duhovskih rečéh. To je napaka, zlasti v krščanstvu, kjer bi se posvetno in sveto slovstvo, vsaj v dejanju, ne smelo ni ločiti, nikar že se pobijati. Tako je tudi napaka, da se slovénski mladini po šolah sploh nudi le posvetno slovstvo v nauk in pónemanje.

Zoper to napako vedno deluje Luka Jeran skoro že pol stoletja, spisuje in vreduje Danico ter po njej kaže Slovencem pot do prave sreče, do vekovite slave — Svitoslav. Iz te moje razprave bode menda vsakemu razvidno, kako je Jeran sedanjo dobo v Knjigi Slovenski provzročil po Novicah, pospeševal po Danici in mnogih drugih spisih, posebno po Šmarnicah, kako tudi opoviral bodisi gledé na prehitro preminjanje jezikovo bodisi gledé na duhá našemu narodu nepristnega, na duha nekatoliškega. Veliko je v tem njegovo zasluženje; naj mu ga ta spis pred Bogom nikakor ne krati!

Ne trdim, da je vse, kar je tukaj njemu prisojeno, res tudi lastno delo njegovo, kajti še on sam svojih nekdanjih, celó pesniških umotvorov vseh ne pozná; vendar je vse to — pa še več — po njegovem trudu, v katerem skromno tekmuje s sv. Pavlom: „Quae quidem retro sunt obliviscens, ad ea, quae sunt priora, extendens meipsum, ad destinatum persequor, ad bravium supernae vocationis Dei in Christo Jesu (Philipp. 3; 13. 14)“.

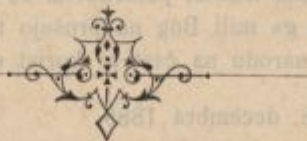
Priložena slika kaže Jerana, kateri je lani obhajal že svojo sedemdesetletnico, še v čvrsti dobi, kadar so poslavljenemu Monsignoru zapeli bili bogoslovci: „Junak na polju dušnem bije za vero in za narod boj“. Pozneje je ta boj z liberaluhi nekako prepustil Slovencu in drugim listom, pomeknivši se na polje bolj notranjega duhovnega pisateljvanja, v katerem naj ga mili Bog na prošnjo nebeške Zgodnje Danice katoliški cerkvi pa slovenskemu narodu na čast in korist ohrani še mnoga mnoga leta!

V Ljubljani dné 8. decembra 1889.

Josip Marn.

Razgled.

	Stran
1. Terpljenje pravičniga in pokora grešnika — 1848	9
2. Zgodbe sv. pisma star. in nov. zakona — 1850	13
3. Jezusa in Marije dvoje najsv. Serc — 1850	13
4. Slovenska Abecednica za otroke — 1851	16
5. Lilija v Božjim vertu — 1851	16
6. Bukvice od presv. imena Jezusovega — 1851	16
7. Sveti Juri, serčni vojšak — 1851	16
8. Stezica v nebesa — 1852	18
9. Keršanski Junak — 1852	18
10. Serce Marije, prečiste Device — 1854	20
11. Cerkveni Govornik — 1855—56	22
12. Sveto Pismo star. in nov. zaveze — 1856—59	22
13. Deutsch-sloven. Wörterbuch Wolf-Cigale — 1855—60	22
14. Mariin Mesec ali Cvetlice M. D. I. — 1859	29
15. Večni Mesec za žive in mrtve — 1860	31
16. Postne Pridige — 1861	33
17. Sveti Križev Pot — 1861	33
18. Angeljska služba za mladenče — 1861	33
19. Šmarnice nebeške Kraljice, M. Device II. — 1861	33
20. Kalvarija — 1862	38
21. Šmarnice Marije Device III. 1863	40
22. Zlati Vek — 1863	40
23. Svete Pesmi IV. Bukvice — 1863	40
24. Abuna Soliman — 1863	40
25. Šmarnice Marije Device IV. — 1865	46
26. Čast Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji — 1868	51
27. Kratek Poduk od Škapulirja — 1868	51
28. Šmarnice Marije Device V. 1870	55
29. Mladenček Dominik Savio — 1870—71	56
30. Šmarnice Marije Device VI. — 1872	58
31. Popotvanje v Sveto Deželo — 1872	58
32. Šmarnice Marije Device VII. — 1878	69
33. Rože in Koprive za šolo in dom I. — 1882	78
34. Zgodnja Danica — 1848—1888	7—99

Svitoslav i Danica.

*

Kratka molitvica.

Gospod Bog! obvari	Dom nam zléga brani,
Sétvice košate;	Hud'ga ognja sténe;
K žetvi obilni stvari	Dolge véke ohrani
Njim klasičke zlate.	Vérne vse Slovene!

* * *

sa naša Knjiga Slovénka šteje v svoji zgodovini štiri vélike dobe. Prva zvirá od veka IX. — Ciril, Metod, Klemen — do XVI. Druga — Truber, Dalmatin, Bohorič — do XIX. Tretja — Vodnik, Kopitar, Ravnikar — do l. 1848. Četrta — Miklošič, Bleiweis, Jeran in drugi — teče do obroka sedanjega.

V IX. stoletju se je Knjiga Slovenska vzbudila ob prevratu carigrasko rimskem, v XVI. ob nemškem, v XIX. ob francoskem, l. 1848 ob vsesvetovnem, torej tudi slovanskem.

Da je v sedanjem veku napredovati jela Knjiga Novoslovenska, provzročil je Vodnik s svojo Ilirijo, Metelko na stolici slovénki, pripomogla je Čbelica, pospešile so Novice; povod temu dali so tudi mladi rodoljubi, kateri so iz Hrvaške prihajali nazaj na višja učilišča, v šole modroznanke in bogoslovne, polni duha slovanskega, ter so ž njim navdihovali potem rojake svoje — Slovence. Tako so l. 1841 v Ljubljani, l. 1844 v Gradcu itd. bogoslovci ustanovili si slovansko knjigarno, jeli so marljivo se učiti slovanskih jezikov, in zapored so se prikazovali v našem slovstvu, na pr. po Novicah, dobri slovénki pisatelji p. L. Pintar, A. Žakelj Ledinski, L. Jeran itd.

Kolike pomembe v našem slovstvu je Miklošič, povedal sem v lanskem Jezičniku staroslovenskem; o Bleiweisu sem pisal l. 1882 v XX. tečaju; letošnji naj pa kaže, kako je sedanjo dobo v Knjigi Slovenski povzročeval, pospeševal ali opoviral — **Luka Jeran.**

*

Rodil se je Jeran Luka 16. okt. 1818 v Javorjah (Affriach) na Gorenjskem, v prvih šolah učil se v Škofji Loki, kjer mu je šolski vodja bil J. Volc. Ker zarad starosti po tedanji postavi ni mogel v gimnazijo Ljubljansko, podá se v Karlovec, kjer od l. 1834 do 1839 dovrši prvih pet latinskih šol. Tù se poleg ilirskega pridno učí jezika madjarskega; ravnatelj mu je bil P. Jos. Em. Podvinský. L. 1840 pride v Ljubljano v šesto šolo latinsko (rhetoriko) pod Martinaka, l. 1841 in 1842 na licej v modroslovje, pod Kersnika, in tedaj se prav marljivo poprime slovenščine in laščine,

in že družnik bogoslovne knjižnice slovanske skrbno prebira razun domačih knjige hrvaške i srbske, češke in sploh slovanske na pr. Stanko Vraza, Vukotinovića, Kolo, Danico, Novine, Zoro, Gundulića, Kačića, Pesni i Poslovice srpske, Jordan's Slav. Jahrbücher, Šafaříkove Starožitnosti itd. itd. Učitelj v slovenščini mu je bil profesor Metelko, do katerega je vedno imel posebno spoštovanje. Zlagal je takrat prve pesmice ter mu jih v Metelčici donašal v slovenskih nalogah. Nekatere so bile pozneje tiskane na pr.: Hesperidski vert na Krajskim (Narodna bajka), Vnebohod; — Rožici, Posvetni hudič (Narodna pripoved), Vrednost domoljubja, Našimu solncu (Po Zori dalmatinski). Predzadnja njena kitica se glasi: „Solnce žarko, solnčice prekrasno, — Z domorodno lučjo sveti jasno, — Zapuščen osveti hram domači, — Ki ga nam še ptuja senca mrači, — Ti vžgi perve sveče naše slave, — De zbudé se naš'ga roda glave!“ — L. 1843 vstopi v bogoslovno semenišče, kjer se vzlasti iskreno loti jutrovskih jezikov: hebrejskega, sirskega, kaldejskega; a arabskega zvrši vse štiri tečaje. — „Svojih verstnikov si vedno bil dika“, pojó mu „Daničarji“ l. 1882, in res, bil je to po vseh šolah, latinskih in bogoslovnih, kajti le dva- ali trikrat poniknil je do reda lacc (lobenswert), sicer pa mu v vseh svedočbah vedno slove lem (vorzüglich)!

L. 1845 posvečen za mašnika je obhajal novo mašo v Poljanah, kedar sta mu še živa bila oče in mati; pričujoč je bil takrat tudi dr. Janez Bleiweis s svojo gospó. L. 1846 ostane še v semenišču, l. 1847 nekaj časa v Poljanah, meseca aprila dojde za kapelana v Horjul, l. 1851 meseca maja k sv. Petru v Ljubljano, l. 1853 se podá za misijonarja v Afriko, nevarno zbolí, pride nazaj za duhovnega pomočnika l. 1854 v Trnovo, poda se drugič v Afriko, a vrne tudi drugič zarad bolezní v Trnovo, kjer služi potem za kapelana ter vredeje „Zgodnjo Danico“ do l. 1869. Tedaj postane papežev kamornik i monsignor, ter pride z Danico svojo osebenkvat v duhovščnico stolne cerkve, pomaga vedno v duhovnem pastirstvu, l. 1882 postane kanonik, l. 1888 dne 16. okt. je praznoval sedemdesetletnico svojega življenja, čvrst duhom i telom, vendar skromno takó, da še čestitke, katero so mu poklonili „Daničarji“, ni priobčil v svoji Danici, kar torej hočem storiti jaz poznej, ako Bog dá srečo. — Po sreči le sem tudi jaz v roke dobil nekaj njegovih stvarí, in izmed mnogo družih čestitek naj tukaj priobčim le jedno, katera dovtipna sicer, a istinita, bode znancem vsem na radost, ter slove:

XXXXXXX!

Septuaginta annos — corpo di baccho!
 Mi amicissime habes in sacco,
 Abraham, Isaak et Jacob vidisti,
 Luce lucenti mundo luxisti,
 Heu, quot diabolos jam expulisti!
 Quot esurientibus escam dedisti!
 Tu es minister studentibus cibi,
 Deus retribuatur millies Tibi!
 Deus conservet Te fortem et sanum
 Usque et ultra centesimum annum;
 Ad intentionem hanc semper orabit,
 Nec non cras poculum evacuabit
 Totus Tuus

Matth. Treffiniensis.

A.

„Nikoli ne pozabim, da gosp. Luka Jeran mi je bil prijazen pomočnik.“

*

Tako je o svečani 20letnici svojega vredništva dr. Janez Bleiweis spoznal slovesno, češ, kedar me je l. 1843 Kmetijska družba izbrala bila za tajnika, prevzel sem Novicam vredništvo z velikim veseljem, pa tudi z enólikim strahom. Nikoli ne pozabim, da gosp. Luka Jeran mi je bil prijazen pomočnik (Novic. 1863 str. 223). In res, vadal ga je dobre slovenščine, vpravnaval mu razne dopise, posebno pesniške stvari, ter dopisoval sam v Novice. Zvati se je bil jel že l. 1841 Svitoslav t. j. Lucas a lucendo. — „Vigred minola Ti je in poletje, — Tvoja je doba jesenski zdaj čas“ — pevajo mu „Daničarji“ ob sedemdeseti godovni, in — čudo! pesem Jesenske misli je prva njegova, katero so, kolikor jaz vém, priobčile Novice l. 1843 str. 90 v Gajici z znamenjem S. t. j. Svitoslav — na pr.: „Neštevilne zemlja mati — Poklonjuje nam darí — U spomladí, u poletji, — Clo do pozne jeseni itd.“ —

Novice l. 1844 imajo vže mnogo dopisov, književnih poročil slovanskih, in pesmi Jeranovih z istim znakom ter vse v Gajici na pr. Kmetovski pregovori — razun za Malitraven — za vse mesece v letu str. 12—204; Serbske Novine in Podunavka str. 48, Kolo v Zagrebu str. 75, Jordan's Jahrbücher str. 87, Slavjanska Antologija iz slavj. Aten (Dobrovnika); Nekaj od Serbskih Novin v Pešti str. 104, Prezgodna zrelost uma — iz Podunavke str. 123 itd. — Pesmi pa so naslednje: Zimske misli — „Od polnočnih merzlih krajev — Ojstra sapa dije, — Ravno polje, verh Triglava — Ogrinjalo belo krije“ itd. l. 7; Sirotek (Poleg česke ljudske pesme): „V mladih dneih zgubilo — Dete mater milo. — Začne odrašati, — Misli: kje je mati?“ itd. l. 13. — Pirhi l. 14: „Že tički pojejo, — Že rož'ce cvetejo, — Tud sneg beži proč; — Tih vetričik veje, — Žar solnčni me greje: Velika bo noč“ itd. — Spomladanjske misli l. 20: „Vesna cvetje seje — Po gorah, pušavah; Vesna drevje kiti — Z listjem po dobravah: — Kliče z zemlje krila — Bitja opočila . . . Naj tud uka iskre vname — V mladih srcih novi svet, — De nam duh roditi jame — Učenosti željni cvet, — De Slovenam ukov bela — Spomlad ne bo zakàsnela! Žlahtne hčerke! dragi sini! — Vi cvetlice spomladí, — Vi ste zvezde v domovini, — V katerih biser se bliší; — De b' pač z duham rož'ce zale — Domoljubnim vas navdale! — Vesna cvetje seje . . . Kliče hčerke, sine — V nograd domovine! — Kratka molitvica (Poleg Čelakovskiga), katero sem del temu spisu na čelo (l. 22). — Venec hvaležnosti in spoštovanja . J. Kersniku o godu . . l. 27: „Ti, ki ljubiš verno vdane — Svoje učence, o modrica — Domorodna! k' so ti znane — Naše želje belodane, — Bodi dans nam pomočnica, — Počastiti učenika — V pesmi lastniga jezika“ itd. — Poletne misli l. 33: „Teb', višava preljubljená! — Naj bo pesim posvečena, — Pesim duše ginjene; . . . Nam očestvo je dobrava, — Tù naj raste naša slava, — Tù naj poganja ljubki cvet, — Ki v podobe naj kmetije — V sad presladki se razvije, — In živi Slovenski svet. — Tù je treba se pognati, — Tù nar krepši seme s'jati — V krepke, rodovitne tla, — De tud dušne nam jedila — Domovina bo rodila, — Domovina ljubljena! — Njih visok. g. Joanu nadvojvodu . . l. 40: „Veséli Slovenja, veséli se Krajna! — Obnebje se jásní nad Tvojo glavó; — Iz ólike mira Ti véneč poganja, — Ki venčal bo Tebi dolino, goró“ itd. — Pogled v Štajersko l. 47: „Rob dosežem krajnske meje — Na Černivca visočini, — Štajerska naprót mi veje — Volna sapa po dolini“ itd. — Tri cvetlice (Poleg českiga od Vlastimile Ružičkove): . . . „Cveti kakor roža, dvica! — Čistost hrani

lilije, — Prosta bod' ko vijolčica: — Vredna hči boš Slavije! — Nr. 45 pa se nabaja čestitka:

Gospodu Koseskitu pesniku „Slovenje“.

1. Z pevsko slastjo — ktera Vila
Te je v zibki nadahnila,
De, ko vdari Tvoja lira,
Vsaka druga slast umira
V njene glase vtópljena?	2. Slavski govor — ktera Vila
Te v detinstvu je učila,
De besede vse sladkosti
Se v goreči iskrenosti
'Z gorkih pers izlivajo?	3. Ktera srečna Rojenica —
Nježna lóga golobica —
Ti je gosli v roke dala,
Pesmi peti ukazala,
Ki sercé vzdigujejo?
4. Dolgo struna ljubezniva
Poje v tihim sramožljiva,
Modropojki slavski streže,
Ki beršlanov véneec veže,
Gosli ž njim ovénčati.	5. „Čas je, molkost prekiniti,
Tvoje gosli razglasiti
Tirja mati domovina“,
Modropojka opomina
Pesnika mudečiga.	6. Domovini poštovani
Lira peti se ne brani,
V nji se glasi izbudijo
Ki Slovenjo poslovijo,
In Cesarja miliga!
7. Zato Tebe tud' slovila
Domovina, pevc! bo mila;
Ti ne jenjaj prepevati
V njeno čast, — in ona mati
Ne bo Teb' bit' jenjala!		

—n.

V Novicah l. 1845 so pesmi, katere je zložil L. Jeran, bogoslovec in duhoven v Ljubljani, z znakom S. ali —n, tele: Novice svojim bravcam ob novim letu — „Veselo Vam jutro! de b' zdravi nam bili — Vsi, ki ste perjazno nas k sebi vabili; — Dans sprimi za srečo prihodno Vas Bog!“ itd. — Izmed dvanajsterih kitic glasite se četrta in peta takole:

Slovenskim naj zvezdam vsa čast zatim sije, Vsim, ki so goreči prijatli kmetije In svojga jezika in svojga domú, Ki v Krajni, ki v Stajeru in Korotani Nam v srcu, v besedi in v delu so vdani, Ki vredni Slovenci so svojga rodú.	Vam sreča naj vgodna cvetè Podunavci, Vam — kólo naj Vila vódt' točno Posavci, Od koder izhaja Danica svitla. Sosedje jadranski! za náuke vneti Naj vedno perjazniši Zora Vam sveti, Ki v mračnimu jutru nad Vami igrá.
---	--

Hvaležnost slovenskih mladenčev Njih Veličanstvu Cesarju Ferdinandu I. za okrajšano vojniško službo l. 12. Med desetými razstavki slove četrta: „O Ferdinand! zató beseda Tvoja — Miljone podložnikov osrečí, — Ki persegvati pod bandero boja — Mladenčem le na osem let veli“ itd. — Iskre pri vmestjenju . . J. K. Novaka v čast vodstva . . . po knezoškofu Antonu Alojziju . . od bogoslovcov . . 16. Velkitravna l. 21: „Srečne ovce in ovčice, — Ki Pastir jih modri vodi, — Pot svetosti in resnice — Vselej sam pred njimi hodi“ itd. — Kresni žarki . . J. K. Kersnika . . o godu od domoljubnih učencov . . l. 26: „Danes zopet zvezda mila, — Učenik prepoštovan! — Nam učencam oznanila — Tvojiga godu je dan . . 7: Bil slovenstva si podpóra — Za predragi dom naš vnet, — Naj zató slovenska zóra — Ti daní še mnogo let!“ itd. — Skopulja, v prvotnem naslovu že omenjena „Hesperidski vert na Krajskim“, po narodni pripovedki l. 32: „V perjazni ravnici sred rožic dišečih — Pod belim snežnikom krog svojga vertá — Je v dnevu jesenskim ob sončnim zahódu — Prevzetno šetala Skopulja gospá“ itd. — Moji mili domovini (Iz Danice od Zofije R . . . ve.): „Domovina moja mila, — Rajski vertič mé mladosti! — Samo v tebi mi je bila — Vedno cela slast radosti“ itd. — Žalovanje stáriga očeta (Poleg Českiga ponaučniga in zabavniga lista) l. 48. Na razgled bodi:

1. V britkosti in nadlogi
Zdihujem starc ubogi
V stanice merzlim kot';
Sim v štirkrat dvajstim leti,
Vsak dan želim umreti —
Pa smert odlaša pot . . . | 6. Me v starih dneh poštvati,
Postreči, živež dati,
So moje ble željé;
Al komej dam mu 'z roke,
Dolžnosti sin visoke
Do staršev več ne vé . . . | 9. „Tu treba kota meni,
Kam drugam starca deni“
Nevesta zamomlá;
In prec iz gorke hiše
Me sin pahnti iše,
Sin kačjiga serca itd. |
|---|--|---|

Novice l. 1846 imajo Vošila ob novim letu, zložil — n t. j. Jeran v 28 razstavkih. Na primer bodi:

1. Mé vošmo, de cesarski rod,
Ki naše ljudstvo brani,
Uterdi, blagoslovi Bog,
Mogočniga ohrani!	2. Mé vošmo, de Slovenijo
Nam Večni z svojga raja
Z rosó obilne milosti
Oživlja in napaja . . .	7. Mé vošmo, de omikanost
Krepósti v brambo bodi;
De pamet, vera in modrost
Mogočnih zборе vodi . .
8. Mé vošmo, de za rod in dom
Bi mnogo Cojzov vstalo,
Z njim' bi Slovenji jaderno
Se kviško pomagalo . .	24. Mé vošmo pisoljubam sploh,
De vsak takó pisari,
Dezdravimsercamsmejo brat'
Tud mladi — ne le stari . .	26. Mé vošmo, de se naš namen
Slovencam prav perljudi,
De posihmal naš pravopis
Nikomur se ne stadi . .

Ave Marija (Sion 1845) l. 4: „Molcé dobrove, vetrič z listjem maja“ itd.; Perva Davidova pesem, posvečena stoletnemu godu č. g. Jožefa Justina, starašina krajske duhovšine (Po dalmatinskim opata J. Gjorgja) l. 13: „Srečen mož, ki ne zahaja — Po hudobnih grešni volji, — Mimo gre, sedeti graja — Na kovarstva kužnim stoli; — Temuč ljubi po vsi moči — On Gospodov zakon sveti, — Ga razmišlja v dnevu, v noči — In objema v duši vneti“ itd. — Oče in sinovi (Domača pripovedka prestavljena) l. 22: „Premožin oče v stare dni — Pokliče k sebi tri sinove — — Na demant! O sercé lepó, — Ki verne dobro za hudó.“ — Preklinjevavcam l. 44: „Ti, ki kolneš, tuliš, lajaš — — Bog stvarém ne da se zasmehvati.“ — Vera (Renatus Münster) l. 50: „Kaj močno v pers' človeku serčnost veje, — Ko hudournik se nesreč odpéra? — — Vse mine, mrè, — spremínu se upéra — Vera!“

Novice l. 1847 kažejo v posebni prilogi k 2. listu: Žalostin glas v spomin r. vč. g. Jakopa Dolenca, Staro-Loškiga tehanta: „Ozri, Gospod! se z visokósti, — Poglej temačno zemlje lice — — Oči si solzne obrišite, — In rajski slad mu pervošite“ itd. — Sreča l. 9, ktere na razgled bodi 1. in 6. razstavek:

Po sreči hrepenimo nevtrudljivo,
In zmirej mislimo, de blizo jè;
Pa — bolj ko létamo za goljufo
In po daróvih njé sercé sopè,
Bolj smo od prave sreče se ločili —
Nevedama strup hudih strasti pili! . . | O Véčnimu hitimo hvalo peti,
De sreča ni zunanja reč le kar;
Iz svojih pers si mora vsak jo vzeti,
Le v njih nej zida človek ji oltar;
Le tá povzdigne serce, rane céli,
Ak takih že smo od svetá prejeli. |
|---|---|

Solzica Novic ranj. v. g. Balantu Staniču, gorišk. korarju itd., gorečimu podporniku družbe zoper terpinčenje žival l. 22: „3. Kómur serce, kakor Tebi, bije: — Da bi vsaka stvarca srečna bila, — Mu solzica gorka lice oblije, — De Ti luč življenja je ugasnila“ itd. — Hvala čej si? l. 33. Na primer bodi:

1. Govóri, Hvala! kje 'maš dvore zlate?
Komú do njih zročuješ skrivni ključ?
Sej vidiš — svet se suje, stiska za-te;
Kraljica bliša! pridi, prid' na luč . .	11. „Tud tí se motiš: — Nisim jez kraljica,
Ne skrivam ključa, ne sedim na trón';
Enaka men' je knéznja, beračica,
Enak mi vóglar s kraljem sedem kron.“
12. „Za dnar me ni, in hlimbe zaničujem,
Ne ključ, — pah! prosti pelje do menè;
Kjer čednost vidim, tih se perbližujem;
Me išeš? ljev moj najdeš, — mene ne.“	

Drobtince Slomšekove l. 1847 imajo str. 7 in 8 obširno pesem, zložil L. Jeran; „Drobtinc posvečenje svetimu Maksimiljanu Celskimu rojaku.“ — „Ludovika Blozja napeljevanje h keršanskemu življenju“ — je poslovenil si Mihael Stojan (Vid. Jezičnik XXIV. 1886 str. 38), besedno vravnal L. Jeran, in bukvicam na čelu je tiskano: Na svetlo dala dva mlada duhovna (t. j. L. Jeran in N. Zic). V Ljubljani 1847. 12. 126.

Novice l. 1848 priobčujejo v 19 kiticah pesem „Ob novim letu“, zložil — n. t. j. Jeran, in kažejo naj se tu na pr. razstavki:

<p>1. Silvester sprémi stariga v zatón,
Posije sonce nov'ga leta;
Se siplje sreča, se gosti poklon,
Mnogteri kej si v žep obeta:
Kaj bodo kolj Novice zbrale
Ter željnim bravcam darovale?</p>	<p>4. Imej vedrilo prostor svoj — naj bo,
Vsak list mu svoje da verstice;
Pa vedi: mé kmetijo ljubimo,
Kmetijske bivamo Novice;
So čisljali že plug Sloveni
Od nékdaj, — naj tud zdaj se ceni.</p>
<p>7. Ob Muri, Dravi že od nekadaj,
Ob Soči, Savi in Savini
Je žito rumenelo, kakor zdaj;
Orali tu slovenski sini,
Vodé slovenske čede pile,
Besede naše se glasile.</p>	<p>8. Pustila mlajšim znamnja Grek, Rimljan,
Jih nósi pótok, hrib, dolina;
Sovražni zgubil ni Mohómetan,
Kar kdej je imela Palestina:
Glej, v jedra po dežel' Slovena
Odpró se le slovenske imena.</p>
<p>9. V prijazni ravni ob Ljubljanci tje
Počiva stara mat' Ljubljana,
V Emono jo Rimljan prekerstil je,
Po nemškim v Lajbah prekovana.
Slovenu pa Ljubljana bela
Po starim — v ustih bo živela.</p>	<p>10. Kdo gledal je sovrévat' Sovri dve?
Poslušal kdo, de suje Sava?
Kdo zúmil, Bistra de bistrí polje?
Alj kdo kerševal je Triglava,
Kdo Kóma, daljniga soseda,
Ki un'mu v trojno lice gleda?</p>
<p>11. Slovenski orataj — drug javalnè —
Ki je ob berdih dobe davne
Čuvál goveda, jagnjeta berhkè,
Ogóne s plugom obetavne
Obračal spretno prigojene,
Ter s plodno róso napojene . . .</p>	<p>19. Zasliši torej, brave! ki si volján,
Kaj voš'mo letošnje Novice:
„Poštenje v sercu hráni slednji stan,
Bogá se bój, in derž' pravice!
Verh tega mirno dolge leta
Kmetijo žívi Bog in kmeta!“</p>

V „Jezikoslovskih rečéh“ str. 146 razlaga J. t. j. Jeran ime Slavjan, Slovan Slaven, Slavin itd. ali Slovén? „Že dolgo se méde, de v teh besedah nič stanovitniga nimamo . . . Po takim bi bili mi na Krajskim, Koroškim, Goriškim, Štajarskim in Ogerskim Slovenci, vsi skupaj pa, kar je Slovenskiga jezika, Slovenje“ itd. — Nekaj od Srbije iz gosp. Jovan-Gabrilovičeviga državrniga besednjaka str. 165. Kaj je živio! str. 178 i slava! Kdo je hudi kljukec bil, češ, prekanjen človek: „Toliko je gotovo, de kljukcov je veliko; kedar namreč človek kako hudobijo storí, se v kljukca sklúči; njegovo serce je polno bodečih kljúk, torej tak nesrečin povsodi kljuke trósi, in bóde, kodar hodi.“ — Poštenimu umetniku čast, sleparju pa skléšk na herbet! — Svoboda ali sloboda. Svoboda iz svoj biti, torej svojboda — svoboda; bratje Hervatje so črko l za v zamenjali, kakor tudi druge soglasnice kterikrat v l spreminjajo p. mlogo, klik nam. mnogo, krik (str. 208). — „Nove imena mescov bi le tedaj bile svetovati, ko bi jih vsi Slovenje sprejeti hotli . . . Prav bi bilo zdaj, ko se mnogoteri časniki križem prebirajo, de bi slehern slovénsk vrednik vsako leto enkrat mesečne imena vsih Slovenov v svojim listu naznanil, de bi se človek zavedel, ko časnik eniga narečja v roke dobí (str. 214)“.

Vedež 1848 l. I kaže v št. 17 pesmico: Fantič in limbar, zložil Jeran. „Ti limbar, limbarček na polji, — Kedó je tebe vsjal? — Si bel in bel okólj — okoli, — Kedó ti je lepoto dal?“ itd. —

V Novicah l. 1849 razun „Vošil“ pripoveduje str. 3 Jeran: „Kaj je lepiga na Slovenskim? 1. Lepo je, de imamo nebeški mir. 2. Lepo je, de imamo eno vero svojih očetov, in jo spoštujemo. 3. Lepo je, de se duhovni in deželski nasprót ne vjedajo, in ne grizejo, kakor drugod. 4. Lepo je, de se slovenšina takó prijetno razvija, cvetè, in vsak dan več prijetlov dobiva. 5. Lepo je, de so novi slovenski pisavci snažni in sramožljivi, po vrojènim duhu Slovincov, kterim se nesnaga gnjusi. 6. Lepo je, de imamo ljubiga Cesarja radi, in Mu želimo zvesti ostati.“ — Kako pa je sedaj, čez štirideset let? — Slovaci ali Slovenci na Ogerskim (str. 45). — Kaj bo z narodnostjo? Poméni sploh vse, kar je narodoviga posebej, narodovost ali narodnost itd. Nikar ne recimo, de je „žleht“ žleht beseda, češ, da je iz zlo, zleg. zlegt . . ; vendar str. 88 pristavlja: „Če je pa le nočemo imeti, pa pred vse „žleht“ reči, in „žlehtne“ lastnosti zaverzimo, potlej je nam pa ne bo treba.“ — Str. 197 razlaga se po „Danici“, kaj je paša z dvema ali tremi žimnicami? Paša iz Perzijanskega „pa“ noga in „šah“ kralj, tedaj nožni kralj, kraljev prinožnik, podpornik ali pomočnik, in žimnica je znamenje visoke časti ali službe itd. — Na čelu Novicam pa so Vošila, pesem v 20 kiticah, zložil Jeran; izmed njih naj se ponatisnejo tu na pr.:

1. Dobro vselej mé Novice
Vam, Slovenci! smo vošile,
Vam že včasí z novim letam
Serčne želje oznanile . .	4. Vošimo, naj vsi narodi
So zvesti Bogu, cesarju;
Vsak' mu 'z Božje, ne'z človeške
Milosti je moč vladarju.	5. Voš'mo, naj bimat' Slovenja
Svoje otroke srečno zbrala;
Naj bi v maternim naročji
Sveto vero obvarvála . .
10. Kdor hudóbi sname sponse,
Dobriga ne čini ploda,
On poštene va-nje kuje:
Topakléna jesvoboda!..	13. Voš'mo, naj bi zbor slovenski
Krepko svoj namen ohranil,
Vero, narodnost, cesarja
Vsako uro moško branil . .	15. Voš'mo, naj bi pisarija
Dobra dobro se zorila;
Hudovoljnim mažamúham
Tinta vsa se posušila.
16. Vošimo, naj bi učeni
Mnogo dobriga pisali,
Góri, dóli, lés v Ljubljano
Nam Novicam pošiljali.	17. Vošimo, naj vsikdar šola
S cerkvijo se sporavnavá,
Sicer bosta brez preneha
Šolc in šola patagláva . .	19. Vošimo, naj mir se verne,
Lah spozná cesarske prave,
Némeec naj pustí Slovéne,
Madžar ne vzdiguje glave.
	20. Vošimo, naj pobratenje
V čistih se namenih širi,
Zlóga med naródi vlada,
Vse naj duh ljubezni vmíri.	

B.

Cerkvéni časopis. Pod tem naslovom je priobčil v Novicah l. 1848 str. 112 J. t. j. Jeran tole: „Kar smo že zdavnej želeli, bomo zdaj dosegli: učeni dohtar sv. pisma gospod Janez Pogačar bodo v začetku prihodnjiga mesca začeli na svitlo dajati cerkveni list v slovenski besedi, kakoršniga južni Slovèni dosihmal še nismo imeli, ako „Drobtinc“ sèm ne štejemó, ki se kakor letnik k dnevnim listam prav za prav ne morejo šteti. Vedoželjni kmet je dosihmal imel le Novice, de jih je ob nedeljah prebèral, to je bil sploh telesin kruh, pa tudi veliko dušniga vmes; zdaj pa bo dobil v roke tudi cerkvene novice, ki mu bodo dajale vsakoršnih podukov, ki zamorejo Slovenca v veri in ljubezni uterditi, dajale mu bodo cerkvenih novic, ki se godé v Ameriki, Azii, in po celim svetu; slišal bo zvedljivi bravec, kako se divjaki k sv. katoljški cerkvi spreo-

bračajo, kaj se posebniga godí v Rimu, sedežu sv. Očeta papeža, v Jeruzalemu itd.; kako prijetno je tacih rečí slišati: to bo kruh za dušo. —

Neki skerbin pastir so rekli, de si bodo zraven svojiga lista tudi eniga za občino naročili; zlo bi bilo želeti, de bi se po več krajih ali pa povsod tako zgodilo. Ako se naročé tudi na občinske ali cerkvene troške, je gotovo, de se denar skorej ne more boljši obrniti. — Koliko se bode ob nedeljah hudiga odvernilo, in koliko dobriga storilo, ko bodo ljudje brali, in zlasti posihmal, ko se vse učí brati!*

Tako je Cerkvéni časopis slovénski po osnovi in koristni namembi Slovencem prvi naznanil Jeran, ne sluteč, da v kratkem postane on sam listu vrednik. Rednik t. j. krušni oče postane koj prvemu tečaju, kapelan v Horjulu, po raznih dopisih, kateri so se v naslednjih od leta do leta vekšali in množili — s celim podpisom ali tudi brez podpisa, ali spremljani z znaki **J.**, —**r**—, —**a**—, —**n**, †. Med njimi so poročila cerkvena, največ misijonska, iz slovanskih pa tudi neslovanskih na pr. laških in francoskih listov, iskrice, zvezde za šolo, novice v razgledu po svetu itd. — Tukaj naj se njegovo sodelovanje kaže po tečajih, in to najprej v vezani in potlej v nevezani besedi!

I. 1848. Slovenski cerkvéni časopis. Pričel je izhajati 1. julija, na celi poli vsako saboto, vrednik in založnik Dr. Janez Kriz. Pogačar, natiskar Jožef Blaznik v Ljubljani.

Benediktus. To je prva pesem Jeranova v I. tečaju No. 11 v 13 kiticah na pr. 1: „Hvaljen bod' Gospod, Bog Izraela, — Sklenil je, z višave obiskati — Jagojeta skropljeniga kardela, — Svojemu ljudstvu odkupljenje dati. — — 13. Večnim' Trojstvu bodi večna hvala, — Vse stvari jo pojte na vse glase! — Péla se je, poje, prepevála — Se Bogú bo vse, vse večne čase.“ — Druga pa je No. 18 sv. Ligvorja (z lepim napevom Riharjevim):

Marija!

1. Marija! v tebe upam,
O sladko tolažilo!
V tebi ohladilo
Sercé se moje bo.	2. Če v te, Marija, mislim,
Te hočem zgovoriti,
Mi če sercé stopiti
Čutilo presladkó!	3. Britkost, alj kalna žalost
Obleže serce moje,
Imé presladko tvoje
Zaziblje ga v pokój.
4. O svitla morska Zvezda!
Ko val visoko vstaja,
Ko grom neviht razgraja,
Ti kermiš čolnič moj.	5. Pod tvojo brambo zvesto,
Gospa preljubeznjiva!
Dni mojih tek izliva
Naj v rajski se zaton.	6. Zaupam, o Marija!
Ak se v ljubezni tvoji
Stečejo dnevi moji:
Bom šel pred božji tron.
7. Zakuj serce mi moje
V svoje sponé zlate:
Gorelo v njih bo za-te,
Gorelo vekomaj.	8. Sercé, sercé, Marija!
Mojè za-mé ne bije; —
Na ga — le k tebi dije,
Ga Sinu, Sinu daj.	

V nevezani besedi na pr.: „Pervo sv. obhajilo — v Rimu. Nejeverski in keršanski vladavec — Mulej Abderaman, cesar marokanski pa Ferdinand, cesar avstrijski. Papež in njegova nadzémeljska častitljivost — Gregor XVI. pa Nikolaj I. — Gorjé človeku, ki svojiga poželenja ne kroti — Henrik VIII. Kaj de imajo božji prijatelji — Jezuitarji — od svetá pričakovati. Varite se lažnjivih prerokov — o papežu, postu, keršanskim zakonu — s tole vpeljavo: „Turk ne zaničuje svoje lastne vere, Jud se ne sramuje svojiga talmuda, in vsak neprekuhan divjak spoštuje svojih očetov šege; sramota pa je — žalost in sveta jeza mora prevzeti slehernó ne popolnoma zdivjano serce, viditi, de ravno v edinozveličavni cerkvi se redí obilno gausobe, moljev in samojedcov, ki sami sebe grizejo in spodjedajo! Taki ljudje — malopridni sužni svojiga poželenja, kteriga berzdati so si še nejeverniki v čast šteli — bi rajši dans, ko jutri sv. mater katolíško cerkev spod solnce pihnilí, ko bi mogoče bilo, za to ker ona zapoveduje

po človeško, in ne po podzverinsko živeti itd.“ — Roženkranc (str. 106—122) po časopisu „pro katolicko duhovenstvo.“ Zaničevavcam duhovnov, in zlasti keršanskim staršem v premislik, kjer pravi na pr.: „Vi nehvaležni, ki si prizadevate duhovski stan tako neprijetin storiti, de se bodo šolci ogibali v ta stan stopiti, kteriga se že zdaj zavoljo duhovnih težav bojé; bo sčasama duhovnov permankovalo, ali pa bodo v sili taki v duhovšino rinili, ki niso za ta stan. Ako bo duhovnov mankalo, bo tudi vera pešala; lažnjivi preroki in krivoverci bodo veči moč imeli, in zgoditi se utegne, de, ko bi nar bolj treba bilo učenih katolških mašnikov, jih bo nar bolj mankalo. Kaj porečete, ako bodo vaši otroci ali vnuki ne kakor katolški kristjanje, ampak kakor krivoverci za vami v večnost prišli? In kdo je tiga bolj kriv, kakor vi sami, ker ste prvo stopnjo storili, de ste začeli duhovne preganjati ali z jezikom, ali z utergovanjem tiga, kar ste jim dolžni? Taki in toliki utegnejo biti nasledki vaše hude terme, ktere večni Bog odverni itd. (str. 117)“. Gorje lažnjivim prerokam! Kaj nas živali učé. Vera je vender le potrebna: „Moje dete! le to za vselej verovaj, kar so te dobra mati učili!“ odgovoril je nejeverin oče hčerki na smertni postelji. — Je vender le res! Razsvetljenje (str. 207). V obeh spiskih graja napačno in vertoglavo svobodo, češ: „Svoboda je za pošteniga človeka, ne za potepuha; če bodo za hudodelnike ojustrejši postave, več svobode bodo pošteni deželani vživali, in bolj hvaležni bodo postavodajavcam. V ti reči je brez vsiga dvoma po vsi deželi ena sama misel, de so namreč za tate in za druge hudodelnike premehke postave, in de se jim po ječah predobro godí . . . Take svobode, kakoršne korenčani ali radikalci oznanujejo, se vsaki pametin bojí. Ti korenčani so namreč taki ljudjé, ki vse s korenino hočejo izrovati, ne vsadé pa družiga, kakor kakšin osat ali tern itd.“

Zgodna Danica. Katolški cerkveni list. Vrednik Dr. Janez Kriz. Pogačar. Pod tem imenam bo prihodno leto izhajal zazdajni „Slovenski cerkveni časopis“. Nad napisam bo tudi novimu naslovu primerjeno podobo dobil. Tako v oznanilu No. 25 in 26. — Razun tega, kar se nahaja v „Slov. cerkvenem časopisu, v Novicah in v Vedežu“, spisal je L. Jeran to leto posebej tudi knjigo:

1. *Terpljenje pravičniga in pokora grešnika z nekterimi večnimi resnicami v zgledih in pergodbah.* V Ljubljani 1848. 8. str. 82. Giontini.

II. 1849. **Zgodnja Danica.** V tem tečaju so Jeranovi spisi na pr.: „Slovenci! boste s tem zadovoljni, kar je v načertu za prihodnje postave §. 15—17? itd. Sveti Venceslav, česki vojvoda in marternik. Nekaj od Fr. Baraga. V keršanski katolški veri naj veči svoboda. Misli katolika ob začetku leta 1849 (Po Kat. Zagrebačkim Listu). Pogovor med svečnjakam in mračnjakam, ali coperniki nove dobe (K. Zagr. L.). Bo že še le sama katolška prava. Táko le svobodo dajejo sovražniki kat. vere — o škofu Marilleju na Švajcovskim. Kardinal Švarcenberg — po Blahovestu. Branje sv. pisma. Nekaj od sv. očeta vsiga kerščanstva Pija IX. Velik modrijan in mlada deklica: Ktero je poprej bilo, kokoš ali jajce (K. Zagr. L.)? Bratovšine zmernosti na Šlezkim: . . . „Med tem, ko se drugod zoper žganje s tako silo vojskujejo, se na Krajnskim ta strupena pijača še čedalje hujši razširja, in točniki in kuhači te peklenške mišce nič ne pomislijo, koliko ljudí oni na duši in na telesu umoré, koliko hiš spodkopljejo, koliko družin za vselej v nesrečo in pogubo pahnejo“ itd. — Ena ovca najdena. Kratek dokaz iz uma. Kratek svet bravcam sploh: „Kar človek mnogo bere, po tem se velikrat nehoté zverže; sedanje čase se rado veliko hudiga — brezbožniga in zoperkatolškiga bere in prebira: naj bravec, kteri mnogo listov ali dnevnikov prebira, sklep storí, de bo tudi saj eniga praviga katolškiga vselej skozi in skozi prebral. Ako bi za to ne imel nobeniga družiga plačila, kot volnejši serce, vselej ko

poslednjo verstico taciga bere, bi bila že dosti plačana tista četert ali pol ure — pa bo imel še drugo plačilo: vero bo ohranil. Kedar dle časa berem kej posvetniga — ne rečem hudobniga — me začne zebsti v serce, kakor zvečer, ko zahaja rumeno solnce; kedar berem kej spodbudniga, mi v serce gorkota perhaja, kakor zjutrej, kedar izhaja zlato solnce. Če je per tebi tudi takó, keršanski bravec! potlej bom rekel, de je v sercu naj boljši toplomer za branje (str. 192)^a. — Prilika od petka, sobote in od posta (K. Zagr. L.). Poterpežljivi Job. Očitne strahovanja preklinjevalcov ali bogokletnežev.

Tri resnice za nemarnoverce: a) Nobeden se še ni na smertni postelji pokàsal, de je pravi veri verin ostal; mnogi pa so z ognjenimi solzami objokovali, de so se v svoji lahkoumni in razujzdani mladosti nejeverstvu z dušo in telesam v gerlo dali. b) Od prave vere sploh odstopi človek naj berže, kedar živi v veselji, ko mu sreča cvete in zdravje služi, tačas tedaj, ko méni, de mu od nikodar ni treba nič tolažbe; nikomur pa se to še ni zgodilo na smertni postelji ali umirajočimu, zakaj takrat ni pomoči ne tolažbe, kakor le v edini pravi veri. c) V cvetoči mladosti semtertje kdo odstopi od prave vere, ker se v nejeverstvu ložej in prijetniši živi; v sivi starosti pa se marsikdo verne v naročje prave vere, zakaj v nji se tolažljivši, boljši in mirniši umerje!^a —

Kdor globoko misli, terdno veruje; kdor poverhu misli, nič ne veruje. Doktor Ignaci Knobleher, misijonar v srednji Afriki. Dr. Meinhard od družbinskiga napredka. Cerkveno slovstvo: Pridige ob posebnih perložnostih, J. Volc (str. 272); P. Karla razgovor od kerš. upanja, poslov. J. Medved (str. 277); Razlaganje sv. evangelija sv. Matevža, Fr. Metelko; Sv. pismo stare zaveze okrajšano, S. Klančnik; Napeljevanje k pobožnimu življenju in lepimu zaderžanju, iz nem. S. Klančnik (str. 319—320). Katoličanstvo na Irskim. Boga bomo mogli začeti ljubiti. Dve zlo imenitni bratovšini na Španjolskim: Za spreobrnjenje smernih grešnikov pa k smerti obsojenih. Iz Jezusovih nauk na gori. Kje naj verni pomoči išejo, ako jim izobraženi divjaki hočejo božje veže ali svete hrame ropati? Balmes od branja romanov. Kako se neprenehama moli. Konjar Hejtmanek (Svobodno po obrazu iz življenja od Fr. Pravdy — Str. 342. Konec v Danic. 1850 str. 223). Roža Limanska. Jeruzalem. Paša — žimnica (str. 352). Stari in novi velikani ali štempiharji. Amerikanske novice, Fr. Pirc. Goliat II. Nekoliko iz življenja ranjciga korarja Franca Veriti-ta (str. 383—6).

Kaj pravijo ptujci od nas? „Lepa Krajnska dežela, kaj pravijo ptujci od tebe? Pravijo, de si katolška, tvoji hribi, grički in homci so z belimi katolškimi cerkvami obsjani, tvoje doline so z njimi ozališane, in ni je med njimi nobene krivoverske. Ti naša Krajnska dežela, ali boš še tako katolška ostala? — Bog daj, Bog daj! — Lepa bela Ljubljana, kaj pravijo ptujci od tebe? Pravijo, de v perjazni ravnini počivaš, in sama si perjazna: perjazno si bila sprejela visoke goste, in perjazno si jih spustila. Ti bela Ljubljana, ali boš še tako perjazna ostala? — O boš, boš; sej si Slovenska. — Lepa bela Ljubljana, kaj še pravijo ptujci od tebe? Pravijo, de si verna Bogu, mirna z ljudmi; si v naj večí posvetni slovesnosti in šumu dajala slavo Bogu in želela mir ljudém na zemlji. Ti bela Ljubljana, ali boš tako verna in mirna ostala? — De, če boš katolška (str. 319)^a. — Sicer je to leto pisal Jeran tudi v Novice, kakor je že povedano in v Slovenijo l. 1849 št. 85 z znamenjem †:

Kaj je čudno?

A. Ovbe! kaj je to per nas,
Nemško petje vsaki čas?

B. Sej per vas vse nemško zna,
Čudno ni, de tak kramlja.

A. So nekteri vel'ki le,
Ki sramoto vsim store.	B. Kaj pa gre od vas ta zvon:
Klein-Paris in Krains Lyon?
A. Kaj ne, de Lijon, Pariz
Je francozkih mest napis?	B. Čudno torej je leto,
De francozko ne pojo.
A. Ovbe, res je, pa ne vem,
Če je v glavi tem ljudem.	B. Torej naj bo vaš spomin:
Klein-Frankfurt in Krains Berlin!

III. 1850. Danica. Zbudimo se! „V deželskim ali politiškim slovstvu vse kliče: dalje, dalje! — pa vse dela in se giblje; ne bilo bi lepó, ko bi mi poleg tega v cerkvenih rečéh spali, piše pod znakom † v No. 3. Jeran. V slovenskim cerkvenim slovstvu imamo razun molitev le še redko kej posebniga, bo treba gledati, de ne poostanemo. Ljudjé zdaj že zlo znajo brati; šole se napravljajo, toraj bodo scasama še bolj sploh znali. Slovensko ljudstvo, bodi Bogu hvala! ima veselje nad svetim branjem; skerbimo toraj, de mu te duhovne jedí ne zmanka. In ker ne vemo, kaj bo novo posvetno slovensko slovstvo kej rodilo, moramo vedno bedéti, in gledati, de se dobri, verni okus ljudstva v slabo ne zverže, in do prepovedaniga branja ne dobí veselja. Ako vse v nemar pustimo, med tem, ko se posvetno slovstvo vedno bolj in bolj vzmaga, kam bo s tem prišlo? Svetnih dnevnikov je že na število in le poglejmo, s koliko gorečnostjo se v njih govori in piše: cerkveni slovenski edini — komaj de se je še ohranil! Naša dolžnost je, ga med ljudstvo, zlasti med mladost, razširati, in z dopisi času in ljudstvu primernimi podpirati. To mi moramo, to je naša dolžnost, to smo mi dolžni svojim ljubim slovenskim bratom. Želeti bi bilo zlo zlo, de bi imeli saj dva cerkvena dnevnik, eniga za občinstvo sploh, družiga za bolj izobražene. Izgovor, de izobraženi imajo nemške bukve in dnevnike, je prazin; zakaj čas tako donaša, de duhovni živež v domači besedi bolj dopade, in mi smo dolžni zanj skerbeti, ker velika in težka naloga je na naših ramah, ne le prostim, ampak tudi zobraženim skerbeti za uravno (moralno) rejo, in temu vsled tudi za primerin duhovni živež, po besedah: „Omnibus omnia factus sum“; — tudi zobraženim — ne pozabiti! Gotova resnica je, kar skušnja poterdí: Kar človek prebira, potem se zobrazí in izlika. Ako bo slovenska mladost, žejna slovenskiga slovstva (in kdo ji bo to zameril?), le svetne novosti, bukve, dnevnike itd. pred seboj imela, bo tudi le svetne brala; in sama bolj in bolj posvetna prihajala. Kam bi to prišlo! Cerkevno slovstvo našiga naroda mora s svetnim slovstvom saj vštric iti, ako že ne naprej; ako tega ne bo, bo slabo. Poglejmo na Čehe in Poljake, koliko imajo cerkvenih dnevnikov, in koliko duhovskih bukev pišejo. Pri nas dosihmal ni bila ravno tolika sila za cerkvene dnevnike, posihmal pa bode čem dalje veči. Močí je pri nas za take reč obilno, de malokje toliko, le delavnosti primankuje. Toraj zbudimo se! To velela nam ljubezen do naših bratov, to njih neumerjoče duše: „Kaj pomaga človeku, ako ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi“. — Tako je pisal kapelan iz Horjula.

Drugi spiski njegovi v tem tečaju so na pr.: Šolske reči. Raba pripoved pri učenji. Pastirstvene reči: Raba zgledov pri shodnih govorih. Kako dolgo naj terpi shodni govor? Svet stariga pridigarja mladim. Je li svetvati, govor v ravno tisti srenji kterikrat ponavljati? Kaj je Ramazan? Nekaj od slovenskiga berila in Abecednice (str. 18). Kedaj naj starši začenjajo otroke učiti moliti? P. Venturova bistroumnost. V zglede in posnemo; nedeljske šole. Iz časniga in večniga kolednika. Razlaganje kerš. kat. nauka, spisal Albreht. Število kristjanov na svetu. Izobčenje (excommunicatio). Kakšno dobroto je cerkev vživala, ko je bila vladajoča v Avstrii? Boj se, hudodelnik! Bog je pravičin (Hlas jedn. kat.). Popularna dogmatika V. Jirsika. Kaj pravi Napoleon od kat. cerkve? (Blahovest). Duh prekuc in njegove lise. Šamberijski cerkveni snid.

— Je vera več ali narodovnost? „Tega bi še prašati ne bilo treba, ker je očitno, de zavoljo nebeškiga kraljestva mora človek pripravljen biti, vse zapustiti, ako je treba. Nebeško kraljestvo je namreč podobno zakladu, zavoljo kteriga mora človek perpravljn biti, vse drugo prodati, de si ga kupi. Zopet je podobno dragimu biseru itd. (Mat. 13). Ako je tedaj nad vse drugo, je tudi nad narodovnost ali domorodnost. Nobeden ne sme zavoljo poslednje perviga zatajiti ali mu škode delati. To pa dela sedanje čase mnogo pisavcov, kteri zgolj zavoljo domorodstva take liste in dnevniko podperajo, kteri ne turški ne judovski veri žal besede ne rekó; sveto kerš. kat. cerkev pa pri vsaki priložnosti obrekujejo, vse hudo čez njo govoré, in se grozovitno togoté in vjedajo zavoljo pravic, ktere je ona zopet zadobila, in ki so ji popred le po krivici bile vzete. S tem pa ni rečeno, de bi človek ne smel domorodec biti, temuč le, de je vsakimu katoljčanu pregrešno in nesramno, zavoljo česar koli si bodi, z nejeverniki in sovražniki naše svete vere potegniti (str. 85).“ In (str. 91) po Blahovestu opisavši narodovnost gledé katoliškega duhovna pravi: „Mladost sploh teží za svojo domačijo in celim domačinstvam — to je natorna reč; in to čutilo se bo leto na leto bolj razodevalo: kdor se bo temu svojo glavno zoperstavil, bo vso vero (zaupanje) pri občinstvu zgubil, in njegovi nauki, ako so še toliko lepi in resnični, bodo pri mnogih, ki bi jih sicer sprejeli, v terdo steno zadevali. Svojojglavnost in huda terma nikjer toliko ne škoduje, kolikor pri keršanskim učniku, toraj opomnimo zopet na zgled velikiga aposteljna, „omnibus omnia factus sum“ . . Kako deleč pa de se je duhovnu v ti reči pustiti, keršanska modrost učí; Bog nas vari zmote mnogih sedanjih časov, ki narodovnost na oltar postavijo, se pred njo kakor pred malikam klanjajo, ter ji vero in vse drugo pod noge veržejo! Nad nekim vikšim duhovnim pastirjem (Slomšekom) imamo živ in djansk zgled, koliko blagoslova nad keršanstvo zamore z božjo pomočjo priklicati, kdor se zavé duhá časa, in ga vé v prid obračati.“

Kteri ljudje avstrijansko cesarstvo spodkopujejo? Delo za spreobrnjenje zamorcov v srednji Afriki — Nik. Olivieri. Nekaj zastran djanja in ravnanja sv. očeta Pija IX. Dédichvi ss. Cyrilla a Methoda (dédinstvo v Bernu po l. Hlasa jednoty katolické). Sirotčinstva. Migljej, kako s tacimi ravnati, kteri čednost sovražijo in so v greh zaljubljeni. Duh bratinstva in enakosti iz govora J. J. Strossmayerjeviga (str. 194). Radecki in vojšak (Hlas). Razgled po kerš. svetu itd. — Nektere kratkoumke. „Kratkoumke mu po glavi brodiyo: 1. Kdor sam dela, kar nad drugimi graja; 2. kdor méni, de je na Dunaji druga čednost, kot v Ljubljani; za gospóda druga véčnost, kot za kmeta; 3. kdor s hudobijo baha, in se poštenosti sramuje; 4. kdor misli, de je vse rumeno, ker ima on oči berljave; 5. lisjaku, ki grojzd graja, ki ga doseči ne more; 6. bezjaku, ki kakor turčin živi, in misli kakor kapucin umreti (str. 180).“

Razun v Danico — je pisal Jeran letos tudi v Novice str. 123: Kaj, de so bili svitli cesar na Krajnskím najpriserčniši sprejeti? „V serce veseliti je moglo sleherniga praviga domorodca, ko je v „Ljubljanskím Časniku“ bral, de iz zanesljiviga vira se vé, de so bili cesar v svojim popotvanju v Terst nar priserčniši sprejeti na Krajnskím. To nam kliče: „Slovensko serce je celo! Slovenski duh še ni popačen! Slovenec priserčno ljubi svojiga deželskiga očeta.“ Čemu je pa ta lepa naklonjenost Slovenca do njegoviga cesarja perpisati? Pred vsim drugim dvema rečéma: a) Edinosti v katoljški veri, in slovenskimu pobožnimu duhu; b) edinosti v slovenski narodovnosti. Ti réči ste tako jasni, de ni treba dokazovanja; torej ni nič bolj za naprej želeti, kakor edinosti v katoljški veri brez vsiga razdertja, in pa edinosti v slovenski narodovnosti, zvestobe samim sebi, ker kdor sebe zaničuje, tudi družiga ne ljubi“. — V Slovensko Berilo za I. gimn. razred 1850: „Volk in nektele dogodbe z volkovi. Medved in nektele medvedje dogodbe. Fantič in Limbar (Vedež 1848). Ave Marija (Novic 1846).

Skopulja (Nov. 1845). — V Ljubljanski Časnik 1850. l. 22—24: „Sužna, ali svobodna cerkev. L. 33: Voltairova smert“. — Posebej dovršil je knjigo:

2. *Zgodbe svetiga pisma stariga in noviga zakona ob kratkim za mladost in slehernimu v poduk in spodbudovanje.* V Terstu, 1850. 8. 318. Vladarska tiskarnica. Obseg: Vvod. Kaj de je sv. pismo. Visoka vrednost in korist sv. zgodb. I. D. Stari zakon. Perstavek: Jezus, Gospodov Maziljenic, v zgodovinskih bukvah st. z. A. V besednih obljubah. B. V podobah. II. D. Novi zakon. Sklep: Sveta keršanska katoliška Cerkev. Perstavek: Sv. Peter, pervak apostelnov in prvi poglavar sv. Cerkve.

3. *Jezusa in Marije dvoje najsvetejših Serc.* Molitevne bukve za vse, ki Jezusovo in Mariino serce pobožno častijo, in zlasti za brate in sestre teh neomadežanih Serc. Spisala po najboljših izverkih L. Jeran in A. Zamejc. S 3 podobami. V Ljubljani 1850. 12. 437. Giontini. — II. 1852. — III. 1855. — IV. 1862. — V. 1875. 12. 528.

IV. 1851. Pričujoči tečaj krasi sedmorica prelepih Jeranovih pesmi; prva mejnjimi je No. 7: Nar slajši serce — „Serce nar ljubeznjivši — V nebesih in na sveti! — Kdo da mi, grešnim' sinu, — Od tebe pesem peti? — O Jezus, tvoje sladko serce — Naj ljubijo, časté — Vse ljudstva, vsi jeziki, — Vse angelske versté“. Ta polovica se po ginljivem napevu Riharjevem ponavlja pri vsakem odstavku, katerih je 16 v pesmi ter se v njih preslavlja serce Jezusovo pohlevno, krotko, ponižno, čisto, dobrotno, ljubljivo, sveto, dobro, ljubo, milo in sladko. — L. 9 ima pesem: Komú? L. 11: Solze (Sv. Joana križana) v 15 kiticah: „Gledal znad sterme višave — Sim babilonske vodice; — Grenke, oh grenke solzice — So mi rosile 'z oči. — Mislil sedé sim, o Sijon! — V tvoje neskončne lepote, — Serce kipelo milote — V sladkim spominu na té itd.“ — Str. 62 po psalmu 112: Laudate pueri Dominum. — No. 20: 113. Davidova pesem: Izrael gre iz Egipta itd. v 23 odstavkih. — No. 36 kaže po čvrsti vsebini in premilem napevu priljubljeno pesem: K Marijnimu presvetimu Sercu, kateremu se v 9 kiticah priporočajo zapored duhovni, starši, nedolžni, otročiči, grešniki, umirajoči, duše v vicah, živi in mertvi vsi na pr.:

1. O Marija, naša ljuba Mati!
Sprejmi v milostno Sercé
Verne vse, k' jih tvoje množ'ce
Tebi dans perporoče.
O Marija, o Marija!
Ti imaš milostno Sercé,
K tebi, k tebi kopernijo
Naše misli in željé.

2. Vse duhovne, o Marija Mati!
Sprejmi v milostno Serce;
Naše duše vedno jih težijo,
Naši grehi jih skerbé.
O Marija, o Marija!
Ti imaš milostno Sercé;
Spros', naj Bog duhovnam vslíši
Njih molitve in prošnjé itd.

Sveti križ — po Hlasu jedn. k. — pesmica tudi v podobi križa str. 214 s prvim in poslednjim koncem: „Križ moj dragi — Vir preblagi! — — Srečin, kdor te je častil v življenju, — On odšel bo večnimu terpljenju.“ — Vsled Malavašičevih „Domorodnih listov“ o Prešernu in Koseskem so Slovenci razpravljali jeli vprašanje, kateri izmed nju je prvak; tedaj pokloni v Zg. Danici 1851 št. 9 Svitoslav čestitko, kateri je Gr. Rihar zložil pomenljiv napev, Koseskemu in to gledé na njegovo dotedanjo res izvrstno pozicijo in vzlasti na njegovo Visoko pesem:

K o m ú ?

1. Krilatec nése znad oblakov
V torilu zlatim vjenčno slavo,
Iz vez, cvetic slovenskih znakov:
Komú, komú bo vjenčal glavo?

2. Oči se vpirajo v dražčico,
Vmerljivih serca hrepenijo,
Mnogtêr molí po nji desnico,
Prošnjé duhteče se glasijo.

3. „Krilatče dragi, duh nebesni!“
Nekdó 'z otožnih pers povzame,
„Prepevam dom, gorim ljubezni:
„Naj vjenčik zali bode za-me!“
5. „Kar prvo ti dajalo slave,
„Je drugo jo gredé kalilo;
„Za to poišem druge glave,
„Nad njó spraznit svitló torilo“.
7. Pa glej! na Jadru matke Slave
Ozre se na slovenske krase,
Ter čuje tiho iz nižave
Doneti svete, svete glase:
9. „Tebi le spodobi se češenje,
„Tebi gre, de glasno vsih strani
„Te žival neskončno mergolenje
„De te duh in praha sin častí“.
4. Krilat: — Ljubezin domačije
„Je čustvo blago in ljubó nam;
„Pohótni zdeh in spev naslije
„Je sovski krič pred božjim tronom:
6. Meglica žali svitlo lice
U tém nebeščanu obdaje,
Torilce v roci — čez gorice
Pod nebam begne v tuje kraje.
8. „Sveto bitje! živi Bog ljubezni,
„Tebi samó čast in slava gre;
„Posvečeno v strahu in bojezni
„Posvečeno bodi tvoje ime!
10. Krilatca gine to slovilo,
Se zniža k njemu, ki ga poje,
In reče: Pevc, ti ná častilo!
„Ker išeš božjo čast, nesvoje“.

V nevezani besedi pa so njegovi spiski naslednji: Od krivoverstva, poslovenjeno iz Blahovesta; po Zagreb. listu: Nekaj od protestanške vere. Kaj je katolški duhoven? Zunaj katolške cerkve se ni zveličanja nadjati, iz slovesne češke verne ali dogmatike J. V. Jirsika. Iz popotvanke nekiga brankobrodskiga poslanca po „Wien. Kirchenztg.“ Kako zamorejo učeniki po deželi v učencih pretuhtovavnost zbuditi in se sami od njih kej učiti? — „Posebno razveseli učenik svoje male učence, ako jim take reči da izdelovati, s kterimi so persiljeni nekoliko misliti, pa vender de niso za nje pretežke. Ljudje po deželi se po zimi, ko imajo bolj čas, večkrat pomenkovajo, koliko p. kdo pozna lesov, trav, živin itd. Tudi učeniki bi prav storili, ako bi ukazali učencam p. enkrat, de naj vsak popiše imena vsih lesov, ki jih pozna, drugikrat vsih trav in zeliš, drugikrat vsih živin in zverin, drugikrat vsih ptic, laznin, žuž, merčesov itd., zopet drugikrat vsih bolezin; vsih travnikov, njiv, pašnikov; vse dele voza, hiše, kozelca itd. To bi bile narodovne in domačinske naloge za učence, ktere bi z veseljem izdelovali; včasi bi doma cela hiša tuhtala, da bi več reči skupej spravili. Kar bi kateri napak zapisal, bi se mu lahko povedalo, de se tako in tako mora pisati. Kaj bi to več prida perneslo, kot marsikteri iberhaus, dektanda, pelitenc itd.“ (str. 54). — Kako zamore učenik svoje učenčke razveseliti in ob enim učiti. „Malo kaka reč otroke toliko razveseli, kakor podobe, zlasti kadar so še čedno malane . . . Zlasti potrebne bi bile podobe za svete zgodbe stare in nove zaveze, za keršanski nauk, za mnogotere skrivnosti sv. vere, iz življenja svetnikov . . . Potrebne bi bile bukve s podobami iz živalstva, rastlinstva, iz zemljinstva ali rudninstva . . . V nemškim je že marsikaj tacih podobarij, ktere pa niso vse brez razložka za otroke, ampak z odboram in razložkam; v slovenskim dosihmal kaj taciga še nimamo . . . Nedavno so v Pragi na svitlo prišle troje bukve z obrazi iz otročjiga življenja . . . Vender morajo učeniki in sploh redniki posebno varovati, de otrokom kej taciga ne kažejo, kar bi tudi le od deleč sramožljivost žalilo . . . Otroci imajo bistre oči, vse vidijo in pretuhtujejo, in marsikej spazijo, kar odrasnimu še v misli ni itd. (str. 89)“.

Kratka zavernitev. „Nejeverski češki časnik „Slovan“ v nekim piškavim dokazovanju terdi, de bi ne bila nobena vera prava in edinozveličavna. Na to mu pošteni „Vidensky Dennik“ odgovori in pravi med drugim: Tako terdijo tudi protestanti, pa skoz in skoz neravnosledno t. j. po slovensko, de sami sebi bunke po glavi dajejo itd.“ To čvrsto dokazuje ter spominja Jeran grškega modrijana Platona, kateri je v svojih naukih

prišel najbliže krščanstva (str. 96). Čednik da lep zgled keršanske ljubezni, po Blahovestu. Duh in čerka. Čudin tat. Glasilke (parole) vsih puntov od Adama do Proudhona po Vid. Denniku: „Bete kakor bogatini, kakor žlahtniki, kakor kralji, kakor bogovi! (str. 110)“ — Naloga katoliških Slovanov v Cerkvi. V „Wien. Kirchtztg.“ pisatelj po jeziku, po rodu in domačiji Nemeč primerno dokazuje, da naloga katoliškim Slovenom v Avstriji je: gojiti cerkveno vedo v domačem jeziku, narodno slovstvo cerkveno pospeševati ter krivovercem in razkolnikom z orožjem učenosti v ravno tem jeziku se nasproti staviti itd. „Katoliški Slovenci so jedro celiga cesarstva avstrijskiga, — je nas 15—16 milijonov — pa kje so in koliko najdem pri nas učilnic, koliko semeniš, de bi bili se v njih učili rejenci v domorodnim jeziku skrivnosti in resnic božjiga razodenja misliti in zglasovati? itd.“ — Molitev, de bi se vsi v Eno sv. vero zedinili. Med možmi, ki delajo na to, je vzlasti goreč Oče Ignaci Spencer . . „Kar pa tiče nas Slovéne ali Slované, naj bo nam perporočeno, se pri tih molitvah še posebej svojih keršanskih razločnih bratov na jugu in severu, namreč nezedinjenih Grekov, spomniti, de bi se tudi oni sprebudili in spoznali, kaj je v njih zveličanje . . Pogosto se sliši od silniga terpljenja, kteriga morajo katoličani med Serbljani prenašati . . Še veliko bolj žalostne naznanila od stanu katoličanov so se te leta iz Rusovskiga slišale itd.“ (str. 123). — Kakošno terpljenje Jezusovi nevesti krivoverci delajo. Katoličanje, pohujšljivih in krivoverških bukev in spisov se varujte! Kako bi se šole napravile. Napuhin in Ponižin. Nektere napake in pregrehe po Slovenskim p. Preslabo spoštovanje nedelj in praznikov; ponočevanje, predolge svatovske ali ženitvanjske gostarije, v noč; skupni spašniki, opuščanje nedeljske službe božje, prepiri med soseskami, napčno zaupanje samih nase in premalo zaupanje v Boga itd. (str. 140). Nekteri opomini zastran spoštovanja svetih krajev. Od misjonarja g. Knobleherja. Nove milosti za prijatle sv. roženkranca. Nekaj Voltairoviga. — Šolarjem v prevdarek: Mladenič Aldrik. Mladim v zgled in posnemanje: Bogoljubni mladenčik Gotfrid. Cerkvene zapovedi so tudi božje zapovedi. Farno cerkev spoštuj in obiskuj ko svojo mater! Sveti-dan. Razdertje, razpertje in razpad luteranske cerkve na Meklenburškim. Nekteri odpiski iz spovedovanj sv. Avguština od njegoviga učenja v detinskih letih. Kako so Jezuiti mladost odrejevali (po Augsb. Postztg. str. 205. 208 in l. 1852 str. 6), — Prav mnogo je priobčeval letos iz misijonskih naznanil, v razgledu po svetu, kratkih zgledov za mladino itd.; posebej o društvu sv. Mohorja (str. 160. 191) in o bratovščini sv. Cirila in Metoda (str. 197) itd.

To leto se je Danica prvokrat sporekla z Novicami, češ: „Ako nekteri šterkovci ptiče gnejzdo razderó in z mladiči gerdo delajo, je to pregrešno; pa se nam tudi pregrešno zdí, ako ptujic, kakor so Novice pravile, iz tega prederzni sklep storí: Škoda za tako lepo deželo, s takimi prebivavci, ki vedno Boga v ustih imajo in na videz v cerkev hodijo (!!) — v sercu pa so polni hudobije (!!!)“. To govorjenje — taka sodba je prehuda. „Na Nemškim . . Češkim . . imajo bukvice zoper terpinčenje žival . . De bi Slovenci na videz v cerkev hodili, to je obrekovanje, ktero mora vsako pošteno uho žaliti, in zamore priti k večimu iz ust kakiga malopridnišiga Rongetoviga učenca itd. (str. 135). — Nato je dopisnik B—k v Novicah str. 180 dal „Odgovor Danici“, češ: „Novice, ktere že skoraj 10 let kažejo, da so tako dalječ od Rongeta kakor od Ultramontanizma, že zamorejo same na sebi porok biti, da nič napčniga ne pride va-nje itd.“ A Jeran priobči potem zavoljo sporazumljenja v Danici „Odgovor na Odgovor“, da Novice menda ne zaslužijo tega poklona; največi del njih bravcev je gotovo vernih in poštenih Ultramontancev, kajti: „kar psovavko ultramontanizem tiče, je sploh znano, de dandanašnji tako imenovani zobraženi svet s tem imenom zabavlja vsim, kteri še po božjih in cerkvenih zapovedih živé, ali sploh, kteri so pošteni katoličani, kakor so p.

dnevniški vitezi zbiraljše škofov v Würzburgu in na Dunaju, in v sto in sto družih zadevah z Ultramontanci pitali itd." (str. 154).

Zgodnja Danica. Katoliški cerkveni list. Odgovorni vrednik in založnik: Janez Kr. Pogačar. Natiskar: Jožef Blaznik v Ljubljani. — No. 51 pa 52 l. 1851 ima na čelu: „Naročevanje na peti tečaj slovenskiga katoliškiga časopisa Zgodnje Danice. . . V duhu in namenu, kakor dosihmal, želi „Zg. Danica“ Slavce sploh in Slovence posebej ter vse obiskovati, kateri se za njo menijo . . . Okolišine so tako nanesle, de se bo vredništvo in založništvo za prihodnje leto spremenilo . . . Učenih zmožnost je obilno po Slovenskim; s sklenjenimi močmi se pa veliko stori . . . Odgovorna vrednika: Luka Jeran in Andrej Zamejc. Založnik: Jožef Blaznik.

4. *Slovenska abecednica za otroke.* V stari in novi pisavi. Spisal in na svetlo dal L. Jeran. V Ljubljani 1851. 8. — II. 1852. — III. 1857.

5. *Lilija v Božjim vertu ali deviški stan, njegova lepota in pomočki ga ohraniti.* Po spisih sv. Alfonza Liguorskiga. S podobo. Na svetlo dala L. Jeran in A. Zamejc. V Ljubljani 1851. 8. 75. — II. 1852. — III. 1856. — IV. 1880. 8. 220.

6. *Bukvice od presvetiga Imena Jezusa.* Spisal L. Jeran. V Ljubljani 1851. 8. 36. (Ponatis iz Danice). — II. 1857.

7. *Sveti Juri, serčni vojšak.* Serčnim slovenskim mladenčem spisal L. Jeran. V Ljubljani 1851. 12. 59. — II. 1857.

C.

V. 1852. Zgodnja Danica. Katolišk cerkven list. Tudi ta tečaj ima v sebi sedmerko Jeranovih pesmi, in koj prvi list na čelu:

Posvečenje k novimu letu.

1. Zemlje in nebes Kraljica,
Nad kerube vse češena!
Tebi naša naj Danica
Bode v slavo posvečena.	2. Vzem' jo pod peruti svoje,
De Slovence razsvitljuje,
Tvojga Sina slavo poje,
Tvoje dvištvo oznanuje.
3. K nov'mu letu pa z višave
Nam pokaž' nebeško Dete,
Naj otmè otroke Slave
Od nezdod hudo zadete.	4. Greha sponse naj zatare,
Jenja milosti pravica,
Zliva nove blagodare:
Sprosi Božja Porodnica!

I H S.

Vedno peta ino gnana Bodi imenu Jezusu Aleluja in Hosana! Jezusu narslajšimu.	Ni peró še zapisalo, Jezik še 'zgovoril ni; Čisto serce je okušalo Tvoje ljubeznjivosti.
--	---

Jezus, vetrič tolažila!
Sladki mir mi v dušo vej,
De se slednič opočila
V Tebi bo na vekomej (No. 3).

*

Hvala Božja iz ust malih.

Rožce dišijo, Lepo cvetó, Glavce molijo K Bogu v nebó.	Tičece po vejah Hvaljo Boga Cverčki ob mejah Kličejo ga.	Angelski kori „Svetó“ pojó, Gloria gori Vedno ženó.	Gloria Očetu! Gloria Sinu! V nebu, na svetu Svetmu Duhu! (No. 8.)
---	---	--	--

V l. 10 se nahaja pesem: Za post — „Ne pozabi, ne pozabi: — Kar ti jame zibel teči, — Te preganja, človek slabil — Lev peklenski, lev dereči“ itd. — L. 21: Vojaška pesem na potovanju ali maršu: „U zmerzlini in vročini — Mérimo čez hrib in log, — V gromu, tresku in dežini, — Naj bo žar ali srež okrog itd.“ — L. 23: Pošten vojak — „Vojak vesel je korenjak, — Kar prav ino spodobno je. — Čmernosti ne pozna vojak, — Ne zgraja, ne prepira se. — O tak, o tak — Je vsak pošten vojak itd.“ — L. 47: Božje oko. Po geslu: Vse je očitno in odperto očém Gospodovim. Hebr. 4. V osmih kiticah: „Naj stojim na zemlje lici, — Al me skriva njena sreda, — Skriti se ne da Pravici: — Božje oko povsod me gleda itd.“ —

Prosto je v tem letniku poročal Jeran najprej o misijonih in bratovščinah p. Srednjoafrikanški misjon (Zagreb. L.). Društvo za spreobrnjenje vsih krivovercov — O. Ignaci Špencer. Društvo sv. Cirila in Metoda, sv. Hermagora, družba Jezusoviga Detinstva (str. 4). Sveto leto. Pismo dr. J. Knobleherja. Postave Mariine družbe v prid kat. misiona v srednji Afriki. Nabirki za Afrikanški mision. Zatiranje katoliške cerkve na Rusovskim. Zgled modriga učenca. Sv. Apian, spričevavec v palestinski Cesareji. Beseda Slovincam (l. 9) o vzvišanju Novomeške gimnazije po vabilu prevzvišenega knezoškofa Antona Alojzija. V dan sv. Cirila in Metoda, slovenskih apostelnov (l. 10): Nekoliko od njunega življenja, gerške razkolnije (po Blahovestu), o molitvi za spreobrnjenje Rusije in za zatrenje razkolništva slovanskiga po bukvicah: „Union de prières pour la conversion de la Russie et l'extinction du schisme chez les peuples Slaves. Bruxelles. 1851.“ „In čudno zarés je, piše Svitoslav, de ravno ta čas, ko se je na Slovenskim misel za društvo ss. Cirila in Metoda jela utrinjati, se je imenovani glas deleč od Slovenskiga po nekim tujcu v ravno ta namen zaslišal. Tudi on svetuje molitev, svete maše, obhajila, devetdnevne molitve, roženkranc, pokorila in vsaktere dobre dela, in pa vse to pod obrambo ss. Cirila in Metoda (l. 11)“.

Čvrst je spis: „Moč klasičkiga slovstva v vedo in besedo novših časov“ (str. 25—42) po knjigi, spisal J. Gaume, kjer proti koncu Jeran pravi: Ako se tudi kterikrat opomni, de to — zreki gerških in latinskih klasikov, iz bajeslovja ali mitologije — ni keršansko, de le neverniki so tako mislili in učili, je vender pri vsi previdnosti grintovi sad tacih neverskih laži in zmot in zlasti pogostiga branja enacih del: oslavljenje keršanskiga okusa, zgubljenje veselja do razodete resnice, pešanje vere in velikrat verna v nemarnost, ki je pri tako imenovanih zobrazenih dandanašnjih časov ognjena uima, ujedajoč červ, nakazin in predkazin časne in večne nesreče . . . To se vidi posebno iz peresa nekterih pisavcov, kteri, ako se jim naključí kej v keršanstvo tikajočiga pisati, pišejo tako dremotno in otožno, de vsaki lahko razvidí, de jim ne izhaja iz serca. Ako se zaleté pa v malikovavsko bogočastje, jim peró tako medeno teče! . . . Ali nismo brali že celó v Slovenskim perkazkov, v kterih je viditi, kakor de bi se pisavcu po nekdašnjim malikovavstvu zdéhalo, in kakor de bi miloval mališke šture, ki so se mógli ogniti darilnikam Edinorojeniga Očetoviga itd. (Prim. Hus, Žižka)“.

— Kaj misli Abraham a st. Klara o Jezuitih? . . . „Meni se Jezusovo društvo zdi, kakor orehovo drevo. Kolikor več to drevo sadú obrodí, toliko hujši ga samopašni dečaki s krepelmi natepajo itd. (str. 43)“.

Osvobodovanje zamork po Hlasu jed. katol. Marija — jutranja zarja (str. 75—77). Dr. A. Radlinsky. Namen, potreba in dobrotnost sedanjiga svetiga leta. Tovarštvo angelskiga mladenča sv. Alojzja. Le Božja milost je še naše zavetje. Dvanajsteri apostelčki v Kartagi. Nekaj od združevanja latinske in greške cerkve po „Univers-u“. Krivoverske in Božje sodbe (str. 146). Omikanost brez keršanstva. Na Marijno prošnjo se spreoberne mlad nejeveric današnjih časov, spačen z branjem škodljivih bukev. Mnogo pravopodučnih zgodb in zgledov, brezbrojno poročil

v razgledu po kerš. svetu itd. Bil je tudi poverjenik društva sv. Mohorja, katero je marljivo priporočal in razširjal, kakor družbo ss. Cirila in Metoda.

Resnobiše od lani se je sporekla Danica z Novicami letos in to: a) Novice nekaj šipljejo g. J. Peršeta, ki je v Danici št. 23 terdil, da krompir zato gnjije, ker so ga ljudje okleli, ter so radovedne, kje bo g. P. vzroka grojzde gnjiline iskal, ker ljudje vina, kolikor je znano, niso nikdar preklinjali, marveč mu preveliko čast z besedo in v djanji skazovali? „Danica t. j. L. Jeran po besedah sv. pisma (Modr. 11, 17) pravi, de P. ne bo po vetru mahnil, ako za besedo prime in reče, de grozde bi utegnili ravno za to gnjiti, ker so ljudje vinu preveliko čast z besedo in v djanju skazovali in mu jo skazujejo . . . Kteri pa de je tisti pervinski natorni vzrok gnjiline pri grozdu ali korunu, kteriga čeznatorni Bog v en in drugi sad vsadi, nas preveč natorne ljudi postrahovati, s tem se nar učenejši glave zastonj belijo, kaj že le ljudski učenik (str. 120)?“ — b) Jeranu vesti ni pripustila molčati na „Odperto pohvalno pismice g. pisatelju potopisov po Slovenskim in Laškim“ (Novic. str. 347), češ, radi bi bili vidili — iz verniga in nrvniga ozira — od taciga popotnika (M. Verne) po takih deželah več čutila in spoštovanja za keršanstvo, manj za ajdovstvo (str. 184). — Ta „prijazni“ napad pa Novice slavnimu vredništvu Danice imenujejo bombo, češ, če bi nam treba bilo iz omenjeniga verniga in nrvniga ozira še kedaj v šolo hoditi, naj nam za zlo ne vzame, ako k nji ne pridemo, še manj pa slavni g. pisatelj potopisov . . . gremo svojo pot, katero že delj časa hodimo, kakor Danica, in reči smemo, vseskozi kristiansko in pošteno itd. (str. 372). — Nato vredništvo Zg. Danice odgovori dokaj rezno ter naposled pravi: „De ste stareji mem nas: poštenje! — iz serca Vam Matuzalemovo starost prvošimo; to pa Vam vender v ti reči druge pravice ne da, kakor če Vas bomo tudi vprihodnjič, kakor dozdej — vikali. Kar pa „v šolo k nam“ tiče, bi bilo modro storili, ako bi bili molčali; — to naj bo rečeno, de v osebnosti ne zajdemo, in ko smo že inimici causae, de amici personae ostanemo (str. 192).“ — Po vsem tem Novice v poslednji besedi Danici (str. 380) oponašajo, da se mlado (!) vredništvo kakor stara (?) babica lovi za zadnjo besedo in da ne besedice več ne govorijo o ti pravdi, ktere tihi začetek je že bila ozdravljena zamaknjena in posekana smreka! —

„Danica bo izhajala v tem duhu, kakor dozdej; ako pa imajo morebiti častiti bravci kake posebne želje, jih prosimo razodeti, se bo jim vstreglo, kolikor bo le moč“ — pravi v povabilu na naročilo za prihodnje leto vredništvo in založništvo. —

8. *Stezica v nebesa.* Bukvice pridnim otrokam namesto podobic. Na svitlo dala L. Jeran in A. Zamejc. V Ljubljani 1852. — II. Stezica v nebeško domačijo z lepo podobo sv. Alojzija. 1853. — III. 1883.

9. *Keršanski junak ali molitvene bukvice za slovenske vojake in sploh za katoliške mladenče.* Spisal L. Jeran. V Ljubljani 1852. 12. 216. — II. 1886.

VI. 1853. Odgovorno vredništvo: I. pol leta: L. Jeran in A. Zamejc. — Prva in edina Jeranova pesmica v tem letniku je (I. 8.):

Hvala Bogú za ohranitev Cesarja.

Hvaljen bod' življenja Bog!
Si obvarval nam Očeta:
V serce smerti vsekati
Mu ni mogla roka vkleta;
Kervi žejno pa pošast
Si pravici zdal v oblast.

Nad-Te smertni nož ne smé,
O naj boljši zmed cesarjev!
Tavžent, tavžent mašnikov
Za-Te s tavžentov oltarjev
Kliče vsak dan v nebo; —
Bog gotov Te varval bo.

V prozi kaže se najprej: Pogovor med novim in starim letam (l. 1). Novo leto in rokodelic (l. 3). Sv. Rembert, svet otrok. Odkupovanje zamorskih otrok — P. Olivieri. Oznanjenje Marije Device (l. 13). Procesija sv. Rešnjiga Telesa (str. 86). V besedi do prečastitih bravcev (str. 108) vzame L. Jeran slovó, češ, „poskusiti želim misijonarjem v srednji Afriki pomagati, ondotnim nesrečnim narodam svitli dan zveličanja oznanovati, pravo zgodnjo danico napovedovati, ako me Božja milost živiga in zdraviga tje perpelje“ itd. — L. 27 opiše „Srednjo-afrikanski mision“; l. 31 „Razlaganje psalmov sv. Avgušтина v slovenskim jeziku“, rokopis J. K. Velikonja. Poslednja pridiga g. L. Jerana pri sv. Petru (l. 33). Bog poverni dobrotnikom srednjo-afrikanskiga misijona (str. 140) — pri odhodu; l. 38: Pismo misionarja L. Jerana iz Aleksandrie do vrednika Zg. Danice; l. 42 iz Kaire (30. sept.); l. 51 iz Tersta 15. dec. na pr.: „Človek obrača, Bog oberne. Tudi jest sim se bil proti Hartumu v srednjo Afriko obernal, ali Božja previdnost me je s hudo prehudo boleznijo v mojo domačijo zavernila, rekoč: Ne boš še zdaj vidil Hartuma, ne boš še odkupoval in učil zamurčikov itd. . . . V Asuanu, na kraju egiptovske dežele, sim bil s sv. zakramenti previden . . . G. namestnik so mi dovoljenje dali, de sim se podal v domačijo, kjer imam ob enim nalogo, novo odpravo v Hartum perpravljati, kar bom poznejši, bolj ozdravljen, bolj natanko naznanil“. V nedeljo pred Božičem dojde v Ljubljano, k sv. Petru, a Danica priobči v l. 52 spisek njegov: Božično. Mir Božji! Kerst se rodil. —

VII. 1854. Odgovorni vrednik: A. Zamejc. V tem tečaju oglasi se pesnik Jeran l. 22 v 22 kiticah: Stoindruga Davidova pesem: „Moja duša! na višavo — Hvalni glas Gospodu ženi; — Daj njegov' mu Imenu slavo, — Kar živí in giblje v meni itd.“ — L. 50: Antoniju Alojziju — o zláti maši — 15. dec.: „Pol stoletja v časa reki prevalilo — Se je, knez preblagil pred Teboj; — Važno pomenljivih let število — V boji za pravice svet obstoj . . . Tvojih stvarb dobrotnih brez števila — Ne bo Krajna nikdar pozabila itd.“ —

V nevezani besedi pa je spisal: Šolski bratje v Aleksandrii (str. 27). Oderuhi. — Kaplan v Trnovem od 1. jun.: Srednje-afrikansko. Zapeljivci. Redka slovesnost: blagoslov temeljniga kamna novi cerkvi Ternovski. — Sredi julija spremi L. Jeran nov oddelek duhovnov in rokodelcov do Kaire, a bolezen se mu obnoví, na svèt zdravnikov se vrne v domačijo, ter pripelje seboj zamurčika, da ga zredi in zučí, češ, naj on na mestu mene kdej pojde — bodí si kakor duhoven ali neduhoven — rojakom svojim prižigat luč prave vere. Imenoval se je pri sv. krstu Jožef Krajnski. Gledé na to mu zloží M. Hladnik l. 37 pesen:

Sveta vnéma.

1. Za mision sercé se blago vnelo,
Hiti čez morje — na bregove Nila,
Zavist podnebja pa ga zavernila,
Nje sprotovanja zdravje ni sterpelo;	2. Odslej pa le še bolj za to gorelo,
Za kar ga želja sveta vplamenila;
Spet dó staniš prijadra krokodila,
Pa spet podnebje sprotovat' mu jelo:
3. Kaj li začet', de b' želje svete, vroče,
Spolniti b'lo mu vender še mogoče?
Um, z voljo krepko, zmaga vse upore!	4. Ker v mision osebnó le ne more,
Odkupi černca, okrajne žgeče sina,
Gojí v apostelna jí domačina.

„Z novim letam se bo verli gospod Luka Jeran, čigar zdravje se je, hvala Bogú! dobro popravilo, vredništvu Danice pridružil, gotovo v veliko veselje vsim Slovencam, katerim je njegovo spretno pero dokaj znano“ pravi Danica v povabilu na naročilo za prihodnje leto 1855. — Slovensko Berilo za III. gimn. razred, zložil J. Bleiweis l. 1854, ima pesmico: Sirotek. Česka narodna. Poslovenil Jeran (Novic. 1844). V Novicah l. 1854 naznanja o zadevah slovenskega besednjaka

Jeran svojo „Misel, kako bi se dal naš slovenski besednjak naglo, lahno, dobro, in — kolikor moč — popolno dokončati (str. 31).“ L. 33 pa kaže „Cesarsko pesem“ poslovenjeno po L. J. na pr.: „Bog Cesarja, Bog cesarstvo — Nam obvari, nam ohran'! itd.“ — Ozdravljen vstopi spet za kaplana v Trnovem; poprej pri sv. Petru pa je spisal to leto:

10. *Serce Marije, prečiste Device.* Bratam in sestram Marijniga presv. Serca z oziram na podružnico te bratovšine pri sv. Petru v Ljubljani. Spisal L. Jeran. V Ljubljani 1854. 8. 234. Gerber. — II. nat. 1859. 8. 328. — III. 1873. 330.

VIII. 1855. Odgovorna vrednika: A. Zamejc in L. Jeran. Za novo leto je po glasilki: Non nobis, Domine, non nobis; sed Nomini tuo da gloriam! Jeran zložil pesmico, katera je njemu in krščanskim pesnikom vedno bila geslo in se zarad tega tukaj naj pokaže cela:

Tibi soli!

1. „Moja duša, dans odloči,
Kóm služiti po vsi moči,
In darvati serčne boli,
Kóm češ delat', se truditi,
Kom terpeti, se potiti?
Za spoznavo k Bogu mólí,
In po tem naj bolji zvoli!“	2. O Gospod, kaj še me prašaš,
K sebi dvigniti odlašaš?
Moja duša tebe zvoli,
Tebi hoče se darvati,
Te ljubiti, te iskati,
Te slaviti vse okoli,
In služiti: „Tibi soli!“	3. Naj klečim v svetišu tamo,
Naj domá sím v tihim hramu,
Duša moja kliče, moli,
De se vse časti odreče;
Vse naj tebi v slavo teče;
Delaj, misli, kar že koli,
Vse naj bode: „Tibi soli!“
4. Ak me svet v spoznavi mali
Tu in tam za kaj pohvali,
Bi po svoji slabi volji
Se zaletel v spotike
Ter privolil v slepe mike;
Pa se spomnim, de je bolji,
Hvalo dati: „Tibi soli!“	5. Košaté v obleki zlati
Se bogati, — ne bogati;
Na napuha kužnim stoli
Mnog duhovne zaničuje,
Še Bogu čast odrekuje!
Slave iše za-se zgoli,
Njemu mar ni: „Tibi soli!“	6. Gre pa pleme za plemenam,
Vreme menja se z vremenam,
Let' za letam gre okoli;
In kar kdej se košatilo,
Bliš in perje je zgubilo:
Hoče — noče? tudi oholi
Mora klicat': „Tibi soli!“
7. Mnogotera pa solzica
Se ko biser vterne z lica,
Dokler človek po solznim doli
Proti nebu iše poti,
Tava, hodi in se moti;
Blagor njemu, če v ti šoli
Vse daruje: „Tibi soli!“	8. Roso milosti z višave
In spoznavo poti prave
O Gospod, ti nam doдели,
De po dni končanim teku
Vsaka duša v novim veku
Večne čase tebe moli,
Kliče slavo: „Tibi soli!“	

Zvezdice za šolo: Sladko spanje. Bogoljubčik: „Spanček pride mi na lice, — Čiste angelske ročice — Me prijazno zazibljàjo, — Na ušesa pošeptajo; — Dva se k glavci vsedeta, — Mi oči zatisneta itd.“ — Britko spanje. Hudodelčik: „Hudodelčik malo moli, — Zasmerčí v hudobni volji; — Kmal zakliče: mati, mati! — Jez nocoj ne morem spati: — Sôva nad glavó je zmir, — Kri če spiti netopir itd. (str. 12)“. — Nauk za postni čas: „Ne hodi gledat traparij, — Nesramnih maškar, plesarij; — Okó, ki v to preží, — Tud samo modro ní (str. 32)!“ — Ternovska cerkev v Ljubljani l. 11: „Spomlad bliža se vesela, — Vse se lepša v mladi moči; — Kaj pa cerkev jest želela, — Če od kod ne bo pomoči? itd.“ — Nova roža v Ljubljani l. 51 v 10 kiticah: „V beli Ljubljani prot mestnimu logu, — Kjer berhka Gradašca v Ljubljanco šumljá, — Je Bog zapovedal, naj roža prelepa — Joanu Kerstniku požene iz tlá... Kdo roža le-ta je? in kje se razcveta? — To tebi, vprašavec, že pesem pové: — Gospodova hiša je nova, je sveta, — In cerkev Ternovska je njeno ime.“ —

Prosto je spisal Jeran p. Priprava k službi Božji. Ave Marija. Olivieri in njegovo djanje. Mnogo o misijonih, iz srednje Afrike, o zamurčkih, v zvezdicah za

šolo: Dober svet, kako napraviti si zapisnik ali dnevnik, za hojo v šolo, vest, Ožbe Oterpnjenček. Peter Skesanček (str. 40). Škof in detek. Sledi keršanstva v zahodni Indii, prejden jo je Kolomb iznajdel. Nekaj za modre, ki niso modri (Zagr. L.). Grižljeje za perlizovavce in za oblizovance p. „Sv. Hieronim pravi: Ako bi se urno nazaj ozerl, ko te tvoj prilizovavec hvali, bi velikrat vidil, kako ti rogovile kaže, ali pa oslovske ušesa dela itd.“ — Zlasti pristrčna sta spisa: „Nečedno pisarstvo (str. 47) na pr.: Piše se včasi o lastnostih, kakšne de naj slovenski pisavci imajo; rado se pa pogreša, de pravi keršanski duh, resnična bogoljubnost je naj potrebniši lastnost tistiga, kdor hoče za vse ljudstvo kej pisati itd. . . Zlasti nevarne in zapeljive so mično pisane poželjive pesmi in pripovedke. Pesniki radi pozabijo, kar neki pesnišk učenik pravi: Kar Boga žali, ne smé nikoli biti tvarina poezije“. — O veri. Opomin mladenčem. Sploh ti priporočim vodilo: „Ne pečaj se dosti z ljudmi, ki ne kažejo kar nič keršanskiga duha. Tič se po petji, drevje po sadu in ljudje po delih spoznajo. Ako je tudi kdo zunaj olikan, pa se nikoli nobeno znamenje vere na njem ne prikaže, taki je znotraj trohljiv in gnjiloben (str. 56)“. — Dokaj čvrstega se nahaja v „Ogledu po Slovenskim pa v Razgledu po keršanskim svetu“. „Danica si bo prizadevala, kakor dosihmal, v slehernim listu z novimi žarki pot proti nebesam prijaznemu bravcu razsvitlovati, ker njena pot gre gôri, kamor je nas vsih namen, ona odvrta naše serca od navezovanja na posvetne reči, ktere bomo mogli vsi od kraja v kratkim zapustiti, ali radi ali neradi (str. 104)“. V naročevanju za prihodnje leto pravi: „Danica bo dobila prilogo — oglasnik škofijskih službinih naznanil v izvirnim jeziku do častitiga duhovstva in šolstva itd. (str. 210)“. — V zadnjem listu ima „Petdeset pomešanih vošil za novo leto.“ Na pr. bodi:

Novimu letu vošimo, de naj obrodi več čednost in manj greha, več miru in manj vojsk, več zdravja in manj bolezen, kakor staro leto. Učenim gospodam in možém: De bi včasi tudi keršanski nauk brali, ker pri vsi učenosti človek lahko šest resnic in štiri poslednje reči pozabi. Učenim ženam in ženskim: Vsak dan malo iz Filoteje sv. Frančiška Salez., iz Vodila grešnikov Ludovika Granaškiga, Dušne paše ali kaj enačiga; pa tudi, de bi zraven učenosti kuhovnice ne pozabile. Pisavcam: Premislik, de littera scripta manet; ako je littera scandalosa, bo ona preživela tvojo plešasto glavo, tvoje strohnjene kosti in še kaj več; — in ako tebi taka littera tudi slavilne pesmice in marmeljnat spominek postavi na tvoje kosti, kaj boš za to boljši, ako bo pa littera tvojo dušo v večnosti stiskala! Tiskarjem in bukvarjem: De bi pohujšljivih reči ne natiskali in ne prodajali, ker s tem sami sebi in drugim pekel nakopujejo. Postbûchelnam: De bi z vmazanimi ali spotikljivimi novoletnicami ne nadlegali. Postopačem in lenuham: Listič na vrat z napisam: Kdor ne dela, naj ne jé! Togotnim: De bi v ihti do 50 šteli, prejden spregovoré. Tožljivcam: Duks pod rebra. Učenicam: De bi seme dobrih naukov ne padlo na skalo. Srednjo-afrikanskimu misijonu: Dosti čverstih misijonarjev in spreobrnjenj itd.“

D.

Luce lucenti mundo luxisti.

*

IX. 1856. Odgovorni vrednik: Luka Jeran. V listu 10. naznanja, da zavoljo bolehnosti in vredniških pritežnost odstopi sovrednik A. Zameje. Odslej je kapelan v Trnovem edin vrednik Zgodnje Danice. Njegov je pač prevod iz bariškega jezika po nemški prestavi l. 35: Zamurčkova Hosana na pr.: „Dans, otroci, usta odprite, — In iz serca zaženite: — Davidove, hosana Ti! — Te Zveličar hval'mo mi! itd.“ Pa l. 47: Serčen pozdrav o prihodu Nj. Velič. Cesarja in Cesarice v Ljubljano

(19. nov.): „Vé cerkve, s prijaznih se homcov ozrite, — Dobrotnika cerkve obišeta vas; — Zvonovi slovenski, pozdrav zaddonite — Njima, ki spremljuje tak lepi Ju glas! itd.“

V čestitki za novo leto pravi: „S serčno hvaležnostjo do Boga nar vikšiga, ki nam je življenje in zdravje ohranil, pa tudi s ponižno zahvalo vsim prijatlam, bravcam in podpéravcam „Zgodnje Danice“ pričnemo novo leto . . . Znano je gospodam pisavcam, de se mnogoterno vdeležvamo pri obeh imenitnih delih, ki bote zanesljivo lepi kroni našiga kneza in škofa, namreč pri izdaji svetiga pisma in pa slovenskiga besednjaka, kar nam še zraven Govornika in družih opravil veliko časa vzame. Torej bodo pridni pomočniki Danice še zlasti v tih zadevah s svojimi dopisi nam in vsim bravcam posebno dobroto skazovali . . . Delajmo tedaj skupaj itd.“ — Da bi si sprosil blagoslova v svojem stanu, podá se sredi leta z drugimi romarji v Rim ter sv. Petra in Pavla dan pri drugem sprejemu dobí iz rok Pija IX. svetinico z napisom: „Stella matutina“ na eni strani, „Lux mundi“ pa na drugi. Kdo bi si bil to mislil? pravi (str. 122) in opisal je to potovanje nekaj v kratkih dopisih, nekaj v sestavku: Pogled nazaj na Laško in romanje v sv. Rim (l. 57 do 1857 l. 26). Danico je dotlej vredoval J. Volc. Sam je največ slovenil misijonska naznanila, pastirske liste, sostavljal „Ogled po Slovenskim ter Razgled po keršanskim svetu“, zvezdice za šolo; kazal v pogovoru, kako Jernej Boštjana odvadi kleti (str. 139. 143); trdil se z Jožefom Kranjskim, kateremu je privzel še dva druga; opisal „Kerst v ljubljanski nunski cerkvi in ubogi zamurski otročiči“ (str. 178—187) ter dal „Nektere zmešane vprašanja konec leta“ (l. 52) itd. —

Danica si prizadeva, ljubim svojim Slovincam razodevati, kar je zlasti po cerkveni strani in za duhovno življenje mikavno spodbudljivo in koristno; ona jim iše blagá, kteriga červ ne ujé in ruja ne spridi. In ker se iz dovoljniga vdeleževanja Slovincov po branji, in tudi pisanji kaže, de jim je na nji ležeče, bo dalje nad Slovenijo svetila, kolikor bo mogla in premogla, ter jim zraven družiga tudi dalje pravila, kaj naši rojaki, oznanovavci sv. evangelija, po vroči Afriki in daljni Ameriki delajo in počnejo (str. 108). — S pomočjo Božjo in z blagovoljnostjo Slovincov želí Zgodnja Danica svoj deseti tečaj nastopiti . . . Ker previdimo, de je Danica potrebna in marsiktero dobro seme zaseje, se tudi rada prebira, torej pri tem delu ostanemo, desiravno ni brez sitnost in pri-težnost . . . „Oglasnik“ neha in njegovi naročniki dobijo za domestilo „Razlago zakonskih postav“ itd. (str. 220).

Drobtince XI. 1856 imajo na čelu obširno pesem: „Sveti Martin, nedolžen otrok, pošten vojak, ponižen mnih, pobožen škof“, zložil Jeran.

11. *Cerkveni Govornik slovenskiga duhovstva za vse nedelje in zapovedane praznike skozi leto.* Na svitlo dajó nekteri Ljubljanski duhovni. I. Tečaj. V Ljubljani 1856. 8. 524. Nat. J. Blaznik. Izhajal je po zvezkih I—III l. 1855 in IV. l. 1856. Mej sotrudniki (Dr. A. Čebašek, J. Stritar, A. Zamejc) bil je prvi *L. Jeran* in nahaja se v omenjenem tečaju 18 pridig njegovih.

12. *Sveto Pismo stare in nove zaveze z razlaganjem . . .* dr. J. F. Allioli . . . po polvelji kneza *Antona Alojzja*. V Ljubljani 1856—1859 v VI zvezkih. Nat. J. Blaznik. Mej sodelavci in pomočniki je bil *Luka Jeran*, kaplan ternovske fare v Ljubljani. Poslovenil je po prejetem navodu List do Rimlj. 1—5 pgl.; sicer pa je bil poleg *J. Volca* z *Andr. Zamejcem* on poglaviten popravljatelj vsega tega velikega dela (Predgovor str. XIV).

13. *Deutsch-slovenisches Wörterbuch . . .* A. A. Wolf — M. Cigale. Laibach 1860. Slovar se je tiskal v dveh delih od l. 1855, in *L. Jeran* se imenuje vže mej prvimi sotrudniki (Vorwort VIII), potem med onimi tremi, kateri so popravljali Cigaletov rokopis pred natiskovanjem (IX.) z znamenjem *Jer. t. j. Jeran*. Da opazka na str. XI

zastran oblik *iga—am*, sim, zajic, kakor tudi zastran *šč* in *š* na pr. ščipavnice, šipavnice, dopušča, dopuša itd. zadeva vzlasti njega, to je znana reč.

X. 1857. Po geslu: Hvaležnost najboljša prošnja — jel je Svitoslav v imenu svojih rejencev zamurcev po Danici priobčevati kratke pesniške čestitke, tù in tam dokaj dovtipne, sè znaki le dotičnim umljivimi. Na razgled bodi prva in ona, katero je odmenil meni, tedaj še kapelanu v Horjulu, kamor me je bil l. 1855 novomašnika na prvo duhovsko službo iz Ljubljane radostno spremil s svojim ljubljanim Jožefom Kranjskim. „Ljubljanski zamurci vsim svojim dobrotnikom vošijo: Blaženo Velikonoč in veselo Aleluja (str. 60)!“

Svojim predragim botram in botricam.

Naše matere, očeti	Voš'mo praznike vesele,
So na drugim daljnim sveti;	Mnoge pirhe — r'deče, bele;
Mi sirote zapušene	Vse veselo Aleluja
Smo v ljubezen Vam zročene;	Vam želi družinca ptuja,
O preljudi starši novi!	Srečo, žegen Božji zdaj,
Smo hvaležni Vam sinovi:	In po smerti sveti raj.

G. M. 1857. u. — *Horjulu*

Se lepo zahvalimo,	Polhen mernik — polovnik,
Kostanj radi majimo,	Al saj verhat četertnik,
Dobro biro vošimo	De boš pomnil, kaj serčno
Ti pri Povžu, pri Ramovšu,	Ti zamurci vošijo.
Pri Tomincu in dolincu —	

V spomin in prevdarek mladenčem, zlasti učencam, ki si stan volijo — pesmica l. 27 — zložil nekdanj nekdanj učeneč, v 22 kiticah, s prvo: „Vtisni v serca globočino, — O priserčno dete moje! — Kar preskerbna ma' ponuja — Ti v spomin na pota tvoje (Mabila Edmundu)“ itd. —

Prosto je pisal Jeran v tem letniku na pr.: Nektere misli ob novim letu. Duhovni ogovor o pripravljani za posvečenje nove cerkve, v katerim so razlagane šege cerkveniga posvečevanja (str. 90). Posvečevanje Ternovske cerkve (l. 24. 25). Sveti Duh v svojih svetnikih velike reči dela (l. 22). Hočeš biti angelam enak-a? Zamurska Marija Ana Fadalkarim. Domače vaje, sveto živeti in zveličano umreti l. 1857—1863. — Slovenil in priobčeval je zvesto duhovske pastirske liste, pisma misijonarjev iz Afrike in Amerike, presojeval nekoliko cerkveno slovstvo slovensko, tudi nemško, obširnije snoval „Ogled in Razgled“ itd. —

XI. 1858. Hvalica Marii presveti Devici, po lepi laški: Lodate Maria — l. 12 s prvim in zadnjim odstavkom:

Marijo hvalite	O Božja Ti Mati
Vsi verni jeziki,	In rožica skrivna!
Na nebu svetniki	Svet' raj, milostivna,
Ji slavo glasite;	Daj duši vživati;
Hvalite Marijo, hvalite, hvalite!	Hvalite Marijo, hvalite, hvalite!

Košček peklenške komedije.

Osebe: Slasčičar ali medeninar. Pesnik. Rajda fantovavcov in vasovavek. Peklenšek. Vsi v peklu.

I. Prikáz.

(Slasčičar in pesnik sta si v laséh in oginj krog nju šviga. Peklenšek se jima spakuje.)

Pesnik. Gerdun ti gerdi! z dnaram s' me sleparil,
De sim nesramne pesmice pisaril
Za serčke, medenino v prodaj tvoj:
Preklet sim zdaj in ti z menoj!

Slasčičar. Si bil nad mene učen, zakaj me nis' posvaril?
Novine in mladost z zaljubljenim si smradam kvaril:
V mladosti meni to spačilo je sercé,
De tukaj večno zdaj terpím, gorjé, gorjé!

Peklenšek (poskakovaje).

Pozdravljeno delo,	In tičke slepi;
Ki v moje mi žrelo	Že dobro takó,
Mušice loví,	De b' več jih le blo!

II. Prikáz.

(Kmetišk fant in dekcle, z živimi kačami zvezana, zgrizujeta serce z nesramnim napisam; kup družih se na čelo s pestjo bije, lasé si rujejo in tulijo.)

Dekle. O joj, prejoj! nesrečni dan,
K' sim pervikrat spoznala te;
Sercé le-to me v greha stan
In zdaj v pekel pahnilo je!

Fantovavec. Slasčičar tam na božji pot'
Mladini um z napisi blod';
Sim kupil v medu mišico,
Ostrupil sebe 'n deklico;
Zdaj serce me strašno boli,
Oh, več — nič več pomagat' ni!

Vsi skupaj. Nam tavžentkrat je vsim gorjé,
Zgledujte se nad nam' ljudjé!
Gorjé, gorjé, gorjé, gorjé!

Peklenšek. Že dobro takó,
De b' več jih le blo (str. 135)!

V Drobčinah str. 136 opisuje komedije, iz katerih naposled nastanejo tragedije, namreč: Pesemska kuga. „Kako nevarne de so nesramne in sploh počutnost zbudujoče pesmi, kaže zlasti tudi to, ker pesem, ko med ljudstvo pride, se tako težko pozabi. Včasih se valja umazanka cele stoletja v kakim kraju, potem jo pobere še kak nespremišljenež, jo zopet na svitlo da in še bolj razširi. Kakor iskra, ki je že dolgo pod pepelam tlela, potem ko je bila že poprej velik oginj napravila, naenkrat spet dobí sapo in vnovič začne še hujši požigati; tako delajo tudi mnoge pohujšljive tako imenovane narodne pesmi, pravljice itd., ki so strup tistim, ki jih poslušajo in meč v serce nedolžnosti. In če so take reči bolj tenko spredene, bolj globoko serce ranijo, kakor nabrušeni meč hujši reže. Torej so tenke počutnice velikrat nevarniši kot debele kvante, kakoršne tudi zamašene ušesa žalijo. Kakor en sam škripač celo hišo ljudi ošemi, tako utegne marsikdo z debelimi bukvami spotikljivih berklarij celimu narodu ušesa šegetati in ob enim pod klobukam „narodnosti“ njegov pravi blagor podkopovati. Svetujemo torej pobiravcam in razširjavcam narodovnih reči, de naj se varujejo zaljubljenih sanjarij, ako nočejo biti mesarji ter rabeljni nedolžnosti in si težkiga zadolženja na svojo vest nakopati“. — V tem oziru piše (str. 192) mladimu pesniku: Vsaka pesem mora določen dober namen imeti p. podučiti, giniti, serce za kako čednost močno vneti, in v dosego tega namena naj vsa pesem meri. Bolj ko pesem s svojo živostjo, mičnostjo, krepostjo

in z olikano zunanjo podobo ta namen doseže, boljši je pesem. — Marsikteri pa pesmi brez namena delajo, torej pesmi niso pesniške. Njih dosti tudi pesmi s pasjim namenam dela, torej so njih pesmi pasje; to pa se spodobi k večimu pesjanam in ne kristjanam. Kolikrat je „Danica“ take reči že v misel vzela, pa je marsikterim tudi le bob v steno! Dokler le z mezinam zamore gibati, slepari človek samiga sebe in druge.“ —

Sicer je pisal na pr. Božja sodba oskrunovavcam nedelj in praznikov. Le pošteno in v tem poleg nemškega p.:

Pridi, Jezus, k nam se vsedi,
Blagoslôvi nam te jédi!
Prišle so iz tvoje roke,
Nas napasti, tvoje otroke.

Le poštenje in zvestoba
Spremljate naj te do groba,
Tud za noht od prave poti
Se nikolj nikar ne zmoti!

Nekaj od ljubljanskih in družih keršenice na pr.: „V Ljubljani in tudi drugod je ljudstvo, ki je navadno prvo zjutraj na nogah, poslednje zvečer pri počitku; pogosto naj pridniši za Božjo službo in prav obilno pri Božji mizi. „Ljubljanske keršenice“ jih sploh imenujejo. . . Že večkrat smo premišljevali, od kod ime „keršenica“? In misel nas je obhajala, de je to ime že prav staro; najberže so se že nekdanji neverski slovenski gospodarji prepričevali, kako pridni, zvesti, pohlevni, delavni in pokorni so keršanski posli, in so jih veliko rajši v službo jemali kakor pa take, ki so bili še nejeverski, desiravno sami še nekristjani. . . Zdi se nam, da ni prav hvalno za služabništvo moškiga spola, de tudi keršenik, namesto služabnik, strežnik, ali hlapec, ni bilo prišlo v navado. . . Ako pridejo nove lepe bukve na dan, naj pred jih imajo sploh keršenice v rokah. Tudi našo „Danico“ mnoge keršenice pridno pridno prebirajo, v tem ko ji pa mnogi ne odprejo vrát, kateri bi ložej dva tavžent tolarjev šteli za njo, kakor keršenica dva goldinarčka, za ktera tolikrat prezebati, toliko preslišati mora itd. (str. 11)“. — Kako je neka sveta keršenica svoje djanje posvečevala. Abdallah in Sabat. Pepelnica obiše stariga oglarja Miklavža (Svarivne podobe str. 27. 28). Novim in starim birmancam. Dr. Ignaci Knobleher. Smert in nabirki za spominek njegov. Če je že čas za spreobrnjenje zamurcov? Provikar Kirchner in srednje-afrikanski misijon. Gostnerjeva smert in še marsikaj na pr.: „Ko sim l. 1853 bolan — v Asvanu — v barko šel, sta me gg. Gostner in Kohl za roke peljala in g. Provikar so zravno šli. Vsi trije so bili terdni, mladi, zdravi, veseli. K temu sta bila še gg. Lap in Haller, sicer nekoliko šibkejši, vender pri zdravji, pri robi v Šelalu. Tedaj zraven mene, za smert oslabljeniga, pet zdravih duhovnov. In zdaj — v tako kratkim času — čez 5 let — ni ne eniga zmed njih več med živimi. Samo mene je Božja previdnost umaknila, ali sim se sam umaknil, zoper njeno voljo, ne vém prav? Imé Gospodovo bodi češeno (str. 99)!“ — Sveti Stanislav Kostka. Olivier in njegove nar poslednje djanja. Kako čudno je neki kralj v Magoru prave vere iskal. Ali bo kaj pri nas z Ježuškovo bratovšino ali družbo sv. Destinstva (str. 116)? Govor za novo mašo l. 1857. En dan iz letašnjiga šmarničniga opravila. Nekaj od pobožnih in nepobožnih duš (str. 149). Pogled v sakristijo. Svarilo pijancam (str. 164). Ludovik Blozi (več oddelkov iz že pohvaljene knjige v lepši obleki). Drobtine. Sostavki so primeroma bolj zanimivi in krajši. „Ogled“ lepo narašča itd. Dovtipne so nekatere opazke vrednikove k raznim spisom. Tako na pr. Hude vremena, toča:

„Vém, kako bodo nekteri ugovarjali in rekli: Kako pa de nekatere kraje zmiraj toča, druge zmiraj slana, druge zmiraj suša zadeva; družih pa nikoli ne, ali pa le porredkama, desiravno so ravno tako pregrešni, kakor uni? Odgovorimo, de to ni noben izgovor, de bi take nesreče ne bile šiba Božja. Bog ima razločne in mnoge šibe, za en kraj take, za družiga druge, nobeden pa ne odide kazni, ko greš. Ako ni toče v

kakim kraji, ko so ljudje pregrešni, pride pa bolezen pri ljudéh ali živini, požar, suša ali kaj družiga hudiga. Kadar oče strahuje otroka, vzame v roko tisto šibo, ktera mu je nar bližej; tako tudi Bog, kadar hoče kake kraje kaznovati, prime v svojo pravično roko tisto šibo, ktera je kakimu kraju nar bolj lastna (sej tudi to je Božja naredba): točo v krajih, kateri so zavoljo svoje lege toči bolj izpostavljeni, sušo, kateri imajo več lastnijo za sušo itd. Če je pa vsiga že preveč, pa pridejo občne stiske: kolera, puntí, vojske, dragine itd. To razjasnjenje naj si k sercu vzamejo sumljivi dvomljivci in še bolj lažnjivi modrijani, ki vse le natori ali slepimu naključju pripisujejo in ne pomislijo, de je Bog tudi natoro stvaril in se mora ona po Njegovi volji ravnati, kakor voz po volji voznikovi, in de slepiga naključja ni, ker vse vlada Božja roka (str. 132)^a. — „Tisto lažnjivo modrijanstvo mende, ki s svojimi zmotami zemljopisje, naravstvo, zgodovino in vse verste znanstev in učenosti napolnuje, ter iše bravce ob vero, ob Boga, mir in zveličanje pripraviti. Tako modrijanstvo naj gre škratelnjam žvižgat; špicparkelj naj ž njim žgance kuha (str. 187)!“ — „Že večkrat smo mislili: Zakaj se neki zoper vko-reninjeno „Oni, Njim, Njih“ itd. tolikanj vojskujemo, akoravno je novejši mem „Vi, Vam, Vas“ itd.?“ Sej tudi Lahi imajo svoje novejši „Ella, Lei“ itd., kar njih mati ni poznala, in jih za to nič vest ne peče. S tem pa nočemo očancu „Vikarju“ vojske napovedovati, temuč samo to naj se nam prizanese, de enkrat tudi strička „Onikarja“ na njegovim mestu pustimo, ki ga je peresna lopata že tolikrat v tamnice sunila“ (str. 202).

Naročevanje na Zg. Danico, ktera je izhajala vsaki drugi četrtek, sredi leta spremlja z besedami: „Ne moremo se pri ti priliki zadosti zahvaliti dobrotljivim kterim koli gospodam, ki so z mnogoterimi dopisi naš list podperali, in ker se zlasti tudi v tem življenje kaciga lista razodeva, de dobiva mnogotero koristnih dopisov, torej prosimo tudi nadalje prav obilne pomoči od te strani (str. 96).“ In konec leta: „Pre-dragim pisavcam, prijatlam in podpornikam našiga cerkveniga lista plačilo od Boga in lepa hvala! Ne bodo se zgubili biserji, ki jih v tem listu hranijo. Prosimo, naj bi blagovolili nadalje še z večí gorečnostjo delati za Božjo čast in prid Slovincov v malim pa vender deleč segajočim vinogradu našiga lista (str. 200).“

XII. 1859. Papeževa pesem, zložil kardinal Wiseman (Hymnus Urbis et Orbis), poslovenil Svitoslav, nahaja se v Danici str. 16 in se glasi:

1.	2.
Kjer je Petra Cerkev prava, Kjer je Rima večna slava, Tam v pobožnosti veliki Se glasijo vsi jeziki: Blagor Piju bod' Očetu, Blagor, blagor Bog mu daj!	Glas gre čez sedmére griče, Vatikan junaško kliče, Še Svetnikov tihe rake Glas pošiljajo v oblake: Blagor Piju bod' Očetu, Blagor, blagor Bog mu daj!
3.	4.
Po ravnéh in visočinah, Po vodáh, hribih, dolinah, Po prostoru svéta vsega V svetih trumah se razlega: Blagor Piju bod' Očetu, Blagor, blagor Bog mu daj!	Angeli se pridružíte, Svoje petje z nam' sklenite, De se bođe živo vnelo, Nad zvezdéh v nebó donelo: Blagor Piju, naš'mu Očetu, Blagor večni Bog mu daj!

Druga je pesmica, ktero so peli o priliki, kadar se je blagoslovil véliki altar in tabernakelj v novi cerkvi Ternovski (str. 189): „Nova cerkev se vzdiguje, — Vsa dodelana je zdaj; — Že altar se posvečuje: — Hvaljen Bog bod' vekomaj itd.!“ —

„Serčno se moramo veseliti“, pravi vrednik v voščilu: Veselo novo leto! „ako se ozremo na blagočutnost, s katero ljubi bravci naše Danice s toliko radodarnostjo podpirajo vse, kar je dobro in koristno, zlasti kar zadeva sv. misijone ter razširjanje svete vere. Kdo bo oštel veči in manjši darove, ki so bili le pretečeno leto v Danici zaznamnjani (p. Knobleher, Lavtižar, Olivier itd.)? Tudi naših domačih zamurcov, ki v šolah zmiraj napredovajo, blagoserčni dobrotniki in prijatli naši nobenkrate niso pozabili. Bog jim bodi milostljiv za njih dobrote tu in tam! — Posebno nas veseli, de tudi marsikteri latinski šolci po več mestih, in zlasti v Ljubljani, Danico z doželenim dušnim pridam berejo, in ako kdo zastran kterih učencev sem ter tje kaj potoži, se pa pri družih tolikanj lepši duh in djanje razodeva. Ravno to veljá tudi od služabniga keršanstva in marsikterih družih, ki si od svojiga maliga pridobitka z veseljem pritergujejo nektere krajcarje za Danico, de jo o praznikih prebirajo (str. 1) itd.“

Tehtni so nauki, ki jih daje Jeran (str. 109) v spisku: Babeževavsko slovnstvo, kjer po grozni vpeljavi o divjakih in njih sulicah pravi na pr.: „Slovnstvo je lepa reč, je blago prizadevanje; tode le takrat, kadar je res lepo, blago, pošteno slovnstvo. Zgodej iz učenskih let sim se bil jel pečati s slovnstvom, zlasti naslednjič z domačim slovnstvom, in marsiktero dušno veselje sim iz njega vžival; al kmal, hvala Bogu! de še precej do časa sim jel spoznavati, de tudi tukaj je obilno ljulike vmes, de je ž njo vse slovnstvo obilno nastlano, de je zgrešena pot, po kteri bi prišli do prave katoliške beletristike; išejo je nektteri, pa naši je še niso. Starci so noreli in mnogi še noré ter škilijo le bolj nazaj v neversko ali pa tudi v krivoversko beletristiko in jo mesijo z mesenostjo in poželjivostjo. Torej tudi ni čudo, ako se mladeneč na to pot oberne, de se skazi preden vé, kaj de počne. Starci menijo le preradi, de morajo babeževati, sicer jim gre slovnstvo in narodnost v pene, — in mladi radouki zgodej v njih stopinje stopijo. O revno, zanikarno narodstvo in slovnstvo, ako mora biti na babeževanji zastavljeno; zares, slaba čast za narod, kterimu koli se kaj taciga podtikuje, ali ki méní, de brez tega mora njegova narodovnost zaspati! Narodovnost mora biti med katoličani katoliška itd. . . . Kje, kedaj in kako pa se bo začela čista katoliška beletristika? Kje so moči, de si bodo upale gosti jéz napačnih menitev in nastavljene verste lažnjivih prerokov predreti, ter gnoj s poti spravljati, kolikor ga že je, pred novim pa steno postaviti, de bi čez njo ne mogel peršati? Kje je serčnost, de se vse to premaga? . . . Ako se nam je česa od naših sovražnikov učiti, je gotovo ravno tista živost, s katero išejo po slovskim potu svoj namen doseči, s čimur pa, se vé de, nočemo ne malopridnih pomočkov k namenu ne malopridniga namena priporočevati itd. (Gl. Buohler . . . Lesewuth, Bücherpest, Leihbibliotheken, Giftmischerei).“

Časništvo je sostavek (str. 206), v katerem Danica priporoča dobre katoliške liste ali časnike, češ, naj „noben pošten Slovenec ne podpira z naročilam listov, ki našo nar drajši reč, sveto vero podkópujejo; to bi bilo pregrešno. Ti ljudje sovražijo ali saj zaničujejo nas, našo vero, našiga Boga, in ljubijo le naše denarje; se nam mar pamet meša, de jim bomo ko dolgouhi tvorili in njih brezbožne namene podpirali! Javaljne bi bili ti sovražniki resnice tako prederzni, ko bi jim katoličani njih truda ne plačevali, ki ga imajo s tem, de katoličanam časno in večno srečo podkopujejo . . . Proč tedaj katoliški veri sovražne liste, in katoliške v roko! Bodimo zares, kar smo — katoličani.“

Znameniti so nauki, ki jih daje v pričujočem tečaju na pr. Mladim za pust in za vselej: — „Nar lepši sad ima nar več nevarnosti, tako tudi nar lepši doba človeškiga življenja ali mladost. Hudoba in svet ji nastavlja železne skopce v izkopane jame . . . Nektteri taki so zlasti nevarni: Pervi skopec so slabe družine. Drugi skopec, ki ve-

liko mladiga cvetja z železnimi zobmi sklesti, je ples. Tretji skopec, ki jih veliko vjame in zdrobi, je nesrečna igra. Skopec, ki ima krokodilove zobe in je strah in groza za mladost, to so pregrešne zaveze in znanja (l. 3. 5).^a Sveti Izidor, kmet (iz letašnjiga šmarničniga opravila). Prikazni in razodenja presv. Marije Device (l. 16). Petnajst zlatih strokov za gospodarje, očete, matere. Deset zlatih orehov za mladenče. Sedem zlatih jágod deklicam. Tri zlate resnice vsim skupaj in vsakimu posebej. Razne drobtince s podučnimi resnicami. Martin Luter prerok. „Martin Luter si je bil sam sebi naredil grobni napis v preroškim duhu, kteriga prerokovanje pa se ni hotlo revežu spolnovati. Tako le jo je bil zakročil (iz nemškega poslovenil ter (str. 117) z opazkami pojasnil Svitoslav):

Bog in njegova beseda ostane vekomaj,¹⁾
 Papeževe oblasti bo kmalo kraj;²⁾
 V Eisleben-u je moja domačija,³⁾
 Bog me je poslal⁴⁾ v Saksonijo,

Iz Wittenberga, draziga mesta,
 Po meni svojo besedo je Bog dal,⁵⁾
 S tem je papežovo kraljestvo razdjal⁶⁾
 In njegovo trinoštvo prikrajšal.⁷⁾

Opazke. ¹⁾ Velika resnica. ²⁾ Prerok na nos padel je zdaj. ³⁾ Čast in poštenje ji; ne pa preroku! ⁴⁾ Očka, počasi! kje imate pos in pisma? ⁵⁾ Dètè, velikanskiga preroka — nad sv. Janeza Kerstnika, ki si kaj taciga ni upal reči! ⁶⁾ Lutra pa med lažnjive preroke postavil. ⁷⁾ Luter pa svojo laž in prederznost podaljšal.

Pri srcu je bila Jeranu šolska mladina od nekdej. Rad ji je pomagal v besedi in djanju in pisanju na pr. po Danici. V tem smislu je spis: Sv. Mihael šolsko mladino skupaj kliče. „Že jih germolf vse polno po mestih in terjih, piše str. 154. Kam so jih dali in kam jih dajejo starši in redniki? V kakošne stanovanja? V kakošno družino? H kakošnim ljudem? Odgovor: „Eni res med ovčice; eni pa v mesnice!“ Eni pridejo v mesta in terge kakor angelčki, pojdejo pa, če ne že letos, pa čez kaj let domú na oddih ali vakance kakor parkeljčki in še pozneje kakor rogate hudobe. Pridejo pa tudi garjevi in kužni, ki druge okužujejo, in bi bilo boljši, de bi domá koze in krave pasli. Eni pridejo k pobožnim ljudém . . . Drugi zajdejo — sirote — k posvetnjakam in najemnikom . . . Ta reč pa ni tako lahka in vnemarna. Sv. Mihael, ki zdaj otroke v učilnice združuje, bo enkrat vse tiste na tenko vago djal, kterim se v skerb dajejo itd.“ — Jako živo poprijema v sestavku: Pačuhi — pačuhe, kačuhi — kačuhe nespametno gizdasto nošo zlasti pri ženskim spolu, češ, krinolina je hčeruška napuha in vnukinja stare kače v rajú. „Ta nečimernost pačuhe kače, ki leži, gospodinji in gospodari v sercu, se kaže tudi odzunaj, postavim, nad keršenico, ki pride s kmetov, in ji kmalo ni več všeč peča in druga obleka, ki jo je seboj prinesla, temuč, kakor znotraj veleva kača napušnica, tako se ta nečimerna stvar ravná odzunaj, in se po okolišinah ponemškuti, poangleži, pofrancozi itd. Krajnica biti ji je že premalo, preslabo. O ti nerodnost, kje je tvoja narodnost? Še rodoljubi te bodo pisano gledali, kaj že le tvoj angel varh itd. (str. 164—5).“ —

Zeló dovtipne so k drugim sostavkom ali dopisom nekatere opazke Jeranove na pr. „O, de bi jih zvezdeklatno učene, ki segajo za Golijem velikanam! Naj gledajo pa, de jih ne zadene prača Davida pastirca (str. 15)!“ — V Frankobrodu so razglasili ali dali oklicati judje, naj se zedinijo povsod, da bi papeža in ž njim katoliško Cerkev ovrgli in v nič dejali. K temu pravi vredništvo: „Ne čudíte se, prijatel, sej ravno tako si judje že od nekdej prizadevajo. Nevidniga poglavarja sv. Cerkve so bili križali, ko je še vidno na zemlji bil; perviga papeža, sv. Petra, so po ječi potikali in mu prepovedali, de od imena Jezusoviga še govoriti ne smé; in zopervali bodo ti zaslepljenci, dokler tudi zanje čas ne pride, kakor je p. prišel za Angleže, za divje Amerikance itd. De pa zanje še ni prišel čas, se vidi že iz tega, ker se tako malo za spre-

obernjenje zaslepljenih judov moli. Moli se za protestante, za Amerikance, za zamurce, celó za turke se jamejo serca vnemati; nismo pa še slišali, de bi bil kdo nasvetoval kako družbo ali bratovščino „za spreobrnjenje ubozih judov“, desiravno so tolikanj potrebni. Nikomur naj pa po glavi ne brodi, de bi se bilo judov sploh kej treba bati; oni so kakor čebele brez maternice, ki posamezno utegnejo pikati, ne morejo pa nič opraviti z močnim rojem (str. 23).“ — Terdila je neka gospa, opirajoča svoje misli na več „učenihi“ gospodov, da sta sedanje vojske le „papež in konkordat“ kriva! — „Ne papež, ampak napoleonež, ne konkordat, ampak Emanuel-Cavourat so vojske krivi, in vse nadloge, ki iz nje izhaja. To so strašni biči, ki tepó ljudstva zavolj pregréh, ki jih pa uni „učeni“ gospodje spoznati nočejo, in še priproste ženske s tacimi lažmi pitajo. Naposled bota tudi papež in konkordat kriva, kadar bo une učene gospode čevelj žulil itd.! — „Tu se prav jasno vidi modrost nekterih v kebre in metulje zaritih posvetnjakov, ki neki menijo, de zavolj posvetne učenosti jih Bog ne smé kaznovati, ako so zaslužili. Zveličar je rekel: „Ako hočeš v življenje iti, spolnuj zapovedi!“ Ne pa: Ako boš na svetu z učenostjo slovel, ne moreš zaveržen biti. Kdo je bil učenejši kot Salomon, in vender se je bil Bog od njega odvernil, ko je bil jel pregrešno živeti itd. (str. 102).“ Za novo cerkev Ternovsko je došel blagoserčni dar skrijev z napisam: „Dost dobriga stóri in verzi v morjé, — Gospodu bo znano, kar riba ne vé“ — poslovenil Svitoslav ter pristavil: „Neznano — natoleva se blago imé, — Sej sumiti v dobrim se mende že smé (str. 144).“

Vabitev k naročevanju pravi, da more le vsaki drugi četertek izhajati Danica, naj bi jo razširjali med priprostim ljudstvom; kadar jo začnejo brati, je potlej skorej ne morejo več pogrešati. Tudi olikanim bravcam naj pojasnuje sedanji mračni stan. Trud se olajšuje, ako si je človek svest, de delo v dim ne gre . . Na delo torej, ne rečemo le kar za Danico, ampak sploh za sveto, za Božjo reč. Drugod so ljudje, tukaj je Bog plačevavec. Zdaj pa urno, naročnina! de ne pride zapoznina! To leto so prišle na svetlo prve njegove Šmarnice:

14. *Mariin Mesec, ali Cvetlice Marije Device za vsaki dan mesca majnika.* Spisal Luka Jeran, duhoven ljubljanske škofije. V Ljubljani 1859. 8. 336. Gerber. Obseg: Od štirih poslednjih reči. Premišljevanje. Zgled. Molitev. Cvetlice (cf. ital. Alfonso Muzzarelli S. J.).

XIII. 1860. Kakor prva pesem (str. 22) v tem tečaju: Kaj je Pust? tako znači Svitoslava tudi druga (str. 190): Pesem od grešnih znánj, ponočevanja in mesene ljubezni (poleg nemškiga) v 42 kiticah. Na razgled bodi od vsaktere prva in zadnja p.:

1.	6.
Nejevera nam je Pust rodila, Ko je s satanam se zaročila: Baha so neverci prav gerdo Praznovali z žertnostjo. Bah malik je pravi Pust, Vragov sin, za dušo pust! . .	O Slovenci, Pusta ne častite! Duri, okna mu terdo zaprite! Če vas on na roge zasadi, Z lepo vas nikolj več ne spusti. Duš morivic gerd je Pust, Vragov sin, za dušo pust! —
1.	42.
Popisal vam bom greh nad greh, Je znan po mestih, po vaséh, Telesa, duše pogubljuje, Peklensko brezno napolnuje itd.	Nar boljši vaš prijatelj je, Ki grešnih zmot vas varuje; Zato vsi mladi, poslušajte: Vse mlade dni Bogú darvajte!

V sodbah o posvetni poeziji je Svitoslav resen in strog. Kakor je Praprot-nikove Pesmi cerkvene in druge l. 1856 (str. 108) priporočil celoma, tako je

Cegnarjeve in Vilharjeve l. 1860 (str. 98) pohvalil le deloma ter naravnost povedal svojo misel o preslavljevanju Prešernovem. „S strahom vselej v roko vzamemo nove pesniške iztore, zlasti neduhovnih pevcev . . . Šega pesnikov je skorej, de mora kaka nezadovoljna nuna vmes biti, desiravno ni zadovoljnjih in srečnejših bitij mem njih na zemlji, kolikor nam je znano, torej bi pesniki prav storili, ko bi jih ne vlekli iz samostanov, ko so rade notri itd.“ — Pod naslovom „Domorodstvo“ piše (str. 182): „Gorečniki za narodovnost so dostikrat njeni nar večji ovérniki, ker ali v svoji nespametni gorečnosti ali pa malopridnosti in zanikarnovernosti take rečf počenjajo, de se pametnim ljudém pristudijo. Nekteri pisavci začnó take rečf pisariti, ki jih mora vsak vestin človek odbijati in zatirati, če je tudi nar boljši domorođec, zakaj Bog, vera in nrava mu mora več veljati, kot narodnost. Drugi vsaktere umazane popevke in povedke zbirajo in menijo, de bisere pogina obvarujejo, ko s tacimi smerkovimi rečmi bravec pitajo, in spet poštene žalijo in zoper domorodno prizadevanje dražijo. Dosti jih je, ki povsod in vedno kričijo: „Narodnost, narodnost!“ in bi ga na meh oderli, ko bi mogli, kdor ni njih misli, sicer pa povsod, kjer le morejo, svoje umazane usta, ostudno življenje, sovraštvo do sv. vere, do njeniga poglavarja, njenih služabnikov razodevajo. Koliko de taki domorodni reči škodvajo, ni treba razodevati, ker vsak pametin človek je njih domorodnih pridig sit, samo de take možake vidi ali od njih sliši, in z nepoštenimi domorodnimi vekači se mnogim pošteno domorodstvo samo pristudi, kar se vé de je milovanja vredno. Pametni človek vse po pameti dela, in vé dolžnosti zverstiti in ločiti, ki jih imamo do Bogá, deržave in domačije. Kdor je pa nevernik, rovár ali svinjár v svojim življenji, naj se tudi v domorodstvo ne vtika: on bo več skazil kot koristil.“ — „Lepa je ljubezen do svojega naroda, skerb za ohranitev in olikovanje njegove častitljive besede, prizadevanje za njegov časni blagor sploh: še kej vse lepši pa je ljubezen do svete vere, in vse blagši je skerb za njeno spolnovanje in ohranitev; priserčno pa je to, de se oboje da skleniti in se prav lepo strinja, ako narodno prizadevanje v praví meri ostane (str. 156).“

„Vošimo k novímu letu, de bi se stari keršanski pozdrav: „Hvaljen bodi Jezus Kristus! obnovil, in pridenemo še nektere pomešane vošila na pr.: Božjim in cerkvenim zapovedim, de bi jih vsi Slovenci radi in veseli spolnovali . . . Naglavnim greham, de bi se vsim glave poterle . . . Ljubljani, de bi dobila gojilnico za zanemarjene otroke in fantaline. Kumu in Triglavu, de bi stara prijatla ostala. Grintovcu, de bi vse v svoje brezne in dupline sprejel in zmlinčil, kar je na Krajskim grintoviga . . . Peresam za pohujšljive spise, de bi se jim črnilo posušilo . . . Zgodnji Danici, de bi v novim letu tri tavžent bravcov in tristo pisavcov imela. Bravcam in pisavcam Zg. Danice, de bi jim Bog z dušnimi in telesnimi dobrotami prav obilno nadomestil trud in krajcarje, ki jih za njo dajo itd.“

Pod naslovom „Zamurček Jožek Krajski“ opisuje zeló ljubeznjivo življenje in dogodbe ranjkega (str. 39—107 in 52 l. 1861). Učenci na šolskih praznikih — kako bi bilo duhovnim gospodom ž njimi ravnati — nekatere iskrice (str. 146) in: Zvezdice za pomoč zanemarjencam in rokodelskim učencam. Kakošen konec so imeli preganjavci papežev (iz Armonie str. 155—178). Razgovor med kmečkim klobukam in gosposko suknjo — o vedenju pred cerkvijo, v cerkvi pred sv. R. Telesom. „Ogled in Razgled“ je obilnejši in mičnejši. — „Časniki in dnevnikarji imajo razločue namene, pogajajo se eni za kake posvetne koristi in osnove, ki so jim nar ljubši in občinstvu, vladi, domovini v prid; drugi se pertijo zoper pravico in resnico in so bolj ali manj očitni sovražniki sv. Cerkve, pravnih vlad in občinskiga reda; pravi cerkveni listi delajo za dušni blagor vernikov. Naša Zgodnja Danica je darovana Bogú, pravi veri in lepímu življenju, časnimu in večnimu blagru vernih katoličanov, kakor je znano (str. 206).“ —

15. *Večni mesec za žive in za mrtve.* Spisal L. Jeran. V Ljubljani 1860. 12. str. 61. — II. 1863 (nekoliko predelan in pomnožen; tvarina in osnova cf. Donin: *Ewiger Monat*).

XIV. 1861. „Hvalite vse stvari Gospodove Gospoda; — Hvalite in povišujte ga na vekomaj itd.“ Tega psalma, ki ga sv. Cerkev vsak dan poje, prevod je na str. 11 in se tudi nahaja v „Stezi v nebeško domačijo.“ — V l. 11 pa je z razlago prevod binškoštnega (67) psalma, o katerem posebej pravi: To veličansko, mnogopomenljivo spevanje se imenuje *flagellum interpretum*, bič prestavljavcov, ker jim velja za naj težji zmed psalmov . . . Vemo, de naslednja pesniška prestava visokosti izvirne poezije nikakor ne doseže; vendar pa utegne saj nekoliko pojasniti, kako imenitno petje so psalmi . . . Pristavljene razlage so po Menochii S. J., po novi prestavi slovenskiga sv. pisma, po Wittmannu in Skariću. Na ogled bodi:

1. V spomin zmage psalmopetje Davidovo.

2. Bog se bo mogočno vzdignil,
V beg sovražniki se vlili;
S svojim perstam bode mignil,
Vsi se bodo razkropili.	3. Kakor dim bo grešnik zginil,
Stópil se ko vosk v plemeni;
In pred Bogam bo poginil,
Kdor se zoper njega vmeni.
4. Dobri pa se veselili
V zboru bodejo pravičnim,
Pred Gospodam se gostili
V radovanji lepotičnim . . .	19. Greš z jetniki na višavo,
Za ljudi prejel darove,
Pelješ sabo v večno slavo
Tud 'z nevernikov sinove . . .
34. Na nebés nebo se vzdiga,
Protí vshodu gre v višavo;
Glej! on dal bo 'z glasa vsiga
Svoj'mu glasu moč in slavo . .	36. V svojih svetih čudoviten,
Dal Bog ljudu moč bo tečno,
De bo v dobrim rodoviten:
Njemu pojmo hvalo večno!

Verstice in reki za prodajavce in prodajavke slaščic in medenine ali lecta. „Dostikrat so se že slišale pritožbe zavolj spotikljivih in zapeljivih verstic in rekov, ki se prilepljajo na medenino in mnogotere slaščice, ki se zlasti pri cerkvah o shodih in po Božjih potih prodajajo . . . Hudimu se mora dobro, gerdimu lepo, nečednemu čedno nasproti postaviti. V ta namen naznanimo, de se nove, prav lične enake verstice za medenino in enake reči — z mnogoterimi nauki in nedolžnimi kratkočasnicami čez sedemdesetero — po nizki ceni dobivajo pri Gerberji v Ljubljani, ktere vse je vredil L. Jeran“. Med temi so za mnogotere priložnosti in stanove — nektere na priliko (str. 85): Za otroke. Za mladost. Za god. Za prvo Obhajilo. Za razuzdane. Za svarjenje p.

Kar so ata obljubili, So mi mama dans kupili; Pridin, pridin hočem biti, Vselej vbogat', rad moliti.	Preč so tvoje rožice, Če serce nečisto je: Tič'ce ti ne pojejo, Krokarji ti krokaajo!	To za birmo bo spomin, Če boš pridin, dober sin. — Če ti je za dušo mar, Duš ne zapeljuj nikar — nikar!
---	--	---

Beseda zastran slovstva, zlasti cerkveniga za novo leto — je jako pomenljiv spis Jeranov, v katerem pravi na pr.: „Narodnost, narodovnost, narodovost, domoljubnost, rodoljubje in kakor se sicer še kje kliče in imenuje, — od te reči se drevi in davi veliko govori in piše, in nepredvidama sem ter tje novi dnevnik in časnik vstajajo, de ljudstvo k zavednosti za njegov lastni narod zbujajo in oživljajo in mnogo se piše, de bi zbudjeni živeža — Bog daj — tečniga imeli. Naj se budi, oživlja narodni duh v prid in blagor lastniga naroda, ne pa v zaničevanje, v škodo ali celó zatiiranje družih narodov: sej smo vsi vender le bratje, naj že koga kličejo: pobratim, Bruder,

fratello, himvér in kendeš barátom, ali kar že bodi. De iz ponemčevanja ali potalijančevanja Slovincov bi ne bilo dobre kaše, je skorej gotova reč. Tudi za vero je tista filisterska napol-olika z ošabnim grebenam tujšine dostikrat pravi strup . . . Neoveržljiva resnica je: Kolikor jezikov znaš, za toliko ljudi veljaš . . . De se pa vender narod sploh zobrazuje in lika, ni treba tujiga gnoja tistih zaljubljenih in umazanih „theaterstückov, nezbožnih filozofov, naturalistiških naturforšerjev“ in družiga enaciga v še precej deviško slovenšino prestavljati, ne garjevih pesem po tujim sedlu ali tudi po kopitu pijanih in butastih ponočnjakov kovati in skladati . . . Slovincam bukev in časnikov pisati naj se nihče ne loti, kdor nima katoliškiga serca in slovenskiga duha . . . Pri gorečnosti za narodovnost in posvetno slovstvo pa se serca od edino potrebniga odvrčajo, duh je za vero čez dalje bolj merzel, ako se cerkveno slovstvo zamenarja, ako s posvetnim slovstvom saj v enaki meri in v narodovim duhu, kolikor je prav, ne gre dalje. Torej — naj tisti duhovni gospodje, ki znajo lepo in mično slovensko pisati, nikar peresa iz rok ne denejo ali naj ga sáj večkrat zopet v roko vzamejo . . . Koliko sploh dobri spisi v časnikih koristijo, nas prepričuje, kar nasledva (str. 4) . . . Enaka je naša misel zastran novih bukev . . . Pesništvo pri tem nima poslednjiga mesta. Toliko je to polje, kolikor velik je svet; vse se da véрно, mično in veličansko spevati . . . Pesnik, verni pesnik ima moč, vse nežive stvari oživiti, de Boga hvalijo; kakor meseni in neverni pesnik vse stvari draži, de naj Bogá žalijo, — on stvari punta zoper Stvarnika (str. 11) . . . Kaj posebniga in imenitniga bi se dalo povedati tudi od govorov in govornikov (str. 12) itd.“ —

Kaj mislijo zamurci Kiči od Boga, od stvarjenja, od prihodnjiga življenja (str. 19). Nekaj pirhov za bolno svobodo (str. 51). Slovénška izobraženost (l. 19). To nam je dala katoliška Cerkev s svojim duhovstvom — dokazuje Svitoslav prav čvrsto str. 150 — tista Cerkev, katero „Lichtfreundi“ iz cele duše sovražijo . . . „Kdor hoče sramožljivo in snažno pisati, naj piše za Slovence; kdor pa gnoj ljubi, naj vzame vile v roko, in ne perésa! Slovenec ima tako olikano čutilo, de se mora tudi od nekterih svetopisemskih reči sem ter tje previdno govoriti . . . Kdor se vere dotakne, se dotakne nar občutljiviš žilice človeškiga serca itd.“ — Brincovo zaprašanje in jezuitarske šole (str. 159). O niži gimnaziji v Kranji (str. 160): „Sveta je naloga učencov, in težek bo odgovor tistim učencem, kateri s svojim naukam in življenjem mladosti niso in aedificationem ampak in destructionem!“ — Nektere misli, ktere naj bi novi slovenski čitavnici služile v ravnilo: „Čitavnica ima biti slovenska, tedaj naj tudi pošteno slovensko lastnijo obleče in odvrča naj se od nje, kar je slovenskimu duhu sovražno in nasprotno. V tem oziru ste nam zlasti dvé reči na sercu, ktere ste pri pravim Slovincu od materniga naročja tesno sklenjeni, namreč: naša vera in naš narod. Slovenec je katoličan, tega ni treba dokazovati; Slovenec je slovenec, to je ravno tako očitno. Naj se tedaj od slovenske čitavnice odvrča vse, kar je naši veri in naši narodnosti sovražljivo. To naj bo poglavitno ravnilo pri vravnavi čitavnični v napravi beséd in veselic, bukev in časnikov itd., in porok smo, de bo vsa dežela njena prijatelica in podpornica. Ako bi kdo ugovarjal, zakaj de nismo tudi deržave omenili, mu odgovorimo, de to je že v veri obseženo, ktera veleva dajati cesarju, kar je cesarjevega, Bogu, kar je Božjiga (str. 177)“. — Slovinci in Nemci (str. 192), spis tako času priméren in resničen, da so ga ponatisnile tudi Novice (str. 404). Beseda od slovenskiga cerkveniga in svetniga slovstva (str. 198—9), katero oboje bodi v edinosti in ljubezni. Podučljiv eksempl za take, ki imajo preveč kulture (str. 193). Skala sv. Petra in peklenske vrata (str. 199). — Premnoge „Drobtine in Drobtinice“ v poduk, poročila iz misijonov, iz deržavnega in deželnega zbora s pristojno pohvalo ali pa tudi pograjo!

Dovtipne in zeló podučne so njegove opazke k drugim spisom na pr.: „Pač lepo je vodilo, kako naj se vse véde in učila le v Bogu, svojim začetniku, strinjajo, se v Njega stekajo kakor vse reke v veliko morje. Velika rana našiga časa je, de se učenosti hočejo Bogá znebiti, ker jih učeniški na Njega ne zavračajo in svoje učence goljufujejo ter jih tega oropajo, kar je pri vsim učenji poglavitna reč. Oni govorijo od solčnih žarkov, od solčne blage gorkote itd., solnca samiga pa nočejo poznati, nočejo oznanovati neskončniga vira, zlatiga studenca, začetka in konca, od kodar vse dobro izhaja. Od tod izhaja, de bo učenost zaničljiva, ona svojiga namena ne dosega, ona ne koristi, temveč dostikrat še le škoduje, . . zamore ravno tako malo dober sad roditi, kakor veja, ako se od debla odseka, kakor mladika, odrezana od vinske terte. Učenost brez zveze z Bogam je prazna, nečimerna, so pleve brez pšenice, je nič. Torej je pa tudi učenik brez vere „misera creatura“, kterimu se učenci sicer utegnejo prilizovati, spoštovali pa ga nikoli ne bodo. In kdo je boljši psiholog v obziru dušniga stanú, kakor učenci v oziru svojih učencov? Vsaciga učenika do polti njih bistro okó pozná, koliko njegova čednost tehta (str. 102)“. — „Kako škodljivo za narod sploh je izobraževanje posameznih v tujšini, to ravno potujčene šole nar bolj dokazujejo. Ako bi se veroznanstvo, zemljepisje, zgodovina, spisje itd. v domačim jeziku učilo, koliko bi učenci tako rekoč gredé in nevedoma zanesli v narod, kar se sicer večidel vse zgubi. K večimu kak spačen izraz se sem ter tje vrine: „šulordenga, sprohlere, londkorten itd. (str. 108)“. — Zahtevanje s pomočjo šol poptujčiti slovenski narod je napčno, norčavo in krivično (str. 130). Na to pravi vredništvo: „Pa tudi napuhnjeno, prederzno in josefinsko, de bi se na priliko govorilo: „Wir Alle sind deutsch, Oesterreich ist deutsch, Laibach ist deutsch, Šiška ist deutsch, Golovec ist deutsch itd., kakoršnih šopirjenj je bilo že dostikrat brati. Sveta katoliška Cerkev ima drugačnejši metodo ali učilo, po kterim ljudstva izobrazuje z edino pravo izobrazo na pr. Baraga, Ueberbacher, Knobler itd.“ — „Kar je prenapetih Nemcov, je gotovo, da jim je naša domorodna omika nar hujši tern v peti, ker je njih samopridnosti, njih pangermanizmu nasproti. Tode časi so minuli, de bi se ljudstva s silo potujčevale itd. (str. 176)“. — „Nekteri morebiti razločka ne delajo med Nemci in nemškutarji. Nemci so pošteni ljudje; nemškutarji pa so čudni čamri, Slovenci po rodu, ki pa se Nemce štulijo, in bi radi vse drugo ponemčili; z letimi v eno mavho gredó tudi tisti možaki kteriga rodú si bodi, ki le v nemštvu srečo in kulturo vidijo in je njih silno gnanje vse ponemčiti in, če ne drugač, tudi poluteraniti ali ponevériti, desiravno je 20. oktober tako pertenje zaverigel in obsodil ter vsakimu svoje zagotovil (str. 186)“. —

V povabilu za drugo polletje vzbuja kratko pa krepko: „Dobri dopisi so pisavcam čisel, bravcam prid, vredništvu zljajšek, vsim veselje. Dajte tedaj pisati, ki imate urno roko, in oginj v sercu za vse, kar je dobro, kar je lepo (str. 104)!“ Za prihodnje leto pa na pr.: „V kakošnem duhu Danica piše, je občinstvu znano; njen poglavitni namen je cerkveno življenje, pa se tudi na svoj slovenski narod z ljubeznijo ozira itd. (str. 204)“.“

16. *Postne pridige*. Po sv. Alfonsu Ligvorji in po družih izvirkih poleg žalostniga roženkranca spisal L. Jeran. V Ljubljani 1861. 8. 56. Nat. Blaznik.

17. *Sveti Križev Pot*, zlasti za duše v vicah, popravil in na svitlo dal L. Jeran. V Ljubljani 1861. 8. 51.

18. *Angeljska služba za mladenče* (k sv. maši streči). L. Jeran. V Ljubljani 1861. 16.

19. *Šmarnice naše visoke nebeške Kraljice, neomadežane Marije Device*. Spisal L. Jeran. V Ljubljani 1861. 12. 384. Založil Gerber. Vejica iz življenja svetnikov.

Nebeški cvet ali nauk. Sad ali premišljevanje kake čednosti. Zlata zvezdica ali prijetna vaja za na dom.

XV. 1862. Nevošila za novo leto — v pesniški obliki (str. 6—7), kakor jih je (23) vertinec skupaj znesel, pravi Svitoslav, in na primér bodi:

1. Ne vošimo za novo leto
Preveč vošivcov tù al tam:
Vse dobro vošijo nešteto
Oni bolj sebi, kakor Vam,
Nar bolj pa, de jim za vošilce
Podaste ljubljeno rešilce.	5. Ne voš'no ljubljenim Slovincam
Le samih domoljubov zlatih,
Ker brez nasprotnikov derhali
Tud pridni bi lahko dremali.	10. Ne vošimo nemáskutarjem
Preveč peres, papirja:
Čečkali čez Slovence
Bi le še več hudirja.
15. Ne vošimo mladosti
Brezbožnih bukev, listov;
Brez tega imamo dosti
Nevernikov, sofistov.	17. Ne vošimo brezbožnim listam
Nič bravcov, naročnikov,
De več bi ne pogubljevali
Nam vernih katolikov.	

Ali smém Slovenec biti.

Slovenec.

Slovenska v meni kri kípí,
Slovenska zemlja me redí:
Povejte mi prijatli,
Če smém Slovenec biti?

Nemec.

Ja wohl, mein Freund! ja wohl, mein Freund:)
Ti smés Slovenec biti.
Jez nemáke rojen sim kervi,
Me Nemec biti veselí, —
In kar mi Nemcu je ljubo,
Tud dragimu sosedu bo:
Ja wohl, mein Freund! ja wohl, mein Freund:
Ti smeš Slovenec biti.

) Prijatelj, res! prijatelj, res itd.

Nemák prenapetež.

O nein, mein Freund! o nein, mein Freund:?)
Ne smés Slovenec biti!
Slovenec nisi, motíš se,
Tvoj dom v deželi nemáski je;
Slovenije jez ne spoznám,
Za vse kulturo nemásko imam, —
O nein, mein Freund, o nein, mein Freund:
Ne smeš Slovenec biti.

?) Prijatelj, ne! prijatelj, ne itd.

Slovenec.

Tal'janski verli sosed moj,
Povej tud ti dans svet mi svoj,
Kaj meniš, kaj se ti dozdeva:
Če smém Slovenec biti?

Italijan.

Si si Signor! si si Signor:?)
Ti smeš Slovenec biti.
Preljub mi je moj láski rod,
Spoznám in čislam ga povsod, —
In kar kolj meni dobro dé,
Tud dragimu sosedu gré:
Si si, Signor, si si Signor:
Ti smeš Slovenec biti.

) Moj dragi, res! moj dragi, res itd.

Lašk prenapetež.

No no, Signor! no no, Signor:?)
Ne smeš Slovenec biti!
Gorica, Terst, jadranski liv —
Vse lásko je, — ne boš tajil,
Je slaven Lah od nekadaj,
Slovenci le molčijo naj;
No no, Signor, no no, Signor:
Ne smeš Slovenec biti!

?) Moj dragi, ne! moj dragi, ne itd.

Slovenec.

Mi Nemec, Lah odgovor dal,
Kaj, serčni Madjar, ti boš djal:
Povej mi ti pošteno,
Če smem Slovenec biti?

Madjar.

Igázan, kendes barátom!⁵⁾

Ti smeš Slovenec biti.

Mi draga je madjárska vlast,

In Madjar biti vselej čast, —

In kar je meni dražiga,

Naj tudi tebi, brat, veljá:

Igázan, kendes barátom:

Ti smeš Slovenec biti.

⁵⁾ Zares, zares, preljubi brat itd.

Slovenec.

Povej mi, mati Avstrija,

Kaj tebi dobra misel dá,

Kaj prav je in pošteno:

Če smém Slovenec biti?

Avstrija.

Ne boj se sin! ne boj se sin:

Ti smeš Slovenec biti.

Bil vselej zvest si Avstrijan:

Tud zate je moj ustav dan!

Se hrib omaja, pada hrast:

Slovenec cesarju brani čast;

Ne boj se sin! ne boj se sin:

Ti smeš Slovenec biti.

Vsi skupaj.

Prijazno se pobratimo,

In moško v roke sezimo;

Ljubimo se ko brata brat,

Pravice dajmo spoštovat',

De zgine 'z Avstrije prepír,

Cvetè med nami rajski mir.

Zedinjeni zavpímo vsi:

Naj vera, cesar, dom živí!!

(str. 32.)

Svitoslav.

Madjarsk prenapetež.

Majd, bizon! semmi esetre!⁶⁾

Ne smeš Slovenec biti!

Pri men' veljá le sam Madjar,

Slovenca ne terpim nikdar;

Slovenije na svetu ni,

Ti Madjar si, se meni zdí;

Majd bizon! semmi esetre:

Ne smeš Slovenec biti!

⁶⁾ Kaj še, kaj še, nikakor ne! itd.

Slovenec.

Povej še ti, katoličan!

Pri tebi se resnica hran',

Iz serca razodeni,

Če smem Slovenec biti?

Katoličan.

„Višave vlada Oče tvoj;

Vi bratje vsi ste med seboj,

Otroci énih ste pravic;

Ne čin'te si nasprot krivic!

Jez šég narodam ne kalim,

Besedo vsaciga častim:

V ljubezni vsih si služi venc,

Narodu zvést ostan' Slovenci!“

„Igrokaz: „Ali smém Slovenec biti“ — predstavljan od nekterih Celovških rodoljubov (o svečanosti Einspielerjevi in 40 letnici cesarjevi) napravil je mogočen utis, piše Mir l. 1888. VII. št. 22. Besede temu prizoru ponatisnjene so (z malimi premembami) pod naslovom: „Za poduk in kratek čas“ na str. 175—6. Po Miru je ponatisnila ga tudi Soča. Kar pa se grajati mora, je to, da se ni povedalo, da je pričujoči igrokaz zložil Jeran in da se nahaja v Zg. Danici l. 1862 str. 32 z njegovim podpisom „Svitoslav“. Čast, komur čast!

Kranjsko je lepo.
(Kratkočasnica str. 266).

Samec.
Ni mi znano laško,
Nemško in slovensko;
Kranjsko je lepo!

Zbor.
Pa je res lepo;
Kranjsko je lepo!

S.
Mešano kerčmarsko —
To je pan-šušmarsko;
Kranjsko je lepo!

Zb.
Sej je vse to kranjsko;
Kranjsko je lepo!

S.
Je koroško moško,
Miljeno je štirsko;
Kranjsko je lepo!

Zb.
Pa je res lepo;
Kranjsko je lepo!

2. Zb.

Pa je res lepo;
Kranjsko je lepo!

S.

Češko mi je težko,
Čversto je hervaško;
Kranjsko je lepo!

Zb.

To je vse pol kranjsko;
Kranjsko je lepo!

2. Zb.

Pa je res lepo;
Kranjsko je lepo!

S.

Čisto, lično kranjsko —
To je res slovensko;
Krajsko je lepo!

Zb.

Kranjsko je lepo;
Pa je res lepo!!

S.

Poljsko je gosposko,
Rusovsko modrovsko;
Kranjsko je lepo!

Zb.

To je vse skor kranjsko;
Kranjsko je lepo!

Božična za otročiče.

(str. 285).

1. Otroci, veselje
Necoj se glasť:
Se spolnijo želje,
Se Ježčik rodí.	2. Že angelček poje,
Pastirci gredó,
Darove mu svoje
Že kralji nesó.	3. Tud mi pristopimo,
Le pejte z menoj!
To Dete molimo
Ponižno necoj.	4. Bo Detice zalo
Nebeških daróv
Prav rado nam dalo,
Če mol'mo ga prav.
5. Že glorio čujem,
Pa vse je svetló,
Že vidit' zdihujem
To Dete lepó.	6. O Ježušek dragi,
Pred tabo klečim,
V ljubezni preblagi
Tvoj biti želim.	7. Očesce premilo
Oberni namé;
Daj, de te ljubilo
Bo moje sercé.	8. Serce in čutilo
Ponudim ti v dar,
Daj, de te žalilo
Ne bode nikdar.

V nevezani besedi je v pričujočem letniku pisal p. Kako matere, rednice, pesterne otroke jezikati učijo (str. 3). Zvezdice vodnice zastran mladega slovenskega slovstva (str. 12). Zavernjenje „Pressi“ pa „Triesterici“ zaradi spisa v Danici: Katoliško duhovstvo in narodnost, kjer proti koncu piše Jerau: „Naše Bestrebungen in Intentionen — pa ne geheimgehaltene — so vselej take, de nam kar nič britko ni, z njimi iti pred cesarja ali državni zbor in pred vsako pošteno sodnijo; bati se nam je le pred takimi, ki naše besede kazijo, slovensko duhovstvo, Bogú in cesarju nepremakljivo zvesto, denuncirajo in mu skrivne namene podtikujejo, — bati se nam je, rečemo, pred njimi; pa le takrat, ko bi res bedake našli, ki bi jim verjeli. Če slovensko duhovstvo svoj narod, njegovo besedo in šege njegove ljubi in ohraniti želi; je pa tudi Bogú in cesarju vselej tako terdno in stanovitno zvesto, de bo Avstrija — zanesljivo jo rečemo — do sodnjiga dne srečna in mogočna stala, ako bo na slovenskim duhovstvu ležeče (str. 32)“. — Spovedna skrivnost. Nezmerna modrost in mogočnost Božja, ki se na obnebi razodeva. Napoleon III. Správník. Kakošni ljudje med pridigo iz cerkve hodijo (str. 61). Strašno povračilo. L'Italia una si fa (str. 103). Umetnost hodi k laži v službo. Kaj bo z vero naših olikanih (str. 120)? Škofje krog Pija IX. — Ego vero censeo . . . „Pri Rimljanih je bil neki nergež, Katon so mu rekli, ki je svoj pot brundal: Ego vero censeo, Carthaginem esse delendam: jaz pa le menim, de Kartago se more razdjati. Tacih medvedov mumležev je dandanašnji legijon; vsak ima svojo Kartago, ki jo hoče razdjati, pa svoj Babilon, ki bi ga rad na njenim mestu zidal. Nočemo besedice spregovoriti o tistih, ki lagoj ženejo: Ego vero censeo, Sloveniam esse delendam; ne o Žuželkatu, kteriga geslo je: Jaz pa menim, de papeže moramo obrekovati; ne o Garibalditu, ki ga zmiraj misel serbí: Jaz pa menim, de Italija mora edina biti; ne o Viktor-Emanuelu in njegovi serčni želji: Jaz pa menim,

de moram v Rim in Benetke iti; ne sploh o Golijatih, ki jim je Ecclesia catholica kar z vso silo delenda: poglejmo pa, kaj so te dni v opaženi koči na Dunaji podirali, pa ne poderli (konkordatolomci: Giskra, Mühlfeld, Brinc . . str. 136) itd.“ — Lucifer Piju IX. (str. 143). Koliko je vredno napihnjeno modrijanstvo, in koliko vera? Škofje sv. Očetu. Papež in osé (str. 157). Škricarsko modrovanje. Kakošen cépec je Napoleon (str. 188). Bevslja in Krevslja pa Moderčinka, katera unima naposled da nauk: „Ženske silno in hudo grešé, — Ker jezika svoj'ga ne kroté; — Druge vse prav hudo sodijo, — Same po pregrehah blodijo (str. 242)“. Zapisek ali recept zoper opravljanje in obrekovanje, ki ga je iznajdel dohtar Dobersvet (str. 248). Stotnik tristo zelenih svojimu vernimu slugu Garibaldu (str. 279). Jabelka in lesnika. Drobtine in Drobtinice itd.

Nektere opazke k drugim spisom naj se tudi tukaj povedó p.: „Sofist je lažnjiv modrijan in bahač, ki čez vero in čez vse nergá, vse vravnáva, le svojiga spačnega nagnjenja ne“. — „Kako potrebne so samolastne vaje, v kateri si bodi tvarini, ako jo človek hoče nekoliko bolj dognati, je priča ravno slovenčina. Neoveržljiva resnica je, de v šoli se ni noben učenec izverstniga slovenca izuril, temveč le tisti je to dosegel, kdor se je sam uril in vadil, bral, pisaril in mislil. Tako je pri vsih šolskih tvarinah (str. 208). — De smo bolj okorni mi Slovenci v besedi, utegne vzrok precej tudi v tem biti, ker se nam ni privošilo v domači besedi se izuriti, v tujih pa se le počasi in z velikim trudam do gibčnosti dožene. Nažgi Laha ali Nemca, de naj ti po slovensko izurjeno govorita, boš vidil, koliko bo eden in drugi opravil, če je tudi že 10 ali 12 let med nami. Res pa je, de tudi takim pritežnostim je Slovevec pri svoji bistri glavi in lahki izreki še nar bolj kos v priméri z družimi. — Otroke, ki so dostikrat še smerkovi, vikati, je smešno — tudi dečkam samim, zlasti kmečkim fantam. Velik gospod in ces. svétnik nam je pred nekimi leti zastran tega rekel: „Bei uns (na Švajcarskim) sind bis zur 6. Schule alle Buben“. Kakor nezrelo sadje želodcu ne tekne, tako tudi nezreli mladosti prezgodnji „titelni“ k oliko ne koristijo (str. 215). — Taka se pač rada godí, de duhoven dostikrat nima nič družiga od sveta, kakor delo in nehvaležnost. Koliko terpi z otroci, de jih malo podučí in jim prvo oliko dá v prvim poduku; komej pa iz hlačnic pogledajo, že začnejo duhovnu kljubovati in mu s svojimi razuzdanostmi nar večí britkosti delati; razuzdanost jih pahne v hudo revšino in spet so duhovnu na vratu, rekoč: „če pri duhovnu ne bom dobil, kje pa bom?“ Pregreba razuzdancu nakoplje smertno bolezen, in spet je duhoven na versti: o koliko ima z njim skerbi, de bi ga v dobri spovedi očistil. Koliko je pa še družih stisk: skorej vsak ima svoje kamne, ki méni, de jih more na duhovna metati, in svoj bič, s katerim ga bije. Torej je pa tudi znano, de ne bo imel pokoja, kdor Kristusa preganja v njegovih maziljencih (str. 284)“. —

Zastran dr. Knobleherjeviga spomenika dal je v l. 6. Jeran še posebej svét, naj se iz nabraniga denara odloči spodobno darilo za nar boljši slavospev Knobleherjeviga življenja in zlasti njegoviga djanja za spreobrnjenje zamurcov. Slavospev naj bi imel napis: Abuna Soliman. Povedavši, kaj in kako bi se to izvršilo, pravi: Na noge tedaj, pesniki gorke kervi, žive vmišljije in blaziga serca. Kakor je vse to delo solnčni žark slovenske žive vere, tako mora tudi izpeljava temu izgledu primerna, vse skozi verske misli budijoča, prava keršansko-katoliška biti (str. 45). — In glej! še pred koncem povabilnega leta dobí že dokončani slavospév, ki ga vesel naznanja str. 287. — V prijaznem vabilu k naročevanju Zg. Danice za l. 1863 piše na pr. (str. 284): „Ni nam treba praviti, kako tudi v našem narodu blaga iskra, čezdalje več znati in hitro napredovati, zmirej svitlejši žari in se vnema že v svitli plamen. V taki okolišini imajo tudi časniki zmiraj več opraviti, v katerih se zedinva v jedru, kar se po svetu in zlasti

po domači deželi godi. Cerkevni časniki imajo pa še posebno nalogo (ktere sicer tudi svetni prezreti ne smejo), na nravno življenje svojega naroda se ozirati, napake razodevati in očitati, dobro hvaliti, marsikaj svetovati ali odsvetovati, drugo kaliti, mnenje zastran začasnih dogodb na pravo pot zavračevati, pravo vero braniti, in sploh hudo zatirati, dobro pa razširjati. Danica ima tedaj obširno polje itd.“ —

20. *Kalvarija* ali premišljanje Jezusoviga terpljenja v petnajst križevih potih z navadnimi molitvami . . . Na svitlo dal Jožef Zupan. V Ljubljani 1862. S. VI. str. 450. V predgovoru se bere: Slovensko prestavo sta napravila častita gospoda duhovna L. Jeran in A. Zamejic, in nju spise pregledali so visokoč. g. korar J. Volc.

XVI. 1863. V pričujočem letniku zložil je Svitoslav pesem „Ss. Hermagor in Fortunat“ v sedmerih kiticah (l. 21), katerih prva in poslednja bodi na pr.:

Dans kristjanje serca povzdignite,
Se obhaja dan in praznik svet;
Dal je Bog očetam nauke skrite,
Že je tega osemnajst sto let:
Jih učila sta ss. Mohor, Fortunat,
Oznan'vala biser vere zlat' . .

Sveta Mohor, Fortunat, svetnika!
Za naš národ sta prelila kri;
Bod'ta tud nam zvesta pomočnika,
De slovenski ljud sveto živi,
In na vajno prošnjo srečno kdaj
Zberemo se k Bogu v sveti raj.

Prosto pa je pisal na pr.: Kum svojimu tovaršu Triglavu veselo novo leto! Iz tega voščila (str. 1) naj se priobči tu p.: „Prizanesi mi, velikanski očak naše dežele, de si prederzнем ti nektere verstice pisati. Vidim, de vse napredva v učenosti in oliki, vse priljudne poklone dela, ne le pred višjimi, ampak tudi pred sebi enacimi, zlasti ob novim letu; čemu bi se tudi midva tako osorno in serpo še dalje držala? Moja misel je, de si začniva dopisovati, si nadloge potoževati, pa tudi veselje razodevati; si v zadržegah svetovati, pa tudi med seboj pomagati si: sej sva brata, — ti stareji, jaz pa mlaji. Ne boš mi pa zamiril, če ti bom ktero malo ofračno povedal, sej veš našo dolensko šégo, zlasti kadar kapljico marnja pod kapo dobimo, de znamo tüde kako nabrušeno povejdati! . . Vošim ti 1 . . . 8: Bral sim v neki pesmi, de imaš na svojim podložniku Grintovcu „zakleti gojzd“. To je kaj dobra naprava! Vošim namreč, de bi vauj pregnal in upanal vse umazane romane, garjeve pesmi, in kar se sicer kužljiviga pritepe v našo snažno zemljo, in lepo Slovenijo skruni; kajti dobro veš, de naši prebivavci ljubijo čisti zrak, kakoršniga jim s svojih verhuncov mi hribi v ravnine dihamo. Torej nas tako čislajo in preslavljujejo; nihče pa ne prepeva Kerkiniga blata ali Ljubljanskiga močirja . . Še Prešerin, če tudi v malo drugačnim pomenu, je svoje dni z zamerzo omenil „allen Schlamm im Nile“, in rekel je, kdor bi se z njim pečal, bi pokazal „ingenium suile“ . . . Torej imam veliko nado, de midva bova odsihdob zverševala imenitne dela v oliko najniga naroda. Olikati ga hočeva, in sicer na podlagi svete vere in v domačim jeziku, mili slovenšini. Kdor pa bi nama v tem nasprotval, si možko dajva roke, de mu ne tegneva ne čiste sape iz svojih tovaren, ne bistrih vodíc iz svojih skrivnih hramov. Je-li, moj sosed? Serčín pozdrav od Planine, Gorjancov, pa tudi od Kleka in družih bratov! Zdravo!“ Pobratim Kum.

Papež in Žuželka (str. 12). Kako se 80letin vojaški častnik za vero poganja. Ali bi se dalo našim slabovernikam še kaj pomagati (str. 27)? Ebn-el-Mařazi. Arabska za predpust v domestilo in nedolžin smeh tistim, ki ne išejo razuzdanega pustovanja (str. 27. 28). Ta-le tudi Ljubljani ne bo škodvala (44). Kaj je konkordat? — Mlin na sapo (75). Pogovor od rogate, kosmate in roparske zverine (str. 115) v groznih podobah. Martinu na povedanje, da fantje ob nedeljah mej mašo in pridigo ostajajo zunaj cerkve, pravi kaplan, da v cerkev ne morejo, kajti: „Na herbtu vsakimu sedita šantavi in zeleni hudoba, ki ga jezdarita, kakor osla; v sercu ima mlaški

kamen pohujšanja, ki ga k tlam tiši; na nosu mu čepí pav napuha in pred njim svoj rep razgrinja, de cerkve ne vidi. Na glavi mu raseta rogova nepokoršine do duhovnov in staršev tako velika, de bi se komej splazil skozi cerkvene vrata, in bi se v strop zadeval, ko bi v cerkvi stal; od cerkve preč ga pa vlečete kljuseti nečistost in pijanost itd.“ Na poziv, naj pové imena tistih porednežev, podrepine cele fare, našteva jih Martin. „Bili so: Ožbe Termoglavec, Jurež Dolgoplečnik, Tonko Fižolalačnik, Primko Kruhastradič, Janko Gerdogledič, Pavliha Dolgoperstič, Anže Šantovestič, Mate Žganjolocek, Kajfež Nečistič, Herodež Bahač, Tome Temolajnež, Kajn Pretepač, Judež Bogozdajic, Gerga Hruškogradec, Gajo Peklovisec, Kam Očetokletec, Pokvekež Perdušnik in Prismodež Vsezapivec. Tudi nekaj mlajših zanikarnežev je zunaj, ker se po starejih gerdunih ravnaajo. Ti-le so: Smerkolizec, Sterganič, Lenušek, Zmikež, Pretepček, Bukvosmerd, Potepinček“ itd. —

Garibaldi pošilja Napoleona III v pekel (str. 124). Obhajanje ss. Mohora in Fortunata (170). Kratki leviti, kako svet plačuje (193). Rim je zrel, le po njem (237). Obhajanje štiristoletnega godú naše škofije mesca vinotoka v Ljubljani (259). Pangermanstvo, rongeanstvo, renanstvo (262) — jako čvrsti sestavki. Mični igrokazi p. Kratko gledišje. I. Skazovanje. Šteif, Štajs in Štulež. II. Skazovanje. Šteif in sosed. III. Štajs in njegova teta. IV. Štulež z učiteljem pri kozarcu. V. Spregledavec — bivši Šteif, Spoznavec — svoje dni Štajs, in Poznokès — poprej Štulež (vsi póstarni možaki — skupaj zadenejo str. 187). — Razgovorček (o jezuitih ali jezuitarjih). Filistrov in Bistrov (str. 199). — Iz mesta Veriboj. Veročest in Veroljub (str. 250) na smertni postelji. — Kdo si hoče opico za teto. Pogovor. Oče in Janezek. Opič Naravčar (str. 258).

„Naj izrečemo o tej priliki dobroserčno misel, ki nas je prešinovala, pregledavši „Torbico“. Prijazno je brati in viditi, kako mladega ognja iskre švigajo in vnémajo lés in tudi ne mara kamnje sem ter tje. Hvale vredna je gorečnost za narod in njegovo oliko. Ali kakor oginj rad predeleč sega, tako marsikterikrat tudi mlada kri. Ne menimo hudega, ako besedo rečemo, kakor mislimo, ker mladina se mora kerniti, in dobroserčna — tudi rada dober nauk sprejme. Mislimo tedaj to-le: Ogibajte se, mladenči, take reči, ki po politiziranji dahnejo, ali se za take lahko razlagajo. Svojim učiteljem prizanašajte, pomnihoči četrte zapovedi Gospodove, de bo Vaše delo in življenje blagoslovljeno. Bodite možki in reči o neslanem ljubovanji naj Vam „Torbice“ ne skrunijo, bodi si pod kakoršnim koli imenom in naslovom. Tvarine naj se strinjajo z Vašim stanom in starostjo. Ničesar ne pišite, s čimur bi žalili Boga, ki Vam je tako lepe in drage zmožnosti dodelil. To so naše misli. — Iz ust moža, ki je pravi demorodec in ga vsi spoštujete, pa smo slišali ravnokar, da s poslednjima zvezkoma ne more zadovoljin biti, sta vse drugačnega duha kot so bile perve slovenske vaje, in da torej ne more svetovati, da bi se mladost na take reči naročevala (str. 142 cf. 176 in 249: V pojasnjenje)“.

Moška in resnična je sodba Jeranova o dr. Bleiweisu in dvajsetletnici njegovih Novic: . . . „Slovesnost je bila priserčna, pričujoče občinstvo častljivo, zunanje vdeležje dostojno . . . Njegov velik vspeh v tem času pripisujemo dvema okolišinama: pravični reči, za katero se je poganjal, in pa njegovemu zmernemu značaju (str. 155)“. — Kakor nekdanj čitavnici, tako je sedaj i Matici dal pristne nauke p.: „Matica za slovensko slovstvo, to je zares izverstna misel, to je pot, po kateri se zamorejo vsaktere vede zanesljivo in tudi urno med ljudstvo razširjati in olikovanje naroda bode z njeno pomočjo, ako bo dobro vravnana, zamoglo veliko hitrejše napredvati. Bog daj, da bi se hitro na noge spravila in jela delati. Pristaviti pa vendar moremo to-le: Kakor država pri

enacih napravah vestno pazi, da se ne dopusti kaj v njeno škodo; enako mora tudi Cerkev za-se skerbna biti. Postave matičine naj bodo torej od cerkvene strani take, da bode za vse prihodnje dobro zavarvano, da matica nikoli ne bo nobenega dela podpirala, katero bi utegnilo — kakor koli si bodi — slovenskemu narodu v nravno škodo biti. Slovstvo je narodu naj večji blagor, utegne pa tudi biti naj večji nesreča, ako se v hudo zverže. Vemo, da so ustanovitelji pošteni in modri možje, ali dostikrat se v začetku na marsikaj ne misli, in pozneje se na slabo oberne; toraj naj bi cerkveni možje, ki so v tem odboru, na tanko zaznamjali, kaj da cerkev tirja, ter bode potem tudi slovensko duhovstvo brez pomislika k materi pristopilo itd. (str. 281)^a.

V vabilu k naročevanju za prihodnje leto pravi: „Dandanašnji noben narod, ki je le kolikaj olikan ali pa se olikuje, brez časnikov ne more biti. In vse okolišine so take, da bi bila tudi za katoliško Cerkev očitna škoda, ako bi ne imela svojih listov, kateri imajo nalogo, toliko velikanskih zmešnjav in krivih misli sedanje dobe na pravo pot zavračati, in občinstvu resnico kazati, ki se dostikrat težko izmed blišnih dozdev razloči. Te misli nas nagibujejo, še nadalje Zg. Danico na svitlo dajati, ako jo bodo ljubi Slovenci obilno podpirali, dasiravno v teh čudnih časih liste vrédovati ni ravno delo na rožicah in v senčnem hladu. Spodbuduje nas k temu tudi zmiraj bolj obilno branje našega cerkvenega časnika in pa pridno delanje verlih pisavcev zanj (str. 282).“ — „Preteklo leto je imela Zg. Danica med 7 in 8 sto deležnikov, čez 600 duhovnov; svetnih naročnikov je vse premalo. . . Zlasti je slabo znamenje, da se višji stanovi za cerkvene liste tako malo pečajo. . . Pravi podporniki in ohranivci Zg. Danice so tedaj naši bratje duhovni sploh, nar bolj na Kranjskem itd. (str. 289)^a.

Nekako grozen je telegram iz spodnjega sveta proti novemu letu 1864: Satan (pokukavši iz Vesuva): Kako je že kaj na svetu? — Posvetni duh: Ljubezem pojemlje, — Resnica dremlje, — Vera stoka, — Pravica poka. — Satan: Je že dobro (Se pogrezne in Vesuv jame na novo bruhati). Spisal pa je v tem letu posebej:

21. *Šmarnice naše visoke nebeške Kraljice, neomadežane Marije Device*. Tretji letnik. Spisal, založil in na svitlo dal Luka Jeran, duhoven ljubljanske škofije. V Ljubljani 1863. 12. 296. — Cvetlica iz verta večnosti. Liliija iz verta Marijnih otrok. Memorare. Cvetlica za na dom. Natis. J. Blaznik.

22. *Zlati Vek*. V Ljubljani 1863. 8. 293. Mej založniki je L. Jeran, ter vanj posebej spisal: „Sv. Klemen rimski papež med Sloveni (str. 59—73)^a.

23. *Svete pesmi*. Četerte bukvice. Nabral in na svitlo dal L. Jeran. V Ljubljani 1863. 12. 158. Nat. J. Blaznik (Danic. 100. 109).

24. *Abuna Soliman*. Zložil Anton Umek Okiški. V Ljubljani 1863. 8. 204. Nat. J. Blaznik. Sprožil, na svitlo dal in založil z denarom za Knobleherjev spominek Luka Jeran (Vid. Danic. 1862 str. 45. 284). V Danici l. 1863 str. 214 naznanja in priporoča to delo na pr.: „Slavospev in življenje ranjcega dr. Ignacija Knobleherja, z lepo podobo na čelu. . . Upamo, da to je spominek, našemu slavnemu rojaku zarés spodoben, po svojem obsegu ves priméren, v slovenski mladini blagoserdne čutila obudovati in vsako slovensko serce v prostih urah kratkočasiti. Z nobeno rečjo bi se ne bil mogel spomin našega rojaka bolj živo ohraniti, kakor s tem spisom. Naj bodo torej vsim prijatlom in spoštovavcem ranjcega slavnega moža te bukvice živo priporočene. Slavne vodstva slovenskih gimnazij in učitelje slovenščine — tudi po realkah — prosimo, naj bi blagovolili na to delo se ozreti, v katerem so kaj pripravne daljši in krajši pesmi vsakterih metrov in obsega za vaje in deklamovanje učencev in družih. Niso pa zgolj suhe verstice, temuč čitatelj bo našel, da umni pesnik. . . je povsod iz vsih raznih véd krepko zernje iz nek-

danjih in sedanjih časov, iz klasiških in družih del snoval v svoje mične poezije, pa tudi domovini ni dolžan ostal, kar se ji spodobi (str. 214) itd. —

XVII. 1864. V tem tečaju je „Umazani pisatelj v peklu“ v 20 odstavkih prva popevka, v kateri Svitoslav kaže veliko odgovornost, katero imajo dotični pisatelji, posebej pesniki (l. 8); iz nje bodi na primer:

1. O gorjé mi! kje prebivam?
Po vsih udih ogenj peče,
Na žerjavci tu počivam,
Reka z žepa pód-me teče!
To je res peklenško žrelo,
Ki sercé vanj ni verjelo,
Zdaj čutiti mora ga.	2. Oh nesrečni! sem le mislil
Pridobiti si veljavo;
Sem imel le svet v čislu,
Pa zamudil večno slavo!
Posvetnjaki so mi djali:
V zvezde bomo te kovali;
Jaz pa v peklu zdaj gorim!	3. Rekli so: ta národ ljubi,
Zanj se trudi in spisuje;
Jaz pa mamil sem k pogubi,
Speval le, kar serca truje,
Pisal spotikljive čenče,
Strupil dvice in mladenče:
Oh, kako me peče zdaj!
4. Za ljubezen sem umiral,
Skladal mesne sem novele,
Strune polzke vedno vbiral,
Bral zaljubljene gazele.
Ustom med, al sercu zmiije,
Ble so moje poezije,
Ki me v peklu grizejo.	5. Sem za časnike pisaril,
Vero tiho spodkopaval,
Mnoge serca sem pokvaril
In pravico prevračaval;
Greh sem po hinavsko likal,
Kjer le mogel, čednost pikal;
Svet pa mi je prav dajal.	6. Zdaj mi stavijo spomine
In pletó na grob mi vence,
Hvalijo mi pesmi, čine:
Mene pa peklenške sence
Strašijo v ti grozni ječi;
Nad vse misli muke večí
Tarejo me vekomaj! . . .
	20. O vé torke, o vé zmiije,
Kdaj nehate me pekliti?
Kolobár krog vas se vije,
Kolobár je vekoviti:
Čul ne bom rešenja zvonca,
Moje muke so brez konca,
Stok in jok brez upanja!	

To spomenico naj bi Zg. Danica ponatisnila večkrat, da bi umazani pisatelji ne imeli nobenega izgovora! — Str. 120 je v razdelku „Lešniki, jabelka in lesnika (Jeranu: lesniko-a)“ na vprašanje: Bela Ljubljana — Iše župana — Kakšnega župana? — prepošten odgovor za vse čase veljaven: „Ako potrebujete sveta: dajte revežem očeta; — mestu modrega mestnjana, cerkvi moškega kristjana; — čednosti, pravici brambo, grehu in nesnagi kambo; — za beznice in pivnice skerčevavca, za ulice o mraku pometavca; — za lenuhe, postopavce šilo, za igravce, potepuhe pa strašilo; — za terštvo, obertnijo podpornika, za šole in učenost zagovornika; — za oginj in prepír gasivca, za prederznost pa grozivca; — za rojake vstave zverševavca, za vse dobro prijatla in spolnovavca“. — Str. 238 nahaja se vzvišena pesem „Čeln sv. Petra“, v novojorskem kat. časniku Fr. Hahn, poslovenil Svitoslav, v 14 kiticah. Na primer bodi:

1. Šumí vihar in čelnič gré
Naprej naprej tje na morjé,
Protí na mirjade klečét
V globinah ribški čeln požret'.
Je preč, je preč! kričé bedaki,
Peginil čeln bo v borbi taki!	2. Že plóve osemnajst sto let
Po morju, vsak čas je otét;
Če tud ga obdaja černa noč,
Nad njim se stare vsaka moč;
Bedakov krič nič ne zaleže,
Ker čelnič vselej breg doseže.	3. On, ki ima v roki grom, vihar,
Je tud kermilni gospodar,
Ki stesal ga je sam terdnó,
Zrè ko v nevesto vanj zvestó:
Ko b' stožeri se neba sterli,
Ne bodo ga valovi žerli! . .
14. Ki znamenja Božje vidite,
Nevesto glejte! lepa je;
Prostost je, kjer je Božji duh,
To priča Pij, posluh, posluh!
O živi Pij in zdrav nam bodi!
Ohrani Bog Te med narodi!		

Morebiti bi se kaj naslednjega prileglo za napis ob pokopališi (str. 236):

Bil sem prej — Kar ti zdej;
Pa boš koj — Sosed moj;
Cvėtek vėl — Prah, pepėl.

Tu postoj — Dragi moj!
In prevdar' — Ravnokar
Boš tud ti — Kar smo mi.

Mine cvėt — Mine svėt;
Mine čas — Mine kras;
Mine vse — Mine vse:
Duša ne — Duša ne!

Dobro osoljeno je voščilo, katero daje na povabilo „Triglav sosedu Kumu za novo leto 1864“, češ, govoril si lani osorej, da se hočeva midva — skerbna in poštena možaka in domorodca — lotiti olike svojega naroda . . . Poslavlila sva to leto marsikaterega svojih zaslužnih sinov in storila neumerljive njih imena, nekaj pa sva spomin nekdanjih poživila . . . Lepo in dostojno bi bilo, ako bi se semtertje marsikaj okornega omečilo, resastega omélo, ojestrega ogulilo, osornega ukrotilo, robatega obrusilo, divjaščega upítomilo, hloodastega otesalo, palečega ohladilo, butastega ugladilo itd. . . Lepe prijazne Šmarnice, ki sva jih zopet to leto veselo obhajala in ki k olici ljudstva silo veliko pripomorejo, in pa toliko imenitne mnogoletnice ss. Hermagora in Fortunata, Ljubljanske škofije in ss. Cirila in Metoda — vse to, dobro vém, boš tudi ti v vedni spomin zapisal v svoje zlate bukve ko predrage dogodbe našim mlajšim — jeli da? itd. (str. 2). — Pogovor. Moralist i Humanist (str. 120). Olikarija in olika: Stoletje se zjasnuje in vedrí; — Osliču slama in osát diší (str. 124). Katoliška Cerkev zaderžuje svobodo in napredek, pravite Vi (132)! V kremljavnici. Pogovor: Lutrovec, Andrejče, Kristjan (str. 134). Naprej in nazaj (166). Dragi kamni (po sv. pismu str. 189—190). Iz kremljavnice. Po pridigi. Nekaj ameríkanskega, nekaj kranjskega (191). — Kaj šaraste so vrednikove opazke k čvrstemu spisku: Gerča namesti lešnikov, kjer se govóri o naravoslovstvu v naših šolah, o dotičnih učeníkih in knjigah, posebej o „Illustrirtes Thierleben von Dr. Brehm“, in se z dokazi iz te knjige počítuje njena nevarnost (Cf. Natur u. Of. 1864). — Madjarsk pregovor pravi: „Mački se zmiraj sanja od miši, svinji pa od želoda“. Tako tudi pregorečnik za naravstvo, opominja Jeran, vedno sanjari o krempljih, parkljih in rogovih, o kebrih, glistah in mišjih repovih; zraven tega pa Začetnika vsih rečí, njegovo razodenje in sploh vero v nič deva. — K besedam Brehmovim: „Das Thier hat von Geselligkeit sehr hohe Begriffe und opfert sich zum Wohle der Gesamtheit. Es überwindet Begierden u. Leidenschaften (se postí, kakor g. naravoslovec!) und lernt sich beherrschen; es zeigt also auch selbstständigen Willen u. Willenskraft. Dem Menschen geschieht kein Unrecht, ihm wird nicht Abbruch gethan, wenn wir die Thiere auch hoch stellen (na pr. petelina za mizo, naravoslovca pa v kurnik). Herder nennt diese die erstgeborenen Brüder des Menschen“ itd. opazuje vrednik: „To je kaj mičen nauk! Če so zveri in živali naši pervorojeni bratci in sestrice, tedaj le po redu in po pravici jim dajte, kar gre pervorojenim, dom gospodarstvo itd.: oroslano žezlo v kremplje in na prestol hamburškega senata ž njim; medvedu kučmo na glavo, ključe dr. Brehmovega zverinjaka v tace, pa na sofo ž njim; — čuku katalog v kljun, pa na katedro; kozlu očjale na gobec, pa deržavni zakonik pod brado; opici parasol, mački kuhavnico, kravi ključe v hrambo in krog pasa kučomajko! Drugorojenemu ali ne mara celó desetemu bratu psov, opic in dihurjev — zbledelemu človeku — pa za doto pleve v glavo namesti možgán, in mojster dolgouh naj ga zajaši, pa hajdi na špancır; — hajdi ven iz hiše, ktera je lastina pervorojenecv in ne tvoja“ itd. (str. 228)!

L. 1863 bila je Danica prvokrat v tožbi, o katere poslednjem izidu naznanja l. 1864 str. 32 (cf. 37—38) takole: „Ker je občinstvu znano, da je bila Zgodnja Danica tožena z avtorja spisa „S Križne gore 7. mal. serp. Ravnopravnost vér“, kakor da bi bila po §. §. 303, 7 in 239 kazn. post. očitni mir in red begala; torej nazuanimo, da slavna c. kr. vikši deželna sodnija v Gradcu je 12. pros. 1864 vredništvu Zg. Danice dala prelepo, na neoveržljive razloge operto spričevanje popolne nezadolženosti“.

O tisučnici slovanski l. 1863 smo se Slovani bolje spoznali med seboj ter si približali, in Slovenci posebej. „Nikoli ne pozabim, da gosp. Luka Jeran mi je bil prijazen pomočnik“, spoznal je dr. Bleiweis, in sad temu prijateljstvu so tri pesmice v Novicah, katere mu je vravnal Svitoslav in katere živo spričujejo njegovo iskreno domoljubje. Prva se nahaja v Novicah l. 1864 str. 53 ž njegovim znakom S.:

Vprašanje.

Poleg česke „Tažete se, proč jsem Slovan?“

<p>1. Prašaš: čmu da sem Slovenec,
Čmu Slovén mi vsak je brat,
Čmu mi ljub Tominc, Dolenc,
Štajarec, Primorc, Hrvat? —
Ker slovenski oče, mati
So me učili dom moj znati!</p>	<p>2. Prašaš: Čmu slovenske glase
Lira moja le doní,
In zakaj zvest na vse čase
Bom besedi materni? —
Ker slovenski oče, mati
So me učili jezik znati!</p>
<p>3. Prašaš: kaj da spevam Boga
Rad s slovensko pesmijo,
In kjer stopa moja noga,
Spremljam ga z ljubeznijo? —
Ker slovenski oče, mati
So me učili Boga znati!</p>	<p>4. Prašaš: kaj da vsi Slovenci
Meni desno so okó,
Kaj da misli mojih venci
Njim v blagor dahnejo? —
Ker slovenski oče, mati
So me učili narod znati.</p>

Nekteri Kranjci.

(str. 60).

Poleg česke „Isou, Isou — Po Slovanech Češata itd.“

<p>1. So, so,
So Slovenci, vem da so;
So, so,
Madež so rojakom,
Mrzi jih, Slovincem biti, —
Vse slovenstvo prav'jo zvití,
Gre naj žvižgat rakom!</p>	<p>2. Glas, glas
Materni teptavajo,
Glas, glas
Mil ko rana rōsa;
Prav ošabno tujčevati,
Vse domače zanič'vati,
Je modrost njih bōsa.</p>	<p>3. Glej, glej!
Tujci clo se smejajo,
Glej, glej,
Revežem nevednim;
Poloslovenska šušmarija
Kakor kis uhó zavija
Vsim Slovincem čednim.</p>
	<p>4. Nam, nam
Zmešani žlobudreži,
Nam, nam
Delajo sramoto;
Jezik čist za nič imajo,
„Kranjsko špraho“ komaj znajo:
To so Kranjci — to, to!</p>	

Moj dom.

(str. 122).

Poleg česke pesmi: Tam kde venčí modré hory

Tisíc hradů svými bory.

<p>1. Tam, kjer beli so Snežniki,
Holmci mali in veliki,
Kjer izvira bistra Sava,
Teče Soča, Krka, Drava;
Tam mi dedov zemlja krasna,
Dom junakov, dom je moj!</p> | <p>2. Tam, kjer Kranj na trdi skali
Sedež star svoj kaže zali,
Kjer Postojna v spodnji svét
Svoje čuda vabi zrét:
Ona zemlja slavoglasna
Moja vlast je, dom je moj!</p> |
|--|---|

3. Tam, kjer je Ljubljana bela
 Davne čase že slovela;
 Kjer slovenski mili rod
 Zemljo orje, mirno hod';
 Tam mi zibka prvočasna
 Tekla je, tam dom je moj!

Poslovenil S.

Naznanilo, vabilo, budilo. „Prosimo za voljno poslušanje! Jasnokakor beli dan je, da svet ne more več stati in Slovenci ne živeti, razun da jim sveti še prihodnje leto 1865 Zgodnja Danica. Nič ne mara, da bo marsikdo še umerl, ki ne bo bral Danice. Pred ko ne, bo tudi v kakem kraji germelo in treskalo, kamor ne bo Danice. Kaj je tedaj storiti, sosedje? Ali ne bo kazalo po Danici ogledati se? Kaj menite p. n. bravci, pisavci, naročevavci? Pravite: „povejte Vi!“ — Ker tako hočete, naj pa bo! Vojnic se je težko znebiti, ako bi kdo tudi želel. Darujte tedaj zmožni pisavci svoje pero, naročevavci naročnino — njih saj polovico več kot letos —, tiskar bode pripravil čerk, popirja, črnila dokaj, in gibčnih perstov več mem letos, vredništvo pa bode žertvalo svoje oči, možgane in naj lepši ure, ki jih šteje nova Blaznikova pratika. Ako nam k temu naša pomočnica — mila Danica — z neba prijazno sije in Bog svoj blagoslov rosi: pa bo Zgodnja Danica še dalje Slovence budila, učila, mečila, — jih obdelovala, likala in razveseljevala, — jih odvrščevala in završčevala, — jim naznanaovala, napovedovala, žalovala in prepievala, pa tudi po stari slovenski šegi včasih malo pokoledvala. Akoravno pa mnogi želé njeno obličje saj vsak teden viditi, se bo vender mogla le še na deset dni prikazovati, ker skoz teden si ne upa zavolj pomanjkanja časa tako čedno napravljati se, da bi smela ličnim Slovincem pred obličje. — Zdaj pa vsim skupaj preserčna zahvala in prav ponižen poklon od Danice, ktera priljudno prosi, naj ji urno pošlje navadno popotnino, kdor koli želí, da mu pride na dom veselo novo leto vošit (str. 298)“.

XVIII. 1865. „Kamor koli se ozreš, vidiš dvoje kraljestvo, ki se med seboj vojskuje. Kraljestvo dóbrega, in kraljestvo hudega; kraljestvo resnice, čednosti, pa kraljestvo laži in greha. Razne dopise in naznanila smo dobili naj poslednjiši dni, ki kažejo, kako zmožni za nejevero so pogosto tudi naši ljudje, ako v slabe okolišine pridejo, zlasti mladenči pri vsi svoji olik in omiki in pri vsem tem, da se že zgođe korenito učijo vérne in npravne vede. O tacih, ki se do čistega na eno ali na drugo stran nagnejo, ni veliko govoriti; veliko pa jih je, ki hočejo dvema gospodoma služiti, akoravno pravi večna resnica, da je to nemogoče. To se zlasti rado kaže v našem slovstvu. Ravno te dni nam je neki domorodec tožil zastran nove „Slovenske Vile“, kako živo popisuje tisto ljubezen, ki pelje v Ljubljano, Savo, Donavo, pa še kam drugam! Želodec, ki škodljive jedi poželi, ni zdrav; tudi duh je hromoten, kterega mika po kužljivem branji. Potreba rezno na vrata terka, da naj se vérne in npravne moči strinjajo zoper kužljivo slovstvo; če ne, utegne kuga biti splošnja. Vsako novo delo bo treba pretresti, in Slovincem odkrito povedati, če je za-nje, ali ne. K temu pa je treba zedinjenih moči (str. 104).“ — O bridkem spominu, da tudi po slavni tisučletnici med Slovani potrebne edinstnosti ni, potoži Svitoslav to v pesmi (str. 161):

Tri solze kralja Rastislava
 o pogledu v prihodnjost.

Svatopolk, mi v rodu stričnik,
 Kam zabredel si v osodi?
 Zdavši strica, ti krivičnik,
 Zdal svoj národ si nezgodí!

Oh, zastonj so tvoje zmage:
 Vse razdere ti delitev!
 Kal nesloge pa neblage
 Svete nprave je keršitev!

Duh moj gleda v pozne čase:
 Še pregreha se mašuje!
 Nove greh rodi modrase:
 Boj se v duhu ponavljuje!
 Brat na bratu cépi dlako,
 Brez ljubezni rane seka,
 Brusi meč za réso vsako —
 Vse od véka pa do véka!
 Ko da dosti ni pošasti,
 V bogočastji se spertijo:
 Slave sini s hude strasti
 Svojo Mater zapustijo!
 Kje edinost je, otroci? —
 Svatopolk zató li próti
 Vam je zročil v oporoci,
 Da se švigate v grenkoti?!

Teci, teci bistra Sava,
 Naj nesó solzé valovi,
 Ki jih joka mati Slava
 Nad prešernimi sinovi. —
 Ena zvezda le se znani
 'Z davnotemnega mi groba:
 „Ko vsi v veri bote zbrani,
 Vam zacvete boljše doba . . .“
 Popustite vse prepire,
 Vsi med sabo se ljubite;
 Vsi v zavetje prave vere,
 Vsi k resnici pritecite!
 Tolažilo to naj veče,
 To je pravi vir ljubezni,
 To je solnce vaše sreče,
 Konec vaše to bolezní.

S—v.

Skorej dvesto let staro novoletno vošilo, na novo prekuhanó, osoljeno in postupano (str. 3—11). Méd in pelin: Prazen je žepič, — Pa ne maram nič! Pogovorček. Posel in gospodinja (str. 82). Naravoslovec in materialist, češ, da je pajek ribič, poet, človek, kristjan (str. 137). Miško: Ljudje tožijo, da poslednje leta je svoboda tiska terpela veliko sušo. Anže: Mogoče; vender pa je svoboda ali nesvoboda ravno te leta nanesla toliko blata, da ga Donava v petdesetih letih ne izpere (str. 188). General Lamoricière (222). Klic ob koncu svetega leta 1865 (str. 285). Kaj čvrste razprave in opazke se nahajajo pod naslovom: „Ogled po Slovenskem. Kaj je kej novega po širokem svetu? Med in pelin. Rožice, ki je vsaka cekina vredna“ itd. Str. 19 razlaga, kaj je komunizem in socializem; str. 30, kako bi se zboljšale vseučilišča, da vseučilišniki hodijo redoma k spovedi in sv. obhajilu; str. 215, kako naj se podučuje v srednjih šolah, saj polovica šolskih tvarin v slovenskem jeziku. „Neogibno potrebno pa je tudi po naši misli, da bi se precej velik del ur utergal nezmernim številkarijam, greščini in naravstvu ter se obernal v učenje avstrijskih jezikov. Sej se ne more človek v našem cesarstvu na nobeno stran pol dné deleč derdrati po železnici, da bi med druge razne narode ne zadel. Čudno, prečudno je, da šolski gospodje te tako djanske potrebe saj že takrat niso spregledali, ko so se železnice začele po našem cesarstvu; da se pa še zdaj k temu nič ne stori, to naj rakovci zapopadejo in želvarji razlagajo! Avstrija ne smé več nobenemu jeziku v cesarstvu biti mačeha, ampak vsim mati, — to je ravnopravnost, in iz nje se bode razcvetala zadovoljnost“. — Kaj šegavo odgovarja str. 48 Vogtu na vprašanje, kje je pri mravljah meja med nagonom in umom na pr.: „ . . . Sicer pa, kar znajo mravlje, muhe in ščurki zdaj, to so znali že pred šest tisoč leti ravno tako; nikjer se ne sliši, da bi bili ti prizemeljski narodi tudi le za betvico napredvali. Kadar pa bodo na pr. mravljice začele vsako zimo druge podobe kučomajke nositi; kadar levi toliko napredvajo z duhom časa, da bodo nove šege kazine imeli; kadar se bodo kosmatini medvedi v „narrenabendih“ predpustni čas radovali; kadar bodo že jeleni v sokolskih družbah národne prepevali, in se čebelice po čitavnicah zbirale; ali ko bodo pajki jeli časnike vredovati; kadar bodo kozli včasí obriti, včasí pa bradati hodili, kakor bo „moda“; kadar seršeni ne bodo zmiraj ravno tistih dolgočasnih kvartetov peli; kadar bodo čmerli nove baže trobente iznašli; kadar se bodo osé olikale in od svoje sovražljivosti pojenjevale: takrat naj bi Vogt iz groba vstal in tehtno poprašal: „Wo ist nun, dürfen wir wohl gegenüber solchen Beobachtungen fragen, die Grenze zwischen Instinct und Verstand?“ —

„Dandanašnji, ko vse naprej hiti, se v eni uri delj pride kakor nekda v enem dnevu, in v enem letu delj kakor svoje dni v petnajst ali dvajset letih. Kjer se pa hitro vozi, se zavozi tudi lahko pod cesto in v rupo ter se napravi hitro škoda velika. Od tod je očitno kakor beli dan, da je Slovencem katoliškega cerkvenega lista treba kakor vsakdanjega kruha, pravi v vabilu k naročevanju Zg. Danice za l. 1866 . . . Za pravo oliko in resnični napredek se poganja tudi Danica med Slovenci. Iz vsih strani dobri Slovenije sinovi imajo v nji, bi djal, neko središe, kjer orožje zbirajo; neko ognjiše, od koder podirajo sovražnike; neki verhunec, od koder hitro zvedó nevarnosti in sovražne napade. In koliko mičnih in koristnih naukov se po katoliškem listu kar nanagloma razširi med občinstvo, koliko dobrih misel se zbudí med branjem, koliko časa se v dobro obrača, ki bi se sicer v prazne ničarije ali celó v greh potratil! . . . V tacihi okolišinah hočemo tudi mi s pomočjo Božjo svoje slabe moči darovati Danici in Slovencem, dela verlih domorodcev v lično edinost spravljati, necelotnosti dopolnovati, času primerne reči spisovati in zbirati . . . Dandanes vse agitira, si pajdaštva iše; dajte torej tudi malo agitirati za obilno branje Zgodnje Danice v duhovni prid vernih Slovencev (str. 284) itd.“

25. *Šmarnice Marije Device*. Četrti letnik. Spisal Luka Jeran. V Ljubljani 1865. 12. 376. Cvetlica a) v čast in hvalo previdnosti Božje; b) v hvalo Marije Device; c) za vsacega na dom. Po psalmu: Benedicite! O raznih božjih potih na Kranjskem. Nat. J. Blaznik.

XIX. 1866. Prva pesmica v pričujočem tečaju je „Zenzaláhte“, katero je Svitoslav o tem plemenitem drevesu na Jutru zložil binkoštni dan v Tripoli pod Libanom (str. 153); druga je pesem „Za zlato mašo preč. g. fajmoštra Aleša Jerala“: Serca k Bogu povzdignite — Vsi Horjulci na ta dan, — Z enim glasom ga hvalite, — Novi god je praznovan itd. (str. 236); tretja pa (str. 272) je na pr.:

Pogovor med dušo in životom.

Život.	Život.
Kdor le tebe, moja duša,	Ni res, ni res, o sestrica!
Zmiraj vboga in poslušaj,	Ti preterda si sodnica;
Cvét življenja si je vzél,	Le zapri se v temni kot,
Nikdar ni zares vesel.	Jaz bom hodil svojo pot!
Duša.	Duša.
O tovarš moj, to je zmota!	Modrovanje to je slabo, —
Sreče ni zvun moj'ga pota;	Nikdar ne potegnem s tabo:
Strasti streči grenk je up,	Če ti všeč ni moja pot,
Gréh že sam je smertni strup!	Górel v pecku boš, škerjót! —

Život.

Če je taka, skup terpiva,
 Proti nébu jo voziva;
 Hlajši ogenj je takraj,
 Kakor tamkej vekomaj.

S—v.

Prosto je pisal na pr.: Trije paragrafi za novo leto (str. 1). Pogovor. Sosea Lazar in Premétavec (o onih, ki med duhovnim opravičkom zunaj cerkve ostajajo: Jakon, Štefic, Smerduh). Matikar in Stergar o dualizmu, češ, to ti je novega plemenena krokodil z dvema glavama; kadar bi se zredil, bi se preselil v Donavo, bi po nji gori in doli plaval, tudi po Savi in Dravi, in po vsaki strani reke bi z eno glavo — Slovane zobal, na zadnje pa Avstrijo pohrustal (str. 31). Str. 56 naznanja, da namérja

vrednik Zg. Danice popotvati v Jeruzalem in vredništvo izroči meni. Str. 64 pa sem naročnikom in pisateljem Zg. Danice razodel v prošnji na pr.: „Podal se je tje blagovestnik slovénski — to nam je po Danici Luka Jeran že 15 let — da bi si opočil nekoliko in se pokrepčal duhovno pa tudi telesno. Ne bom ga mogel dolgo več nositi obojnega bremena — kaplanske službe pa vredovanja Zg. Danice, je tu in tam večkrat potožil. Na prigovarjanje nekterih prijatelov si je zdaj vendar namenil, ako Bog drugač ne odloči, darovati se Danici. V ta namen ima to le edino željo, da bi mu vsakteri naročnik Zg. Danice blagovolil pridobiti enega ali dva nova naročnika. Tedaj bi bil vrednik sam za-se brez skerbí, in Danica bi izhajala po tem vsaki teden itd.“ — Dopisoval je v Danico nekoliko iz popotvanja; vrnivši se pa je obljubil zapisati kake obširnije črte (str. 152), kar je pričel str. 177: „Tri mesce na Jutrovem“ ter snoval dotlej, da je l. 1872 dovršena bila cela knjiga ponatisnjena iz Danice (str. 184).

Prav čvrste reči je priobčeval pod naslovom: Med s hrinom p. Pogovor z nekim tergovskim mladenčcem na potu iz Carigrada (159). Vzroki, zakaj smo tepeni. Pij IX in sedanji čas. O zlatomašni palici (str. 235). — „Svojo culo znaš zročiti, — Sebe pa v temò zakriti: — Čakaj, čakaj Nikolo! — Sodnji dan izdal te bo (skrivnemu Nikolaju v nunskem kloštru za uboge šolske otroke)!“ Frankobrod joka, v sužnosti stoka; Tarna in véka svoboda — pokveka! — „S pomočjo Božjo in zvestih slovenskih sinov ima pričetí naš cerkveni list svoj dvajseti tečaj. Njegov namen je znan: „Božja čast in povzdiga slovenskega ljudstva.“ Na delo tedaj, kdor koli ima moč in dobro voljo! In da bo delo ték imelo, prosimo prijatle in tovarše, naj Danico prav močno razširjajo. Zakaj le s tem je namen dosežen, ako se list bere ter se tako cerkvena načela razširjajo in vkoreninjajo, pa iztrebljajo krive misli, ki se po neštevilnih potih med narod sejejo (str. 280)!

XX. 1867. Jako dovtipno pripoveduje vrednik (str. 7), kako velike pa imenitne pravice imajo bravci Zgodnje Danice, a vendar voši tudi vsem vernim Slovencem: Milo in drago, — Veselo in blago, — Serčno in tečno — Danes začeto — Novo leto! — Kakor „Benediktus“ l. 1848, tako je letos v vezani besedi priobčil (str. 115):

Magnifikat.

1. Duša zdaj moja, preslavljalj Gospoda,
Čast naj doní mu od roda do roda!
Duh moj se v Bogu močno veselí,
Svoj'mu Zveličarju umerje, živi.	2. Ker se ozerl je na dékle nižavo,
Peli narodi mi vsi bodo slavo;
Storil velike reči je za mé
Močni, ki sveto je njega imé.
3. Usmiljenje njega brez konca in kraja
Zmiraj od roda do roda prehaja
Njim, ki postavó njegovo vedó,
Njim, ki mu služijo v stráhu, zvestó.	4. S svojo rokó on mogočnost skazuje,
Misli visokih ko dim razkropuje;
S sedeža pahne prevzetnost sercá,
Nanj pa povzdigne ponižnost duhá.
5. Lačnim dodétil gosti je prijazne,
Pustil bogate je lačne in prazne;
Smiljeno Izrael je v délež sprejél,
Ki mu je služil, obljubam verjél.	6. Smiljenja spomnil se v prid je rojakom,
Kakor obetal je našim očakom:
Abrahamu, da usmilil se nas,
Njega zaroda, na večni bo čas.

S—v.

Sicer je redoma spisoval „Tri mesce na Jutrovem“, novice in razprave v „Ogledu, po Slovenskem“ in „Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?“ Iz deželnih in deržavnih zborov. Rêzne in resne reči pod naslovom „Med in Pelin“ itd. Garibaldi gerdo tepen (str. 257). Na pritožbo, ali bi se ne moglo v okom priti peklenskemu delu „cukerberkarjev“, ki ob shodeh pri cerkvah prodajajo vsakovrstne sladčice s pohujšljivimi listki, odgovarja vrednik v pristavku: „Poskušalo se je zoper to kugo že to in uno,

opravilo se je le malo, ker satan lakomnosti in škrat nečistosti tukaj zvonec nosita. Tiskarji in kramarji pravijo, sej je v cenzuri bilo (?), posvetnjaki se izgovarjajo, da to je bilo in bo, dokler svet stoji, ne pomislijo pa, da tudi strup je zmiraj bil in bo, pa se vender ne sme očitno prodajati, da bi se ljudstvo z njim kužilo; tudi pekel je bil in bo, pa bi vender ne kovač nesramnih verstic, ne tiskar, ne kramar rad ne prišel vanj. Ravno te dni smo slišali, da v nekem kraju je nevestnim kramarjem župan tak strup pobral . . . Tudi se že davno pri bukvarji Gerberji v Ljubljani dobivajo poštene verstice . . . Poslednjič pa bi mogli katoliški ljudje tudi sami pametni biti in strup ne kupovati ter gerde reči studiti. Sej: gerd je dedec ali babura, ki take reči prodaja, gerda in nečista je njegova roba, še zemlja smerdí, na kateri taki „štant“ stoji, čiste golobice ne bodo tamkaj posedale, snažne čebelice ne medú iskale na takem gnojnem kupu (str. 158)“.

Danes še resnične so besede, katere kaže Danica „Domorodnim našim prijateljom — nekterim“. — Sem ter tje se slišijo neki čudni, bolj ali manj očitni glasi, kakor da bi neki „domorodci“ svetnega stanú domače duhovstvo hotli imeti le za nekako podpornjo v domorodnem prizadevanji — dokler je potreba in sila, in ker si sami ne morejo kej; serčno radi pa bi hodili svoje pota, samo ako bi mogli na svojih nogah stati in se nasprotnikom braniti. To se pravi bolj jasno: oni so pripravljeni svoji veri in cerkvi herbet obrniti in ves nemški liberalizem sprejeti, vender pa v slovenskem jeziku; njim je katoliška šola, katoliški zakon, konkordat itd. ravno tako tern v peti, kakor nemškemu liberalizmu, samo domorodstvu (i. e. domačemu jeziku) v prid se zderžujejo, da kar očitno v unih rog ne trobijo, ne pa zavoljo resnice in iz verskih nagibov, zavoljo svoje poslednje osode, kateri vender oditi le ne morejo . . . Upajmo, da tacih straničnih in pataglavih „domorodcev“ ni veliko, in da tudi oni, ki so ravno zaznamnjanih misel in načel, so to bili bolj iz nepremišljenosti, kakor pa iz vterjene hude volje. Ako pa vender kateri za resnico tako menijo in s terdno voljo pri tem ostanejo, mislimo, da govorimo iz serc vsega domačega duhovstva, pa tudi iz serca vsacega poštenega domoljuba, če takim odkrito in kar naravnost povemo, da mi za tako nepošteno prijateljstvo nič ne maramó. Kar mi delamo in učimo, to delamo iz prepričanja; mi se poganjamo za pravice svojega naroda, ker narod zares ljubimo in ker vemo, da smo na poti pravice in še zlasti, ker je narod manj v nevarnosti zastran vere in nravnosti, ako svojo narodnost ohrani, kakor pa če se iznarodi. — Naj k temu opomnimo tudi še to-le: Undan o kmetijske družbe stoletnici posneta zgodovina, pa tudi vsa naša zgodovina priča, da to malo napredka, kar smo ga s samolastnim velikim trudom in vojsko dosegli, smo ga dosegli le samo z zedinjeno močjo duhovstva in neduhovstva, — in tako bode tudi gotovo zanaprej, ako nočemo z razpertjem med seboj vsega pod klop vreči. Ravno to so o mnogih pritiskah naj veljavniši sedanji domoljubi zaterjevali, ki so za narod delali in delajo, in pa vse kaj več kakor nekteri neizkušenci, katerih prvo viteštvo je to, da v svoji nepremišljenosti zoper svojo lastno mater katoliško cerkev — v svojo lastno nesrečo — agitujejo . . . Mi katoliški duhovni želimo z načajnih prijateljev, ali pa nobenih ne. S farizejstvom ni pomagano ne veri in ne domorodstvu (str. 299—300; prim. Slov. Gospodar)“.

Zgodnja Danica ima prijatlov kakor listja in trave, poštenega neprijatla menda nobenega ne, preganjavca z laterno pri belem dnevu ne najdeš, zvestih perstov pa, ki olje njeni svetilki prilivajo, gotovo nad deset tisoč. Ali ste že slišali kaj tacega? — Kdor bi tedaj menil, da „Danica“ nad slovenskim obnebjem gasne, svést si bodi, da njegova zmota presega hribe in goré. Tega naj ga prepriča število naročnikov, ki se bode po naši skorej nepretresljivi misli zopet narašalo, kakor dozday že več let. Vse to

stalno modrovanje se pa verh tega opira še na pet „nujnih predlogov“ in tehtnih prošenj do preblazih Slovencev, ki zdajci nasledvajo in naj se vse prelepo spolnijo. Perva prošnja je, hitro se naročite; druga, radi dopisujte; tretja, pridno berite; četrta, tudi drugim Danico privošite; peta, stoteren sad iz njenega semena obrodite (str. 146)! . . . Malo nas je Slovencev, olikovati in vterjati se moramo na vse strani, in pa braniti se zoper nasprotnike. Če ne, nas bo zmiraj manj za vero, dom, cesarja . . . Zgodnja Danica zavoljo tega na svèt modrih gospodov namérja zanaprej vsak teden izhajati. In pa ravno na petek, ktereга ima ona za srečen dan, naj pravijo vedeži in petelini, kar jim drago . . . Ni nas Slovence na milijone, pa pisavcev imamo pri malih pomočkih lepo število. Od leta do leta kažejo dopisi, kako zmožen je narod, kako naglo napredva. To je narod v resnici sokolski; Bog ga v milosti ohrani itd. (str. 290)!

XXI. 1868. „Poslanica Svitoslavu“ je pomenljiva pesem, katero je A. Umek Okiški poklonil Jeranu l. 1868 (Slovenski Glasnik str. 6; cf. Jezičnik XIII. str. 35) gledé na njegovo dvojno misijonarstvo, kar v „Abana Soliman“ že ljubo priznava: „Razun imenovanih kranjskih misijonarjev, kateri vsi počivajo ob Nilskem bregovji, naj tudi omenimo duhovna, g. L. Jerana, ki se je bil vnet in z resno voljo dvakrat napotil proti vročim deželam, Božja previdnost pa ga je odvernila v prid Slovencem in vendar tudi v korist Zamorcem (str. 202)“. — Leta 1867 je L. Jeran postal odbornik Slovenske Matice ter ostal do l. 1878. — L. 1867 podal se je z dvema gospodoma (dr. L. Vončina pa K. Heidrih) v Innsbruck na Tirolsko — skozi Gorico, Verono itd. — na veliki katoliški shod od 9. do 12. sept., ter ga je popisal v Danici l. 26—33 s sklepom (str. 270): „O naj bi katoličani spoznali, kolik zaklad imajo oni v katoliški cerkvi! Oserčimo se, — opustimo strah pred ljudmi, — postavimo si v novo na višave „križ“ in na njem napis: In hoc signo vinces!“

Vojska je za Cerkev blaga,
V Križu čaka slavna zmaga; —

Krič pa zoper njó: sramóta;
Konec večna je strahóta!

Naslednje leto je pa to svoje popotvanje prevesél jel priobčevati v kratkih spevih z nekterimi pojasnili pod naslovom: Pogled k „Sloveno-Tirolcem“. Za dobro voljo. Če so uni „Sloveno-Tirolci“, bodimo mi pa njih vredni bratje „Tirolci-Slovenci“. Té imeni so nam pridobili naši verli poslanci na Dunaju, ki s Tirolci vred ko majhen pa močen jéz med prevladajočimi viharji in divjimi valovi serčno še branijo reč katoliške cerkve (str. 46). Na primer bodi:

Interpelacija in odgovor.

Kdo dal kamna toljko ti je mesto kruha,
Plešasti in gluhi Kras? —
„Strila to je burja, ki mi v glavo puha,
Oplenila me obleke, lás;
Vender več kot burja me obrila,
Roka tvoja, človek, je plenila“.

V Gorici.

Po devétih pegaz neumòr
Že v goriški dirja kolodvor;
Parnik komaj paro sprega,
Že prijatelj v roko sega.
Vselej star prijatelj naj ti bo
Nad gradove bele, nad zlato!

Nota bene.

Vedi pa, če pótvanje želiš na verze djati,
Trebaj bolj umetno, skerbno bo kováti:
Že v Ljubljani je na preži tvoj tožitelj,
Spičil bo, da to so „vozli, verzi-knitelj!“

Kje si poezija?

(str. 72).

Kar sem gledal tvoje lice,	Težka rana, grenk spomin
O zgubljena Benečija!	Spremlja s tvojih me ravnin.
So osule se cvetlice,	Le ko vlak Beneško zapustí,
Je pozebla poezija;	Pesem v persih zopet se budí.
K večemu je glas Modrice	
Le še tožna elegija:	

Pozdrav.

(str. 79).

Bog te sprimi, o predraga mi svetinja	Naj jezé se liberalci, framasoni,
Ti cesarstva avstrijskega!	Nejevera v té naj sika strup;
Tvoj zaklad je vera prava in edina,	Póčili napihnjeni bodo čeponi:
Ti imaš sine duha moškega.	Vas, Tirolci, ne goljfa Vaš up!

Sicer je Svitoslav v Danici leta 1868 napel še nekaj drugih mičnih pesmic; str. 235 nahaja se poslovenjena „V petere kervave rane Kristusove“: Moj Prijatelj! Ženin duš preblagi, — Ljubim čez vse Te preserčno itd. Str. 258:

Kdo je mračnjak?

Komur prav je: luč al mrak,	Sebe dviga na svečnjak,	Se z oliko novo baha
On mračnjakov je mračnjak!	Drugim pa je vsim gorak:	In s pestjó po cerkvi maha,
	On sebičen je mračnjak.	Po Tataru ko Kozak:
Zmoto stavi nad oblak,	Marsikteri volkodlak	On „olikan“ je mračnjak.
Vero pa pod polovnjak,	Voši seb' le pšeničnjak,	Vso resnico gerdo psuje.
To ti pravi je mračnjak.	Bližnjemu le ovsenjak:	Se za černo laž vojskuje:
	On medvedji je mračnjak.	Nove dobe ta černak
	Spaka nejevérnih spak,	Zapečaten je mračnjak.
	Volkohlepen mesenjak,	
	Bebec mu je vernik vsak:	
	To brezbožni je mračnjak.	

Marija tolažnica.

(Poslovenjena str. 293.)

Če res povsod,	Pomoči ni nobene,	Ostane še	Marija je pomoč,
Kjer kolj si bod',	Beži ves up od mene;	Mi Matí le:	Le beži dvoma noč!

— v.

Izdajavec.

(Samogovor str. 309.)

Vém, da stvar sem zaničljiva,	Kar počenjam, to gerdó je:	Vsak pošten me omiluje, —
Sam pred sabo me je sram;	Jaz sem zgrešil pravo pot!	Rad bi skríl se pred ljudmí;
Toda kaj čem slaba reva? —	Vero, narod — to oboje	To pa vender je še huje,
In pa — sej nisem le sam!	Vergel sem za dnarje v kot.	Ker pokoja v sercu ní!

V nedeljo 22. nov. napravila je Čitalnica slovesno „Besedo“ na korist ubogim šolarčkom za zimska oblačila. Prolog je v nemškem jeziku zložila gospa Šolmajerjeva, poslovenil pa g. L. J. t. j. Luka Jeran v 21 kiticah na. pr. 1: „Burja brije, drevje póka, — V izbici pa mat' sedí, — Tam sedí, na mrzlem joka, — Ker jej skrb srcé topí . . . 21: O kako bodo hvaležne — Slave mlade srčica! — Vse darove bodo nežne — Vam sprosile od Bogá.“ Pevkinja je govorila slovénski prolog s prekrasnim vspéhom; ne moremo si pa kaj, da ne bi s pohvalo omenili tudi prevoda slovenskega, ki se prav izvrstno oklepa izvrstnega izvira, pravijo Novice (str. 395).

O Slov. Matici je bil Jeran vseskozi v skrbéh, ali bodo njene knjige brez graje gledé verne in npravne katoliške, in kadar se je obravnavala „Verna ali dogmatika katoliška“ po izgledu Jirsikove, opazil je resno: „Nekako s težavnostjo res se je k temu večina dobila; mi duhovni pa moramo v prihodnje pomočkov iskati, da več cerkvenih bukev, znanstvenih, nekoliko v višem pomenu podučljivih, polemiških itd. med narod spravljamo. Mi nikakor ne smemo zastajati na cerkveni ledini pri napredujočem drugem slovstvu, in naj berže bo treba poti še le iskati, po kateri bomo svoj namen doverševali (str. 4)“. — Hudo se je boril tudi v tem letniku z liberalnimi časniki, tako tudi z „Laibacherico“, češ, „konkordatolušivko“ itd. (str. 21). Rèzno je vést izpraševal „auchkatolikom“, češ, to so „češpljevi katoličani, puhlorejni katoličani“ itd., vzlasti v krepkih spiskih z naslovom: „Novo berilo iz vsih vetrov“ (str. 234). Farmani pri škofu duhovna prosijo (253). Med in Pelin: Kaj je sramotno pod solncem? Sramotno je, ko je kdo čevljar, pa psuje čevljarstvo; sramotniše je, ko je kdo Slovenec, pa psuje slovenstvo; naj sramotniše je, ko je kdo katoličan, pa psuje papeža in katoličanstvo (348).

„Vsak človek vé, da pol „Danice“ — to nikamor ne kaže; kdor se je bil tedaj le za pol leta naročil, naj skusi naročilo jaderno obnoviti še za drugo polovico. Kdor se hitro naroči, se dvakrat naroči. — Ali po drugi strani je spet boljše polovica kakor pa čisto nič; ako je bil kdo tedaj prvo polletje brez Zgodnje Danice, naj si jo gotovo zdaj naroči, da bo imel saj kolikor toliko nébesnega sijanja v hiši. Težavno dostikrat je današnje dni naročniku za naročilo beca skoledovati; težavniše je pri duhovskih opravilih neprenehoma Danici streči; naj težavniše pa: Slovencem brez cerkvenega lista biti. Kaj čemo tedaj? Kdor se bode na Danico naročil, in kdor bode vanjo pridno dopisoval, bo s tim pokazal, da je mož, ki je naše besede in misli razumel. Zdaj pa Bog blagruj Vam za to, kar je bilo, kar je, in kar bo (str. 202)!“ — „Tako kaže, da bo treba pa le še vpreči se za novo leto 1869 in delati dalje na cerkveni ledini: za vero in narod. Torej Vas priljudno prosimo, prečastiti rojaki, ki ste Božji! poprimite in pomozite tudi Vi z naročevanjem in pisanjem! Ko bi kdo mislil Danico opustiti, naj se kar hitro skesá, zakaj ta misel je nespamet. V novo pa naj letos pristopi iz vsake duhovnije eden ali k večemu dva, iz vsacega mesta najmanj štirje ali njih pet. To se bo v Blaznikovi naglo-tiskarnici malo poznalo, pri Slovencih pa veliko — zastran koristi, kakor upamo. List veliko skerbi in truda stane: naj se zato tudi obilno bere, da delo ne bo šlo po Savi. Danični gg. pisavci — če jih je tudi nekaj malo manj kot listja in trave — so vse hvale vredni. Bog jim njih trud obilno povračuj! Prosimo še nadalje. Confortamini et estote robusti (406)!“ — Spisal pa je v tem letu posebej:

26. *Čast Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!* Kratek molitvenik za vse stanove, posebno za šolsko mladino. Zbral in spisal Luka Jeran. V Ljubljani 1868. 8. 348. Zal. Gerber.

27. *Kratek poduk od višnjevca škapulirja na čast brezmadežne Marije Device z zapisnikom odpustkov.* Posnel iz bukvic reda Teatinskega v Rimu poterjenih, in založil za bratovšino L. Jeran. V Ljubljani 1868. 8. 23.

E.

XXII. 1869. Poslavljenje. „Nisem iskal, nisem prosil, nisem zato delal: ker so mi pa vender Njih Svetost papež Pij IX. na dobrotno priporočilo Premilostnega škofa preč. g. Jerneja Vidmarja podelili počešenje „Svojega častnega kamerika“ (Cameriere d' onore in abito paonazzo), sem to posebno milost sprejel s posebno

radostjo in hvaležnostjo" — piše (str. 178) vrednik Zg. Danice. — Nato pravijo Novice (str. 184):

Domače pa vendar tudi očitno čestitanje. „Nekteri čestitelji in prijatelji blazega vrednika „Zg. Danice“, veseli njegovega že omenjenega poslavljenja, so napravili si zabavo, da so v prijateljski družbi novega Monsignora L. Jerana nenadoma kinčili s primernim duhovskim ovratnikom violične barve. Nočemo omenjati pristrčnih zdravic, ki so se glasile o tej priliki okinčenemu Monsignoru na zdravje, v imenu posameznih in slovenske duhovščine sploh, ki je, kakor vemo gotovo, sprejelo radostno to poslavljenje, — sv. Očetu Piju IX., ki naj bi bili „vates“, da bode to prva stopinja k še primernejšemu povišanju itd. itd.; namesti njih naj priobčimo pesmico, katero so izročili ljubljanski gg. bogoslovci v posebno počeščenje prečastitemu gospodu

Monsignoru L. Jeranu.

a) Junak na polju dušnem bije
Za vero in za narod boj,
Na prsih mu „Danica“ sije,
Pred njo se vmika vražni roj.	b) Drži se krepko, se ne gane,
Stoji navalom trdno v bran;
Moči iz Néba so mu dane,
Tako se trudi noč in dan.
c) Kar pokne glas na Vatikanu,
Ki, varh sveta, to čuje vest.
„Proslava, blagor mu, ki brani
Narodu vero, sin mi zvest“.	d) In na perotah urnih begne
Na tla slovenska le-ta glas,
Ter vsacemu do serca segne,
Kar Cerkvi in Vam je vdanih nas.
- e) Zatorej družba naša vdana
Vam kliče danes vsa na glas:
„Bog živi dolgo še Jerana,
K' bori z „Danico“ se za nas!“

„Zavoljo čedalje veči pritežnosti dvojnega opravila sem po viš. dovoljenji duhovsko pastirstvo pustil, da bi mogel z večim pridom „Danico“ vravnovati; naj se torej za naprej oddaja v duhovski hiši ali farovžu stolne cerkve (v 2. nadstrop.), kar se do mene pošilja“ — skromno naznanja (str. 362) vrednik Zg. Danice.

Papeževa himna, poslovenjena vže l. 1859, se je v tem tečaju ponatisnila (str. 111), češ, pripravna o zlati maši in drugih cerkvenih prilikah. Posebej pa je zložil Svitoslav čestitko Piju IX. za zlato mašo (str. 114) na pr.: „Vernih serc na milijone — Veseli se dans pavsod, — Sveti Oče! nove krone, — Ktero Ti današnji god — Zmagovito in s častjo — Je posadil na glavó itd.“ — V l. 20 je dal ponatisniti pesem „Vnebohod“, zloženo že l. 1843, v 10 kiticah p.: „Oblaženje dokončano, — Volja spolnjena Očeta — Je v zatrenje kačje glave — V odkupljenje cel'ga sveta itd.“ —

Mesenež v dvéh ognjih.

(str. 200).

Te žgal na zemlji ogenj je meséni,
Ki nisi hotel ga krotiti;
Zató zajél te ogenj je pekléni,
Ki več ne dá se pogasiti!

Dva časa zaničevavcu posta.

I. Pretekli čas.

Človek si ti menda kužje „rase“,
Jéš o postnih dneh mesó, klobase;
Čakaj! hodil še boš brez trebuha,
Milo mervice beračil kruha!

II. Sedanji čas.

Bil si človek nekđaj kužje „rase“,
Jédel o postnih dneh mesó, klobase;
Zđaj pa hodiš gladen — brez trebuha,
Milo mervice beračiš kruha!

Pogovor na smertni postelji.

(str. 201).

Liberaluh satanu.

Sem oral ledino „liberalno“,
 Strašno mahal čedo „klerikalno“,
 „Fortšritu“ podajal zlati ključ,
 In povsod razširjal novo luč,
 Množil zgolj „inteligenc“:
 Beži, črna „Ekscelenc!“

Satan.

Kar je dobro, lepo, res,
 Čertil si ko črni bes,
 Zoper cerkev serd ognjeni,
 Stregel je edino meni; —
 Takim ne odpró nebes:
 Tiček moj, le pojdi les! —

Sprelepa je čestitka, katero je zložil Svitoslav „Sv. Očetu Papežu Piju IX za obletnico Njih izvolitve in kronanja“, katero je govoril pri vedrilnici katoliške družbe 20. rožnika zvečer D. Biténeec, in se v 23 odstavkih nahaja na str. 208. Na primer bodita:

1. Molitve in hvaležnosti darovi
 Se dvigajo današnji dan v nebó,
 Na Jutru, na Večeru vsi svetovi
 Očeta svet'ga se spominjajo . . .

23. Katoličani mi smo vsi pošteni,
 Za vero, papeža je vsaki vnet;
 Zató z menoj zdaj slehern klic zažéni:
 „Bog živi Pija nam še mnogo let!“

Čvrsta je tudi Glasovanka, ki jo je pri besedi za uboge otročice v čitavnici Ljubljanski govorila Ančika Žužkova, in je tiskana na str. 413 v petih kiticah p.:

1. Angelj Božji znad višave
 Gleda na zemljé nižave,
 Vidi revčke mnoge, mnoge
 In sirote preuboge.

Tu so v mrazu, tam so v sili,
 Lačni, da Bogú se smili!
 Groba žuga črna noč:
 Oh, kje zánje je pomoč? itd.

„V pojasnjenje slovníško naj omenimo, da pišemo „Božji“ in „božji“; „Božji“ z veliko čerko, kadar je namesto „Bogov, a, o“, Dei, Gottes; „božji“ pa kadar je prilog divinus, göttlich (str. 87). — Govori se, da ima priti Vodnik po premnogih težavah na svetlo v oblikah, v kakoršnih je izhajalo znano „Klasje z domačega polja“. Zeló obžalovali bi to, če tudi g. Levstik prevzame odgovornost, ker po tem takem Vodnik ne bo več — istiniti Vodnik (str. 216)! — K besedam škofa F. Dupanloupa o občnem cerkvenem zboru (Treba je Boga in večnosti) pravi: Take besede imajo pač kaj več v sebi kakor pa korenjeva in kislorepna politika „Tagblattova“ z neslanimi čenčami o „bevormundungah“ in „geistödtungah“, kadar in kjer je katoličana dolžnost Cerkvi pokoršino skazovati. Brez reda in pokoršine ni nikjer nič prida, ne pri vojaštvu, ne pri družih službah. Kdor pravi, katoličan sem, pa vedno nergá zoper naredbe svoje vere in cerkve, taki je prav zanikaren in zaničljiv človek in ni vreden, da hlače nosi; bolj bi se takemu „figovcu“ podala beduinska halja pri njegovi pohlepnosti po beduinski prostosti (124). — „O heil. sankt-Florian! zünde das Haus meines Nachbars an, nur nicht das meinige“. Ali po naše: „Oh preljubi očka medved, pojdite sosedov oves smukat, — le mojega mi pustite! Po Tagblattovo pa: „Udri po cerkvi in duhovstvu, s čimur moreš, — če tudi na vse zadnje s slovenskim betom (str. 145)!“ — Kar je „Laibacherica“ postala liberaluška, kar je izhajati jel „Tagblatt“, in v dubu ž njim se bratiti „Narod“, boril se je Jeran vedno in vedno v Danici proti njih liberalizmu v lastnih spiskih, v „Ogledu in Razgledu“, posebno gorjupo v „Pelinovcu“, pa tudi v „Vedrilkah in Budilkah“ — kakor v prejšnjih, tako i v pričujočem letniku. — Razun tega so spiski na pr.: K novemu letu 1869 (št. 1) — Svobodni zidarji (str. 51). Dve ali tri zoper lažnjive preroke današnjih časov (74). Tagblatt na šeškalici pri mladih Slovencih (144) itd. — „Le hitro k naročilu na Zg. Danico za l. 1870! . . Vredništvo našemu edinemu

cerkveno-politiškemu listu prav z veseljem svoje moči daruje, tiskar lične čerke in obliko: Vi pa, véрни in verli Slovenci, darujte svojo zdatno podporo! Naročujte se, in pišite! Pa prav obilno (418) itd.!" — Msg. Jeranu gre hvala, da so ponatisnjene po Zg. Danici l. 1868—9 tudi posebej prišle na svetlo, sploh vse premalo čislane izverstne:

Prestave naj lepših himen sv. cerkve. Poslovenil J. Bilc. V Ljubljani 1869. 8. 42. Natis. J. Blaznik. Založil L. Jeran.

XXIII. 1870. Tudi za novo leto. Te verstice le pridejo v marsikterem oziru že pozno, pa tudi ne prepozno, ker ponavljati bi jih bilo treba vsak mesec dvakrat, preden bi nekatere vesti in serca pretopile. Več kat. listov jih je že razglasilo in zdi se nam, da nas vést veže jih tudi naznaniti. Slavni profesor Alban Stolz je namreč pod napisom: „Časništvo in katoliški duhoven“ zapisal te-le prav posebnega pomislika vredne besede:

„Razplodila se je poslednji čas kaj silna šega pridiganja, ki na teden in na dan pod videzom naznanil in novin zanikarne ali pa tudi dobre nauke ljudem iše vcepovati, namreč: časništvo. Marsikteri duhovni, ki so sicer dobri dušni pastirji, so v oziru na časništvo tako malomarni in mlačni, kakor bi živeli v tistih stoletjih, ko tiskarstvo še ni bilo iznajdeno. To po nekoliko od tod izbaja, ker naši posnetki v pravstvu in pastirstvu malo ali nič ne govoré o veliki odgovornosti, ktero ima duhovni pastir v oziru na tiskarske plodove itd.“ Nato čvrsto govori o tej dolžnosti ter kaže na najboljši vzgled — na Pija IX. itd. (str. 13). — V vezani besedi je prva pesmica v l. 10 na pr.:

Katoliški družnik.

1. Sem katoliške družbe člen,
Te časti se zveseljujem;
Solnčno-čist je moj namen,
Za vse dobro se vojskujem,
In za vero kristijan
Vse storiti sem voljan! | 2. Up je moj Gospodov Križ,
Ga v ljubezni čem nositi;
On mi sveti v paradiž,
Kamor slednjič mi je priti:
Milost daje mi rokó,
Čednost spremlja me v nebó. | 3. Nepremaknjeno stojim,
Četud'skalogrom stresuje;—
Skala mi je sveti Rim,
Papež Pij me navdihuje:
Slava, slava Piju zdaj!
Bog ga živi vekomaj! |
|--|--|--|

Deklica iše rožic.

(Glasovanka str. 301).

1. Deklica mala
Rožic iskala
Je po dolini,
Je po stermini;
Rožic dišečih
Ino cvetečih
Rada bi dala
Jezušku v dar. | 2. Moje sestrice
In tovaršice,
Ali vé véste
In mi povéste:
Ktere so cvetke
Jezušku mar?
Bi položila
Jih na altar? | 3. Veš, o sestrica,
Mlada devica:
Cvetke vse blage
Njemu so drage,
Če le noben'ga
Terna ni vmés;
Krono pa imela
Lil'ja bo bela,
Ki obletela
Ne bo nikdar! |
|--|--|--|

S—v.

Tretja je str. 357 „Na čast sv. Karolu Boromeju“ v 12 kiticah; na pr. bodi:

1. Naj zapoje serce moje
Pesem svet'mu Karolu,
Ki vse boje — dela svoje
Je dar'val na čast Bogu itd. | 11. Znad višave na nižave
Sveti Karol, glej na nas;
Za nas prosí, prošnje nósi
Naše k Bogu vsaki čas. | 12. Pa v molitve in prositve
Cerkev tud' preganjano
Zdaj še jemlji, ki na zemlji
Bojeval sí se za-njó. |
|---|--|---|

S—v.

Sv. misijon.

(str. 401).

„Milosti se čas odpira, — Ljudstvo se k mis'jonu zbira, — O kak' moli in zdihuje, —
Svoje grehe objokuje: — Milost, milost, Oče Večni! — Milost ljudstvu grešnemu! itd.“

V nevezani besedi bodi na razgled: Rim in katoličanstvo (str. 10). Kdo je prost ali svoboden in kdo suženj? Kje je prava ljubezen do revežev (27). Pogovor o plesu v kazališu. Stara in mlada opica (32). Anathema. S prestola ali „ex cathedra“. Kaj marsikterega katoličana spravi v mlačnost, vnémarnost, v pregrehe ali celo v prostomavtarstvo. Kako Pij IX skerbé za držine. Satanove umetnosti zoper Vatikanski vesoljni zbor. Veliki zbor v peklu (86). Darvino-Durdikovstvo (90). Sv. katoliške Cerkve borbe in njene zmage. Časnikarski motivi in papeževa nezmotljivost. Pervi in tretji Napoleon. Zoper napad na Rim. Pogovor Jezusa z lažujivo-vernim kristjanom. Kaj so storili in kaj še namerjajo — liberaluhi in mavtarji (351). Ali so res mavtarji tako nedolžni (395)?

Pogovor. Grajšak in šolarček. Grajšak. Kaj tako prevzetno mémo mene štercaš, paglavec? Ne veš več, da sem ti bil undan jabelk dal iz svojega verta? Šolarček. To je že res, ali mi mali smo modrejši od vas bogatih gospodov, kmetov in vertnarjev, boste Vi nam morali poklone delati, se nam odkrivati. Gr. Kako to misliš? Š. Vam dajejo premije, da redite lepo živino, rudeče jabelka, zalo grozdje, vihrovito solato, bogat fižol in debele buče po vertih in mejah: nas pa imajo za toliko modre in popolnoma, da tacih posvetnih nagibov ne potrebujemo pri učenji. Gr. Lejte ga smerkovca, sej res ni brez glave! — Snoval je v tem letniku še „Tri mesce na Jutrovem“, veliko in gorko se boril s „Tagblattem“ v „Pelincev, Ogledu in Razgledu“, poročal pridno o „Katoliški družbi“ itd. —

„Zgodnja Danica ima tako obširno polje za obdelovanje, tako mnogotere dopise in spise skorej iz vseh delov sveta (hvala pridnim sodelavcem!), tako različne in rodovitne tvarine, in njen namen je tako imeniten, da ga menda ni Slovenca, kateremu bi Danica ne bila mična, koristna, dostikrat prav močno potrebna. Nadjamo se, da prihodnje leto bodo pridne čebelice nove sladke sterdi nanašale v prid našega preljubega naroda. Velik je trud, kterege to delo prizadeva dan na dan skoz celo leto; pomagajte toraj, pišite, naročujte se, spoštovani Slovenci! prav obilno, da se širi olika, bogoljubnost in vnema za našo sveto vero in za vsako pravično reč (416) itd.“ —

28. *Šmarnice Marije Device*. Peti letnik. Spisal L. Jeran, duhoven ljubljanske škofije. V Ljubljani 1870. 8. 284. Nat. J. Blaznik. I. Zlati klas iz Jezusove Cerkve (poduk o kat. cerkvi, papežu, njegovi oblasti, veljavi). II. Rožica iz Marijnega verta ali premislek o kaki lastnosti in čednosti Marije Device. III. Cvetek ali vaja po natiori posneta. IV. Naloga v par versticah. Sveta maša. Lavretanske litanije.

XXIV. 1871. „Molitev v sedanji britkosti za našega sv. Očeta“ je prva pesem, katero je poslovenil Svitoslav v le-tem tečaju po latinski himni F. Ks. Karniera od l. 1810 v 13 kiticah (str. 17). Na primer bodi:

1. O Zveličar! z visokosti
Svoje Cerkve glej britkosti,
In terpljenja jo oprosti!	2. Kar je tvoja roka dala —
Dedina je rop postala,
Skruni se nevesta Kralja!	9. Peter, Pavel, o pervaka!
Ki za Cerkev sta vojsaka,
Pija réšita „Križaka!“
12. Ropar z laškimi derhali
Naj svetiša več ne žali,
Čuti naj pravice kali!	13. Glej, na tron se je posádil,
Pa njegov ni, — ga je vkradel;
Verzi Bog ga v svetem jadu (serdu)!	

Vošilo svetemu Očetu Piju za slovesnost pet in dvajsetletnega papeštva je čestitka pesniška (str. 197), katero sta zložila bratec in sestrica, pravi Svitoslav, pa jo je vendar on bistveno opilil in dopolnil za govor v katoliški Besedi. — Sicer pa je Jeran spisal p. za novo leto: Bohinec, Kumljan in Ipavec možujejo o svobodi ali prostosti (str. 14). Velikoserčno iskanje resnice. Svoboda in narodnost. O adresi in resolucijah Ljubljanskih konstitucionalcev v prid Döllingerjevega odpada, govor v kat. pol.

Besednici (str. 151). Petindvajsetletnica Pija IX (str. 181). Pogled na 25letnico, govor v kat. Besednici. Pesjarija sestra opičarije (str. 253). Toča pa črna šola (257). Kaj si nakopuje svet, ker rop poterjuje. Ali je olika izvir nejevere? Bav-bav — liberalce pobral I—III (str. 376—392). Pij IX pred zborom v Parizu l. 1860 in Keršansko katolištvo pred sodnjim stolom evropskih držav (str. 399—400 po Vaterl. iz German.). Pij IX v Vatikanu, Viktor Emanuel na Čitoriju, Garibaldi na ulicah. Ali so res reveži poškodovani z darovi za papeža (401)? Za novo leto (415). — Prežalostna, a za tisti čas zeló pomenljiva je opazka, katero ima vredništvo na strani 384:

„Kakor slišimo, tudi v Ljubljani ni brez peržanskih „feuer- in sonnen-anbeterjev“. Te dni je prišel mlad gimnazijalec iz šole in je ves osupnjen svojim ljudem pričel pripovedovati, kakošnega nevérnega profesorja da imajo: „Hören Sie, was uns der Professor erklärt hat, dass es keinen Gott gibt“ itd. — Drugi šum, ki gre po mestu, je ta-le: „Eden profesorjev na gimnaziji je učil, da solnce je tista moč, ki vse vstvarja in ohranjuje, Bog je le ime; mi ga ne poznamo; kateri naj več o njem govorijo, vedó naj manj o njem“ itd. — Drugi je pred katoliško mladino Lutra nad vse povzdigoval; široko-ustno pa učencem pravil: „Kolikor listkov je kdo kupil, toliko grehov odpúšenje je dobil“ . . . Naj bi bil saj mož, preden je šel v šolo, v katekizmu iz normalke prebral, kaj so od-pustki, in bi ne bil za sovražniki naše vere lagal ter se pred lastnimi učenci tako neusmiljeno „blamiral“. — Rekli smo, da učenci tako pripovedujejo, in že o drugi priliki je Danica zavračala na oestro dolžnost višjih, da take reči preišejo; zakaj če se to poterdi, bi taki kakor zapeljivec mladine ne eno uro, ne smel več v šolo. Če pa tako imenovane „konfessionslozne šolske postave“ tudi take pošastnosti dopušajo, se s tim bolj same sebe obsojujejo“.

„Čudno je, da velik del gospódog, tudi še tacih, ki se imajo za bolji, v cerkvi devajo roke v žep, ali pa jih imajo zadej sklenjene na nekem kraju, ki se v čednih drušinah še ne imenuje, v Božji hiši jim je pa tisti kraj vendar prav ljubo počivališče za roke, klobuk in palico (str. 319)!“

„Petindvajseti letnik prične ob novem letu „Zgodnja Danica“. Tedaj petin-dvajsetletnica; to je tudi za časnik kaj imenitnega, kaj veselega zanj in za častite čitatelje. Sovražniki sv. Cerkve skladajo po več stotisučev za časnike, da z njimi napadajo vero našo, narod naš. Ali ni tedaj nam dolžnost saj kaj malega storiti za katoliški tednik, da se med Slovenci ložej ohrani in bolj rodovitno dela? Danica prav malo darežljivosti prosi; nobenih skladov in kapitalov; oskerbite ji za vezilo le samo nekoliko obilniših naročil po Slovenskem, da se zmagajo ložej veliki stroški, ki jih tudi vredništvo ima, ne le samo založništvo. — Vsak častiti gospod duboven svoj list; vsako društvo svoj list; vsaki farovž en iztis posebej za ljudstvo, ki Božje službe čaka, ali po opraviilih pride; po 4—6 umetniših bravcev svoj list saj po večih vaséh; gostilnice vsaka svoj list; pa premožniši posestniki sem ter tje posebej zase, tudi marsikteri orglavci in cerkveniki, gg. učitelji, pevstvo svoj list: tako se bo z Danico dober sad razširil in z Božjo pomočjo bode našemu narodu k vterjenju v sv. veri, k keršanski oliki in spodbudi pripomogla čedalje več. Prosimo svoje prijatle, da bi po taki poti delali v korist našega naroda. Gospodje pisatelji za Danico pa z vsakim dobrim spisom gotovo več kot pred polno cerkvijo pridigajo; zakaj nauki ne le, da se nasproti močno beró in listi gredó od roke do roke; ampak se tudi ohranijo za prihodnje čase in pisavci bodo tako koristili narodu, kadar jih že davno več ne bode tukaj. To naj jih tem bolj spodbuda blagoserčno nam pošiljati obilno dobrih spisov za občinstvo (str. 414)“ itd.

29. *Mladenček Dominik Savio*, gojenec v vstavu sv. Frančiška Salezija v Torinu. V laškem jeziku spisal 1866 duhoven Janez Bosko, vodnik tega vstava. Slovensko

vrvnal L. Jeran. Založila katoliška družba za Kranjsko. V Ljubljani 1870 — 71 v 4 zvezkih. 8. str. 112. Nat. Eger.

XXV. 1872. „Sveti Martin, škof, patron več duhovnij po Slovenskem“ — je čvrsta pesem l. 43 v 11 odstavkih z nekaterimi zgodovinskimi pojasnili in z razliko, kako naj se poje, kjer sv. Martin ni patron (Glej Drobtince l. 1856). Na primer bodi:

1. Fara! svetega Martina,	9. Star je, željin že umreti,
Varha svojega spoštuj;	Iti k Bogu v sveti raj;
Dan njegovega spomina	Pa volján le je živeti,
Kakor praznik posvečuj.	Če je še potreben kaj . .
O glej, da ga častiti	Svetó na prahu umira,
Nikolj ne opustiš,	Proti še sátanu;
In prav Bogu služiti	V nebesa se ozira,
Od njega se učiš . . .	Zročí duhá Bogú . . .

V nevezani obliki je spisal p.: Za novo leto. Zatajevanje Kristusovo in kriva vera liberalcev v tem oziru. Kristus je povzdignil tiste, ki jih svet za nič ima; liberalizem v nič deva tiste, ki jih je Kristus povzdignil (str. 9, 25). Kako sta se dva človeka kletvinje odvadila. Antikrist v Rimu in drugod (26). Vlade potrebujejo sv. Očeta (49). Vlade in narodi skušajo, da brez Cerkve in papeža ne morejo biti (105). Judje bogaté, kristjanje siroté. Antikristovstvo. Šola, Cerkev, rudečkarstvo (145). Zoper prostožidarsko kugo. Komú je verjeti: Kristusu ali lažiliberalcem (161)? Tolažilo za boječnike pred jezuiti (186) itd.

„Bolj ko čas napredva v mnogoterih vedah, umetnijah in časnih koristih, bolj je treba tudi cerkvenih časnikov, ki zaznamnujejo povsod pravo stezo med mnogimi zmotami posvetnih prizadevanj, pravi Jeran v vabilu k naročevanju za drugo polovico; potreba je zvezd, ktere med skalovjem in močnimi viharji kažejo varno pot v večnost. Zgodnja Danica si s pomočjo verlih sodelavcev vestno prizadeva to nalogo spolnovati. Vi preblagi Slovenci pa jo pridno podpirajte z obilnim naročevanjem in pisanjem, da toliko ložej spolnuje to dolžnost. Kdor ték dogodb in človeške djanja bistro opazuje, je lahko že vidil, kako je ta in uni v tehtnih rečéh po strani mahnil ali zavil v svojo lastno dušao škodo in v kvar sv. Cerkve, ker katoliško časništvo zanemarja in toraj iz lastnega zadolženja ne vé, kaj je pravo. Ni toraj majhna dobrota, ako duhoven ali drugi rodoljub poskerbí, da katoliški list bolj obilno med narod pride. Brez truda so besede: „Kdor želí kako šestico za Danico dati, da jo bodete med seboj imeli, naj ta in ta dan pride“, pa utegnejo veliko sadú roditi in v vsako duhovnijo med narod nektere iztise spraviti. To je toliko bolj želeti, ker posamezne škofije si čedalje bolj napravljajo svoje lastne liste in dasiravno ni dvomiti, da Danica zarad svoje davno poterjene veljavnosti in daljnih dopisnih zvéz ostane tudi nadalje v vsih slovenskih škofijah razširjena, vender utegne tu ali tam kaki iztis odleteti (str. 208) itd.“ —

Križ. „Od kod je to, da novo-dobarji večkrat sv. podobe in križe iz sob, učilnic, šol mečejo? . . Huda vest . . Znano je, da se hudič bojí križa. Pošten kristjan križ ljubi; odpadnik, tat in prešestnik se ga bojí, toraj ga želé zatreti (214).“ — Pogovor. Prostomišljak pa Zasolivec. — Molitev za sv. Očeta Pija IX. Kaj pravijo nekatoličani o pruski vojski zoper katol. Cerkev? Sveti Oče rimski mladini na mali Šmaren. Svoboda naše sv. katoliške Cerkve (333). Laži-liberalizem (350). Laži-liberalizem je oče rudečkarstva (368). Ali sme liberaluh krasti in ropati (385)? Vse naj moli za sv. Cerkev (397, 405) itd.

„Slovenski narod je katolišk narod, je celina brez strank; v stranke razcepiti ga išejo le nekteri liberalci, neprijatli, ali lažnjivi prijatli. O pobožnosti za sv. Očeta,

o slavni 25letnici je slovenski narod v velikanskih množicah poterdil, da je res to, za kar se je vedno skazoval, da je popolnoma vdan svoji veri, svoji Cerkvi, vesoljnemu poglavarju rimskemu papežu, da noče nič vediti o kakem brezverstvu v deržini, v šoli, ali kjer si bodi. Vsi pravi domoljubi so prepričani, da je dolžnost to edinstvo v veri našega naroda spoštovati in vterjevati; ne pa motiti je. — Stranke tistih pa, ki hočejo narod voditi, so po podlagi, na kateri delajo, zlasti tri. Eni je glasilo: narod, svoboda in olika in hodi svojo pot, kateri ne moremo priterditi; drugi: vera, domovina, cesar, pa na podlagi decemberskih cerkvenih in šolskih postav (taki se sem ter tje lové, in v tem naj se iše ključ, zakaj da marsikterih početij ne moremo tako iskreno priporočati v našem listu, kakor bi sicer serčno radi); — tretja je enako za vero, domovino, cesarja, toda čisto in nepremakljivo na katoliški, cerkveni podlagi z narodom vred. — Da Danica le poslednjo določno terdi, kar mora tudi vsak pravi katoličan kakoršnega koli stanú, to je slehernemu znano, kdor naš list prebira. V tem pomenu bode Danica, kolikor ji dobrotljivi Bog zmožnosti podelí, tudi v prihodnje delala, in v tem zmislu prosi še zanaprej goreče in izdatne pomoči od vernih slovenskih domoljubov z naročevanjem, pisanjem in razširjanjem našega cerkvenega lista. Kolikor globokeje bodo med narod segali katoliški listi, toliko manj moči bo imelo do njega brezversko in prekucno časništvo, kakoršno se je jelo celo že na šolsko ledino vsilovati. Cerkev in resnica ima veliko sovražnikov, katerim ni nič za Boga, dušo in večnost, ampak vse le za časno, za posvetnost: kaj bo vsakemu izmed nas pomagalo to čez kacih 10—30 let? Bode mar „konfesijsloznost“ zveličala tebe, ali pa naš narod? . . . Toraj edino, serčno in neutrudeno na delo za pravo, stanovitno časno in še bolj večno srečo našega preljubega naroda (421)!”

30. *Šmarnice Marije Device*. Šesti letnik. Spisal L. Jeran. V Ljubljani 1872. 8. 304. Zal. Ničman. Nat. Blaznik. Roža ali kraj Marije Device v Sveti deželi. Duhovna roža ali kratek prevdarek, kako bodi kristjan Bogu vdan in darovan (P. Grou). Molitev od kacega svetnika. Cvetlica ali koristna vaja. Rožica ali par odstavkov prelepe pesmi sv. Kazimira „Omni die“ tako, da je v 31 dneh vseh 60 odstavkov poslovenjenih. Na primer bodi:

1. Duša, vsaki dan enaki	60. Vselej milo tolažilo,
Slovez do Marije poj;	O Marija! njemu daj,
Le preslavljaj in ponavljaj	Ki rad poje dela tvoje, —
Njene čednosti, duh moj!	Sprosi njemu sveti raj!

31. *Popotvanje v Sveto Deželo, v Egipt, Fenicijo, Sirijo, na Libanon, Carigrad in druge kraje*. Obhodil in popisal L. Jeran. Ponatis iz „Zgod. Danice“. V Ljubljani 1872. 8. 424. Zal. pisatelj. Nat. Blaznik. Na prodaj pri M. Gerberju. — „Kdor je posamezne oddelke po Danici kaj prebiral, se je lahko prepričal, koliko raznotere tvarine obsega in pa koliko truda, branja in študiranja je bilo zraven lastne skušnje k temu potreba. Pri vseh nekoliko znamenitiših mestih in krajih so zraven družega ob kratkem poznarnjane tudi zgodovinske čertice in sedanji stan. Jutrovo je dandanašnji posebno imenitno in zato se zanašam, da branje te knjige ne bo le samo mično, ampak tudi na več strani koristno“ (str. 112).

XXVI. 1873. „Bodi Jezus Ti pri meni!“ je prva pesem, katero je zložil Jeran (str. 40) v 6 kiticah; na primer bodi:

1. Slabi človek v življenju	Tebe Jezus čem prositi,
Sam ne morem se vbraniti	S svojim varstvom me okléni,
Divjim strastim v borenju,	Bodi vedno Ti pri meni! . .

6. Ko zapašal bodem revno
To zemljo, solzno dolino,
Prosim grešnik Te pohlevno,

Jezus, upanje edino,
Bodi takrat Ti pri meni,
V milosti se z mano skleni! —

Druga je jako umetna, poslovenjena sekvencija iz Oglejske liturgije, za pepelnico, v petih razdelkih (str. 57); v dokaz bodi prvi:

Ker mesó je vse le trava,
In za travo pa gnjilava;
Človek, kaj se košatiš?
Glej, kaj si, in v kaj se oberneš?
Cvėtek zdaj si, v prah se verneš,
Z naglico se spremeniš.
Zemlja si, po zemlji gaziš,
V zemljo spet se preobraziš,
Ki iz zemlje se rodiš . . .

Za novo leto. Že Rimljan je klical: „A Jove principium!“ ter je zahteval: Z Bogom naj se začne delo, — Da bo dober ték imelo! — Koliko več kristjan, katoličan, ki pozná, časti in moli le edino pravega Boga! Z Bogom, ki je vse v vsem, bodi začetek, nadaljevanje in konec vsacega dela. „Tecum principium et finis“. To pa naj velja posebno tudi za dela keršanskih vlad in za vso politiko po zborih, društvih in po časnikih. To se nikoli ne more dosti povdarjati današnje dni, ko je za „jelševo inteligencijo moda“: svoje vere sramovati se in jo tajiti . . . Zgodovina uči, da le na keršanski podlagi se narod dá v resnici olikati, in kateri ga hočejo olikovati, oprostovati, morajo biti sami v veri olikani in tako prosti, da bodo zamogli tudi drugi zraven njih duhovno-omikani, dušno prosti, čedni ljudje biti . . . Slovenski narod je kompaktno katolišk, popolnoma vdan svoji sveti Cerkvi; vodniki strančarji, buditelji njegovi, učeniki, časnikarji itd. bili bi popolnoma v anomaliji, naravnost nasproti z narodom, ako bi hotli na drugi podlagi olikovati ga, kakor na verski, na katoliški podlagi . . . Padlo je Jutrovo, padel je Jug nazaj v divjačnost, padla že je v napoldivjačnost Italija v malo letih; dviga pa se Amerika v vedno lepšem cvetu, kskor se od dne do dne razširja po nji sv. vera od severa do juga, od vzhoda do zahoda ter ima katoliška Cerkev, če ne še dostojnih pravic, pa vendar pošteno svobodo. Le na podlagi svete vere je prava olika, je resnična sreča za narode, za vlade in dinastije. Toraj v novem letu in vselej: Vse za vero, dom, cesarja (str. 5)!

„Slovénski Narod“ je l. 1873 kot dnevnik izhajati jel v Ljubljani. Danica ga ogovarja ter pravi: „Od dnevnika za slovenski katoliški narod imamo pravico zahtevati, resno tirjati, da je narodu pravičen, ravnoserčen prijatelj in pomočnik na vse strani, tudi kar se tiče njegove naj večji svetinje: sv. vere ter katoliške Cerkve. Kteri časnik moško to nalogo spolnuje, samo tisti je pravi zastopnik naroda in njegovih potreb. Serčno želimo, da bi „Narod“ ko dnevnik to pot nastopil (str. 5)“. A — žali Bog! vže v 11. listu morala je Danica oporekati Narodu, ter se je potem vseskozi borila ž njim, kakor s „Tagblattem“, dokler je proti koncu leta to nalogo vsaj većinoma prevzel „Slovenec“.

Drugi sestavki so na pr.: Kako strašno se plačujejo potuhnjene krivice, storjene Piju IX. Spreobrnjenje mahomedanca. Turško. Viktor-Emanuelova otožnost (29). Ena za predpust konfesionsloznm pustovalcem. Golgota-Kalvarija (113). Laško tarnanje po kancel-parsgrafih in kancel-ukazih (116). Liberaluh je rekel: „Pekla ni, — kdo neki je že tamo bil?“ Rudečkarski sillabus. „Danes meni, jutri tebi“ v Rimu (162). Brata Terdoserčnik in Miloserčnik (163). Amerikanski Nемец o Bizmarkiji. Izdajalci. Pre-

ganjanje oo. jezuitov iz Repenj (204). Ketine sv. Petra, molitve za Pija IX., in ubogi liberalci. Serčnost — omahljivost — v življenji — v politiki (229). Protestant protestantom in laži-katoličanom. Odboj zoper „Narod in Tednik“ (238). Od Šaha in Laha do novošegnih gigantov (243). Novokulturni sad. Ali taki bodo narod omikovali, osvobodovali, učili? (zoper Narod str. 263). Tlaka in desetina. Kdo je lenuh in postopač? Vero mi spoštujemo (305)! Zatiranje vere prestole podkopuje. Mi smo tudi katoličani (340)! — „Le kaj si bil, to kerstni list tvoj vé: — Al kdo pa zdaj si, tega ne pové!“ — Petelinstvo (Narodu in njegovemu podlistkarju str. 356). Česen in čmerika. Za advent. Abecedna vojska zoper Cerkev Kristusovo. Sveti večer in Božič (402). Iz katoliško-politiškega shoda — naznanila pogostoma. Pruski jozefinizem (411) itd.

Kakó madžarsko brati? Nekoliko nauka o tem je dal Jeran že v Novicah l. 1849 str. 154; a tudi v Danici je ponovil ga l. 1873 na str. 205 takole: „Izreka madjarskih beséd. Madjarske imena se sedanji čas tako pogosto nahajajo po časnikih, da je vsakemu le malo izobraženemu res potreba vediti, kako se izgovarjajo nekatere posamezne ali sestavne čerke v njih pisavi. Brati madjarske besede po sami pisavi je smešno; ne manj nevkretno je, ako časnikar madjarsko besedo po domače — pa napačno piše. Bistvo madjarske čerkovske izreke je to-le: Cz je naš c; cs naš č; dš = dž; s = š; sz = s; zs = ž; ly = lj; ny = nj; ty = tj (mehko, jezik pritiskaje na nebo, ne na zobe); gy ni ne dj, ne dž, in ne gj, ampak nekako v sredi med temi (izreci dj tako, da se s sredo jezika dotakneš néba, ne pa s koncem jezika zób). Ta poslednji glas je naj težji za tuje in se da naučiti le na posluš in z vajo. Profesor Bányi je bil grozno hud, če je besedo „Magyar“ kdo izrekel „Mažar“ in je marsikteremu dijaku sam priravnaval usta, kako jih naj nastavi, da bode to besedo izrekel. Glasnice z naglasiko se zatezajo v eni sapi saj tako, kakor da bi dvě enaki stali zaporedoma, če ne še bolj; samo da se é izreka skor za naš é in ne kakor hervaški é. Glasnice brez naglaske se izgovarjajo silo naglo in menj z odpertimi usti, z navdarki pa jasno in z odpertimi usti. Beri na pr. Andrásy = Andráši (Andrejevič); madarasz = madarás (tičar); macska = mačka; Pécs = Péč (Pečuh); Szakolcza = Sakolca (Skalica); Szent-György = Sent-Djördj; Mihály = Mihálj; Simónyi = Šimónji; nagy = nadj (en sam zlog, velik); csárszáság = čaasaaršaaag (cesarstvo); Bécs = Bééč (Dunaj); Orosz biradolom = Oros biradolom (naglo v eni sapi, ruska država)“.

„Magyari imajo veliko slovénških besedi, postavim: bab bob, barazda brazda, gerlicze gerlica, galamb golob (columba), gerézd grozd, gereblye grablje, gereben grebén, szereda sréda, csötörtök četertik, péntek petik itd. — Poleg tega, de so magjarske besede pa zlo ökökaste, gerčaste, ali drugači prešérne, je pa tudi resnica, de ima ta jezik marsiktere prednosti, kterih bi se noben omikan jezik ne sramoval. Pa je že dosti tiga: Ezekbe nem avatom több magamat (se ne mešam več v to). Istennek ajánlom az úrat (Bog vas obvari) itd. (Novic. 1849 str. 154)“.

Na strani 285 pripoveduje Danica, da se je o duhovnih vajah po kratkem pomenkovanju sklenilo, da vera in narodnost dobite svoj primeren organ zoper gerde psovke in nesramne laži novega neslovenskega umazanega liberalizma mladih Slovencev. Na str. 296 ima vabilo na novi časnik z besedami: „Morebiti še nikdar Slovenci niso tolikanj čutili, kako živo jim je potreben katolišk političen list, po starem priljubljenem geslu za „vero, dom, cesarja“, kolikor čutimo sedanji čas, kadar nam pretijo od ene strani nemški vstavovérce, od ene pa domači slovenski liberalci itd.“ In na str. 336 kaže, da Slovenec, političen list za slovenski narod, je jel izhajati ter je vsestransko prav pošten časnik, ličen v obliki in jedernat v obsegu. Spisal je v prvem tečaju Svitoslav tudi sestavek: Liberalizem — hinavstvo (št. 3). Vikšič škof

Ledohovski in bizmarkijanstvo (št. 6). Kakó brezverstvo (Slov. Nar.) samo sebe šiba (št. 16) itd.

„Cerkveni časnik ima dandanašnji toliko naznanovati, pojasnovati, učiti, priporočevati, svetovati, odsvetovati, hvaliti, grajati itd. itd., da ne more brez njega biti, komur je le kolikaj malo mar za katoliško Cerkev, za katoliški in nekatoliški svet, za Pija IX in za njegovo deržino po vesoljnem svetu, pa za našo slovensko-katoliško domovino itd., pravi vrednik (str. 200), in v vabilu k naročevanju za l. 1874 (str. 408) na pr.: „Prizadevali si bomo Danico tako koristno, času in narodu primérno vravnovati, da bo vsak primoran jo brati, ko bi je tudi ne hotel . . . Skerbimo in delajmo za preljubo katoliško domovino, da ostane katoliška; zakaj volkovi vanjo silijo; neko satansko želo jih žene Kristusovo setev in žetev spodkopavati v naši deželi! Ne dajmo, ne dopustimo tega! Nas sedanje rojake zadene odgovornost, ako se bode ljulika zatrosila med pšenico in se zatare setev Gospodova“.

XXVII. 1874. To leto je zložil največ Jeran: Venec vošil o Ternovski 25letnici (str. 299—317). On je imel govor v cerkvi, za katerim so čestitali v duhovski hiši svojemu g. Očetu najprej mali dečki (str. 300), za njimi male deklice, potem mladenčí in dekleta (308—9), in naposled možje in gospodje. O tej priliki pela se je naslednja pesem (316—317):

<p>1. Vsa fara Ternovska
„Te Deum“ zapoj!
Vesél god obhaja
Pastir dušni tvoj:
Že dvajset pet lét je, so prišli med nas,
Je Bog jih ohranil, zapojmo na glas!</p>	<p>2. Ovčice so pasli
Vse leta zvestó,
Je Bog blagodaril
Njih delo močno:
To cerkev spričuje, nevesta berhká,
Odznotraj, odzunaj, prelepa je vsa!</p>
<p>3. In kdo bo povedal
Vse djanja lepé,
Kdo uke popisal,
Ki nam jih delé?
Za nas le so čuli — bod' noč ali dan,
Vsak migljěj življenja bil nam je dar'van.</p>	<p>4. Hvalimo Boga vsi
Za milost najprej,
Očetu vošimo
Pa blag jubilej:
Ohrani in vari dobrotni jih Bog!
Tako naj glási se po fari okrog.</p>

Rad je povedal Svitoslav katero za novo leto. Tako na pr.: „Bil je mož, ki ga je bilo samo poštenje, pa je take vedrilne in kratkočasne drobíl, da so se vsi smejali, če tudi so se mnogi skrivaj za ušesa praskali. Imé mu je bilo „Abraham a sankta Klara“. Ta poštenjak je tudi pisal nekaj o lisjakih in je rekel: neumnežev je silno veliko, njih poglavar pa je satan sam, ki je „oče lažnikov“. Ta mož je menda previdil, koliko laži se je vezalo že takrat v manjši, veči in velike bukve in prekuclje, in se jih še bo; kajti primeró je vzél od bukvovezov, ko je zoper lažnjivce pisal. Laži so mnogotere, je rekel; ene so vezane v dvanajsterki, druge v osmérki, nekteri v čveterki; druge pa celó v vélike platnice (in foli) in te so silo pošastne . . . Zraven takih smešnih je pa Abraham a sankta Klara vedil povedati tudi prav reznih in tehtnih. Pravil je p. blizo tako-le: Laž ima svoj vir v rajú, tam je satan pod kačjo kožo skoval dvé kosmati laži. Perva je bila v besedi: „Nequaquam etc.“, kar bi se v novo-omikani slovenšini skoraj reklo: „Baš ne bosta smerti umerla“, — druga: „Eritis sicut dii“, ali v liberalnem jeziku: „bosta kakor božiča, lučnjaka, omikanca, svobodna“. — Naj bi oni mož živel dandanes, najberže bi na greben djál tudi Napoleona III, njegovega učenca Bizmarka, in še marsikoga, ki želí tudi bog, ali napolbog biti . . . Nauk tedaj iz tega je to: Slovenci, varite se lažnikov v novem letu! To bodi naša perva skerb. V lanskem letu ste jim precej šli na limance, kar že do zdaj spoznavate. Varite se pa ne

le samo veliko-platničarskih lažnikov s širokimi okraji in pokvečeno štulo mavtarskega klobuka, ampak tudi v osmerki ali dvanajstérki vezanih, kakor pravi Abraham a sankta Klara, to je tistih, ki se večkrat po deželi klatijo in priprosto mislečega Slovenca zdaj v ti, zdaj v drugi reči ganejo, prekanijo, kakor jud, ki je une dni po Loškem in Poljanskem platno prodajal, ali pa potepuhi, ki z zakladi slepijo, ljudi deró. Možje, ktere dobro poznate, kateri z vami živé, molijo, z vami delajo in terpé — oni so vredni vašega zaupanja; če vidite, da so zvesti Bogú, je gotovo, da tudi vas ne bodo nalágali in ne goljufali. Kdor pa je brezveren, mu ne verjemite nič, ko bi imel tudi angelske perutnice. Zakaj satan se vé tudi v angela luči spremeniti, da nalaže in zapelje neprevidnega (str. 4)^a.

Jezusovo Serce prostomišljakom spotikljej! Iskrice sv. Ignacija Lojolana ali Ignacijanske, slovenil sproti po bukvah „Scintillae Ignatianae“ a. 1718. — Laži-liberalnim katoličanom v premislek in osramotenje. Kakošne rane je zapustilo preteklo leto? Pij IX drugi Job (19). Kam pelje brezverstvo? Sv. Oče Pij IX, sedanje nadloge in Jezusovo najsvetejše Serce. Dve pomenljivi besedi sv. Očeta Pija IX. Delavstvo in laži-liberalizem. Pošteno kakor v Tagblattu! Koliko bodo opravili preganjavci naše sv. Cerkve? Nočem (Sultan v Carigradu), da bi se v moji deržavi moglo govoriti o preganjanji (188). Čmerikar (238). Po čem so liberalne laži (o liberalni Slovenski Pratici)! Od kod izvira omika (347)? Časten venec, ki ga je spletel nasprotnik (380). Guizotov testament in novi brezverci: „Kar umnih um ne vé, ne izmodruje, — To prosto otročje serčice spolnuje (396)^a. Kako nova era gospodini (405)? itd. —

Kakor je pisateljja teh vrstic branil Svitoslav v Danici l. 1873 zastran govora v kat. pol. besednici o sv. Cirilu in Metodu nasproti „Slov. Narodu“, tako ga je v Danici l. 1874 str. 70 zarad govora: „O časnikarstvu, zlasti liberalnem“ (cf. str. 108: Pričevanje resnici) in v Slovencu II. št. 100 v sestavku: „Staroslovenščina pa prof. Marn“. — To leto so prišle drugič na svitlo: *Svete pesmi*. Tretje in četrte bukvice skupaj. Nabrala J. Volčič in L. Jeran. V Ljubljani 1874. Zal. Gerber.

„Kdor se danes naroči, — Se mu jutri treba ní“ — vabi za drugo polovico k naročevanju (str. 200), in za leto 1875 pravi na pr.: „Komur je le kolikaj malo mar za katoliško življenje in za to, kar se v cerkvenem oziru zlasti na Slovenskem, pa tudi sicer po svetu godí, dandanašnji brez cerkvenega časnika nikakor ne more biti. Zgodnja Danica v tem oziru po zmožnosti dela, zato se smemo terdno zanašati — ne le da se bode ohranila, temveč se čedalje bolj razširjala med našim narodom. Pripravljenih in osnovanih imamo že precej lepih in prav koristnih tvarin za prihodnje leto itd. (416.)“

XXVIII. 1875. Sv. Janez Nep. je prva pesem, katero je Svitoslav zložil v tem letniku v osmih kiticah (str. 157). Na primer bodi:

1. Poglej z nebeške visokosti
V lepoti svoji in svitlosti,
Svet' Janez k nam Nepomučan!
Veseli ta današnji dan.	6. Sovražnike pa ima resnica,
Preganjanje terpí pravica:
Za sveto spovedno skrivnost
Preterpel smertno si grenkost.
7. Al komej zajme te Veitava,
Že v zvezdah sije tvoja slava,
Te čudeži pavsod slavé,
Premnogé ljudstva te časté . . .	

„Delite čedi sladki nauk dušne paše, — Pastirji! s tim otmó se tudi duše vaše“. — Druga je prevod sprelepe, a tudi težke himne: „Veni Sancte Spiritus“ brez ozira na prejšnje prestave (str. 167): Prid' Duh sveti! Na razgled bodi:

1. Prid' Duh sveti, Bog zarés!
K nam na zemljo iz nebés,
Daj nam luči svoje dar. | 2. Pridi Oče nas sirót,
Pridi davec vsih dobrót,
Pridi srcem svitli žar! |
|--|--|

9. Njim, ki v tebe ver'jejo,
Njim, ki v tebe upajo,
Vsih daróv sedméro daj.

10. Čednosti daj sad in prid,
Daj v zveličanje izid,
Vsim dodeli sveti raj.

Njegova je menda tudi pesem (str. 261): „Marijino vnebovzetje“ pa (str. 279): „Za mali Šmaren“ brez lastnega znaka. Tako je zložil Svitoslav: Spomin za sedemdesetletnico preč. g. Andreju Pečarju, čast. kanoniku, župniku na Kerki itd. govornjeno v krogu njegovih prijatlov (str. 302); več napisov na zvonove Šempeterske v Ljubljani (str. 316), in „Besedico za novo mašo g. G. R.“ (str. 319), govorila družica L. D. po novi maši pred kosilom — s sklepom: „Zdaj pa trezno bo kosilo, — Da bi vsim na zdravje bilo, — Blagoslov nebeških rék — Naj rasi za dober ték!“ —

Prosto je pisal p. Za novo leto (str. 6): „Moje prošnje glas je vroč: — Skaži Papežu pomoč!“ — Prostožidar na smertni postelji. Pogrebci Pija IX (84). Marija naša vedna pomočnica (186—309). Zoper skrivne družbe. Nekaj vprašanj in odgovorov o „manéri“ tistega, kogar tičejo — Slov. Naroda (str. 189). Kako koli se bo to končalo (preganjanje na Nemškem)? Strok prenapetosti. Nekoliko o sedanjem stanu katoliške Cerkve. Bahač in žandar: Kmečkega, gospóškega vekača — Nejevérskega se boj bahača (251)! Ali je katoliško časništvo potrebno? Domoljubje in rudečkarji. Švindl s predadamovci (299). Keršanska šola. Upanje za katoličanstvo v Perziji. Kosec olike in liberalizma brez vere (347). Maloserčnim proti koncu svetega leta. Lepše študiranje (393). Sonzogno in Luciani, ali: Kakošni možje so papeževi sovražniki (379). Otrok pa visoka glava (384). Šibač in šibovci: „Česa išejo framasonski lahoni (italianissimi), večkrat nemislé sami povedó in se izdajo. Eden liberalnih laških listov je te dni hotel Bizmarka pokaditi in ga je imenoval „vélikega šibarja rimske kurije“. „Unità“ prav osoljeno pristavlja: „Svoje dni so junaki bili véliki dobrotniki; dandanašnji so véliki šibaki! Bizmark ni pohvaljen zato, da je prekanil Avstrijo s svojo diplomacijo ter jo pritiral do Sedana; ne zato, da je v Sedanu potolkel francoskega cesarja in cesarstvo; tudi ne, da je vtemelil Nemčiji edinost: pač pa, da je šibal in šiba rimsko kurijo. To je naj večí vsih njegovih zaslug pri italianissimih. — Pišejo pa „rimska kurija“, ker je tako šega, in tudi ker se brezbožni sramujejo pisati „katoliška Cerkev“. Toda v pomenu jim je oboje eno. In knez Bizmark si šteje v čast in se kaže zmagovitega, kadar šiba ženo (Cerkev)! Šibač ne mara namerja v zgodovini otemniti celó „šibo Božjo, Atila?“ —

Poleg „Ogleda in Razgleda“ nahaja se v pričujočem tečaju „Listek za raznoterosti“, „Prošnje, priporočila, in zahvale Naši ljubi Gospej presv. Serca“, o katerih se je Danica morala resno boriti vzlasti s „Slov. Narodom“ (187. 197), dokler je odločila jim stanovitni oddelek z naslovom: „Cvet in sad zveste molitve (255) itd.“

„Zemlja potrebuje prijetne vlage, da zelení, — zlato solnce jasnega obnebja, da nam prijazno sije, — tica primérnega živeža, da poje. Zgodnja Danica pa dosti naročnikov, da veselo izhaja, Slovence podučuje in z novicami razveseljuje. To je očitno, kakor beli dan . . . Kdor ne bere dandanašnji dobrih in resničnih rečí, se mu utegnejo po zapeljivih vtihotapiti laží, zapeljivosti in pohujšanja, s čimur si pogubljenje nakopuje; zakaj „Antikristov je zdaj veliko (208)!“ — Vabilo k naročevanju za l. 1876 sklepa z besedami:

Zdaj pa vsim vsa sreča, doba zlata;
Novo leto terka nam na vrata!

XXIX. 1876. „Dva lista na Slovenskem, ki sta cerkveno reč zagovarjala, sta nehala ob novem letu izhajati: Glas v Gorici in Kärntner Blätter v Celovcu. No-

čemo preiskovati vzrokov, zakaj sta nehala, moramo pa omeniti, da se katoliški listi premalo goreče podpirajo. Kdor le malo vé, kako se časništvo piše, tiska in na svitlo daje, on vé ceni veliki trud, ki je s tim sklenjen; z našim cerkvenim listom pa še prav posebno zaradi mnogih ozirov in pritežnost, ki jih marsikteri listi nimajo ali nečejo imeti. Zato je pa tudi od katoliškega občinstva pričakovati, da list podpira, če tudi véci z nekoliko težavo in darežljivostjo. Želeti je, da bi se Danica nekoliko bolj razširila, še zlasti zdaj, ko sta nehala izhajati una lista, naj bi se po unih krajih obilniše k „Danici“ obrnili. V ta namen iskreno prosimo preč. gg. duhovne . . . zlasti prosimo ude bratovšine Naše ljube Gospé presv. Serca itd. Opirala se je Danica do zdaj bolj na zunanje novosti — toliko ložej, ker je bilo toliko družih listov za domačo politiko po Slovenskem; odsihmal pa bode tudi domači pregled političkih reči obširniši ter bode občinstvu tudi v tem oziru bolj vstreženo. Tako se blagim čitateljem in slovenskemu občinstvu priporoča vredništvo (str. 24).

V tem letniku je preslavljal Svtoslav vzlasti „Tridesetletnico Njih Svetosti Papeža Pija IX, odkar so nastopili vlado Kristusove edine, svete, katoliške in apostolske Cerkve“ (l. 24), na pr.:

Zdravega Te Bog ohrani,
V Čolnu Petrovem Kermar;

Tebi smo Slovenci vdani,
Prave Cerkve Poglavar!

Tako je vravnal pesem „Za 60letnico ali demantno sv. mašo preč. g. očeta Aleša Jerala“ v 14 kiticah (str. 334); na razgled bodi:

1. Serca k Bogu povzdignite,
Farmani! vesel je dan,
Z enim glasom ga hvalite,
God vam nov je praznovan.

2. Vam očeta v čast je vašo
Bog ohranil toliko let,
Da jim v tretjič novo mašo
Danes dano je zapét' itd.

Svobodno pa je snoval in slovénil Jeran v pričujočem tečaju „Pogovore za vterjenje v sv. veri“ na pr. Zakaj nekteri vere nimajo (l. 1); Ktera je prava Jezusova Cerkev (l. 2); XVII. Če je luteranstvo sveto (l. 49). — Sestavljal je pridno in vredoval „Ogled in Razgled, Cvet in sad zveste molitve, List za raznoterosti, Iskrice Ignacijanske, Duhovske spremembe, Drobne novice itd.“ — Posebej je spisal: Pogled v staro leto . . . Vidilo je sv. leto, da se je v sercu Slovenije vstanovila molitevna družba „Naše ljube Gospé presv. Serca Jezusovega“, da se na vse strani razširja in prelepega sadu rodi Slovencem v dušno in telesno korist (str. 4). — Zakaj sv. Oče ne gredó iz Vatikana (18)? Kaj je leto? Cerkveno leto? Zamurska deklica. — Nomina sunt odiosa, to se pravi: „Kosmatinu ní ljubó, — Če ga primeš za uhó!“ — Vatikan s papežem in brez papeža (188). Papež in katoličani — mnogim v zadrego (227). Premislik o turčinstvu (292). Kam greš in kaj neseš (308)? Za mlade in stare prelepa podoba. Kako je Napoleon I sodil o katoliški, in kako o Lutrovi veri. Za slovó od starega leta — v zvezi s pogovori o katoliški resnici — z geslom:

Knezi, kralji in cesarji,
Vsi ministri, vsi vladarji

Obracajte um, desnico
Sveti Cerkvi za pravico!

O nesreči, kedar so izmed 11 lahkomišljenih ljudi štirje utonili v praznik sv. Petra in Pavla ob mostu sv. Jakoba, je po svarilu: „Vari se ognja, vode, in še nekaj družega“ — pisal str. 132: „Navada je, da se postavi kak spomin ali znamenje tam, kjer se je zgodila velika nesreča. Naj tudi Danica, ki izhaja prav blizu tam, postavi znamenje, ktero naj svari pred skrunjenjem nedelj in praznikov, bodi si s kacimi razuzdanimi izleti po suhem ali po vodi, z vlačuganjem po ulicah in kerčmah, z odpiranjem

štacun ob dnevih Gospodovih, kar se zmeraj bolj pogosto godí, pa sploh s hlapčevskim delom take dneve itd. Napís na tem znamenji bodi:

Posvečuj Gospodov dan,
Bodi kmet, ali meščan!

Božjim varhom se zročuj,
Kar je sveto, to spoštuj!

Abd-el-Aziz in Murad. Te dni je bilo največ govorenja od novega in od odstavljenega turškega cesarja. Poprejšnji je bil mnogim kdo vé kaki nevrednež, bedak, zanikarnež; novi — Murad — pa možak, da mu ga ni hitro enacega, ki bo vse grehe poprejšnjega popravil. Pa to je stara turška pišalka . . . Sultan iz arab. *sàlàt* t. j. gospodovati. Abd-el-Aziz t. j. služabnik Mogočnega. Abd-el-Medžid t. j. služabnik Častitljivega. — Kaj je softa? Softa (morebiti v daljnem pomenu iz *safath* t. j. liberalis, *humanus* fuit; tedaj nekaki liberalci, humanisti turškega kopita) niso nekaki učenjaki, ampak učenci, gojenci iz *medres* t. j. iz šol, ki so sklenjene z mošejami. V teh šolah se učí muselmansko pravo in muselmanska teologija. Softa žíví po imaretih, ki so nekaki vstavi, v katerih mladina biva in se hrani in učí brez plače. Medrese, imareti in mošeje, ali bolje reči, džamije, se zderžujejo iz lastnih vstanóv, ki so skoro same nepregibljive posestva in se imenujejo vakufi, kakoršni so povsod, koder muselmanstvo gospoduje. Učeniški za softo (blezo *nom. collect.*) se imenujejo *hodžja* in se jemljó iz izučene softe. Kadar *hodžja* neko število let učí, postane *ullema*, učenik ali doktor postave (*a'llem* učiti). Taki živíjajo veliko čast in so izjeti od vojaške službe. — Doveršívši medresne nauke dobí mladi Turk vladno službo ter bode na pr. imam (*pridigar*), *mollah* (duhoven), mufti (tolmač postave, notar, advokat), kadi (sodnik). Nekakemu izpraševanju se podverže še le, kadar službe iše, ne pa po doveršenih šolah. Ako želi duhovsko službo, ga poskusi „šejh-el-izlam“ (poglarar mohamedanske vere) v Carigradu, ali pa *kadimollah* (duhovni oskerbnik in sodnik kake pokrajine). Izprašuje ga iz korana, iz staro-arabščine in iz narodnega jezika, iz Mohamedovega življenja, modroslovja itd. Ako ni še zrel za službo, postane samo *naib* (namestnik, prisednik pri sodnji). Kadar postane mufti ali pa kadi, se šteje že k *ullema*, kakor bi rekel, k učenim, k vradnikom. Taki smejo tudi k državni vladi ktero spregovoriti. Naj víši *ullema* se imenuje „mufti-el-kebf“ (veliki mufti), in ta ima naslov „šejh-el-izlam“. Ta ima predpravico, da ga ne smejo k smerti obsoditi itd. Tako je (str. 192. 193) razlagal Svitoslav turške reči, večé arabščini, madjarščini itd.

Kar je nastopil novi vladika, odgovarjala je Danica Narodu bolj redkoma, a časih dokaj rezno; na pr.: Prísiljen odgovor. „V listu pretekle srede je Narod zbobnel nad Danico in jo ovaja, da med vsemi slovenskimi listi edina tira za Slovana sramotno protirusko, nenarodno politiko t. j. ona smešno in neumno Rusom zabavlja, opirajoč se menda na lažnjive poljske in rimske denunciacije . . . To je terd lešnik; zlušimo ga in poglejmo, če ima v sebi zdravo jedro, ali ne morebiti červojedine? Katoličanu — torej tudi Danici — ni sicer narodnost „Alfa in Omega“ ali dobrota v prvi versti, kakor se rado govori; kdor pa naš list číta in brez strasti sodi, mu ni treba praviti, da Danica je delala in dela brez prideržka in prenéha po glasilu: „za vero, dom, cesarja“. Pokazali smo menda dostikrat, da imamo Rusa za drazege enorodnega brata, če tudi vsih njegovih djanj do katoliških Slovanov ne moremo in ne smemo priznavati za bratovske. Če pa zato tiramo protirusko politiko, ker Rusu očitamo — včasí morda tudi precej ostro — njegovo goropadnost do katoliških bratov, potem tira tudi Narod protiserbsko politiko, kajti ravno undan je Serbom v nekem dopisu prav slabokusne levite bral (št. 245). In če je grajanje ruskega obnašanja do katoliških škofov in duhovnov, pregnanih v Sibirijo, in do vernikov po ruskem Poljskem „protiruska in protinarodna politika“, je Narod resnici dal zaušnico, rekši, da edina Danica med slovenskimi listi tira nenarodno, sramotno politiko. Je mar sramotno, resnico povedati mogočnemu samo-

silcu naših katoliško-slovanskih bratov? Nič ne mara, da veliko bolj sramotno je molčati ali celó zagovarjati kaj tacega. Če Danica kje večkrat zadene na to stvarino, je to v njeni lastnji ko cerkveno-politiškem listu. — Narod pravi, da je bil Daničan vrednik te dni pohvaljen od Tagblatta. — Mogoče; naprosili ga nismo. Psoval nas je dostikrat „Tagblatt“, psoval morebiti ne manjkrat „Narod“; mi pa gremo svojo pot, kakor mislimo. da bi bilo prav pred Bogom — ne gledé na „Tagblatt“ in ne na „Narod“, ker oba si v proticerkveni, protirirski politiki roke podajata. Narod oziroma na to sklepa, da Rusija zarad tega ne bo nič manjša. — Mi tega ne želimo; menimo pa, da tudi Narod ne bo zato nič debelši, ako taji o Rusiji, kar vé vesoljni svet (str. 356—7)^a.

„Danes je zadnji dan prvega polletja, tedaj tudi zadnji čas za naročilo na drugo polovico „Zgodnje Danice“, za tekoče leto. Trud pri vredovanji je res velik in neprenehljiv leto in dan, ako se ima list vrnjavati podučljivo, mikavno, času primerno, ter koristno. Le podpora od strani častitega občinstva z obilnim naročevanjem, dopisovanjem in razširjanjem našega lista nam pritežnosti zlajšuje in stori mogoče, da si Danico ohranimo (str. 210)^a. — „Prijatli, Slovenci, darujte ji vezilo z obilnim, prav obilnim naročevanjem, in še Vam bo sijala v luči vedno ene, vedno nove, vedno dobrotne matere katoliške Cerkve! Zgodnjo Danico poznate — mnogi že 29 lét; ni treba, da bi se Vam skazovala. Naj bolje, kar bo moč, bo svetila in grela, če treba, tudi pékla. Hvala naj gorkejši pisavcem, naročnikom, prijatlom — bivšim in prihodnjim! Delajmo, trudimo se, dokler je še kaj dneva: skorej bo noč (410)! — „Zgodnja Danica“ ima že lepo število prav čverstih in podučnih spisov pripravljenih za prihodnje leto: Življenje naših znanih rojakov; obravnave o cerkvenih rečéh; življenje štirnajsterih pomočnikov v sili; zakaj judje in nevredni katoličanje duhovšino čertijo in preganjajo itd. (str. 418)^a.

XXX. 1877. V pričujočem letniku so pesmi kolikor že njegove: Pomagaj nam Marijal poslovenjena str. 13 v 7 kiticah p. „V življenja teži, v hudi sili, — Če vsako upanje je preč, — Če se nobeden te ne usmili, — Ne verjêš že v molitev več; — O moli véрно, ti kristjan: Marija, ti pomagaj nam! itd.“ — Sv. Ciril in Metod (str. 94); Ne boš, framason (str. 220); Hvala duhána (str. 23) v 9 razstavkih. Na primer bodi:

1. Duhán! duhán! predraga vseh rastlin!
Kolumbu hraniš ti povesod spomin,
Po tebi Pane, Hernandez slovi,
Nikotu imé nikdar se ne izgubi . . | 9. Če v škatlici, duhán, je tebe dost',
Enaka vsaka mi je narodnost:
Če si Tirolec, Oger al' Hervat,
Si mi priljubljen, kot edini brat. |
|--|--|

Vrednikove so pa opazke gotove: Tabak, Herba Nicotiana; Italijani, Francozi, Angleži, Nemci tobak kadijo (fumare, fumer, to smoke, rauchen); Arabci in Slovenci ga pijejo (ešreb dohán, pijem tobak), Rusi, Čehi in dr. ga kurijo (kurit', kouřiti). Hervati pušijo; Madjari kadé, pipcajo ali pa tabakajo (füstölni, pipázni, dohányozni). — Kmali potem ko so tobak znali puhati, piti, jim to ni bilo dosti, temuč jeli so ga celó v nosnice, in nekteri še celó v usta tlačiti: nosljati, čikati; poslednji izmed teh so naj večí pujsi! —

Pij IX katoliški mladini (str. 1). Beseda staršem za novo leto (2). Marijin poslanec. Maša brez duhovna ali „pruski blagri“ (str. 13). Pogovori. Če je nauk luteranstva svet? Nekteri bogoskrunski nauki Lutra in družih reformatorjev (XIX—XXII str. 25—305). Kje je omika in človekoljubje? Laški mladi blagri (38). Terpeča Cerkev na Laškem. Ali naj Matica slovenska Slovencem vero zatira (60)? Pirhi za veliko noč. Ali tudi ti kolneš (86)? Moževanje treh Amerikancev . . Časniki in njih sleparstvo. Čudeži in studenčnica v Lurdih. Jordanova voda. Heilbron. Kopel Betezda v Jeruzalemu in protestantje (New-York. Kirchztg. str. 122). Petdesetletnica Pija IX.

Hervaško in Jutrovo (129). Mlad dijak je zmagal prazni strah (142). Possumus in Non possumus: Poštenost in postavnost malega dečka (150). Nekoliko o Pijevem godu za prijatle in sovražnike. Vošilo sv. Očetu Piju IX o preslavni škofovski petdesetletnici 3. rož. (poslovenj.). Pij Veliki vabi na veliko večerjo. Smert pobožne deklice spreobrne luteranskega očeta (222). Kam dervi liberalizem in framasonstvo. Dvogovor med Kavurjem in Ratacijem (235). Dvanajst aposteljčkov. Janezek in Jožek se nebéščata in pogovarjata (262). Gobovček ali branje o desnem razbojniku. Rozalija Homan (279). Kardinal Antonelli. Ta-le bo dobra za Božič itd.

Vljudno vabilo k naglemu naročevanju na cerkveno-politiški časnik z imenom: Zgodnja Danica za l. 1878. Dvé reči ste znani vsakemu verlemu Slovencu in katoličanu. Ena je, da leto h koncu gre; in druga, da se mora na „Zg. Danico“ naročiti, ako hoče, da mu bo vsak petek skoz leto prisvetila v hišo s celo polo poštenega, podučnega, spodbudnega, vedrilnega blaga, pa ob enem tudi vsakterih novic, ki se godé po vesoljnem svetu. Čast Bogú; vojsko satanu; ljudem poštenost, srečo, blaženost! Tega se bo naš list deržal tudi v prihodnje. Toraj bodi Slovencem živa skerb: prav obilno naročevati se na „Zg. Danico“. Hvala blagim dopisnikom in naročnikom ter prošnja za stanovitnost, vsim pa Božja pomoč in veselo novo leto (416)!

XXXI. 1878. Za novo leto v premislik Prijatlom — Neprijatlom Pija IX. Iz 36. psalma, s posebnim posnetkom v nevezani besedi, kjer se pravi na pr.: „Za sednji čas zlasti je kar nalaš pripraven ta psalm, da naj bi ga posebno posvetni ljudje čitali in premišljevali. Sveta Cerkev s svojimi zvestimi verniki je tako rekoč v ognjeni peči mučenstva. Temni oblaki terpljenja so razpeti nad življenjem vernikov, kakor so viseli nad življenjem njih božjega Začetnika . . . Koliko krivic, stiskanj, preganjanj, sleparstev, obrekovanj in vsakterih napák bodo pošteni verniki najberže tudi v letu 1878 imeli terpeti od brezbožnih, nevernih, odpadnih in sploh hudodelnih ljudi! Dobro orožje, hladilno zdravilo zoper vse to in tako je 36. psalm“. Na primer bodi:

1. Nad brezbožnim se nikar ne serdi,	35—36. Vidil sem, mogočno na višavo
Le pravico delaj in jo terdi;	Grešnik stégal je ošabno glavo;
Zlobnim ne zavidaj bégle sreče,	Drugič pelje spet ondod me cesta:
Zoper njé ne vnečaj se goreče . .	Ni b'lo več ga, ne stopnjé, ne mesta.

Pozdrav svetemu Očetu Leonu XIII (str. 74). Za zlato sv. mašo preč. P. Benvenuta 29. sept. 1878 (str. 315). Umjetno vošilo sv. Očetu Leonu XIII za god (str. 142). Naslednje učeno kabalistično-kronografsko vošilo g. A. Kovačiča, duhovna djakovske škofije, smo prelepo bronsirano s hvaležnostjo prejeli, in naj ga s pridjano slovensko prestavo podamo tudi našim rojakom, zlasti učenim gospodom v ver-tanje in študiranje“. Tako-le je pa

Poslovenjeno.

Kralj zvišeni vesoljnega sveta	Preblago luč nam prosi z neba on,
In svete Cerkve blaženi Vodnik,	Ki v ukih, spisih, pesnih je sloveč,
Ki záliša te krona trojnata,	Zato duhovstvo, človek vsak goreč
Zveličarja na zemlji zastopnik!	Z veseljem srečo mirno naznanuje,
Zdej godujoč na Stolu papeškem stojiš,	Ob enem dviga glas se Aleluje.
Nezmotni — vero Kristusovo učiš!	Leona Bog naj mnogo let živi!
Lej, srečni svet: trinajsti je León,	Duhoven vernikom molit' veli.

Ki svoji Cerkvi, družbi ter človeški
Dal mir na zemlji bo, je Kralj nebeški.

Spisal je Jeran tudi na pr.: Posvetno razveseljevanje (str. 3). Škofovska petin-dvajsetletnica v Smirni (26). Papež Pij IX so umerli. „Ljudje Pija IX niso hotli

rešiti iz ječe, jih je pa Bog rešil . . . Pij IX. so mertvi! Vesoljni katoliški svet žaluje. Jokalo je tudi ljubljansko ljudstvo preteklo nedeljo, ko so pridigarji v stolni cerkvi omenili, da predobrotni Papež so umerli. Žalujte Slovenci, in Kranjci posebej! Poznali so vas dobro Pij IX in še pred malo tedni, ko je bil neki Ljubljančan pred njimi, so z veseljem ponavljali besedo „Ljubljana“. Žaluj tudi „Danica“, ki si bila večkrat od Njih posebej in osebno počislana s prelepimi pismi v čast in pohvalo našega naroda, kateri je med drugim tudi po katoliškem društvu za Kranjsko ravno pod Pijem IX postal znan in čislán v Vatikanu in v očéh najvišega duhovnega Pastirja na zemlji itd. (str. 49). Posebnosti o Pijevi smerti. Zadnji trenutki sv. Očeta. Duhovni testament Pija IX do vsih vérníkov in njegovo pojasnilo. Zmaga Pija IX nad nasprotniki. Pij IX po smerti. „Bog je o smerti Pija IX nasprotnikom in sovražnikom sv. Cerkve roke vklenil in jezike zmešal. Pokazal je prav očitno, da On je tisti, ki ima kermilo in vajeti sveta v rokah; ne pa liberalni sovražniki Cerkve Božje (str. 65)“. — Papeža imamo! Papež Leon XIII. Kronanje novega papeža Leona XIII (74). Dva bivša kralja — Viktor Emanuel Pošte-novič (Galantuomo) in Pij IX (75). Kakošni galantuomini so tagblattmožje (85)! Olike, omika, civilizacija, poštenjaki, divjaki (109). Kaj smo podedovali mi katoličani po Piju IX? Šmarnice: „Že šmarnice nežne cvetó, — Se v venec vertnice pletó, — Da krasnega maja — Se slava obhaja — Cvetlici Mariji lepó (129)“. Rim, Anglija in Rusija (147). Ljubezen do sovražnikov. Če Bizmark pojde v Kanoso (163)? Recimo ktero o preklinovanji I—IV. Prusko-nemški verski in politiški razpor, pa čudna svoboda. Gada ne v hišo ali Kužljivi časniki (194)! Leon XIII (s podobo) in njegova načela (212). Nunske šole in žolčni Tagblatt (219). Čegav je otok Ciper? In še kaj drugega. „Današnjemu listu (30.) je pridjana priloga . . . Einige Worte gegen den Artikel: Der naturwissenschaftliche Materialismus von Dr. H. M. Gartenauer (Jahresb. d. Laibach. k. k. Obergymnasiums 1878)“. Po tej izvrstni razpravi so vravnani sestavki: Grudomoljstvo ali materijalizem I—III. — Poblaševanje Pija IX. Današnji obrekovalci enega papežev in učenost. Začetek in konec nekega lažnjivega preroka (275). Strašna šiba Božja — lakota v Kini. — O pretepih in pobojih. To je gerdo, gnjusno, nepošteno, vsemu narodu škodljivo, strahovito pregrešno: „Slovenec ni, slovenska je le spaka, — Ki zdraži v ravs in kavs jo kozja dlaka!“ — Zakaj hočejo liberalci odpraviti praznike (302)? Prikazni in znamenja v 19. stoletji (318). Dva groba in njun razloček (330). Ubi Index — ubi olike? Čertice iz nagovorov Pija IX do romarjev (357).

Pogovorček. Janko. Kaj meniš, Jurko, v katerem oddelku je največ judov v Ljubljani? Jurko. Mislím, da po starem tergu. Janko. Zakaj to meniš? Jurko. Zato, ker tam je največ štacun odpertih ob nedeljah in praznikih (359).

Bleiweisovanje: Kaj tacega, kakor je bilo 18. in 19. tega mesca (nov.), Ljubljana še ni vidila. To je splošna misel. Slovenski narod je pokazal, da je hvaležen, iz polnega serca hvaležen svojemu dobrotniku in buditelju dr. Janezu Bleiweisu . . . Bog živi še mnogo let verlega gospoda jubilanta! Bog daj, da bi mu to neslišano veliko preslavljanje na zemlji teknilo tudi v boljši — nemínljivo slavo (371)! — Pij IX Blaženi (385). Ali so to ne mara zgolj primerljeji (399)?

„Dva in trideseti letnik prične naš katoliški cerkveni tednik z novim letom 1879 in ima do Vas, spoštovani Slovenci, tri prošnje: Perva prošnja: Naročite se! — Druga prošnja: Naročite se urno! — Tretja prošnja: Naročite se mnogi na Zgodnjo Danico! Poznate jo dobro, ker hodi k Vam že toliko let. Pa hvaliti se ne smé, grajati se neče; torej pristavi le še tri zahvale: 1. Hvala naročnikom! 2. Hvala pisateljem! 3. Hvala čitateljem in spolnovalcem njenih nasvetov; vsim pa obilna plača od Boga in prav veselo, blago, srečno novo leto! Pomoč Božja, Naše ljube Gospé presvetega Je-

zusovega Serca, in dobrih pisateljev Danici in vsim ljubim Slovincem za novo leto (416)!"

Tone pod lipo, ali: Zmota in spoznanje je spis, ki ga je sestavil Svitoslav v Glasih katoliške družbe za Kranjsko (III. in IV.) l. 1878 str. 5—26 v razdelkih: I. Študentovska maša v Šenklašču. II. Kaj zadene preklinjavca, ponočnjaka, bogoskruneža? III. Povračuj dobro za hudo! IV. Šola pod lipo. V. Pokop. VI. Pojasnila.

32. *Šmarnice Marije Device*. Šesti (t. j. sedmi) letnik. Spisal in na svitlo dal L. Jeran, duhoven ljubljanske škofije. V Ljubljani 1878. 12. 255. Zal. Gerber. Tisk. Blaznik. — V letošnjih Šmarnicah bote vsak dan slišali: 1. eno lastnost Marije Device na naše življenje obrnjeno (p. Marija zgled nedolžnosti, tolažilo spokornikov, naša luč, naša Zgodnja danica, naša vinska roža, naše sidro, naš biser, naš studenec, naša Kraljica, varhinja, posebej ljubljanskega mesta; prim. Emminger); 2. tri vprašanja; 3. sklep; 4. kratko molitvico; 5. bote dobili Šmarnico za dom.

11. 1879. Razun cerkvenega odgovora v Ternovem po besedah ps. 148: „Mladenči in device, stari z mlajšimi naj hvalijo ime Gospodovo“ zložil je Svitoslav posebno pesem za 25letnico župnikovanja preč. g. Fr. Karuna 22. prosinca 1879 v 4 razstavkih z naslednjim začetkom:

Zadoni naj glas veselja,	Naj Gradašice bregova
Čast Bogu, ovčicam mir!	Napolnuje pesem nova:
Se spoznala nam je želja:	Serce naše se topí,
Jubilira naš Pastir.	Vse je polno radosti itd.

Čvrsta in sveta je pesem „Sveta Elizabeta“ v 15 kiticah na str. 126—7, katere bodi na primer:

1. Na kraljévu stolu	14. „Bolj sem srečna v reví,	15. Rajska ta nevesta
Luč izhaja sveta,	Oče moj preblagi!	Malo še živela
Bog jo je izvolil:	Kot ste vi v kraljévi	Jezusu je zvesta,
Hči je Lizabeta.	Hiši zlati, dragi:	Njemu hvalo pela;
Nje življenje,	Ne branite, —	In v prikazni
Nje terpljenje	Veselite	Prav prijazni
Bèri, premišljuj zvestó,	Se, ker vaša srečna hči	Jezus sam pové ji zdaj:
Uči poti se v nebó! . .	V službi Božji zdaj žíví.	Pojdi z mano v sveti raj!"

Na str. 136 kaže, kako naj se premení papeževa himna za Leona XIII. namesto „Blagor Piju bod' Očetu“ naj se poje na pr. „Blagor papežu Leonu, — Blagor, blagor Bog mu daj! itd. — Blagoslovil je Msg. Jeran spominek na grobu preč. g. Aleša Jerala, zlato- in demantomašnika z zlatim križcem, fajmoštra v Horjulu, u. 4. dec. 1878, s posebnim ogovorom na pokopališču (str. 227—228). Znameniti so napisi, katere je zložil bil svojemu in mojemu nekdanjemu župniku na omenjeni spominek:

1. Ob levi:	2. Spredež:	3. Ob desni:
Znal si vsac'ga posvariti,	Mirno pasel svoje si ovčice,	Smiljenost, ki serce greje,
Serca nikdar ne raniti;	Kazal pot do čednosti, resnice;	In dobrotljivost brez meje,
Bil z ljubeznijo Bogu si vdan,	Strasti si krotil v krotkosti,	Čednosti najblagši vse
Od ovčic, prijatelov spoštovan.	Sam ne vedil, kaj je strast;	So ti dušo lepšale.
	Kar preziral si v modrosti,	
	To povsod si našel: čast.	

V nevezani besedi so pa spisi njegovi p. Nauk, kako zamoreš obogateti v novem letu. Kdo je brezdomovinsk (str. 1)? V premislek brezvercem in slabovercem o božičnem času. Keršanski in nekeršanski gostilnik (11): „Baháči in vekáči, — Škripači in plesači — Postanejo berači“. — Neki Ljubljčan je rekel, da hudiča ni (18). Advokati sv.

Petra. Vertec in Tovariš (48). Sv. križev pot za verne duše v vicah. Gospodom lučnjakom (83). Imena in primki. Kako so primke pisali l. 1790? Kaj ranji sv. Oče Pij IX mladenčem svetujejo (102)? Šolski švindlerji (118). Mermillod. Nekatere zvezdice za zdravnike (163). Prostost in razuzdanost. Čertice o blaženi smerti Pija IX (174). Nekatere besede o zmešanih in norih (178). Spomin na Binkošti. Laško in nelaško. Če je spoved in sv. leto dobro tudi za liberalce, in kdaj mora človek žepa zapreti (190). — „Zijá te ko medveda, — Dokler je koža gladka; — Postane koža bléda: — Si svetu stara pratka (192)“. Trinoštvo hudobnega kralja Dahomejskega in delavnost katoliških misijonarjev v ondotnih krajih (298). Benvenuta. Iz naprave Alfonza M. Ratisbona. Kam se pogrezne človek brez vere. Slovansko iz vzhodnje Bisterške doline (Pusterthal) na Tirolskem. Spisal dr. J. Mitterrutzner (236—413) itd. —

„Hvaljen bodi Jezus Kristus! V tem Imenu izrekuje Danica serčno zahvalo vsem naročnikom in sodelavcem, in v tem Imenu priljudno vabi k daljnemu naročevanju in sodelu. Kdor koli ima občutek za više namene in potrebe, dandanes brez cerkvenega lista ne more lahko biti; komur pa se ta občutek pograša, temu je cerkvén časnik še toliko bolj potreben, da mu zopet posveti rešilna zvezda na višavi, ki mu je ugasnila. „Zgodnja Danica“ zraven sploh koristnih podukov íše, ako smemo tako reči, občinstvo zlasti tudi k „času primernemu djanskemu delu keršanstva“ spodbudovati — zlasti v stalnem oddelku „Cvet in sad zveste molitve“, kakor tudi s pogostnimi spisi v prid dušam v vicah itd. Naj tedaj družinski očetje in matere privošijo svojim družinam to tedensko berilo, gostilniki svojim gostom, društveni odborniki svojim čitateljem. Kaže, da se časi na bolje obračajo, milost sv. leta je mnoge rešila iz brezna, mnoge poterdila: Gospod naj ohrani, kar je sejal, mi vsi smo dolžni v ta namen delati in tudi naš cerkveni list naj pri vernih Slovencih k temu po svojih malih zmožnostih pripomore (208). — Hvaljen bodi Jezus Kristus, Marija, Jožef! Danica želi začeti svoj 33. tečaj in prijazno vabi vse spoštovane Slovence k obilnemu naročevanju. Zagotovila sta nam dva nova čeversta gospoda svojo stalno pomoč, in zanašamo se na dosedanje verle pomočnike pri tem, da sami delamo neprenehoma leto in dan. Tako bode list svojo nalogo, ako Bog dá, k zadovoljnosti spolnoval. Bog, na mogočno posredovanje Brezmadežne zavetnice tega lista, obilno in preobilno plačuj vsem dosedanjim in novim podpornikom, čitateljem in prijatlom njih dobroto in priljudnost. Zdaj pa še vsem veselo novo leto (416)!“

XXXIII. 1880. Pater Benvenut je rad koval latinske leto kaze (chronogramme) o novem letu in o raznih svečanostih ter pošiljal v Danico, Svitoslav jih je pa rad slovenil in navadno v vezani besedi, n. pr. (str. 4):

I. Skerbi, dragi! vse na svetu mine;
Let' za letom tudi tebi zgine.

V. Duhovstvo vsaki blagor Léonu Kermarju
Želi, vesoljne Cerkve zvestemu Vladarju.

III. Ljubljeni cesarstva Vládár in pastir
Kliče: St'rite letos med narodi mir!

VI. Ljubljančanom na kupe vsih dobrót
Želi goreče Pater Benvenut.

Prepir.

(str. 72).

Na stran pustite pričke, vso grenkost, prepír,
Ki nam kalí življenje, ubija sveti mir!

SanCtVs JosephVs saLVteM ConCeDat JosephIs VIVIs.

Sveti Jožef, varh naš blagi,
Jožefom ves blagor dragi

Sprosi, jim vezilo bod'
Za današnji lepi god!

Sv. Janez Nepomučan.

Verna množica, v svetišu zbrana,
Svet'ga Janeza Nepomučana
Hiti danes počastit,
Njemu se priporočit.

Bil služabnik Božji je odločen,
Zdaj v nebesih pomočnik mogočen:
Žuga obrek'vanja noč,
Kličji njega na pomoč itd.

To pesem je zložil Svitoslav v 11 kiticah in priobčil na str. 158 z drugo: Pri blagoslavljanji glavnega kamna novi cerkvi v 9 razstavkih z opombo: Večkrat za kako posebno priliko kdo prosi pesmi; naj se take reči razglasé, da služijo lahko tudi drugim v porabo; na primer bodi:

1. Tvoje ljudstvo Božje hiše,
Večni Oče, nima zdaj:
Novo vterdi nam svetišé,
Blagoslovi nam ta kraj.

2. Glavni nam posveti kamen,
Jezus Kristus, Božji sin!
Angelji zapojte: Amen, —
Svet'mu Duhu bo v spomin itd.*)

Tukaj*) se postavi ime cerkvenega patrona tako, da se poda v mero pesmi; n. pr.: „Ou Mariji bo v spomin; ali: Sv. Janezu v spomin“ itd.

Tri cesarske gesla.

(str. 269).

I.

Justitia regnorum fundamentum.

František I.

Da močna bode vsa deržava,
Da zadovoljen ljud bo moj:
Pravica bodi ji podstava,
Ki zvezi vsaki je pogoj.

II.

Recta tueri.

Ferdinand Dobrotljivi.

Pravica vsim, svetilo prava
Naj vselej brani se serčno,
Da srečna bode res deržava,
Podložni služijo zvestó.

III.

Viribus unitis.

František Jožef I.

In k temu sloga serčna bodi!
Zedinite mi vse moči!
Storite mir mi med narodi:
Podložni vsi so dragi mi!

Povijaš Ti, Monarh preblagi!
Te gesla tri v najlepši ven'c;
Zato za god Tvoj trikrat dragi
Častita dans Ti vsak Sloven'c!

Fr. Pirceu na spominek.

(str. 355).

Marsikteri Slave so sinovi
Šli za žetvo slave križem - svet;
Našel slovez Ti si v zemlji novi,
Ki Ti s smertjo ni bil vzet.

Miklavžu uršulinskega samostana.

(str. 400).

Nikoló, Nikoló,
To je kaj lepó!
Bog ti plačaj tisučkrat,
Daj v nebesih sedež zlat!

Drugi spiski njegovi so poleg navadnih v vsakem tečaju p. Slabo podučena mati, njen Milček in angelj-varh (3). Fr. Hladnikova modra previdnost (7). Divjaki ti, divjaki uni, ali dvojne verste dvoboj in pretepi. Kaj se bojiš, Herod (19)? Nagovor v katoliški družbi (28). Šiba Božja zarad nedeljskega skrunjenja. Spovedna skrivnost. Kuga, kuga (po bukvah in časnikih)! Proti kletvini. Z jezikom grešila — na jeziku tepena. Butec buta, loputec loputa — z vrati. Spreobračanje judov h katoliški Cerkvi (122). Mladi premétovci. Če se terdovratnež spreoberne, ako mertvi vstane in ga prepriča prihodnjega življenja (153)? Kako gerdo se je Tagblatt osmodil (155). Mladina, vari se prostomiselstva (163). Dve besedi za nekatoliške in katoliške razkolnike, pa za birmance (170). Nekteri dregljeji nedeljoskruncem (222). Antikristovstvo (258). Ali pojde v semenišče (260)? Nihilisti in podnihilisti, rudečkarji in rudečkarčeki (275). Sejmi, žeganja (299). Laški blagri (310)! „Dokler tebi sreča kaže, — Vse se ti prijatla laže;

— Kadar sreča mine, — Vsak prijatelj zgine (310)^a. — Železnica v nebesa (312). Železnica v pekel (328). Boš plačal, če boš klel! Katoliški in nekatoliški spisi, listi, časniki, bukve (370). Nekteri žarki za novo leto (417). Zagrebški potres in kulturni krošnjači (421) itd.

Za študentovsko prazno kuhinjo je to leto v listu 38 izkazan neimenovanega dobrotnika prvi dar. Rad je Jeran vedno podpiral ubožne učence; sedaj pa je javno pričel svoje koledvanje in sicer za študentovsko ali dijaško kuhinjo. „Prav lepo priporočilo blagim prijateljem šolske mladine za ljudsko kuhinjo. Potreba velika — mladine obilno iz vsih krajev“ — pravi v l. 43. — Ta lepa naredba je pomoči močno potrebna, piše str. 376 v l. 47. Zdaj dobiva že 20 šolskih mladenčev več ali manj živeža in mesečni stroški so okoli 40 gl. Darove prav hvaležno sprejema vredništvo Zg. Danice^a. — V 1. in 2. listu 1881 pa Svitoslav dovtipno razkazuje preštév ali budget (angleška beseda, izvorno pomeni žep, košek, kanister, izgovarja se angl. bōdžet, franc. bōdžé) za dijaško kuhinjo. Pred vsem veselo naznanilo, da je vse pokrito, vse ponikve zadelane, kakor pravijo učeni gospodje, ali po študentovsko rečeno: dolga nimamo nič, razun tega, da ob novem letu povemo dobrotnikom in prijateljem, kako stoji študentovska kuhinja . . . ker se je število podpiranih le zlagoma naraščalo, toraj se je plačalo od sred septembra do konca leta 1880 za živež in precej obilno tudi za pomoč k bukvam, obleki, svečavi, kruhu posebej itd. le dobrih 130 gl. . . . Bolj poseben „ekspozé“ oziroma na domačijo . . . na šole itd. — Začela se je ta reč tako, da so nekteri gospodje voljo razodeli, da bi na mesec nekoliko dajali, ako se kaj vravná, da bi zarad pomanjkanja živeža ne bilo treba komu šole zapustiti . . . Pomoč se bo dotlej delila, dokler bodo hotli dobrotniki . . . Mladenči nimajo samo naročeno, da naj vsak dan saj nekaj malega molijo za dobrotnike, temuč bolj zmožni manj dušno obdarovanim že zdaj po nekoliko pomagajo . . . Dogodbe med bōdžetovanjem . . . iz ministerstva za notranje zadeve dijaške kuhinje (str. 16)^a.

„Druge tvarine, ki se nemara raji beró, kakor „Vabilo“ so skor ves prostor zasedle. Toraj le malo beséd. Znana je Danica in njeno djanje, — in če komú morebiti ne, jo lahko spoznava iz vsake številke. Njena priljudna prošnja toraj je: pustite jo pod streho zopet do novega leta, ali saj na prvo eno četertletje! Hvala priserčna prijateljem, sodelavcem, naročnikom! Prosimo še dalje! Vsim: Pomozi Bog (208)! — Prav prijazno vabimo in prosimo . . . nemudoma. Prizadevali si bomo z dobrimi in poštenimi spisi narodu koristiti in vstrezati . . . Bog daj vsim prav blago, srečno, veselo novo leto (424)!

Lilija v Božjem vertu ali deviški stan, njegova lepota in pomočki ga ohraniti. Po spisih sv. M. Alfonza Ligvorskega sp. A. Zamejic in L. Jeran. Četerti pomnoženi natis. V Ljubljani 1880. 8. 14 pol. Izdal M. Gerber.

XXXIV. 1881. Kratek pogovor. Brezvérec: Sem brezvérec, pa je preč! — Révsnil besni je glaván. Vérec: To pa ni častno odveč; — Tó lahkó je vsak cigán (str. 7)! — Pregledavši neko pesniško zbirko. 1. „V čem so si podobne lekarne in pesniške zbirke? Odgovor. V obojih je strup med zdravili. Kajti — „Pesnik skoro vsak — Saj nekoliko je bedak“. Toraj: Ako se ti naključí taka zbirka v roke in prideš do strupa: „Treši z roke vraga! — Če ne, ti v smert pomaga!“ — 2. V čem so si lekarne in pesniške zbirke nepodobne? Odgovor. V lekarnah je strup potreben, v pesnih pa nepotreben. Iz lekaren ga kdo k večemu po tatinsko dobi za umor ali samomor, v pesniških zbirkah se hvali in očitno prodaja, — priporočajo ga taki, ki so dolžni ga odvracati. Morivci z lekarniškimi strupom pridejo v ječo, če tudi so morivci le posameznih ljudi; morivci s pesniškim strupom pa v častne (?) bukve, če tudi morijo naj lepši mla-

dinski cvet na tisuče. — 3. V čem so si oboji morivci zopet in poslednjič podobni! Odgovor. Pred večnim sodnikom bodo oboji enako sojeni — po pravici in zasluženji (str. 40)".

Kadar hočeš berzo kaj počét', Brez pomislika storjeno
Štej poprej saj: ena, dve, do pét; Vselej rado je skaženo (str. 47).

Mariji Devici Roženkranski je pesem v treh kiticah (str. 54), poslovenil Svitoslav, po napevu in pomenu Fr. Ks. Haberlovem (Rosenkranzlied): „Liederkranz str. 11.“ — Tako tudi (str. 8): Pozdrav Mariji Kraljici (str. 173).

Zdihljej k presveti Mariji Devici

(str. 112).

O lepa Zarija, Bod' luč nam blažena, Ko v smerti lučica
Marija vsmiljena! Ko tema nas obdá, Nam bo pojémala. S.

O poroki prejasnega cesaroviča Rudolfa s prejasno kraljévo princesinjo Štefanijo Belgijansko — v treh odstavkih (137); Sveti Jožef, poslovenjena (str. 352); Perva laž, tudi poslovenjena (str. 385); Božičnica (Exultandi tempus, str. 407).

Dvema pošiljavcema pesem: „Vajine pesmi so dobre in prav spodbudne za domače petje. Za očitno petje po cerkvah ali za časnike pa morajo pesmi biti narejene po stalnih pravilih, ki jih ne more umeti in ne spolnovati, kdor ni nekoliko več študiral. Lepo je, da so se zopet jeli mnogi, tudi manj učeni, s kovanjem pobožnih pesem pečati, to je nekako znamenje boljših časov, kar skušnja učí. Pred nekaj leti, ko je že vsak šterkovec hotel Kristusovo vero soditi ali celó kako krivoversko zbrozgo pisati, so bile pesmi nekako umolknile in marsikteri mladi, ki so na pol ABC znali, so kakor mutasti zelénci potuhnjeno spod grive gledali togotni in osorni; petja lepega pa iz njih ust ni bilo, razun morebiti kaj umazanega, kakor kvakaríc iz luže. Le delajte toraj lepe pobožne pesmi, prepevajte jih domá in po poljih; po hišah Božjih pa naj se pojejo le pesmi, ki so od sv. Cerkve v ta namen poterjene. Tako bo vse prav, piše Svitoslav v pogovorih z dopisovalci (184). V tolažilo še to, da prav radi tudi, kadar čas dopusti, kako bolj hodnično v bélež vzamemo in ko dobí saj ohlančno podobo, potem v natis pride, že celó pa, če se spremeni v pražnjo“.

Kakor v prejšnjem — podaja tudi v pričujočem: „Zlata zerna za vsaki dan mesca“. Protestanški barantači z biblijami in njih slepila. G. Miklašević, c. kr. opravník v Safedu, na hribu ob Genezareškem jezeru, mi je že pred kacimi 15 leti pravil, da te bukve (od družbe za razširjanje biblij po protestanškem kopitu) tudi judje jemljejo zastonj od luteranskih mešetarjev. Pa zakaj? Zato, da močne platnice iz njih potergajo in jih v svoje mavšeljске namene obračajo (str. 30). Pogled nazaj na božični čas (Ogovor do rokodelskih mladenčev str. 41—43). Sveto leto. Don Bosko in zanemarjeni mladenči (Govor v kat. družbi str. 132—149). Kaj se godí, če vere ní. Leon XIII. in kat. Pijsjeve družbe na Belo nedeljo v Rimu 1881. Sv. Oče Leon molijo za sv. leto. Sv. Janez Kerstnik in sv. leto. (209—212). Slovanski romarji (221). Darila in kazni, pa lažimodrijanski napuh (230). Študent na počitnicah. Sam mora človek kaj terpeti, potlej bo usmiljen do družih. Kratke slike iz otročjega in mladinskega življenja. Besedica mladim, ki radi kaj slišijo (390). Če je koristno romane čitati (393). Šlo je — ni ga več (Ob koncu sv. leta str. 395)! K novemu letu (412). Opomini k modrosti (Iz bukev Sirahovih). — Kako sta si podobna glava gizdalina in tobakarska pipa? „Obe ste urezani in ocifrani po novi šegi in koloméri; obé ste votli in prazni; obé se s trdom tujih rok napolnujete; obé se s tujim ognjem ogrevate in poživljate; obé prav hitro izkadite svoje možgane, ako jih drugi z novo ne naterpajo, in kar iz obéh izhaja,

ne diši lepó; obé k večemu pri slaboumni^h otročajih in tobakarjih imate kaj veljave. Kako pa ste si podobni glava gizdalinova in tleča smodka! Odgovor: 1. Obé delate veliko dima; 2. obé ste prismojeni; 3. obé hitro ugasnete (str. 418)!

Dr. Janez vitez Tersteniški. Presvitli cesar so z dipl. 17. rožnik. dr. J. Bleiweisu . . . kot vitezu železne krone 3. verste vsled pravil podelili viteški stan s primkom „Tersteniški“, od Terstenika, rojstvenega sela pradedov te družine. To selo je pod visoko goro Storžičem nad Kranjem. Tako je spoštovana ta družina dospela zopet do domačega priimka, zakaj ime Bleiweis (brat Jos. se je pisal Pleiweis) je bilo prenarajeno iz „Plavež“ (str. 298). — „Umerl tedaj je tudi naš občno spoštovani in ljubljene narodovni pervak dr. J. Bleiweis vitez Tersteniški! Dosegel je mnogo dobrega domovini svoji; dosegel rodovini svoji lepe prednosti domoljubne slave in plemenitega stanú, in kakor upamo, dosegel poslednjič, kar konečno samo in edino pravo veljavo ima, dosegel svoje lastno zveličanje“ (str. 386) itd. —

Bolj redoma in časih jako dovtipno je poročal Jeran o kuhinji dijaški na pr.: Letos je bilo podpiranih 15 mladenčev . . . Vsi do malega prosijo pomoči še za prihodnje leto . . . Ob koncu šolskega tečaja bode minister v nekoliki zadregi z „bödžitom“ ali plačo, ako se med tem kaki sreberni ali saj papirnati viri ne odpró (str. 234). — Ali bo kaj s študentovsko kuhinjo? „Okoli 30 lanskih se je zanaprej priporočalo, in zopet novih kandidatov ni prav malo. Ali čemo, ali nečemo? „Ljudstvo se mi smili“. — Ako bi iz cele dežele le po malem kaj kapalo, bi se dalo precej storiti in nikogar bi zato žep ne bolel. Financ-minister je pa vender tako mošk, da zastonj noče ne vinarja. Za posojevalce toraj stavi te-le koristne in naj koristnejše predloge: 1. Vsake kvatre bode opravljena ena sv. maša v Šenklavžu pri Naši ljubi Gospej presv. Serca za dobrotnike, in sicer: pri vsakem zlasti za rešenje njegovih naj hujših zadreg ali težáv in za spolnjenje njegovih naj gorečnejših pravičnih željá. 2. Pri vsaki sveti maši pa bode naredil poseben spomin ali „Memento“ za dobrotnike v ravno ta namen. 3. Vsak, ki kaj daruje za ubožne šolce, je že samo s tem priporočen v bratovske prošnje N. lj. G. presv. Serca, v kakoršni koli potrebi se znajde. 4. Vsak podpiran učenec, ako je pošten, moli vsak dan saj en očenaš in češenomarijo za dobrotnike. 5. Financ-minister sam je posebno pri volji, takim prijatlom ubožne mladine poslužiti in postreči, v čimur se da, — samo z denarom ne. Ako v teh tednih počitnic priferčí toliko golobičev, da bo kam kazalo, se bo nadaljevala pomoč, ki dohaja naj potrebnejšim sinovom, in s tim njih staršem in deželi sami, kakor veste. K temu naj pritaknemo še poročilo podpiranih iz orgljarske šole in iz začetnih šol“ (str. 250) itd. — „Lansko šolsko leto v drugi polovici je bilo treba med 50—60 glđ. na mesec za več kot 30 mladenčev, in „financ-minister“ se ni utópil v dolgovi^h, temuč je zdrav in čverst na suhem z blizo 30 glđ. „plus“ za prihodnje leto. Dozdaj je za nastopno šolsko leto prosilo pomoči blizo 30 prejšnjih in 10 novih. močno potrebnih. Ne bo moč vseh odgnati, ko bi imel kdo tudi koprolsko palico. Ako skladajo dobrotniki tudi nadalje po kacih 50—70 glđ. na mesec, bode saj precejšnemu številu po malem pomagano. In kaj je to 5—700 glđ. na leto za vso Slovenijo? Še četerti del tega ne, kar ima letne pokojnine kak prelát, minister (Nota bene: razun „financ-ministra“) ali general; in vender nima nihče pravice terditi, da iz teh 30—40 mladenčev ne bo nobenega škofa, ministra ali generala. No, pa saj smo zadovoljni tudi, če bo le nekaj kaplanov in župnikov, adjunktov, magari naddesetnikov, samo da so ob enem dobri katoličani, brez česar ni sreče po smerti (266)“. — „Letos jih toliko pomoči prosí, da se nam lasje ježijo, kadar na to mislimo, in mógli bodo le prav po malem pomoči dobivati, pa še ne vemo, če nas ne bodo na boben djali!! Ker pa verh tega fantje še niso v tisti starosti, da bi bili k ostremu vsakdanjemu postu (digiuno stretto) terdo za-

vezani, zato vsacega občutnega človeka serce boli, ako vidi, da se preveč pajčevine dela krog zdravega mladostnega želodca, in več ko bo pomoči od dobrih serc, manj bo take pajčevine. To govorimo zlasti takim človekoljubom, ki so zmožni to razumeti, na pr. kateri so sami v življenju poskusili, kaj se pravi lačen biti in kateri tudi revežu želé, da bi s študiranjem v kak boljši stan prišel. Ako so pozneje nekteri nehvaležni, zato pri Bogu dobrota nima nič manjši vrednosti; nehvaležni, zlasti nehvaležni do Boga, se tudi pri premožnih in bogatih ne pogrešajo. Naj bodo tedaj ubožni šolci blagim sercem prav gorko priporočeni, vsak — tudi prav majhen dar — najde dobrotno mesto in Naša ljuba Gospá presv. Serca Jezusovega dobrotnikov ne bo pustila brez obilnega plačila (298)^a itd. —

Vabimo, prosimo, kolédvamo, priporočujemo, na vrata terkamo, blagovolite berzo berzo obnoviti naročilo za drugo polletje 1881, kateri še niste! Prijatli, dopisovalci, naročniki — na prošnjo nebeske zgodnje Danice Vam Bog tisočkrat plačaj Vašo priljudnost in dobroto! Ostanite naši cerkveni in katoliški reči tudi zanaprej dobri in prijazni (208)! — Danica prinaša podučne in h keršanskemu življenju budivne spise, na prvo v daljših člankih, potem pa v dopisih ter poročilih, naznanilih znamenitiših dogodb z vesoljnega sveta, in posebej iz Slovenskega. Kar koli se znamenitišega zgodi na domačem cerkvenem polji, se ohrani v Danici. Posebej za spodbudo se skerbi tudi v pesmih, bratovskih zadevah Naše ljube Gospé presv. Serca Jezusovega, kateri je izročena Danica in njen pospéh. Komur so take zadeve resno mar, bo gotovo tudi deležnik našega prizadevanja z naročevanjem na Danico, z njenim razširjanjem po Slovenskem, in posebno tudi z dopisovanjem v ta namen. Kdor pošilja lepih in koristnih spisov, ne le da vredništvu polajša delo, temuč je kakor pridigar za ves naš ljubljenski slovenski narod. Naj serčniša hvala toraj vsim kakoršnim koli podpornikom in pomočnikom, katerim Bog tisočerno poverni njihovo blagodušnost, in dodeli zraven družih blagrov tudi prav veselo novo leto (418)! — Ms. Jeranu gre hvala, da so — kakor l. 1868—9, tudi l. 1880 — po Zg. Danici ponatisnjene posebej prišle na svetlo, sploh pač premalo čislane izverstne:

Prestave naj lepših himen sv. cerkve. II del. Poslovenil J. Bilc. V Ljubljani 1881. 8. 66. Nat. Blaznik. Prodaja kat. bukvarna. Založil L. Jeran. — „Tako imamo Slovenci v svoj jezik lepo, umevno in sploh prav dobro predstavljene vse himne iz brevirja in mašnih bukev, ter jih lahko berejo in pojejo tudi tisti, ki ne umevajo latinščine. To je gotovo velika korist in ne manjša čast za naš narod, zlasti ker tudi sv. Oče so z veseljem sprejeli poklon tega dela in rekli, da dobi častni prostor v njihovi lastni osebni knjižnici (str. 298 cf. str. 197)^a.

XXXV. 1882. Nadbiskup Stadler. Sarajevo. „Stolica slavna Verhbosanska — Bodi Ti nade zvezda jasna, — Bodi Ti sreča večna, časna! — To čestita „Danica“ Ljubljanska (str. 24).“

Černo serce in huda vést.

(184).

O tí dečko, mladi dečko!
Ti se mračno v tla oziraš, —
Ti v oko mi ne pogledaš:
Kaj si činil hudega?
Jesi li ubil očeta?
Jesi ubil li mamó drago? . .
Dečko ni ubil očeta,
Ni ubil si mame drage;
Dečko ubil je dušo svojo!

Prošnja malih do sv. Alojzija.

(str. 289 v 6 kit.)

1. Otročiči povzdignimo	2. O ti varh naš ljubi, zvesti!
Kviško mlade serčica,	Sprosi nam svetosti dar,
Prav goreče počastimo	Naj na zdanjih dni nam cesti
Svetega Alojzija.	Večni blagor bode mar.
On v naj lepšem je slovesu,	Sprosi nam modrosti prave,
Bil že angelj je v telesu,	Sprosi umnosti nam zdrave,
On, naš ljubi zavetnik,	Naj ne zmaga nas napuh,
Je med angeljci svetnik.	Ne popači svetni duh! . .

S—v.

Po željah dobrega prijatla smo navadno pesem za novo mašo tako vravnali, da se lahko poje tudi za zlato mašo, v 4 odstavkih: „Zlatomašnik, bod' pozdravljen! — Od Boga si bil izbran, — Za duhovnika postavljen, — Za pastirja nam bil dan itd. (str. 236)^a. — G o d o v n j a k o m: Frančiškom, Francem, Francetom, Franjom, Franom sprosi blagor, srečo vsako: Sveti Frančišk Asisi, — Srečo vso — si, si!

Mnogim gg. Matevžem za god.

(304).

Rad na dom prinesel bi vam srečo,
Vsih dobrót in blagrov polno vrečo,
Bi izustil sladke vse vošila;
Zaderžuje pa okoljšin sila,
In peruti nimam kakor tica:
Toraj naj opravi to Danica,
In dopolni, kar še manjka kej,
Sveti naš evangelist Matej!

Pregovor poslovenjen.

(str. 320).

Ko umerje lakomněž,
On ves imetek svoj
Pusti na razmetěž;
Ko umerje poštenjak,
Si premoženje vsak
Tje pošlje pred seboj.

S r e č n i.

(str. 327).

1. Na Jutrovem je živel knez;
Nikdar vesel ni bil zares:
Serce bolno, in duh bolán, —
Zdravila iskal je zamán.	2. Al enkrat je imel sanjé:
Prečuden šum z višave gré;
Govoril mu je šum na glas:
„Ozdravim še te slednji čas.	3. Če kdo je kje na svetu živ,
Ki v vsem bi zadovoljen bil;
Pohiti, čevlje mu sezuj,
In vanje sam se ti obuj!
4. Verjemi, pokoj boš prejel,
Ves srečen bodeš in vesel,
Da tacega ni vidil svet,
In vidil ga ne bode spet.“	5. Zdaj sele šilja dan in noč
Preiskat ljudstva hiš in koč;
Pa nihče najde se nikjer,
Ki bil bi srečen v enomer.	6. Le ko se seli vračajo
In čevljev sabo ne nesó:
Ob vodi dečko mlad sedi,
In sladko poje, žvergoli.
7. To šlo mu živo je 'z sercá,
Ki tuge, bola ne pozná;
In misel zdaj obide vse:
„Ta deček zadovoljen je!“	8. Prav hitro se prepričajo,
Da z dečekom je res takó;
Pa vstreči knezu niso kos,
Ker srečni dečko bil je — bos.	

Sestavki v nevezani besedi so mu na pr.: Za prvi dan in za družih 364 dni novega leta (str. 2). Opomini k modrosti iz bukev Sirahovih (3—399). Mladim za budilo in vedrilo. Nizko — kviško. Kolik mož je postal Nacika! Svečnica, sveča, luč (25—33). Naj boljše zdravilo zoper nepokoršino pri izreji. Tri ss. gore: Mórija, Kalvarija, Vatikan (Govor v kat. družbi str. 87—106). Preklinjavski in bogoskrunski jezik: „Nepremišljena nova éra ima napačno šego, da o saboto-večerih napravlja veselice, naméri se, da tudi še celó v 40danskem postu pleše, v nedeljo dopoldne pa smerčf, namesto k maši iti!! Celó turčin in divji zamurec v Sudanu nekako spoštuje katoliške šege; keršeni liberallec pa v obličji vernikov vse, kar je svetega, pod noge verže in popleše! Kje je spodobnost, olika, premišljenost?“ (str. 100)?! — Starši, imejte otroke pred očmi! Božji grob (122—131). Vpliv današnjih komedij in kazališ na človeško serce. Bedaki nove šege. Umetnost: srečen po smerti biti. Novomašnik v 69. letu (242)! Zmota, studí, resnico ljubi! Kako jo je rudečkar skupil (269)! Ali ti hodiš k pridigi (275)? Če je dobro h krivovercem iti služiti (282)? Izlamsko-turška moč in l. 1882 (283). Angelj varh pa le čuje. Posvečevanje dni Gospodovih in telesno zdravje. Začetek šol in izreja. Naša prijazna in tolažljiva zveza z ranjci (354). Sv. Elizabeta. Zima prikima — tičke spodí. Kako sladka je resnica? Človek obrača, Bog oberne itd.

Posebne važnosti so odslej poročila iz študentovske kuhinje. Tako ima na pr. str. 232: Iz programa dijaške kuhinje, kjer pripoveduje, koliko jih je bilo podpiranih, koliko je v šoli izvrstnih, koliko piškavcev! Na boben pa nismo prišli,

hvala Bogú in prijatlom naše mladine! Ako nam počitnice prinesó kaj dobre zaloge, se bo dalo še dalje kuhati. Bog daj! — str. 259. Pogled v dijaško kuhinjo kaže spet, koliko je bilo odličnih, koliko okljukanih; iz katerih šol in krajev; da stroškov več nego 1040 gld. na leto; največ dala tako imenovana mervta roka; naposled tri prošnje: 1. Naj bi zraven mervte tudi živa roka se jela bolj ozirati na ubožne študente. 2. Naj bi zdaj o počitnicah toliko pomočkov prišlo, da bi financ-minister s korajžo mogel delo pričeti. 3. Naj bi čast. gg. dubovni pri tacih, ki pomoči prosijo, poterdili, da je zadevni mladenec pomoči potreben in vreden. — V ta namen t. j. v prid študentovske kuhinje za prihodnje šolsko leto naj velja naj krajši pridiga (264). — Dijaška kuhinja se je o počitnicah več del vétrala in sušila, kakor so vidili dragi čitatelji, piše Jeran (str. 280). Zdaj pa je že toliko suha, da bi se lahko vanjo kaj spravljalo, ter bi imeli pridni šolci, kadar s počitnic pridejo, ondi kaj za zobé dobivati. Lep čas na to misliti je med drugim takrat, kadar kdo pobotnico piše. Tudi bi Bogu prijetno delo in reklo bi se, prihodnjemu Sodniku posoditi, ko bi se te naprave spomnili, kadar poslednjo voljo vpravnavajo. Nekteri napravljajo vstanove za študente; to je lepo; vender tisto dobí samo eden na leto — pa včasí še malo preveč, da ga potlej glava bolí ter po takem glavobolu mora včasí šolo celó na kol stakniti. Ako pa se oberne za študentovsko kuhinjo, je lahko precej po smerti pomagano 50terim, 70terim, ali še večemu številu na dan in skoz več mescev ali celo leto, pa nobenemu ne toliko, da bi ga glava bolela, ter bi šla šola na kol, mladenec pa po svetu od „nemila do nedraga“, kakor pravi Hervat; in poslednje prevelike naenkratne dobrote so poslednjič: prazen želodec, serce brez Boga, preguljeni podplati, pa stergan rokav. Kaj pravite k temu, Vi prečastiti in mnogo skušeni gospodje zlatomašniki in drugi modri gospodje, ki mladini dobro hočete? Pri tem modrovanji bi bil skoraj pozabil povedati, da dan na dan hodijo šolci, njih očetje, matere gledat in opráševat, če se bo prihodnje šolsko leto kaj kuhalo v študentovski kuhinji, ali ne? So pa skoro vsi taki fantje, ki nimajo slame v glavi in smole v sercu; pri mnogih celó je zastavljeno grozdje in pšenični klas. „Bog daj srečo mu in blagostanje, — Kdor umeva kratko to pisanje!“ — — „Ker Daničino razumel sem pisanje: Skerbim za dijaške kuh'nje blagostanje“ — odgovarja nekdo z 12 gl. str. 288, in na to še odmeva vredništvo: „Bistri duh in naglo umovanje. — Hvala vsa in častno Ti priznanje!“ — Iz dijaške kuhinje (str. 304) . . . To je res veliko število (nad 80) junakov zmed Nanosa in Kamnika, zmed Kuma in Triglava . . . Čast in ljubezen domovinska, in še bolj viši oziri zahtevajo, tej „mladi inteligenci“ malo kviško pomagati. To pa toliko več, kajti priporočevali so jih skoro vsi stanovi . . ., čez vse najbolj pa „gospa reva“ itd. — Spremembe v dijaški kuhinji (344) . . . Nekaj malo jih je dobilo potni list (pòs), kajti ne kažejo pravega duha za dijaško kuhinjo; nekteri so sami zibnili . . . in (str. 400): Mesca listopada je dijaški minister imel za 100 mladenčev stroškov čez 150 gld. za hrano, k šolnini, obleki in obutvi, svečavi, k manjšim šolskim potrebam, kot priboljšek nekterim, ki druge učijo itd. Pomagajmo ubožnim naše dežele, da študirajo mladenčí, kateri tega želé; gospodje profesorji naj bi pa tudi blagodušne se skazovali in ne bacnili mladenča za vselej v nesrečo, ako nima za vse tvarine doveršenih zmožnost in znanja. Svoje dni se je mečje delalo, pa vender svet še stoji in kateri so svoje dni morebiti več usmiljenja doživeli, kot ga zdaj sami skazujejo itd.“ —

Pratika kaže, da prva polovica leta 1882 h koncu gre. Prosimo itd. (str. 200). — Cerkevni časnik v katoliški deželi je tako potreben, kakor oko v glavi, zlasti dandanašnji, ko v vsakem kotu preži kak sovražen kušar zoper sv. Cerkev, če tudi je sam v katoliški cerkvi keršen. Kdor tedaj je le na pol še kristjan, se je nadjati, da je tudi prijatelj „Zgodnje Danice“, ki izhaja pod zavetjem nebeške „Danice“ že 35 let, in vde-

ležujejo se pri njenem pisanji in branji z veseljem Slovenci vsih stanov, kakor dobri bratje in sestre. Prav serčno toraj vabimo spoštovane rojake in rojakinje k obilnemu naročevanju na slovensko zvezdo Danico itd. (416).

Šmarnice naše visoke nebeške Kraljice, neomadežane Marije Device. Tretji letnik. Drugi zlepšani, nekoliko prenarajeni, sem ter tje obkrajšani in času primerjeni natis. Spisal L. Jeran. V Ljubljani 1882. Nat. in zal. Blaznik (Jezič. str. 40).

33. Rože in koprive za šolo in dom. I. zv. Na svitlo daje Svitoslav. V korist dijaški kuhinji. V Ljubljani 1882. 16. 31 str. (Danica str. 376).

F.

Pričujočega tečaja 45. list je na prvi strani tiskan ves rudeč, kar pojasnjuje vrednik sam na str. 367, da je postal z odlokom od 7. nov. 1882 kanonik pri stolni cerkvi, češ: „To novico so bili nekteri rudeči komunisti prezgodaj zvedili in zdajci so si prvo stran „Zg. Danice“ v posest vzeli in jo z rudečo tvarino napolnili zoper vednost vrednikovo, in tebi nič — meni nič podpisali so se za „Daničarje“. Pravooblastni „Daničar“ tega ne more na vest vzeti: sami naj gledajo! Ker so pa vender to rudečkarji pohlevnega plemena: bodi jim iz serca odpušeno, in podamo jim tudi še pohvalno pismo“. — S tem se vjema, kar priobčuje str. 376, češ: „Prihajajo mi dan na dan prav blagodušne in obilne čestitanja, neposrednje in po pošti, zlasti od preč. gg. duhovnov, v lastnem in v imenu občinstva. Take dobrote in pozornosti nisem vreden. Pa saj ne veljá toliko meni, kolikor „Danici“, ki jo je pisala in jo piše vsa Slovenija; na Slovence se toraj prelepe čestitanja povračujejo, živo versko čutilo našega naroda se s tem razodeva. Zato čestitam tudi jaz: Predobrotljivi Bog ha prošnje nebeške „zgodnje Danice“ vse ginljive skazovanja z naj večimi časnimi in večnimi dobrotami neprenehoma plačuj in povračuj!“ — Oménjena „rudečkarska“ čestitka pa je taka-le:

Monsignoru prečastitemu gospodu

Svitoslavu Jeranu,

neutrudljivemu vredniku Zgodnje Danice, novoizvoljenemu kanoniku stolnice sv. Nikolaja v Ljubljani.

1. V serčni radosti donijo vošila,
Čuje vsestranskih izraz se željá, —
Vernega naroda to so čutila:
Svitoslav! Tebi čestitka veljá.	2. Trikrat deset let in sedem Te kiti
Velečastiti duhovski že stan,
Danes pozdravlja Te zbor prečastiti
Korarski, ker si za uda mu zbran.
3. Svojih verstnikov si vedno bil dika,
Delal goreče si zmir za Bogá;
Naroda svojega sreča, olika
Bila Ti vroča je želja sercá.	4. Božja ljubezen serce Ti je grela;
Da bi pridobil vse duše Bogú,
Niso strašila naj težja Te dela,
Če si le upal za večnost sadú.
5. Serce preblago ves svet Ti obsega;
Šel si učit celo Kamovi rod,
V raznih misjonih ljud grešnega zlega
Rešit si hitel v podporo povsod.	6. Svoje zaklade odperla Modrica,
Pesništvo milo Ti dar je krasan,
Tujih jezikov Ti last je množica,
Razna narečja, ki je ima Slovan.
7. Lira je Tvoja premilo donela,
Ko si Mariji čast speval lepó;
Dokler slovenska se pesem bo pela,
Tvojih naš narod pozabil ne bo.	8. Šmarnice Tvoje glasno govorijo,
Kak si za slavo Marijino vnet,
Vnemo enako pa v sercih budijo
Vernih Slovencev obilo že let.
9. „Zgodnja Danica“ je Tvoja pregnala
Dokaj že teme duha in sercá,
Narodu našemu luč je vžigala
Prave prosvete, ki vera jo dá.	10. Vneti prijatelj si ljubi mladini:
Kak si očetovsko skerbel za njó,
Vedeli bodo domači še sini,
Ko boš počival že v grobu sladkó.

11. Tvojih zaslug vseh mogoče ni šteti,
V knjigi življenja zapisane so;
Kadar pa dan Ti plačila prisveti,
Vsaka Ti venec pokazala bo.

12. Živio Svitoslav! kličemo glasno,
Sreče obilo in vspeha povsod!
Onkraj v plačilo pa s krono prekrasno
Tebe pravični naj plača Gospod!

Daničarji.

XXXVI. 1883. „Hčerka v neki napravi je materi pisala in prosila, naj ji pošlje kako ogledalo. Mati, modra žena, ji pošlje tri ogledala: prvo, pravo zerkalo, s podpisom: „Taka si;“ — drugo, mertvaško glavo, z napisom: „Taka boš;“ — tretje, podobo brezmadežnega spočetja Marije Device, z napisom: „Taka bodi!“ Poslednji dve ogledali naj bote priporočeni za novo leto tudi Slovencem, posebno pa lahkomišljenim in nepremišljenim obojega spola“ (str. 24). — Prosto po O. K. je (str. 135) v pesmi Svitoslav pokazal:

Pomoček izrediti gada namesto dobrega sina ali hčere.

1. Če mladi „meh“ je svojeglav,
„Značaj bo!“ reci, to je prav;
Če kisto joka in cmendrá,
Zapoj mu, strezi, kar se dá
3. Zakriči: „meda, cukerká!“
Le urno vse naj se mu dá;
Zažlobodrá tvoj „angeljček“,
Naj ploska hvalo vse mu prek!
5. In če je v šoli nagajiv,
Učitelj sam le bodi kriv;
Se kremží, kuja pa domá,
Naj kdor le more ga čehljá.
7. Če v kerčmo ideš, ali na vas,
Naj s tabo gre tud' mali „bas;“
Če piješ vino al žganjè,
Naj tud' otrok nalija se!
9. Med paglavci zavré prepír,
Le drugim pripisuj nemír,
In primi druge vse za čop,
Ker tvoj „nedolžen“ sam je „klop“.
11. Iztergaj ga mu 'z roke koj,
In tarnaj: „dragi božček moj!
Ne bo te „hupal“ hud divjak,
Ti revček moj si, siromak!“ —

2. Če sito hoče papce imet',
Le urno teci mu jo gret;
Če kerči, vije si obraz,
Tolažkaj berž ga vsaki čas.
4. Ko druge toži in jezí,
Pokaži, da s tem streže tí!
Verjemi vselej mu terdó,
Če tudi laže prav gerdó.
6. Prihaja sitno in čmernó,
Al hlini se ti clo bolnó;
Na vso moč tí ga milovaj,
In v vsaki reči prav mu daj.
8. Če boter, tetka obiše te,
Otroka hval' na cente vse;
Če kdo ti pa pograja ga,
Ta bodi srov ti budala!
10. Ga oče malo pa skuštrá,
Na vso moč mat' naj brani ga:
„Preljubo mi še dete vbij,
Sej pal'ce vreden si le tí!“
12. Otrok če ti postane škrat,
Robávs, pijan'c, nesramnež, tat;
Porečeš: „kdo je tega kriv?
Jaz nisem tega te učil!“

13. Al glej, če bodeš sodnji dan
Nedolžen v tem zares spoznan;
In kaj? — Sodnik če dušo to
Iz tvojih rok zahteval bo!

Razun pesmi: Sv. Simon in Tadej — s podpisom — av so na str. 343 -4:
Kameni modrih ter pravila življenja — latinski in poslovenjeni na pr.:

1. Živi čedno, pij le redno — Zdrav boš vedno.
2. Delaj rad, boj se potrát — Bodeš bogat.
3. Bodi zatajliv in sramožljiv — Boš ljubeznjiv.
4. Žaljenja zbríši, prošnje uslíši — Angelj boš híši.
5. Dobre bukve brati, z učenostjo ne bahati — To modrosti vir je zlati.
6. Hudobne strahovati, sperte sprijaznovati — Pravi se: pravici prostor dati.
7. Če Boga se bojíš, zlobo krotíš — Za poštenega slovíš.

8. Prijatle spoštovati, prepire odvracovati — To je: hvaležnost si pridobivati.
 9. Če serce si blažiš, pravde sovražiš — Srečo si tražiš.
 10. Človek ti slabi, o ne pozabi — Vsak čas lahko smert te zagrabi.

Sestavki v nevezani besedi so na pr.: Christianus mihi nomen. Ena za Pust, ali: vojska med „zastonjskim“ in „za-denarskim“ (Bes. v kat. družbi, str. 18). Slovesen obred pri blagoslovljevanji sob zvečer pred sv. tremi Kralji (22). Binkošti in sv. birma in še kaj . . . (str. 146). Jédel in le jédel, pa knjige požiral! s tem-le začetkom: „Janezek, jej pogačo, jej kolač! — Janezek, jej kašo, žgance in cmóke! Le dobro se jih napókaj, da se boš hitro redil! Janezek, zdaj pa še ocvirke, klobase, slanino! Le veliko jej, vedno jej, — potlej pa zalivaj, pij hruševico, mleko in siratko, pa vino — magari tudi žganjček, da mi le hitro švigneš nakviško; kajti jest potrebujem volarja, potrebujem hlapca! . . . Kaj pravite k taki modrosti? Janezek je poslušal, pa kmali je sam tako čuden cmók postal, da skoro ni bil več človeku podoben in — v kratkem je njega snedla — vođenica! Tako delajo veliki Janezi dostikrat tudi s šolskimi Janezki v duhovnem pomenu. Janezek, uči se, le veliko se uči, vedno se uči, toliko tvarin se uči, da ti bo vse temno pred očmi! En sam Janezek bi moral večkrat v enem dnevu toliko povedati, kolikor pet Janezov razlaga, ali pa še več. Zato pa dosti Janezkov ne priraste do Janeza; ali če to vendar dosežejo, že mnogi hrepajo, kašljajo, v medloti tavajo, kakor starci, predno so moške leta dosegli. Pa tudi prečudne duhovne bolezni se razodevajo pogosto, kakoršnih svoje dni še sence ni bilo. V telesnih delih se je treba varovati vsake presiljave, ker je vselej škodljivo; tako pa tudi se ogibati prenatезanja v duhovnih za olikovanje, za vede, ker tukaj presiljava ni nič manj škodljiva itd.“ (str. 211).

Šola in prostozidarstvo (227). Strašni konec hudodelca, ki je umoril pariškega nadškofa d'Affrea. Mladenčem sploh, še zlasti učencem o počitnicah (249). Angelj-varh (282). Iskrice za mladino in starino (289—306). Starološki zvonovi. Petindvajsetletnica v Selcih (Govor o tej slovesnosti). Afrikanske zadeve. Naši dragi ranjki in humanizem (353). Sad preteklega, Mariji posvečenega mesca. Šiba na Francoskem zaradi nedeljskega skrunjenja. Današnji Kaju in današnji Abel (377). Kaj naj se mlade hčere učijo (384). Crux de Cruce. Lumen in coelo, ali: Prusko, oziroma na Vatikan (411) itd. Razun tega premnogo spisov v „Ogledu po Slovenskem, Razgledu po Slovenskem, v Listku za raznoterosti; Bratovske zadeve, Pomočki k modrosti, Duhovske spremembe, Dobrotni darovi, Pogovori z dopisovalci itd.“ —

Iz dijaške kuhinje je po danem računu (str. 56) pristavek: „Blagoslov Božji je bil očiten, kakor tudi dobrota prijatlov velika: Hvala Bogu in dobrotnikom! . . . Sliši se pa vendar od daleč boben . . . Blagodušni prijatli mladine in domoljubi, varite nas! Bog bode plačevalec“. — Nato dojde 12 gl. z geslom:

„Študentovska kuhinja na boben ne smé, Naj tedaj pomaga, kdor more in zná,
 Ker v bogim dijakom bi bilo gorjé; Da žgancev bo polna, če tud' ne mesá. (str. 64)

Preblagim dobrotnikom dijaške kuhinje „financminister“ veselo sporoča, da šolarji in dijaki blage naše naprave so z malim izločkom dobro in prav dobro opravili. Vsak pa vé, da o pričujočnosti ministrov v našem mestu tudi financminister ni imel časa za bolj natančno poročilo, kar pa gotovo pride pozneje. Skoro vsi mladenči prosijo pomoči še za prihodnje: ali bo to mogoče, bode postavljeno na to, kakošna letina bode zdaj o počitnicah za kuhinjo; ako se bo namlatilo kaj dosti rumenega in belega zerna, ali tudi le papirnate veljave, se bode tudi v študentovski kuhinji kaj varilo in kuhalo za vredne slovenske fanie, in ki umevajo, kaj je tista čednost, ki se ji pravi „hvaležnost“ (232). — „Po naj večem številu so podžirani dobri, hvaležni in pošteni mla-

denči; le nekaj malo je podobnih tistim gobovim v evangeliju (str. 256)^a. — Iz prav blage roke 12 gld. za študentovsko kuhinjo z naslednjim pristavkom (272):

Da se dijakom kuhinja zderžat' zamore,
Treba ministru je splošne in zdatne podpore;
Kdor tedaj bedo ubozih dijakov pozná,

V žep naj poseže, grošičev večkrat kaj dá,
Da ne duši financministra zadrega,
Skerb za dijake da vsega ne zbeга.

Osobne vesti iz kuhinje študentovske. „Denarni minister“ je že delj časa nekoliko zamišljen in nič prav pri-dobri volji, ker skor dan na dan prav pridni šolski mladenči na kuhinjske vrata terkajo; pa je v nji temno in premalo zaloge, ter se nikakor ne bo moglo vsim odpreti, pa tudi večini ne, ako solnce prav veselo ne posije (str. 280). Za dobrotnike naših dijakov bode prihodnjo sredo ob četrť na osem sv. maša pri Naši ljubi Gospej presv. Serca . . . Letos je toliko podpiranih, da bode potreba čez 100 gld. na mesec (str. 303) itd. — Zahvala. V prid dijakov, ki dobivajo živež v ljudski kuhinji, so gg. deželni poslanci pred svojim razhodom blagodušno spominjali se tudi naše šolske mladine in zložili so prelepo svoto (122 gld.), katero so nam izročili po g. posl. J. Kersniku . . . Še poprej so bili . . . privolili iz deželnega zaklada 100 gld. (344; pr. str. 360) itd.

Vedno vabilo k naročevanju je zelo težaven posel, kakor vedno naročevanje. Dajmo si toraj delo nasproti olajševati: na kratko vabilo naj sledi berzo in hitro naročilo, pa bo za vse prav (str. 208). — Spoštovani čitatelj! Preglej kaki létnik „Zgodnje Danice“. Našel bodeš v njem polno spisov od naj boljših in naj spretniših slovenskih sinov; vidil boš, da je Danica zakladnica vsih važniših cerkvenih in mnogoterno tudi svetnih dogodb, zlasti bolj obširno tega, kar se je po Slovenskem in še posebno v domači deželi godilo. Pokazal se ti bo hram premnogih dopisov iz Bosne in drugih jugoslovenskih dežel, iz misijonov, mnogo sporočil od naših verlih rojakov iz daljne Amerike itd., da molčimo o številnih domačih zanimivih dópisih. Če rad poješ, imaš v nji pésem vsakterih na zbiro; če ljubiš poduk in vedrilo, nahajaš veliko lepih, tudi osoljenih izgledov za našo ljubo mladino in za odrašeno ljudstvo, v „Razgledu“ mnogo politiških pušic in vestic; v „Listku“ veliko število drobnih novic in tudi mušic; pa tudi pušico za darove, ako si želiš žep kaj olajšati. Pa kdo bo vse poštel; raji sam preglej Danico, in pošlji v Blaznikovo tiskarno naročnino tudi za novi létnik 1884, ki se zdajci prične s pomočjo Božjo in vsega spoštovanja vrednih prijateljev, kterim poverni njih trud in darežljivost ljubi Bog na posredovanje nebeške zgodnje „Danice“ (str. 416)!

XXXVII. 1884. „Pogled v preteklo leto“ se nahaja na str. 14–23; v Listku za raznoterosti pak (str. 71) poje S. t. j. Svitoslav:

N a u k.

<p>a. Zijalo
Na vsac'ga kamnje je metalo.
Možák postaven pride tik:
Že v lice kamen čuti — pik!</p>	<p>b. „Ti deček, dobro merit' znaš,
Še unemu le-tam pokaž';
Le dobro meri kar:
Prejel pošten boš dar“.</p>
<p>c. Takó ta mož zijaku dé,
In mirno dalje gré.
Porednežu to zlo je višć:
Zaluča kamen tje do plć.</p>	<p>d. Popotnik pa — ne bodi lén —
Zagrabi bližnje si polén!
Poteče urno skok na skok:
Po šterku bije cmok na cmok!</p>

V čast sv. Jožefu (po lat.: Dei qui gratiae impotes) je v 7 razstavkih pesem, a na str. 96:

Jože — Jožef — Josip — Jožkotom	Spomlad lepa se ponuja,
Bog daj časni blagor, večni dom!	Vse k življenju se obuja,
Vsim, ki v hišo te sprejmó,	Bog daj še prijateljem
Moj naznani listič to!	Blagim vsim čitateljem
	Prav veselo Aleluja (str. 120)!

Aleluja je hebrejska beseda, Hallelujah t. j. hvalite Bogá! Alleluja je hvala Božja naj višega navdušenja. Zelo častitljiv je 116. psalm . . v pesniških versticah . . ; ali 149, in cerkvene predglasja itd. — Alleluja lepo se glasi, — Kadar v tvojem sercu greha ni (str. 122), Cerkevna predglasnica velikonočnega časa, v pesniški meri: Raduj se, Kraljica nebeška, premila itd.! — Za duše v vicah je v 8 kiticah zložil S—v. pesem na pr.: Bog ljubezni, Bog dobrote, — Oh, ozri se na sirote, — Duše, ki terpe v temnicah, — Grozno mučijo se v vicah! — Daj jim Jezus, naš Pastir! — Daj jim, daj jim večni mir itd.! — Poklon premilostnemu gosp. novemu škofu Ljubljanskemu dr. Jakopu Misiju (str. 384): Bodi s serca nam pozdravljen, — Novi Višji naš Pastir! — Prihod tvoj preljubljen, slavljen — Nam obeta sladki mir itd. — Znamenita v cerkvenem slovstvu pa je (str. 361):

Salve Regina.

(Češena si Kraljica).

1. Bodi češena, o Kraljica,
Milosti mati, naše življenje,
Ti tolažnica za terpljenje,
Sveta Devica!	2. Ti nam utéha, morje sladkosti,
Vžaljenim milo si hladilo,
Ranjenim up in voljno mazilo
V vsaki bridkosti.
3. K tebi vpijoči v joku terpimo
V solzni dolini vboge reve,
Sinovi, hčere tožne Eve
K tebi bežimo!	4. Daj pomočnico se skazati,
Svoje obličje nam odgerni,
Mile oči ti na nas obrni,
Smiljena Mati!
5. Ko se življenje h koncu pomika,
Takrat odpri nam svete nebesa,
Sad nam pokaži svoj'ga telesa —
Odrešenika!	6. Milost naj tvoja nas obsija,
O milostiva, mila in blaga,
Vselej dobrotna, sladka, predraga
Mati Marija!
V. O sveta Božja porodnica,
Prosi oh za nas, Mati Devica!	O. Da bomo bedni
Vslišanja vredni!

M o l i m o .

O Bog, naše pribežališe in moč!
Poslušaj pobožne prošnje svoje Cerkve,
in dodeli,
da na posredovanje častitljive in brezmadežne
Marije Device,
Božje porodnice;
svetega Jožefa,
tvojih ss. aposteljnov Petra in Pavla,
in vsih Svetnikov:
kar v sedanjih stiskah ponižno prosimo,
v resnici dosežemo,
po ravno tistem Kristusu,
Gospodu našem.
Odg. Amen.

S—v.

Prosti sestavki so mu na pr.: Pogled v preteklo leto, posebej na mesec vinotoč (str. 14—38). † Jan. Zlat. Pogačar (25—28); † Janez Gogala (145—146). Ljubljancje, posvečujte nedelje in praznike! Svet pustuje — Jezus žaluje! Nezmerena moč ka-

toliške Cerkve v njenih misijonih. Rimska Propaganda in mladolaški ropi (67). Obednica zadnje večerje (Govor v kat. družbi str. 73—91). Božji grob. Jedro papeževe enciklike in framasonsko godernjanje (138). Teodor Ratisbon. Alfons Ratisbon. Janko i Kiseljak (168). Procumbit humi bos: V nekem kraju hočejo napraviti slovesnost mnogočislannemu rojaku, duhovnu, v spomin; začetek ima biti s slovesno sv. mašo, konec pa s — plesom (176)! — Glasi iz pušave (211). Pomočki zoper kovarstvo skrivnih družb (220). Te li smé kdo priderževati, da bi zdravila in zdravnika ne poiskal? Kaj je spreobrnilo zamurskega glavarja (228)? Zoper skrunjenje nedelj in praznikov. Zadnji dnevi Alfonsa Ratisbona (243). Hartum je padel — Mahdi blizo Egipta (252). Kakošne so šole v framasonskih deželah (261). Ta jo je pa naletel (278)! Vojska zoper žganje in premagana žganjepivca (283). Kdor se meša med otrobe, — Pujsam prišel bo med zobe! — Papež, država, narodnost (319). Sv. rožni venec in sedanji čas (322)

Na razgled bodi posebej: Kaj je roman? „Roman po liberalnem kusu je izmišljarija, ki izvira iz vertoglavnega uma in okuženega srca. Začenja in nadaljeva se z mesenostjo, konča se (po mnogih pregrehah, pobjih, moritvah ali kaj podobnega) z zakonom. Iz kakoršnih virov roman izhaja, taki sad večidel obrodi v svojih čitateljih in čitateljicah. Po pregrehah in premaganih zaprekah zakon, v katerem pa nikoli ni tistega raja, kakoršnega prenapeti kovači romanov popisujejo, ampak ravno nasprotno: čutijo se romanarski ženi in neveste kmalo ogoljufane in tako okanjene, da so v novem jarmu popolnoma nezadovoljni in nesrečni, ker niso stopili v zakon s keršansko, ampak s sanjarsko pripravo po šegi poželjivih pisateljev. Osmojena domišljija zopet dalje sanjari in kjer se pisani romani navadno končajo, tam se zakonski romani, bi djal, začno. Namesto medene ljubezni se pokaže strast in ker pri tacih ljudeh keršanske ljubezni ni, se nasprotno nagnjenja grozno tepejo, sanjari se zopet kaka nova sreča, oskrni in dostikrat razterga se zakonska vez, in kdo na svetu je bolj nesrečna, kakor taki ljudje, kakoršnih imamo le preveč pred očmi, zlasti odkar je začelo tudi ženstvo romane namesto kuharice in pletenja nogovic po rokah nositi. Tudi po kmetih že ni brez tacih zgledov in na vesti imajo mnogo tacih nesreč tudi slovenski listi in podlistki in razni spisi v vezani in nevezani besedi, ki izhajajo iz virov, kakoršne smo ravno prej omenili. Kar koli namreč taki služabniki mesenosti nevarnega za umišljijo v družih jeziki najdejo ali sami skuhajo, to skušajo pregreči, prekuhati, in to potem mladini ko mišico vživati dajejo. In kaj je konec sploh po takem branji? Beraštvo, rujavi šnopsarji, pred kterimi se človek ustraši že od daleč, mertvud, ali pa celo samomor! In „pisec“, ki jih ima na vesti? . . . Hudo djanje se ne da utajiti, sodba ne odverniti, Sodnik ne podkupiti (str. 301—2)“.

Na dopis iz Dolenje Istre o pomanjkanju duhovščine po besedah: „V prejšnjih časih se je še tu in tam oglasil kak Slovenec v škofijo; novejši čas ni nobenega“ — odgovarja vredništvo v resni opazki (str. 364): „Pred kaj časom je Kranjska dajala mladenčev v vse sosednje škofije in bili so osmošolci sami prevideni, pa pomagali so ob enem svojemu bližnjemu k olik, k časnemu in večnemu blagru — s tem, da so si duhovski stan izvolili. Zdaj so razun neprijaznih šolskih okoliščin in vladajočega liberalizma tudi sem ter tje, kakor se sliši, celo nekaki „šurki“, ki mlade ljudi nalaš zapeljujejo in po raznih potih od duhovskega poklica odvrčajo. Kolike krivice taki goljufi vsemu slovenskemu narodu delajo, ni popisati; narod ostaja brez pastirjev; mnogo zapeljanih šolskih mladenčev pa se sterganih in izstradanih brez službe okrog potika in ravno pri duhovnih iščejo pomoči, ki bi si jo lahko sami prislужili, ako bi svojega poklica ne bili zavergli. Kadar pride dan pravice in povračevanja, bi pač ne bilo dobro biti v koži tistih, ki poštenim mladenčem poklic do duhovskega stanú zatirajo“.

Smodke in smodkovci. V prvem polletju letos se je popuhalo 31 milijonov smodk več, kakor v prvi polovici lanskega leta; v vsem skupaj letos 747 milijonov. — Sej pa tudi že vsakemu smerkovcu molí smodka izpod nosa. Vprašanje je, kakošen vpljiv bode to imelo do mehkih možgán mladine? Pravijo, da je vedno več norcev; saj norišnice se pogosto morajo nove zidati: ali ni morebiti tudi tobakov strup med vzroki, ki marsiktere otrapá? Da mnogi odrašeni zgodaj shirajo in umerjó, ali pa sploh v naj boljših letih za rabo niso, je komaj dvomiti, da je smodkanje móra njihovega življenja. K temu kratka dogodbica, ktera kaže, kako krotke dušice že znajo smodkati: Ravno pretekli dni v mraku me na vélikem tergu sreča pobčik, ki je bil res le malo palcev visok. V eni roki je držal torbico, v drugi tléčo smodko. Z roko, v kateri je imel smodko zgrabi v naglici tudi klobuček, nad katerim ogorek v mraku, kakor zvezda svitla njemu nad glavo sveti; zdaj se lepo odkrije, potem mi naredi še „kompliment“ in reče dosti pobožno: „Hvaljen bodi J. K.!“ — Nočem natolcevatí, odkod je ta „knof“ dobil soldke za smodke, skušnjava pa je blizo misliti, da bi jih tudi doma izmaknil ali od tega odšipnil, kar je dobil od matere za štacuno, ako jih od drugod nima. To učí, da otročje smodkanje je na več strani nevarno. Še manj bi hotel terditi, da bolj odrašenim švigovcem vselej po pošteni poti smodka v zobe pride (str. 376).

Pogreb na deželi in pogreb v mestu. Na deželi: Jože. Janez, danes bo pogreb, ali pojdeš? Janez. Dobro, dobro: bom saj par roženkrancev obmolil, sej tako drugekratí imam le malo časa moliti. — V mestu: Adolf. Ti Edvard, danes bo pa lep pogreb: čaka že vse polno gledavcev; ali pojdeš? Milko. Dobro, dobro: se bom saj malo nagovoril in našnekedral „nach Herzenslust“ — da se mi jezik ne primerzne; sej doma tako večí del molčim, ko me vse jezí . . žena, posli itd.!

Vratatreski. Ena naj gerših napak in pogreškov zoper „Olikanega Slovenca“ je butanje in treskanje z vrati, kar je „Danica“ že grajala pred kaj časom. Rokodelski deček prihrumí kakor burja in „tresk“ z vrati, da prebivavca ušesa zabolé! Kak sluga prištorklja kakor konjski hlapec po kakem pravilu, in pri odhodu ali tudi že pri prihodu z vrati „tresk“, da se vse potrese! Kak pôsel, ko si najbolj zamišljen v svoje delo, priropoče: „tresk“ z vrati, da ti možgane pretrese! Nespremišljen kdorsibodi buti v cerkev, v zakristijo, zaluši vrata, da se potresejo cerkvene in druge bližnje stene! Večkrat tudi prosjak pobunka na vrata, kakor bi prišel s cesarsko oblastjo, in vznemiruje prebivalce. — Za take robate treskovce in treskovke bi bil potreben korobač ob vratih, kateri bi jim po herbtu tresnil vsaki pot, kadar robavsi z vrati tresknejo. Vrata se morajo pri odpiranju in zapiranju rahlo prijeti za kljuko ali pri ključavnici, lahko jih odpreti, in ravno tako zapreti, ne pa z njimi butati in treskati po divjaško (416)!

Pogostna in časih zeló dovtipna so poročila iz dijaške kuhinje, o njenih financah in spremembah, o napredku dijakov samih itd. Na pr.: „Tatinska za ministrovo blagajnico sta bila mesca svečan in sušec; odnesla sta skupaj čez 368 gld. Hvala Bogu in prijateljem naše mladine, da minister še ni pod 0, če tudi se včasí malo za ušesi pogrebe, kadar kak boben sliši itd. (str. 112). Zato so pa mladenči hvaležni . . Kdor na tem polji seje, déla za vso našo domovino . . Bolj natanki pregled potem, ko zvemo še zadnje stroške, da se pokaže, če bodé zapel tisti inštrument, ki se zove (str. 232):

Po Turčiji „darabuka“, Po madjarskem „tob“, Talijanska pa „tambura“ In še ruski „baraban“,
Ki jo slišati je muka; Ki pretrese drob; Kaže, da je zadnja ura; Po Slovenskem odveč znan!

Ali bomo še kuhali? . . . Prosilo jih je že več kot dosti novih, poprejšnji pa nočejo obetati, da se bodo zgubili. „Minister“ ni ne tem ne unim nič ne zagotovil, kajti je zdaj na suhem. Jejda (ajda) je vsejana in kmali bo cvetla: ako bo solnce prijazno

sijalo in bodo čebelice pridno nosile, kakor lansko leto; potem se bodo za naše pridne fante še žganci kuhali v ljudski kuhinji, ali pa saj močnik, kaša in enaka ropotija. Šolski junaki, lepo se obnašajte na počitnicah, molite, da Bog dá dobro letino in obudí obilno dobrotnikov v prid vam in vašim staršem itd. (245). — Spred kuhinje. „Če bo to šlo, potlej pa tudi vse gre, še tisto, kar nog nima! Enega pripeljejo oče, enega pripeljejo mati, enega pripeljejo teta — pogosto po dva na dan, kateri pride v pismu, in eden je bolj potreben, kakor drugi, — pa še Bošnjaki po verhu! Gospodje pomagajte in povejte ljudém: če je tudi kdo „minister“, vender denara kovati ne sme. Naj bi torej preveč ne pritiskali . . . Pa spet: če je mladenču že na čelu zapisano, da je iskra v glavi, ga je težko brez upanja čez prag pognati, dokler človek nima kamena namesto serca. V tacihi temnih stiskah poséva zlato solnce izod predgorja „dobrega upanja“; Bog in dobri prijatelji so lansko šolsko leto „ministrove“ nade daleč nadkrilili in prekosili; pa tudi šolski junaki nas niso okanili. Naj se reč kuha in vrè; videli bomo, kaj iz kotla pride . . (str. 272)“. Na to dospe poleg drugih dar z zlatim naukom (288):

„Imaš kaj blagá,
Imaš kaj sercá,
Za ljubo mladino, um bister

Naredi sklep:
Bom segel v žep,
Da bo potolažen minister“.

„Letos je žetev mladenčev velika, ker večina lanskih je zopet pritegnilo, novi pa so „kandidirali“ po več ali manj cele počitnice z vse dežele. Bojí se „financminister“ povedati, da pri mnogem uporu in vojskovanji jih je vender precej čez stotino, ki so za več ali manj podpore zaznamnjani, dokler bo mogoče. Marsikteri so, ki razen bistre slovenske glavice — skoro bi rekel — nimajo nič itd.“ (str. 304)! — Kakor lansko leto, tako so naši deželni poslanci tudi letos pred svojim razhodom zložili prelep dar za dijaško kuhinjo (100 gld.) . . . Ravno ti gg. poslanci odločili so 100 gld. za ljudsko kuhinjo, ktera svota se obrača tudi dijakom v korist na toliko . . . Dobrotljivi Bog tedaj ohrani in preobilno blagoslovi naše gg. poslance in njihovo delavnost v njih lastni blagor in v korist cele domovine (340)! — Pro dignis tuis egenis; to je: Vrednim naj se na pomoč priskoči; za nevredne pa se šiba moči (344)! — V pogovorih n. pr.: „Velocipedi“ in „velocipteri“ so svoj tek dobro zadeli, bili v ognji poskušeni in v „maturi“ bili poterjeni. Živeli „merjevci!“ Jagode rudeče, cvetke dušeče, nenavadne ob tem času, vezilo bile so mi milo. Da ste mi zdravi na višavi! — Mesec vinotok (oktober) je bil hujši kot hud . . . Minister si ne upa tukaj soštevati: hvala Bogu in dobrotnikom, da je plačano! . . . To kaže, da mladenči ne molijo zastoj za dobrotnike (posebej mašo so imeli na pr. 8. majnika pa 15. oktobra) in da nas previdnost Božja ni zapustila. Bog dá, da v eni minuti več zraste, kot vsa ljudska kuhinja celo leto skuha! . . . *Aperis manum tuam, et imples omne animal benedictione* (str. 360) itd.! —

Zgodnja Danica dela za žive in mrtve, za zdrave in bolne, za prijatelje in dušmane, za pravične in za grešnike: torej o poli leta vse prijazno vabi k naročevanju, posebno pa tudi poslednje, namreč grešnike, katerim utegne iz brezna pomagati, ako ji pot na svoj dom odpró itd. (208). Vse dosedanje prepoštovane naročnike, kakor tudi naročnike v „cvetu“ serčno prosimo, da bi naročenje na „Zg. Danico“ brez pomude obnovili (416) itd.

XXXVIII. 1885. Vsim preblagim sodelavcem, naročnikom in prijateljem veselo novo leto, serčna hvala za prijaznost in dobroto, prošnja za nadaljno pomoč in obilno naročevanje! Nektere cvetke za novo leto 1885 (str. 10—12). Najprej je v tem tečaju **S—v** poslovenil pesem:

O sprejmi križ!

1. „O sprejmi križ, ne godernjaj,
Ne reci: kaj, oh kaj bo zdaj?
Na Jezusa gledoč postoj:
On nosil križ je pred teboj.	2. O sprejmi križ le prav voljnó,
Ne reci: to je pretežko;
Zveličar tvoj terpel je več:
Terpljenje vse bo hitro preč.
3. O sprejmi križ, za té je dan,
Sicer bi ti ne bil poslan:
Če zdaj ti to še jasno ni,
Na boljšem svetu se zjasni.	4. O sprejmi križ le prav vesel;
Sin Božji bil ga je objél,
Prelil na njem je drago kri,
Da bi zveličal vse ljudi.
5. O sprejmi križ, z ljubeznijo
Ga nósi, če je prav bridkó!
Usmiljen je in moder Bog:
Pomagal ti bo iz nadlog.	6. Križ pelje tebe v sveti raj,
Zato zgodí se vsélej naj
Le sveta volja Božja zdaj —
Le volja Božja vekomaj!

Glasovi iz grobov.

(str. 107).

1. Moli zame
Potnik moj,
Kličem z jame —
Brat ti tvoj.	2. Zdrav, vesel
Malo prej,
Zdaj sem véł,
Človek glej! —	3. Včeraj bil
Prav vesel,
Dans sem gnjil —
Prah, pepel!	4. Tvoja pot
Pelje, kam?
V majhni kot
Tu le k nam. —
5. Kaj je cvet,
Kaj je svet,
Časna vsa blišoba?
V grob poglej
Mi povej:
Ni li vse truhnoba?	6. Vernik moj!
Tu postoj,
Dvigni serce svoje
K Bogu gor,
Da se skor
Smili duše moje.	7. Bil sem mlad,
Bogat nád
Svetnih véd;
Smertni mah
Strè me v prah,
Červom v jéd.	8. Mili glas
Prošelj vas
Ljubljeni naj gine!
Molite,
Rešite
Ognja me in tmine.
9. Roka Gospodova me je zadela,
Vsmilite se me prijatlji vsaj vi,
Da se bo moja skor duša otela
Tje, kjer Zveličar, moj Stvarnik, živi.

Mr. Mihaelu Potočniku

za zlato mašo 9. vélikega serpana 1885.

(str. 251—2).

1. On, ki zvezd imena šteje,
Giblje vseh svetov tečaje,
Nebnim truplom stavi meje,
Bitjem vsim življenje daje:
Vsadil svoj dan kal je mlad, —
Sedem — pol je že dekád . . . | 10. Ko pa vidiš, Mle blagi!
V tej podobi lastno nravo,
Sterni sile v dušni snagi,
Serce dvigni na višavo,
Kliči danes na okrog:
Hvaljen bodi večni Bog! |
|--|--|

Svitoslav.

Nekteri napisi, ki včasih prav služijo na. pr.: za podobo sv. Martina, sv. Nikola, sv. Frančiška, sv. Mihaela; pod podobo Marije Device (str. 270).

Prijateljem oziroma na 18. okt.

(str. 344).

Hvala Vam, prijatli dragi,
Za spomin častitek blagi!
Gódoznic permili glas | Še močneje veže nas.
Kar želite Vi za god,
Verni tisučkrat Gospod! |
|--|--|

Sestavki drugi so mu na pr.: Izlet v Betlehem (38—78). Je-li časništvo dobra ali slaba reč? Monakovski postni list, kralj Ljudovik in framasonski pobratimci (76). — Časno srečo, večni dom — Bog podéli Jožefom! — Dve besedi mladini: Varite se pohujšanja! In veste, da póstarni bedaki so velik del še bolj spotikljivi v go-

vorjenji, djanji in pisanji, kakor mladi. Pazite sami náse, da vas ne oplenijo dveh per-vih dobrot: vere in čednosti. Ako ste teh dobrot oropani, ste oguljeni tudi dveh drugih dobrot: blagega mirú in mladostne lepote. Vse je šlo. Sreča vaša je v čer-nem grobu. Mladina, čuj, móli! Vari se volkov in volkulj (112)! — Prijateljem želimo na vso moč — Prav blago vsim veliko noč! Terpljenje katoličanov med pogani v Kini. Dobro zaslužena svetinja. Ejudje dvomijo, ker ne razumejo (147). Donec eris felix, multos numerabis amicos; — Tempora si fuerint nubila, solus eris; po novejšem kopitu tudi tako-le: Tempore felici multi numerantur amici; — Si fortuna perit, nullus amicus erit. Kranjec bi morebiti rekel: „Dokler ti v žepu zvenčé okrogle petice, — Pridno krog tebe šumé vse vinske mušice (164)“. Na-znanila iz bulgarskega misijona. Kako jo je zelenec v nemškem Gradcu skupil (187)! Sad iz šole brez Boga. (204). Peklenske vrata škripljejo (226). Tudi en nasvet za reveže. Katoliška hiša Božja. Beri — ne bo ti žal (iz francoskega prekuca)! Darilo Materi Božji in njegovo plačilo (za mesec vinotok). Stoletnica Ternovske fare (Pridiga str. 340). Nekteri izreki o brezverski šoli in brezverskih učiteljih. Odkrivano framasonstvo (383). Blagi Miklavž ali Miklavževka že od davna vsako leto skrivaj prinese tehtoo culo obleke za ubožne šolske deklice. Tudi letos se je ta dobrota ponovila v enaki meri in številu. To je znamenje, da „Miklavževka“ posluša, kako lepo šolarice v uršulinski šoli molijo in kako se pridno učijo, zlasti keršanskega nauka. „S slavo plačaj Bog ne-beško, — Kar za revšino človeško — Skrite delajo ročice — Naj gospé so, ali gospice“ (400). Framason se je spreobrnil na smertni postelji (411). Nagovor pri delitvi zimske obleke šolski mladini 8. grudna (413). Oče so zanikernež (414) itd.!

Za dobrotnike dijaške kuhinje bode prihodnjo sredo ob 7¼ sv. maša pri altarji Naše ljube Gospé presv. Jezusovega serca. Zadevni šolci morajo priti k sv. maši in moliti za spolnitev najpriserčniših želj naših blagoserčnih dobrotnikov. — Prestali smo dva huda mesca: listopad in gruden . . . Hvala Bogu in preblagim dobrotnikom, da nismo še šli na boben. Kaj pa zdaj? Še plavamo, pa malo strah je financministra, ko bi prišli „škontrirat“. Če bi bilo le prehudo, prosili bomo za „moratorium“ do konca prosenca. Menda ne pride med tem kak velik „wechsel“, in dalo se bo kaj „prišpekulirati“, ako Bog da in dobri prijatelji (str. 15). — Z „bedžitom“ dijaške kuhinje bode minister prihodnjič na dan stopil, ko pridejo še tisti, ki zdaj spričevala skrivajo (kar jim pa nič ne bode pomagalo) . . . Čez 200 ranjškov, ki jih je pobral prvi mesec novega leta — to niso strigalice! Kaj poreče svečan, še ni prav „evidentno“ (str. 64). . . Bliža se „sušec“ — bojimo se suše v kuhinji (72). . . Za pirhe dijakom 12 gld. s pristavkom (96):

Očetu siromašnih dijakov slava in čast!

Ki neutrudljivo za blagor njih se boruje,

Ki v stiskah, nadlogah neomahljivi je hrast;

Za kuhinjo vsak naj po zmožnost' daruje.

Dijaški bōdžet (in sv. maša str. 127). — Neimenovan 2 gld. s pristavkom (128):

Odgovor.

Skor želel si biti bi jud,

Zakaj? . . da za majhen bi trud

Si tisučev mnogo privabil;

Očetu študentov vesel

Bi listnico celo odštel.

Pa ranjškov dveh blagi Vaš trud,

Skerbi in marsikterih zamud

Darove bo boljše privabil, —

Minister bo bolj jih vesel;

Naj jud bi tisučev naštel:

Manj tečno za dijake b' jih rabil.

Kako je v dijaški kuhinji? Večinoma je majnikovo lepo cvetje . . . April je muhast mesec, odnesel nam je . . . skup 189 gld. 62 kr. . . Na ramah sta nam zdaj še

mesca majnik in rožnik, pa dobra polovica julija, v katerih žuga suša in pálež . . . Financminister, ki nima zdaj s številkami preveč opraviti, naj za dobro voljo tukaj podá dijaško uganko ali zastavico. Svoje dni namreč, ko so gg. profesorji govorili še latinski, nam je profesor v sintaksi (4. gimn. razr.) med drugimi zasoljenkami bil povedal tudi ta-le pentameter:

Deficiente pecú — deficit omne — nia.

Kako prav za prav naj bi se to čitalo, naj vsak sam ugiba; po dijaški terminologiji bi se utegnilo glasiti (152):

Žalostno v želodcu klenka,
Kader v žepu nič ni cvenka.

. . . Doveršili so letos svoje razrede dijaki in šolarji počez tako dobro, da blezo nobeno leto poprej ne tako . . . Tudi vsi trije Bošnjaki . . . Nekterih še ni bilo „ad audientium verbum“ . . . Za prihodnje leto (240) . . . Za preteklo šolsko leto je vse plačano — ne solda financminister nikomur ni dolžan, torej: le serčnost! Želeti pa je, naj bi dobre čebelice o počitnicah nanesele brešna saj za nekatere mesce ter bi imel minister „korajžo“ saj naj boljšim in naj potrebnjšim dijakom nekoliko upanja odpreti.

Kaj bo z dijaško kuhinjo? Financministru je začelo hudo „za nohte iti“. Zakaj? . . . Večina lanskih še nadalje prosi pomoči; ponujajo se pa skoraj dan na dan tudi novi, ktere priporočajo taki gospodje, ki vedó, kaj delajo. Kaj je tedaj storiti? Za odgovor naj postavimo tu nekatere resnice.

1. Podpora naše šolske mladine je naš notranji misijon, tedaj čisto domača, domorodna zadeva in potreba. 2. Nam je najpred skerbeti za sedanji čas; za prihodnji zarod naj skerbé zanamci, če bodo kaj vredni. 3. Seboj ne bomo nesli nobenega solda. Poišimo si torej ktere, ki za nami prinesó kak „Requiescat in pace“, in to kakor verli duhovni, ali pa kakor pošteni v družih stanovih. Taki naši usmiljeni bratje bodo gojenci iz dijaške kuhinje. — Praša morebiti kdo, če ima kaj sadú dijaška kuhinja? Odgovor: Večina je še v berstu in cvetju, kajti stvar je mlada, vendar pa tudi brez sadú ni. Vsaj par bivših podpiranih je bogoslovcev, nekaj njih po novicijatih; več orglavcev; tudi nekteri ljudski učitelji (upamo, da nobeden Iškarjot ne bode); kacic 6—7 naših je vzetih v Alojzijevišče (tudi letos upamo, da bodo nekteri sprejeti); posebno veliko je gimnazijalcev že v višjih razredih. Leta 1881 je bil nekak bolj redni začetek naše stvari . . . Iz tega vidijo prijatelji in dobrotniki, če je naše početje kaj podobno — ali ne notranjemu domačemu misijonu? . . . Če pa kdo tudi ni te misli, naj le pošlje pri vsem tem par grošev; — minister dá vsakemu nezmotljivo zagotovilo, da bo imel več od tega, kakor pa, da bi se po njegovi smerti sorodniki za-nje med seboj lasali, ali celo še njega v grobu kleli, „quod probatum est“ (str. 280—1). —

Iz dijaške kuhinje danes še ne moremo kaj natančnega poročati, razun da se je družina šolcev namnožila po besedah: „Multiplicasti gentem“, dasiravno mnogim nismo mogli postreči, kakor bi bili radi (304) . . . Dva glđ. z napisom: Gorje je ministru, — Če žepič je suh: — On čuje proseče, — Pa mora bit' gluh! — Glđ. 12 z blagodušnim pristavkom (312):

Nisem bogat ne premožen,
Bil dijak sem prav ubožen;

Znam zato cenit' darove mile,
Ki jih blage roke mi delile.

Dijaška kuhinja ima čez 3.200 nabrušnih zdravih zob in boji se minister, da bojo imeli premalo dela, dasiravno smo kakih 64 zob oddali v Alojzijevišče. Prosimo torej, da bi blage roke kaj skerbele za delo dijaški tovarni (328) itd. — Vsi podpirani dijaki in šolarji naj pridejo dne 28. okt. . . k sv. maši in naj zvesto molijo, da bi

usmiljeni Bog na prošnje Naše ljube Gospé presv. Serca dobrotnikom na tem in na unem svetu sto- in stokrat poplačal njih dobrote in zlasti tudi spolnoval naj gorečniše njih želje itd. (344)!

Mesec rožnik je šel v pokoj, z njim pa tudi prva polovica leta 1885. Za drugo polovico smo kolednikis tremi priljudnimi prošnjami: 1. Naročite se, kateri niste naročeni. 2. Pa berzo. 3. Pišite pridno za Danico, ki se že blizo 40 let trudi, a) dobrega duha buditi med Slovenci, b) zavračati pa tistega duha, ki uči in gode, da je dobro — hudo, hudo pa dobro, in toraj mesénost, slabovérstvo ter lažljivo oliko in nesrečo seje med narode (216). — Danica prične svoj 39. tečaj. Poganja se „Danica“ za dobro in odvrča hudo. Kakor tedaj je dobro zmeraj dobro, in hudo zmeraj hudo; tako „Daničin“ delokrog ostane zmeraj dosleden; ne spreminja se kakor časniki „petelinoviči“, ki ravnaajo svoje kolovoze po vsakratni sapi. Iz tega je tudi očitno, kdo je na desnem in kdo je na levem potu. Program naš je že dobro znan. Preserčna hvala preblagim sodelavcem in naročnikom preteklega leta. Ne moremo dopovedati, kako smo jim zares hvaležni. Prosimo enake ali še večji pomoči tudi za prihodnje leto. In zato vsim naročnikom, pomočnikom in prijateljem (416):

Pomoč Božja in veselo novo leto!

XXXIX. 1886. Stezica, Stezica, pa spet Stezica! Po tej mali knjižici, ki jo zarad mične podobice imenujejo: „Bukvice sv. Alojzija“, mali udje vedno poprašujejo . . . Morebiti se najde kako dobro serce, ki bi darovalo izdatniši znesek . . . To bi bilo gotovo lepo delo, pa dobro, celó misijonsko, ker mala knjižica ima polno lepih naukov in pobožnosti za otročiče itd., piše Jeran (str. 224). — Res se v njej nahajajo premične pesmice za male na pr. Zjutranja, Večerna molitvica; Pred jedjo, Po jedi; Pred učilom, Po učilu; Za bolnega sóšolca. Na grobu sošolca; Lepi nebes, Hvala Božja pod milim nebesom, Hvalite Gospoda na zemlji, Med sv. mašo, Prošnja do Marije, Angelček itd. Nekatere so ponatisnjene v Danici 1880 str. 162 p.:

Zvezdi Danici.

Pozdravljam te, Daničica,
O ti presvitla zvezdica!
Prinesi nam že beli dan,
In Božjo čast oznan', oznan'!

Prehódi se okrog zemljé,
Govôri tiho na sercé:
„Zaslišite ljudje, za vas
Je ljubi Bog ustvaril nas!“

Lepi nébes.

Nebó, nebó!
Kako si ti lepó!
Vsaka tvoja zvezdica
Je mična rajska lučica.

Nebó, nebó!
Kako si ti lepó!
Tvoja bela lunica
Je sreberna svetilnica.

Nebó, nebó!
Kako si ti lepó!
Tvoje zlato solnčice
Nebeško je očesice.

Nebó, nebó!
Kako si ti lepó!
Lepši vse je večni Bog,
Je stvaril ves nebeški krog.

Take manjše pesmice se nahajajo tudi v pričujočem tečaju 1886 n. pr.:

Ena plesavcem.

(str. 39.)

Ti pustnejš in norčuješ,
Čednost, zdravje zapravljuješ:
Brezno pa se že odpira,
Stare, mlade ki požira:
Če sercé zaterdiš zdaj,
Ti gorjé bo vekomaj!

Vsim verlim gg. Jožefom.

(str. 96.)

V starem in v novem času
Jožefi so v lepem glasu;
Silno pa je Jožefov število,
Da bi samši vsac' mu se vošilo:
Blizo turških kôtorov — mejá,
Ali unstran vel'kega morjá;
Toraj — zunaj vsim, v Ljubljani —
Rečem: Bog Vas živi in ohrani!

„Danica“.

Nemo saltat, nisi forte insanit.

(str. 344.)

Kar se suče, raja, pleše,
To so slaboumne veše,

Trubarovanje.

(str. 224)

Trubarja so preslavljali,
S pisateljstvom umivali:
Je-li vmit zdaj prav lepó?
Kaj ti praviš, Hren, na to?

Za opomine prijateljev 18. vinotoka.

(str. 344.)

Hvala vsa preslaba bila
Bi za blage vse vošila,
Pošiljane mi za god:
Naj poverne Vam Gospod!

Vrednik.

Za novo leto.

Mnogim vošilcem in vsim drugim.

(str. 424.)

Kar se voši in obeta
Za vezilo nov'ga leta:
Blagrov lepih vsih število,
Vsaka sreča dobe zlate
Zlija naj se čezobilo
Na slovenske mile brate;

Ljudstva širnega svetá
Naj ljubezen, mir obdá;
Ves razpor za večni dan
Bodi v pekel pokopan!

V nevezani besedi so sestavki njegovi p.: Sreča za novo leto! Sv. trije Kralji (5). Tudi ena za novo leto (9). Roka Božja v zgodovini. Sv. ime Jezus (14). Sveto leto. Lešniki za slaboverce in brezverce (29. 44. 52). Blagoslov sv. spovedi. Kdo le-nobo pase. Svečnica. Narodno malikovanje n. pr.: „Odkar so narodni prenapeteži jeli vero pod národnost staviti, je narodnostni malik tako zrastel, da je postal pravi „de-belec“, ali recimo raji malik „debeluh!“ V tem pomenu je Bismarck v pruskem dežel-nem zboru narodnemu maliku daroval nekaj klavni dar. Izpeljeval je, da zarad narod-nosti bi se smele tudi sprejete dolžnosti in zaveze zanemariti . . . Zgubil se je mož tako hudo v svoji prenapetosti, da je rekel, noben Nemec ali tudi Poljak, če hoče biti vojak ali vradnik, ne smé več kake Poljakinje za ženo vzeti, češ, da tako bi bilo nemštvo v ne-varnosti! Ubogo nemštvo, ako se ženskih bojí . . . In kaj še? Ako bo treba, pokupiti po sili hoče posestva poljskih plemenitnikov, ki so naj terdnejí zaslomba slovanstva na Pruskem, plemenitaže same pa po svetu pognati in po njihovih posestvih naseliti čisto-kervnih Nemcev . . . Takemu fanatizmu nasprot naj bi Avstrija itd. (55).“ — Nekaj za take, ki jih peté serbé (67). Vsesvetni bol ali „weltschmerz“ novošegnih modrijanov: cmendrasti bolánovec, človek, ki vedno in dolgočasno toži in tarna (97). Nekoliko o spovedi. Križ—toložilo grešniku. Čertica iz življenja Don-Boskovega v Torinu (122. 172. 226). Kalvarija in Božji grob. Pogled v Jeruzalem (130). Zdravilo zoper sovraštvo do duhovnov. Sreča — kje si? Grob sv. Janeza Kerstnika. Duhovstvo in narodnost. So-vražniki papeža in duhovnov niso srečni (162). Očitne kazni zoper žaljivce duhovnov. Solčna iskrica. V spomin novomašnikom, bogoslovcem in tistim, ki biti želé (242). Čujte, kaj premore poštenost in resnicoljubnost! Hudiman, dušman, ahriman (259). Stolni prošt Jožef Zupan (282). Blebetúž in Sokrat (303). Plesoslovci (343). Sveto leto h koncu gré! Obletnica 800letnice v Št. Vidu nad Ljubljano (Pridiga str. 402). Sveto-skrunež pred nebeškimi vrati (416) itd.

Besedo duhovnik so rabili o času olikane slovenščine za besedo „klerik“; sedaj — v dobi zmešnjave — vse duhovne degradujejo na klerike! To „baš“ in „barem“ ni kaj oster brus slovenskega jezika. Pa tudi besedo podučevati, poduk so jeli no-votarji pod klop metati. Po tem takem tudi ne bomo smeli govoriti na pr.: podvezati, podložiti itd., ampak povezati, položiti, kakor veljá pouk, poučiti (263). Marija — morje bridkosti; Ravno ko to pišem in vravnavam za veliki teden, se prav živinsko derejo

neolikani in pijani pobi, ki vsako leto ravno v najsvetejšem času posta hodijo na ogled zaradi vojaščine in po mestu tako gerdo tulijo, da se mi zdi, kakor bi slišal terdovratne jude kričati: „Križaj ga! Križaj ga!“ In zares taki ostudneži delajo prav judovsko, ker tihi, naj svetejši čas 40danskega posta tako hudo skrunijo! Kako bodo srečni mladenčci, naj že gredó v vojaštvo in na vojsko, ali pa se domú k staršem vernejo! Pregovor pravi: „Z Bogom začni vsako delo — in bo dober tek imelo“. To naj veljá tudi o vojačenji: naši poslanci in dotične vradnije naj poskerbé, da se ta tehtni posel godi spodobno in o pravem času, da ne bo skrunjen tako sveti čas . . . To pišemo, ker želimo mir katoliškim davkoplačevalcem in srečo naši Avstriji, kar pa brez blagoslova Božjega ne more biti (124).

Slavni deželni zbor je daroval za ljudsko kuhinjo v prid ubožnih dijakov 100 gld. (16); gospodje deželni poslanci posebej za dijaško kuhinjo 92 gld. (39), katerim hvalo daje Jeran. Na dar s pristavkom: „Z željo, da bi teh dijakov jih postalo več dobrih duhovnov“, odgovarja Fcm. (str. 40): Tega se nadjamo; če pa kateri bode s časom oče-župan, ali kaj tacega, bo gg. duhovne podpiral v njihovem poklicu — in to bo tudi nekaj lepega. Ali če kakor vojak pride k revežu na „sekacijon“, bo pomnil, da tudi njemu je pred kratkim za krajcar terdo predlo. — Sv. maša (10. febr. in 5. jul.) za dobrotnike pomoči potrebnih dijakov in šolarjev (48. 216) . . . O bobnu je vse tiho: hvala Bogu in našim blagim dobrotnikom (64)! . . . Vse gre dalje v lepem redu, kar se more (160) . . . Iz dijaške kuhinje je podpiranih bilo na pr. meseca rožnika skupaj počez mladenčev 106 in plače 201 gld. 94 kr. . . Največa večina jih je dobro zdelalo . . . Preteklo leto, hvala Bogú! smo shajali — skoro po nekakem čudu (256). Iz naše zgodovine nektera zernca (312) . . . Kušarji hočejo mladino iz šol „buksirati“; finančminister ni tako neolikan, da bi hotel, on le želí in priljudno prosi cvénkov in liščkov za veliko kerdelo pridnih dijakov (328). — Pretekli mesec vinotok, če tudi vina nismo točili, je bil hud za dijaško kuhinjo: Od 112 mladenčev čez 217 gld. Pri tem vmes ni nekih zneskov k šolnini v sili . . . (368). Vsih mesca listopáda s hrano ali sicer z nekoliko večimi darovi podpiranih je bilo 120 mladenčev . . . skupni znesek čez 223 gld. . . Minister se zanaša na prijatelje naše mladine; ako nas ti zapusté, moral bi svojo službo razpisati itd. (400) . . . Pomenljiv je v tem smislu dar (88) z napisom:

Rojaki,

Delite,

Bogu posodíte!

Dijaki,

Molite,

Ivalezni bodíte!

Bog dal bo za tó

Vsim skupaj nebó.

Vse petke skoz leto Danica koledva za druge, dovolite, da saj dvakrat na leto tudi za-se nastavi pušico. In ker je potreba katoliškega cerkvenega lista dosti jasna in očitna vsim keršenim Slovencem, zato bodi koléda le prav kratka, namreč: Blagovolite se naročiti na Zgodnjo Danico tudi za drugo polovico, kateri ste bili naročeni le za prvo. Preblagim sodelavcem plačilo Božje, prijazno sijanje rajske Danice, in vesela zavednost, da so pošteno pomagali Slovencem iskati najpoprej Božjega kraljestva in njegove pravice (216)! — Večkrat že smo zadeve „Zgodnje Danice“ izročili in priporočili njeni zavetnici Mariji Devici, ki ima prelepi priimek „Zgodnja Danica“, in nismo se goljufali. Bodi tudi prihodnji 40. letnik in naročevanje nanj izročen Njenemu visokemu varstvu, pa našim prijateljem ter vsim iskrenim Slovencem! Dobrotnim pisateljem in naročnikom tisučkrat Bog plati njih blagodušnost, vnémi jim blago

serce k pisanju in naročevanju še nadalje, in dodeli jim prav veselo, blago in srečno novo leto (424)!

XL. 1887. Zdrava misel za novo leto (str. 4). Pogled v leto 1887 (str. 9—19). „Ta izgled nas uči, kje je tudi dandanes in v novem letu pomoč, ko mnoge bridkosti sv. Cerkev in pa narode tarejo in stiskajo, namreč: v Jezusovem najsvetejšem Sercu“. Zapel je Svitoslav v tem tečaju n. pr.: Kdo bi Ježuška ne ljubil (str. 7) v 10 razstavih. Arabsko-slovansko (str. 64):

Oroslan in vola.

Lev na paši vidi dva voliča,
Misli si, to bode dobra piča.
„Ajdi berzo le na delo,
Gostovalo bo se moje žrelo!“
Že gladuh se ušknje in poskoč',
Verže na svoj rop se na vso moč . . .
Al voličev par močán
Roparju se stavi v bran,
Juncev čversti se rojé
Levu v kožo zasadé.
Glej! v trenutku in na mah
Boj prične se, da je strahl!
Lev rujove, terga, tré z zobmi,
Maha s taco, kremplje zasadi,
Boj je grozen, res je hud,
Levov pa zgubljen je trud,
Ker voliča skup, zedinjena
Leva besnega odbijata:

Zgrabi enega naj kervolók,
Mu tiči že v koži druž'ga rog . . .
Čaj! si misli zviti zdaj gladuh:
Kar ne more moč, stori naj zviti duh,
Spravil ta volova bom v razpor,
Srečno za-me se izide bor! . . .
Zdajci enemu pošepetá:
Brate, slušaj dobri svét le-tá:
„Od tovaríša urno béži preč,
Žalega ne bom ti storil več!“
Volek tó za uh si res zap še,
Urno od prijatla jo pobriš! . . .
Meniš, da rešilo ga je to?
Motiš se, moj brate, zlo in zlo!
Lev, ko berzo samca zmaga, zmami,
Je begunu tud' že za petami,
Zgrabi ga, kostí mu vse zdrobí,
Z mesom pa veselo se gostí.

Bralec, kaj se tebi zdí,
Kaj dogodba ta uči:
„Eдинost hišo zida, stavi;
Razpor jo zruši in zapravi!“

Sto pet in trideseti psalm, tako rekoč: litanije stare zaveze. V spomin 81letnega godú preč. gosp. zlatomašnika, bivšega profesorja itd. dr. Jožefa Muršeca, v 26 kiticah zložil Svitoslav p.: 1. „Vse od naroda pa do naroda — Ljudstva hvalite Bogá in Gospoda . . . 26: Bitja presrečna nebeskega roda, — Vé na vse glase hvalite Gospoda: — Silno veliko, in vedno še novo — Smiljenje večno res je njegovo (str. 67—68)“.

Čestitka o sv. Matiju.

(64.)

Vso srečo razvija,
Nesrečo razbija
Vsim blagim prijatlom
Naj sveti Matija!

Verlim godovnjakom Martinom za god.

(360.)

Vsi prijatli, vsi Martini,
Naše zemlje verni sini —
Kličem danes Vam na glas:
Bog ohrani, živi Vas!

Mnogim Mihaelom za god.

(312.)

a) Svet' nadangelj Mihael
Brani Vas v sedanjem boju,
Reši slehernih Vas zel;
Proti zlob peklenskih roju
Bodi dan in noč
Terdna Vam pomoč!
c) Glej po svetu satan kroži,
Z drugimi pogubo množi;

b) Kadar satan lazi v škodo okrog,
Ukrotí naj njega večni Bog!
V ta namen zvestó molimo,
Vsi v ponižnosti prosimo.
In nebeski ti vojšak,
Ki vojenstev si pervak,
d) Z Božjo vkléni jih močjó,
Páhni v brezno jih tamno!

Za veliko noč prijateljem.

(112.)

Surrexit Dominus vere,

Aleluja.

Voskres Hristos!

Voskres-doista!

Vstal je Kristus, Aleluja!

Vstal zares je, Aleluja!

Kristusovo ustajenje

Lajšaj Vam skerbi, terpljenje,

Slajšaj Vaše vse življenje.

Kar Vam cvetja v igred zbuja,

Kar Velika noč ponuja:

Vse Vam lepšaj Aleluja!

V nevezani besedi spiski so mu n. pr.: Kako se je bil Herodež ukanil (10). Tacega dvovoja (na spoved) pa še ne (13)! Leon XIII in mladenči (34). Salezijanski bratje in misijonski sodelavci Boskovi (41—66): Le terdno se zanesi v Božjo previdnost. Bogoskrunec in pota Božje. Sreča moja — sreča tvoja! Koliko premore dober otrok. Naj poslednjiši afrikanski mučenci. Spomin sv. groba našega Zveličarja (121). Časi očitnih prošenj (154). Spomin na vnebohod. Po velikonočni spovedi. Huda vest in Božje pota. Zakaj je Bog dal ženi bistrumnost (233). Sveti puščavnik Fijaker, zavetnik kočijažev in vertnarjev, in od kodi je ta beseda (283). Don Bosko in Salezijanci v Ekvadorski republiki (289). Dremavci v cerkvi. Govor v god sv. Ignacija v Repnjah 31. julija 1871 (377—402). Perzijanski Šah in Slov. Narod (o papežu): Šah piše z vzvišenim spoštovanjem o papežu Leonu XIII in sploh o papeštvu . . . Kako nespodobno in žaljivo pa Slov. Narod . . . list za Slovence! . . . ni slovenske gore list. Oziroma na to nas obhaja misel, kako se bodo sodnji dan pogledali ta dobroserčni „šah“ in pa „šejhi“ Slov. Naroda (379)! —

Iz tedenske torbice. Pod ta naslov pride, kar se kaj dogodi, doživí, pripetí, naletí, vidi, sliši med tednom ali tudi že poprej, in ki utegne služiti v svarilo, zavračilo in poduk. — Kakor milostno ravna Svitoslav s ponižnimi in marljivimi učenci, tako neusmiljeno poprijema prelahkomišljene in nepoštene dijake (311) itd. Klasiki in šolska mladina . . . „Vsak učenjak vé, da nobena reč ni tako kočljiva, kakor raba tako imenovanih klasikov pri mladini. Zato so o vsih časih bila po šolah predpisana tako imenovana berila (Lesebücher), to je, zbirke za šolsko mladino podučnih in neškodljivih spisov iz klasikov v vsih jezikih. Tudi je znano, da se nahaja izdaja nemških klasikov, ki je očiščena tistih kosmatih in kužljivih stvari, ki so npravnosti škodljive. Zakaj tedaj bi se igrokazi in druga enaka dela morala v izvirniku mladini v roke siliti v dvojno škodo: za npravnost in za težko prislužene solde“ (19)? itd. — Šolska meditacija proti koncu prvega šolskega polletja: „Blíza se konec prvega semestra. Zdaj pride perva žetev, — naj ne bode zimska in snežena, če tudi je po zimi. . . Gospodje profesorji, bodite usmiljeni . . . bodite potolaženi z eno kaznijo . . . ako ste kteremu prisodili „karcer“ za kak prestopok, naj bode zadosti in nikar, da bi ga še v npravnosti tako zaznamnjali, da bi oča in mati morala odtergati en ogel lesene bajte in plačati 20 gld. kot drugo kazen za en prestopok; bile bi tri kazni ob enem: telesna kazen s postom, globa v denarji, pa osramotenje in slabo ime ter uima za poznejše leta. Afflictis non est addenda afflictio (35)“. — Tudi šolsko, pa ne katoliško . . . Govorí se, da eden profesorjev je dijake motil, češ, to ni res, da bi bil Mojzes s čudežem razdelil rudeče morje itd. (70). — Svarljiv izgled zapeljivcem šolske mladine (93). — Vpr. Kdaj se profesorju naj lepše poda usmiljenje? Odg. Kadar „klasificira“. — Eden

nemških učiteljev piše drugemu te-le znamenite besede: „Naj višji namen pedagogiški, za ktereга se moramo pri učencih prizadevati, je ta, da prihajajo Bogú podobni v mislih, v volji in v djanji.

Čemú mi čast, denár, slastnó življenje?

Bedák sem, ako služim večno si terpljenje (112)!

Iz dijaške kuhinje. V prvem šolskem semestru smo imeli dosti dobro letino (56). . . Sv. maša 22. sušca . . . V ljudsko kuhinjo nam je sušec za 79 učencev odnesel 126 gld. 94 sld. Koliko je šlo še drugam . . . Lahko bi bila kuhinja in sušec ministra djala na suho, ko bi verli dobrotniki tako pridno ne prilivali (112). Preblaga roka 12 gld. s pristavkom:

„Bog blagoslovi, študentovski kuhar, trude Tvoje,

Na Te naj vsiplje darove dobrote Svoje;

Dodeli naj, da ne manjka kruha nikdar,

Vsaki dan vesel da bode kuh'nje gospodar (40)“.

O desetletnici ljudske kuhinje so bili najprej pogostovani dijaki in učenci, katerih bilo je 200 (152) itd. . . Tako kaže, da proti koncu šolskega leta bi pričel minister post „ramadan“, kar je za marsikoga sicer zdravo, pa vender nič prav prijetno (168). Pretekli mesec majnik stroškov v vsem čez 184 gld. . . Če bojo prihodnje šolsko leto še kateri smeli jesti na starem strelišču, bojo taki, ki imajo od svojih gg. duhovnih pastirjev lepo spričalo, da so k sv. maši hodili in bili nravnega življenja na počitnicah. Tudi o počitnicah morajo moliti za dobrotnike; sej tudi minister moli zanje pri vsaki sv. maši (251) . . . Naj omenimo v prvo, da ukljub naše prošnje, naj novi ne prosijo, ker še s prejšnjimi nimamo kamo, so se dan na dan oglašali s prošnjami mnogoteri. Nimamo pa take moči, kakor kolega Gautsch, da bi mogli spodnji razred spódnesti itd. (295). Ko bi vsak počéz dobil le 5 soldov na dan, je treba 150—200 ranjškov na mesec! No, pomoč Božja in prijateljev šolske mladine, do ktere imajo serce vsi človekoljubi . . . Danica kaže, da ima dežela veliko lepih serc (304) itd. . . Sv. maša 24. okt. — Da naši mladenci niso kake bersti „proletarijata“, se je videlo ob koncu šolskega leta, ker so većinoma vsi dobro doveršili (336) itd. —

Ni lahka reč, kake 60 — ali večkrat „Vabilo“ za naročevanje na časnik pisati. Znana je blagim Slovincem Danica, znan je njen namen in prizadevanje, znano njeno obsirno polje; torej samo ponavljamo prošnjo, rekoč (208):

Kratko naše je vabilo,

Naj bi toljko več teknilo!

Vsak prebira naj Danico,

Zvedil 'z nje bo le resnico;

To je zvezda, ki v nebo

K Bogu mu kazala bo.

Blagim gospodom naročnikom (240) . . . Spoštovani naročniki kolikor toliko pripomorejo s svojo naročnino tudi za dijaško kuhinjo. Ako bi „Danica“ imela toliko naročnikov, kakor marsikteri judovski časniki, bi lahko vsi ljubljanski dijaki in učenci imeli zadostne „porcije“ v ljudski kuhinji, in še bi minister s terdnjaki in rumenjaki žvenketal po žepih! Lejte, koliko se storí za greh in za jude: zakaj bi se tudi nekaj več ne storilo za grah in za cmoke dijaške kuhinje? . . . Zg. Danica želi s pomočjo Božjo in s podporo vernih Slovencev pričeti svoj 41. tečaj . . . Zato le še pristavimo zahvalo, pa prošnjo . . ., kakor so priporočili tudi vzvišeni gospodje škofje goriške okrajine v zadnjem pastirskem listu. Zdaj pa živo čestitamo njim, kateri so naši (408):

Da bi zdravi in veseli

Novo leto doživeli,

In da ta osmičja doba

Ne odpre nikomur groba!

XLI. 1888. „Prelepo jezero se razširja na daljavo in širokost. Mična in bistra je vsa površina, jasna kakor ribje oko. Prezalo odsevajo v njem solčni žarki po dnevi

in zvezde po noči. Obrobljujejo ga ob krajih imenitni oleandri, živo zelenje in pisano cvetje. Kaj se zgodi? V globočini zabučí in vstane velik potres, ki pokaže vse nesnage, ki jih tako zalo jezero skriva v notranjem. Gnjloba, blato, smrad in vse nesnage divje skaljenosti se prikazujejo na verhu. Umevate-li podobo?

Lepo, jasno, še celó svitlo se je kazala vera pri marsikterem katoličanu, dokler je bil mir oziroma na vérstvo pri tem in unem katoličanu. „O tudi jaz sem katoličan!“ se je utegnil pobahati in o marsikterih prilikah lepe besede govoriti o veri, o katol. Cerkvi itd. Kar neprevidoma pa se razgerne potres Lichtensteinovega predloga za versko šolo po vsem obširnem jezeru naše Avstrije. In zdaj se začne očitno razodevati in kazati, kaj je v jezeru, kaj je v tem in onem sercu, ki je bilo poprej podobno mirnemu, zalemu jezeru. O kako blatno, zaduhlo, ostudno kalno je mnogo jezero! Bojazljivost, strahopetnost, slabovérnost, groza pred zgubo, prevzetno zaničevanje vere, strastna mesenost . . . „Tudi prav; naj se pokaže, kaj je v jezeru, — da se spoznamo! . . . Se vé da: „stoliček v prvi versti, narodnost v prvi versti, pisani liščki v prvi versti, napihnjeni meh v persti“: v kateri versti naj potem bo „verska šola“ in „moški značaj?“ — Nobenega svetnika v pratiki in nobenega mučenca bi ne imeli v nebesih, ako bi se bili tako plašili, Boga pred ljudmi spoznovati in vero očitno terditi, kakor se zdaj godí! Zato pa se namaka še marsiktera gorka šiba za nas, predno zacvetó med našo inteligenco moški značaji (64) itd“. Tako pomenljivo je pisal Svítoslav, ki je gledé še posebej na vse Slovane zapel tudi (209):

Sv. Cirilu in Metodu za god.

Ciril, Metod, o sveta brata!
Sprosita že, da za Slovane

Nesrečne, v veri vse razdjane,
Zasije skoraj doba zlata!

V tedenski torbici graja na pr. kazališča, velikrat učilnice posvetnosti in hude nenravnosti; hribolazce ob nedeljah brez službe božje; dersalce, ki preklinjajo itd.; ljudi, ki v soboto-večerih hodijo na veselice, besede, plese, v nedeljo dopoldne pa zaležé celó sv. mašo; tergovce, ki ob nedeljah odpirajo svoje štacune (35) itd. Kako se je „Slov. Narod“ poboljšal — o predlogu Lichtensteinovem (str. 68—69). Prostopidariji — prijatelji brezverske šole (94). Sveti Homobon, patron tergovcev (105). Gledališča, komedije, kerčme, shodi brezvercev, kužljivci mladine (116). Posvečevanje nedelj po železnicah, tovarnah, prodajalnicah, delavnicah (148). Poldne zvoní (168). Ali je vera potrebna? „Kaso okradel, pismo denara oplenil, na ulici, v štacuni tega in tega napadel in denar pograbil, pošto okradel in pobegnil, poslopje požgal, iz ljubosumnosti sebe ali drugo osebo, ali pa oba ustrelil itd.: polno tacega listi dan na dan naznanjajo. Kteri tako počenjajo, gotovo niso prijatelji verske šole; ni torej čuda, da je toliko sovražnikov vere in verskega poduka pri ubogi mladini. Čudno je, koliko vse napuh počenja zoper vero in torej v pomoč takim pregreham! Marsikteri nosi glavo po konci, kakor da bi bil vsih „sedem modrijanov“ v koš djal; vender pa vsim sedmém naglavnim grehom mlada serca odpira. ter jim verske šole ne privošči (184)“. Kako je molil sv. Filip Nerij? Nova papeževa enciklika. Jezuit in pastor. † Jožef Jerič (229). Nekoliko koristnih hišnih pravil za katoliške družine. Nekatere besede o narodni stvari (243). — „Slovenci, nikar ne plujte po Božji hiši, da ne ponavljam svaritve zoper čikanje — iz tedenske torbice —, ki je čez vse ostudno. Izdaja se toliko za neumno gizdavost, — kupi si tudi capo, da vanjo loviš svoje žmuklje, ustno in nosno nesnago; ne pa da bi jo po cerkvi metal, svetišču nečast, sebi pa sramoto delal (248) itd“. — Tobak (307). Bote že videli, vi krivi prisegavci!! Sveti Medard, patron voznikov (339). „Baš“ ni domačinka, orientalska cigantica, véste hervatitovci (348)? Skrivnost vélovečenja. Dva častnika in Lurška Mati Božja itd. Mnogim znamenito:

Štípendija. Vpr. Kaj je štípendium? Odg. Stipendium je dostikrat prav dober pomoček, dijaka spriditi. Vpr. Ali se dá ta velika nesreča odverniti? O. Ne lahko. Morali bi starši denar sprejemati, ali pa šolski vodja, in dijak bi se moral vselej veljavno opravičiti, za kaj da potrebuje, kadar se mu kaj izročí. Vpr. Kaj je še štípendium? O. Stipendium je prav dober pomoček, dijaka nehvaležnega storiti. Zakaj dokler je ubožen, prihaja ministru povedat, če je bil pri konferenci kaj imenovan in ima nekaj spoštovanja in strahú; — kadar pa dobí štípendijo, večidel pozabi prejšnje dobrote in dobrotnike; še le ko štípendijo zgubi, in dvojko dobí, se zopet oglasi — za novo pomoč. Vpr. Je tedaj boljša dijaška miza, kakor štípendija? Odg. Boljša je pri dijaški mizi enklja, kakor pa pri štípendiji dvojka ali celó trojka; sicer pa je denar dober, ako se prav obrača (272). — Za dijaško mizo so privobli gg. poslanci deželnega zbora tudi lépi znesek 150 gld. (32). . . Za ubožne dijake 12 gld. z naslednjimi versticami (64):

Kadar mraz človeka stiska,
Malo se učít' mu ljubi;
Če pa lakot še pritiska,
Vse veselje gre po zgubi. —

Sem dijak bil to poskusil,
Nad „osodo“ jezik brusil;
Zato mili so mi djaki,
Ki zdaj v bedi so enaki! —

Pretekle mesce so bile vzrok kozé in velikonočne počitnice, da se je financ-minister nekoliko poživil. Mesec sušec pa je pobral samo za ljudsko kuhinjo 141 gld. 51 kr. . . Še najbolj mučno pa je, ako po soparnem potu skoz polovico leta kdo večkrat zarad skaze v eni sami tvarini mora svoto 20 gld. plačati ali še celo leto zgubiti! . . Naših dijakov je skozi leto hodilo v ljudsko kuhinjo navadno nekaj čez 90, za ktere smo v preteklem letu plačali 1257 gld. in to samo za ondotno hrano (184) itd. Poročilo o zveršenji šolskega leta (str. 264). Kaj bo pa za prihodnje šolsko leto? — Precej čez 200 očes se opira v denarstvenega ministra in njegove prijatelje. Fluctus hic ultimus supereminet omnes! V sredo bo sv. maša za dobrotnike dijaške mize (304). . . Pervega polmesca jih je hodilo v ljudsko kuhinjo 121 . . Deželni zbor Kranjski za dijaško mizo Jeranovo zopet 150 gld. (344). Za mesec november je bilo plačati v vsem precej čez 200 gld. (400). Čast in poštenje našim dobrotnikom! Nekdo 12 gld. za vezilo (336):

Za mizo iz kuhinje prišel si,
Kar prav serčno me res veselí;
Napredka lepega znamenje je to,

Nasiteni gotovo Ti slavo pojó;
Da prazna nikdar miza ne bila,
Dobrotna prijateljv roka daj mila!

MLADE BARABE V ČERNE BUKVE! Namerilo se je, ne ravno malokrat, da me je majhen dečko ali pa tudi veči paglavec prosil kacih soldov za zvezek, za kruh ali kaj enacega. Ko nisem imel drobiža, dal sem na pr. desetico, ali tudi le patakón in mu zaterdil, da naj precej gre potrebno reč kupit, ostanek pa nazaj prinese; in kaj sem doživel? . . Mislim, da večkrat sem bil goljufan, kakor pa ne, ter zdaj ne zaupam lahko več komu kaj. Skoro bi djal, da većinoma so taki prosjaki tatovi in goljufi. Ako mu dam par soldov za kruh, za zvezek itd., mora pustiti klobuk zastavljen, da prinese pokazat, kar je kupil in ostanek nazaj. — Iz tega se vidi, česa je pričakovati v prihodnje od tacega mladega sleparja. Kako mu bo kaj zaupal mojster, gospodar itd., ko pride taki klop v rokodelstvo? Tudi sem se prepričal pri tacih, da veči del znajo prav slabo keršanski nauk, ali pa skoro nič ne. „Žabjek“, „Grad“ take čaka in poslednjič . . . (415)?

Ti pa, ki se morebiti zlobiš nad „Danico“, ako svarí, da se tu ali tam kolne ali sicer greh dela, pomisli, da „kozé“ in „kózli“ se morajo na dan spraviti, sicer gotovo bolnika zadušé in končajo, ko se v znotranjem skrivaje pasejo (56) . . .

„Z naj višje nebeške višave sije na zemljo Zgodnja Danica, Marija Devica, na svoje otroke na zemlji. Visoko nad zemeljskim obnebjem plava znana zvezda „Zgodnja

danica" in razveseljuje s svojo milino vsako občutljivo serce o jutrih in večerih. Na zemlji slovenski pa si prizadeva naša „Zgodnja danica“, katolišk list, prižigati in razširjati nebeško sijanje, in to s pomočjo blagih slovenskih pisateljev. Da bi še dalje mogla to nalogo spolnovati, priljudno vabi drage Slovence k obilnemu naročevanju in pogostemu dopisovanju za drugo polovico tekočega leta. Z mnogoterimi poduki, kakor je znano, „Danica“ obrača serce in oči zémeljskih otrok k višjim mislim, k boljšemu prizadevanju; s premnogih bližnjih in daljnih krajev svetá prinaša dopisov in novic, s kterimi čitatelja uči, meči, razveseljuje, pa tudi tolaži, — ali si saj tako delati prizadeva. Bog naj na Marijino priprošnjo naj bogatejše plačuje blagim naročnikom in dopisovalcem našega lista! Tako L. Jeran (str. 208) vabi k naročevanju, in (str. 416) za leto 1889: „Zgodnja Danica“ z Božjo pomočjo in po blagi darežljivosti Slovencev prične svoj dva in štirideseti letnik. Ta številka je znamenje že postavne in čvrste dobe zemeljskega bitja; zato se nadja, da postavni in značajni Slovenci jo bodo tudi nadalje blagodušno podpirali s svojo krepko desnico — s pisanjem in nekoliko obilnšim naročevanjem. Zato prosimo, da bi jo častiti gospodje duhovni pastirji vernikom vneto priporočili in svetovali, naj bi se jih po več skupaj zbralo . . . „Danica“ Vam utegne veliko pomagati k dušni svetlobi in lepoti ter k Vašemu in drugih zveličanju, „Danici“ pa, da bode ložej izhajala in prihajala bolj mična in koristna. Založništvo je naročilo nove nekoliko večje čerke, in nadalje bode izhajala z nekoliko razmaknjenim tiskom za slabejše oči, zato pa tudi po malo znižani ceni itd.“ —

Da se v Knjigi Slovenski zadela vrzel mej knjigopisjem Čopovim in Costovim, treba bode lotiti se i pisateljev še živočih, pravim v lanskem Jezičniku. Starosta mej temi na Kranjskem je pač Monsignor Luka Jeran. Leta 1882 sem po „Učit. Tovarišu“ popisal, kolike pomembe so nam „Novice pa dr. Janez Bleiweis“; letos pa, kolike vrednosti v našem slovstvu sta „Svitoslav i Danica“ — nekaj iz spoštovanja do starega prijatelja, nekaj pa zato, ker želim, da Jeranovo književno delovanje nekoliko bolje spozná tudi naše slovensko razumništvo. Kakor svečeniki čislamo knjigo posvetno, tako bi i posvetnjaki ne smeli prezirati knjige svete ali duhovske.

S čvrsto pevsko žilo je Svitoslav zložil dokaj vsakovrstnih pesmi, cerkvenih in svetih, posvetnih narodnih za razne prilike. Nekatero p. Marija, v tebe upam; Serce nar ljubeznjivši; O Marija naša ljuba Mati; Krilatec nese znač oblakov itd. imajo mične napeve in se kaj rade popevajo. Nekatero so narodne izvirne p. igrokaz: Ali smém Slovenec biti; nekatere poslovenjene p. Tam, kjer beli so Snežniki itd. Izvrsten je v kratkih čestitkah, kakoršnih je brez števila zložil, v spomin živim in ranjkim, o mnogoterih svečanostih na pr. o godovih, novih mašah, cesarskih in škofovskih prihodih, na zvonove, pobožne slike, na spomenike, križce, na grobove itd. Značaj njegov je nrvnost, čednost, verno in pobožno vedenje, poštena zabava; tudi pesmi mu ne smejo biti brez koristne solí.

Proza Jeranova je izvirna, samotvorna, časih srdita, kadar graja napake, svari brez ozira vse, ki so kedaj žalili katoliško in pravo domoljubno čutilo. Dober kovač jezikoslovec je mnogotero pomnožil slovensko besedišče. Marljivo je spisoval pobožne knjige, lepih Šmarnic dovršil celó sedem letnikov, po katerih je in še bode pridigoval prvi naš Šmarničar po vseh slovenskih krajih, kjerkoli se obhaja ta pobožnost. Da se po dobrih, lepo čitanih Šmarnicah prostemu ljudstvu množí ter olikuje tudi beseda slovenska, to je gotovo. Znamenita je posebno njegova knjiga „Popotvanje v Sveto Deželo“.

Največ truda pa ima Luka Jeran s svojo nevesto „Zgodnjo Danico“. — „Danica mi je zato všeč, ker ne laže; drugi časniki radi lažejo“, dejal mu je vpricho-

mene star častitljiv kmetič v Šent-Vidu pod Ljubljano. — Zmoti se časih, ne laže pa ne; uči in pridigne resnico brez ozira na osebnost. Precej večjo veljavo je imela res, dokler je z Novicami skoro edina Danica zahajala mej Slovence in so jo starejši duhovni rodoljubi lepo razširjali mej ljudstvom.

Brez Danice bi naše ljudstvo ne védelo tolikanj o papežu, o izvrstnih skofih in misijonarjih katoliške cerkve, o ranjkem Piju IX, o Leonu XIII, o krasnih papeževih in škofovskih pastirskih listih. Vzlasti pomenljiva je „Zgodnja Danica“ v zgodovini katoliškega misijonstva. Ker ni mogel na tujem — v Afriki, jel je misijonariti Jeran doma — v beli Ljubljani, kjer uči, umiva in pére po Danici domače zamurce ter vedno skrbi tudi za vnanje. Gotovo nikdo mej Slovenci nima takega občevanja in dopisovanja z misijonarji po vsem svetu, bodisi s slovanskimi v Ameriko, Afriko, Palestino, Bolgarijo, Bosno, bodisi s talijanskimi, francoskimi, nemškimi itd. Kjer koli je kaka sila in potreba, zná vneti on — kolednik vseh kolednikov — ljudsko milosrčnost in radodarnost in — morebiti nobena dežela primeroma ne žrtvuje toliko, kolikor daruje v dobre namene Kranjska p. za sv. Očeta, sv. Detinstvo, bratovščino sv. Cirila in Metoda, za opravo ubožnih cerkvá, za razne katoliške naprave in misijone, za pogorelce, za ubožne dijake, katerim je vedno miloščinar itd. itd.

To bo kruh za dušo — pisal je Jeran l. 1848 v Novice o novem Cerkvenem Časopisu t. j. o Danici, po kateri ga lomi in delj svojim rojakom zdaj že nad štirideset let; slovénski pisari in popéva pak malo da ne petdeset let, še dokaj čvrst duhom i telom. — Omilovaje smo opazovali, da po tolikih zaslugah dolgo ni mogel dospéti do nikakega priznanja. Zato nas je torej razveselilo, ko so l. 1869 sveti Oče Pij IX povzdignili ga za Monsignora; še bolj pa, ko je l. 1882 postal kanonik stolne cerkve in se je vsled tega vsaj nekoliko zboljšalo mu tudi gmotno stanje. Kako sploh so se Slovenci radovali takrat o njegovem poslavljenju, spričujejo razni časniki na pr. Soča, Edinost, Slov. Gospodar, vzlasti Slovenec (Vid. št. 125—130). Posebno lepa je čestitka, katero je v Novicah (XL. 49) poklonil mu J. Bilc. Danica je donesla svojemu vredniku na prvi strani celó „rudečkarško“ čestitko, katero je v imenu Daničarjev zložila bila nunska danica, mati Stanislava. Lani je bolj skromno obhajal svojo sedemdesetletnico v sredi bližnjih znancev in prijateljev. Došlo mu je več čestitek; med njimi je tudi lepa, posebej tiskana na ime založništva „Zgodnje Danice“, katera naj se o sklepu tega popisa tukaj priobči. Glasí se:

Velečastitemu gospodu kanoniku,

Monsignoru

Svitoslavu Jeranu

ob sedemdeseti godovni

16. oktobra 1818—1888.

1. Praznik Daničarji častni slavijo,
Vneto zahvaljajo zanj se Bogu;
Tvojega, Svitoslav, se veselijo
Sedemdesetega danes godu.	2. Sprejmi navdušena naša voščila,
Serce hvaležno je za Te goji,
Božja naj roka varuje Te mila,
Sreča naj sladka Ti dneve krasí.
3. S Taboj se duh nam v preteklost ozira,
Dobo častito imaš za saboj.
Krasna vsa pota so Tvojega tira,
Polen zasluge dni Tvojih je broj.	4. Zvesto, kar stan Ti veleva, spolnuješ,
V slavo domovju si živel svoj dan;
V blagor človeštvu neumorno deluješ,
Storil zmír več si, kot bil si dolžan.

5. Vigred minola Ti je in poletje,
Tvoja je doba jesenski zdaj čas;
Verlega dela postalo je cvetje
Z zernjem neštetim napolnjeni klas.

6. Iskreno danes se Ti zahvaluje
Tebi prevdanih „Daničarjev“ krog;
Celo domovje Te vneto spoštuje,
Vsi Ti dans kličemo: živi Te Bog!

7. On Te še mnoga ohrani nam leta,
Da še deluješ za dom tak zvesto;
Venec plačila Ti angelj že spleta,
Da Ti bo venčal ž njim v raji glavo.

